

**RAASEPORIN
PERUSOPETUKSEN
PAIKALLINEN
OPETUSSUUNNITELMA 2016**

Vahvistettu sivistyslautakunnassa 8.3.2016

Tarkistettu ja päivitetty elokuu 2019

Sisällysluettelo

1.	PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA.....	5
2.	PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA	6
2.1	Arvoperusta	6
2.2	Oppimiskäsitys.....	7
2.3	Vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet	7
3.	PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	11
3.1	Perusopetuksen tehtävää täydentävät paikalliset painotukset.....	11
3.2	Laaja-alainen osaaminen	11
4.	YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	14
4.1	Toimintakulttuurin kehittäminen.....	15
4.2	Tavoitteiden täsmentäminen ja kehitystyö kouluissa	16
4.3	Opetuksen eheyttämisen toteuttaminen.....	18
4.4	Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen	18
5.	OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄN KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN	20
5.1	Oppilaan osallisuus	20
5.2	Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	21
5.2.1	Kasvatuskeskustelu käytännössä.....	21
5.3	Vuosikurssiin sitomaton opiskelu (opiskelu oman opinto-ohjelman mukaan)	22
5.3.1	Oppimissuunnitelma	23
5.3.2	Oppilaan arviointi ja todistukset.....	23
5.4	Yhdysluokkaopetus	23
5.5	Joustava perusopetus	23
5.6	Opetus erityisissä tilanteissa	25
5.6.1	Sairaalaopetus.....	25
5.6.2	Opetus kaupungin resurssiluokassa	26
5.7	Muut hyvää ja turvallista koulupäivää tukevat toimet	26
5.7.1	Kouluruokailu.....	26
5.7.2	Koulumatkat ja kuljetukset.....	27
5.7.3	Kerhotoiminta	28
5.8	Yhteistyö	28
5.8.1	Kodin ja koulun välinen yhteistyö	28
5.8.2	Yhteistyö esikoulun kanssa	29
5.8.3	Yhteistyö iltapäivätoiminnan kanssa	30
5.8.4	Yhteistyö muiden tahojen kanssa.....	30
6.	OPPIMISEN ARVIOINTI.....	30
6.1	Arvioinnin yleiset periaatteet.....	30
6.1.1	Osaamisen arviointi	30
6.1.2	Osaamisen arvioinnin muodot.....	31
6.1.3	Työskentelyn arviointi	33
6.1.4	Käyttämisen arviointi.....	33
6.2	Luokalta siirtämisen ja luokalle jättämisen menettelytavat.....	35

6.3	Itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin periaatteet	35
6.4	Arviointi- ja palautekäytännöt siirryttäessä toiselta luokalta kolmannelle.....	36
6.5	Arviointi- ja palautekäytännöt siirryttäessä kuudennelta luokalta seitsemännelle.....	36
6.6	Lukuvuositolustus	36
6.7	Päätösarviointi kokonaisuutena.....	38
6.8	Päätöstodistus	39
7.	OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	41
7.1	Ennaltaehkäisevän työn strategiat ja varhainen puuttuminen.....	41
7.2	Tiedonsiirtokeskustelujen periaatteet	42
7.3	Yleinen tuki	43
7.3.1	Yleisen tuen muodot.....	44
7.3.2	Tuki oppilaille, joiden äidinkieli on muu kuin ruotsi tai suomi	44
7.4	Tehostettu tuki	45
7.4.1	Pedagoginen arvio tehostetun tuen järjestämistä varten	45
7.4.2	Oppimissuunnitelma	46
7.5	Eriytynyt tuki	46
7.5.1	Pedagoginen selvitys erityisen tuen päätöstä varten	47
7.5.2	Päätös erityisestä tuesta	48
7.5.3	Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	48
7.6	Koulunkäynnin ja oppimisen tuen muodot.....	49
7.6.1	Ohjaus	49
7.6.2	Tukiopetus	49
7.6.3	Eriytisopetus	50
7.6.4	Opetus erityisten painoalueiden mukaan	51
7.6.5	Yksilöllistetty oppimäärä	52
7.6.6	Opetuksesta vapauttaminen.....	52
7.6.7	Pidennetty oppivelvollisuus	53
7.6.8	Tulkittamis- ja avustajapalvelut.....	54
7.7	Opetus toiminta-alueittain.....	55
7.7.1	Oppimisen tuki.....	55
7.7.2	Motoriset valmiudet	56
7.7.3	Kommunikaatiotaidot	58
7.7.4	Sosiaaliset valmiudet.....	59
7.7.5	Kognitiiviset valmiudet.....	61
7.7.6	Päivittäiset taidot	63
8.	OPPILASHUOLTO JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN.....	65
8.1	Yhteisöllinen oppilashuolto	65
8.2	Yksilökohtainen oppilashuolto	66
8.3	Oppilashuollon järjestäminen	66
8.4	Oppilashuollon ohjausryhmä	68
8.5	Koulun oppilashuoltoryhmä	68

8.6	Yhteistyö ja tiedottaminen	69
8.7	Monialainen yhteistyö	69
8.7.1	Työnjako oppilashuollossa	69
8.8	Keskustelut ja konsultaatiot	72
8.9	Muu monialainen yhteistyö	72
8.10	Ennaltaehkäisevä työ koulun oppilashuoltoryhmässä	72
8.11	Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut	75
8.12	Yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen	75
8.12.1	Yhteistyö koulutuksen siirtymävaiheissa ja oppilaanohjauksessa	75
8.12.2	Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa	77
8.12.3	Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä	78
8.12.4	Kaupungin koulujen järjestyssäännöt ja koulun omat viihtyvyyssäännöt	78
8.12.5	Poissaolojen seuranta ja toimenpiteet	79
8.12.6	Onnettomuuksien ennaltaehkäisy, ensiavun järjestäminen ja oppilaiden hoitoon ohjaaminen	80
8.12.7	Tupakoinnin ja päihteiden käytön vastainen ennaltaehkäisevä työ	80
8.12.8	Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen	80
8.12.9	Kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa ...	82
8.12.10	Johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa	85
8.12.11	Sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet	85
8.12.12	Miten psykososiaalinen tuki ja jälkihoito järjestetään	86
8.12.13	Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille	86
8.12.14	Kriisisuunnitelman arviointi ja päivittäminen	87
8.12.15	Kriisisuunnitelman seuranta	87
8.13	Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen	87
8.13.1	Oppilaan oikeus saada oppilashuollon koulukuraattori- ja psykologipalveluja	88
8.13.2	Ohjaaminen oppilashuollon kuraattori- tai psykologipalveluihin	88
8.13.3	Oppilaan oikeus saada oppilashuollon kouluterveydenhoitopalveluja	89
8.13.4	Asiantuntijaryhmän asettaminen	89
8.14	Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuranta	91
9.	Tuntijako, kieliohjelma, oppiaineet	92
9.1	Raaseporin peruskoulujen tuntijako	92
9.3	TVT opetuksessa	93
9.3.1	Kehitystavoitteet	93
9.3.2	Osaamistavoitteet	93
9.4	Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 1 - 2	95
9.5	Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 3 - 6	118
9.6	Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 7 - 9	179

Paikallisen opetussuunnitelman liitteet

- liite 1 Järjestyssäännöt
- liite 2 Kasvatuskeskustelun toteuttamisen menettelytavat
- liite 3 Menettelytavat ja toimenpiteet oppilaan poissaoloissa
- liite 4 Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista
- liite 5 Menettelytavat erilaisissa tupakointiin ja päihteiden käyttöön liittyvissä tilanteissa
- liite 6 Menettelytavat, jos oppilas käyttäytyy väkivaltaisesti
- liite 7 Toiminta kiusaamisepäilytilanteessa
- liite 8 Ohjaus oppilashuollon palveluihin
- liite 9 Suostumus asian käsittelemiseksi asiantuntijaryhmässä

Raaseporin perusopetuksen paikalliseen opetussuunnitelmaan liittyvät suunnitelmat

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Raaseporin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma
- Raaseporin kriisi- ja turvallisuussuunnitelma
- Raaseporin kolmiportaisen tuen käsikirja
- Raaseporin oppilashuollon käsikirja

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta. Perusteasiakirja on Opetushallituksen 2014 antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

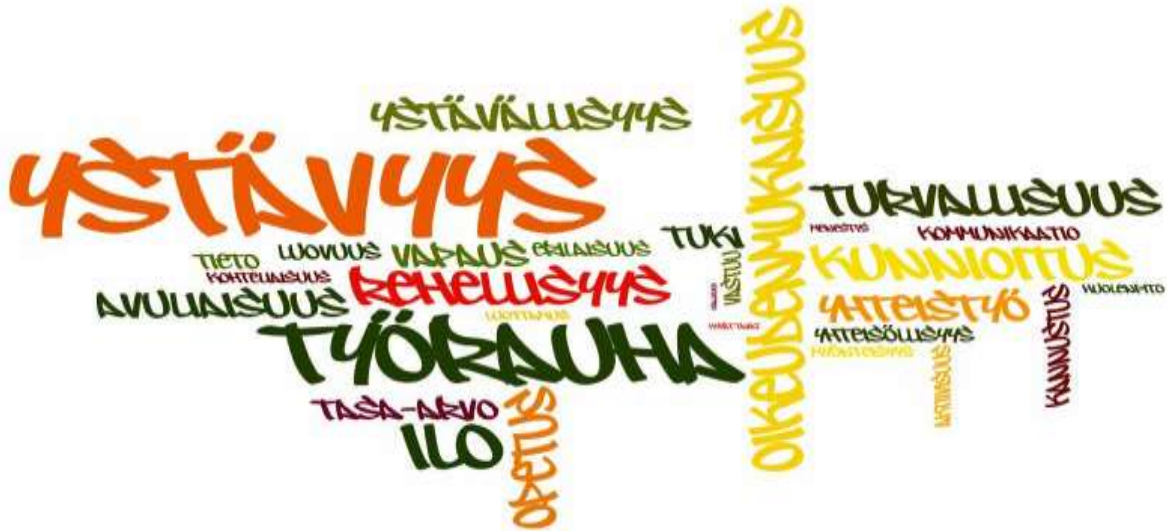
Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa on erityisesti painotettu lapsen oppimisen polun jatkuvuutta esikoulusta perusopetuksen kautta aina lukiokoulutukseen saakka. Paikallisiin opetussuunnitelmiin sisältyy tästä syystä yhteisesti määriteltyjä elementtejä. Jatkuvuutta edistävät erityisesti arvoperustan, oppimiskäsityksen, oppimisympäristön ja työtapojen sekä toimintakulttuurin kehittämisen kuvauksissa.

2. PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

2.1 Arvoperusta

Kaikki oppilaat ovat ainutlaatuisia ja heillä on oikeus hyvään opetukseen. Perusopetuksen arvoperusta rakentuu ihmisyyden, tasa-arvon, demokratian, kestävän elämäntavan ja sivistyksen periaatteille. Kulttuurinen moninaisuus on rikkaus. Raaseporin peruskoululaisten arvoperustaa koskevat painotukset (sanakoko ilmentää painoarvoa)

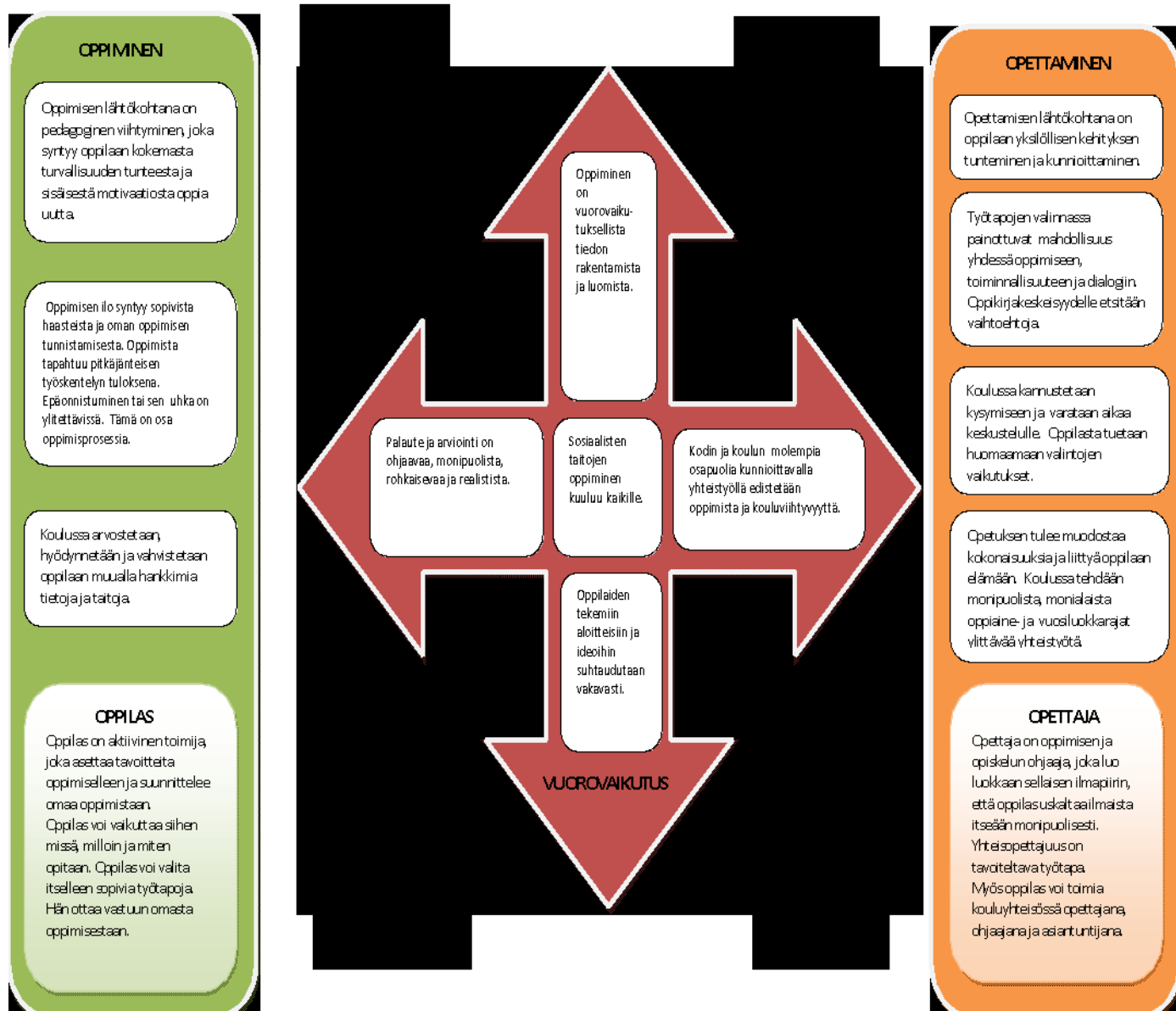
Raaseporin peruskoululaisten huoltajien arvoperustaa koskevat painotukset (sanakoko ilmentää painoarvoa)

Arvoperustaa seurataan ja arvioidaan lukuvuosittain koulujen oppilaskunnissa sekä oppilaille ja heidän huoltajilleen suunnatuilla kyselyillä osana perusopetuksen arviointia.

2.2 Oppimiskäsitys

Oheinen kuvio konkretisoi opetussuunnitelman perusteiden mukaista oppimiskäsitystä.

2.3 Vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet

Oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnan, käytön ja kehittämisen paikallinen ohjaus määritellään alla olevissa vuosiluokkakokonaisuuksien 0-2, 3-6 ja 7-9 erityispiirteiden yhteenvedoissa. Myös laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin liittyvä opetus ja toiminta kuvataan niissä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet yksittäisissä oppiaineissa ovat kuten perusteissa. Järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla tuetaan ja seurataan laaja-

alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista, tehdään matriisin avulla. Koulut laativat kuvaukset lukuvuosisuunnitelmaan sen mukaan.

1.-2. luokat

YKSILÖLLISESTI YHTEISÖNSÄ JÄSENEÄ	
	<p>KOULULAISEKSI KASVAMINEN ”Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten.”</p>
<p>OPPIMISYMPÄRISTÖN KEHITTÄMISEN TAVOITTEET Koulun tilojen ja lähiympäristön joustava hyödyntäminen, jotta voitaisiin käyttää monipuolisia tapoja oppia ja työskennellä Tarkoituksenmukainen tekninen välineistö Avoin vuoropuhelu oppilaiden kanssa tavoitteena oppimisympäristön, työvälineiden ja palveluiden kehittäminen</p>	
<p>OPPILAS</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ryhmään kuuluminen ● itseluottamuksen vahvistaminen
<p>TYÖTAVAT</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● havainnollisuus ● yhdessä tekeminen ja toiminnallisuus ● leikki ● pelillisuus ● mielikuvitus ● tarinat
<p>TIEDOT JA TAIDOT</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● oppimisen ilo ● onnistumisen kokemukset ● riittävä haasteellisuus ● omatoimisuus ● itsenäinen työskentely ● yhdessä toimiminen ● perustaidot <ul style="list-style-type: none"> ● sosiaaliset taidot ● kielelliset taidot ● motoriset taidot ● matemaattiset taidot
<p>TUKI JA OHJAUS</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● varhainen puuttuminen
<p>ARVIOINTI</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● oppimisen jatkuva seuranta ● kannustava palaute

3.-6. luokat

YKSILÖLLISESTI YHTEISÖNSÄ JÄSENEÄ	
	OPPIJANA KEHITTYMINEN "Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen."
OPPIMISYMPÄRISTÖN KEHITTÄMISEN TAVOITTEET Koulun tilojen ja lähiympäristön joustava hyödyntäminen, jotta voitaisiin käyttää monipuolisia tapoja oppia ja työskennellä Lähtökohtana oppilaiden mahdollisuudet ja halu vaikuttaa oppimisympäristöönsä Koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen huomioidaan Tarkoituksenmukainen tekninen välineistö Huomioidaan koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen	
OPPILAS	<ul style="list-style-type: none">● itsensä hyväksyminen● omien rajojen ja oikeuksien tunnistaminen ja puolustaminen● oman vastuun ja velvollisuuksien ymmärtäminen● tiedon jakaminen
TYÖTAVAT	<ul style="list-style-type: none">● toiminnallisuus● tekeminen ja tutkiminen● kokemuksellisuus● eheytetty opetus● yhdessä ja yksin oppiminen● oma suunnittelu● osaamisen osoittaminen/ilmaiseminen● aktiivisuus ja vastuun otto
TIEDOT JA TAI DOT	<ul style="list-style-type: none">● opiskelutaidot● perustaitojen vahvistaminen ja täydentäminen● uudet oppiaineet● eettisten ja moraalisten kysymysten pohdinta
TUKI JA OHJAUS	<ul style="list-style-type: none">● opintojen seuranta ja opintojen etenemisen varmistaminen
ARVIOINTI	<ul style="list-style-type: none">● oppimisen jatkuva seuranta● kannustava palaute

7.-9. luokat

YKSILÖLLISESTI YHTEISÖNSÄ JÄSENEÄ	
	YHTEISÖN JÄSENEÄ KASVAMINEN "Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen."
OPPIMISYMPÄRISTÖN KEHITTÄMISEN TAVOITTEET Koulun tilojen ja lähiympäristön joustava hyödyntäminen, jotta voitaisiin käyttää monipuolisia tapoja oppia ja työskennellä. Tarkoituksenmukainen tekninen välineistö ja työasemat, jotka mahdollistavat monipuoliset oppimistavat. Avoin vuoropuhelu oppilaiden kanssa oppimisympäristön, materiaalien, työvälineiden ja palvelujen kehittämiseksi.	
OPPILAS	<ul style="list-style-type: none">● oman kehityksen ymmärtäminen● itsensä hyväksyminen● päämäärätietoinen työskentely● tietojen vaihtaminen● vastuunotto<ul style="list-style-type: none">● itsestä● omista opinnoista● kavereista● lähiympäristöstä
TYÖTAVAT	<ul style="list-style-type: none">● motivoivuus● interaktiivisuus● itsenäisyys
TIEDOT JA TAIDOT	<ul style="list-style-type: none">● hyvät edellytykset peruskoulun jälkeisille opinnoille● tietoja ja taitoja<ul style="list-style-type: none">● syvennetään● rikastetaan● laajennetaan● yhdistetään koulun ulkopuolella opittuun
TUKI JA OHJAUS	<ul style="list-style-type: none">● monipuolinen ohjaus● opintojen loppuunsaattamisen varmistaminen● tietoon pohjautuva, realistinen käsitys omista mahdollisuuksista
ARVIOINTI	<ul style="list-style-type: none">● vuorovaikutteisuus● ohjaavuus● kannustavuus

3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävää täydentävät paikalliset painotukset

Kaksikielisyyden edistäminen on Raaseporissa perusopetuksen tehtävää täydentävä paikallinen piirre. Vaalimme kaksikielisyyttä kulttuurista moninaisuutta edistävänä tekijänä. Kaksikielisyyden edistämiseksi pyrimme rakentamaan kaupungin, jossa oppilaat viihtyvät, toimivat luontevassa yhteistyössä, toimivat vastuullisesti ja osoittavat molemminpuolista kunnioitusta. Kaksikielisyys edistää oppilaiden kielitaidon kehittymistä sekä tukee kummankin kieliryhmän yksilöllistä ja paikallista identiteettiä.

Kaksikielisyyden edistämistä toteuttaa perusopetuksen pakollinen kieliohjelma, jossa toista kotimaista kieltä opiskellaan ensimmäisestä vuosiluokasta lähtien. Peruskoulut tekevät aktiivista yhteistyötä yli kielirajojen. Suomen- ja ruotsinkielisten naapurikoulujen yhteistyö voi olla esim. oppilaskuntien yhteistä toimintaa, oppilasvaihtoa ja mahdollisuuksia saada opetusta toisella kotimaisella kielellä. Perusopetuksen kerho- ja iltapäivätoimintaa tarjotaan mahdollisuuksien mukaan kaksikielisenä ja milloin se on tarkoituksenmukaista.

3.2 Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet toteutetaan laaja-alaisen osaamisen eri alueilla seuraavasti:

Osa-alue	Esikoulu	lk. 1-2	lk. 3-6	lk 7-9
L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen		Oppii tekemään havaintoja, tiedostaa oppimaan oppimisen perusteet, rohkaistuu asettamaan kysymyksiä, saa ohjausta ilmaisemaan oman mielipiteensä.	Oppii etsimään löytämään ja tuottamaan tietoa yksin ja ryhmässä, tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä, suhtautuu kriittisesti tietoon, saa ohjausta oman oppimistyylin tunnistamiseen ja siihen sopivien työtapojen valitsemiseen, yksinkertaisten hypoteesien asettaminen ja niiden testaaminen.	Oppii tuottamaan, arvioimaan, muokkaamaan ja hyödyntämään tietoa; rohkaistuu tiedon tarkastelemiseen eri näkökulmista; johtopäätösten vetäminen, informaation totuusarvon punnitseminen yhdessä ja yksin; oman tietämyksen reflektointi; omien mielipiteiden analysointi, ilmaiseminen ja puolustaminen; hypoteesien asettamisen ja testaamisen harjaannuttaminen; johtopäätösten tekeminen ja esittäminen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		<p>Oppii tuntemaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan; ohjataan empatiaan, toisten arvostamiseen ja kunnioittamiseen sekä harjaantumaan sosiaalisissa valmiuksissa.</p>	<p>Omaksuu tietoa Suomen kulttuurisesta ja katsomuksellisesta perinteestä, ihmisoikeuksista ja muiden kulttuurien katsantokannoista, kehittyä arvostamaan erilaisia ihmisryhmiä ja kansoja, saa mahdollisuuksia pohtia erilaisia mielipiteitä ja moraalisia kysymyksiä, osoittaa empatiaa ja toimii eettisesti.</p>	<p>Tietämys kansainvälisestä kulttuuriperinnöstä, perinteet, historiallisten tapahtumien seuraukset ja jäljet nyky-yhteiskunnassa, tarjotaan mahdollisuuksia kulttuurikokemuksiin ja -tulkintoihin, kulttuuriperinnön ja kulttuurin tutkiminen.</p>
L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot		<p>Saa ohjausta ravinnon ja liikunnan merkityksestä terveydelle, oman toiminnan ja tekojen sekä niiden seurausten ymmärtäminen, tunnetaitojen kehittäminen, vaaratilanteiden tunnistaminen koulumatkalla, koulun pihassa ja miten ne ovat vältettävissä, koulun järjestys- ja viihtyvyyssääntöjen kunnioittaminen sekä omien tekojen seurausten ymmärtäminen.</p>	<p>Oman toiminnan seurausten ymmärtäminen ja sen mukaan toimiminen, terveyden ja hyvinvointiin myönteisesti/ kielteisesti vaikuttavien asioiden ymmärtäminen, empatian ja ymmärryksen osoittaminen niille ihmisille, joiden terveys ja hyvinvointi ovat horjuneet, aikakäsityksen vahvistaminen, arjen vaaratilanteiden tunnistaminen ja niissä tilanteissa toimiminen.</p>	<p>Tietämys teknologiasta, sen kehityksestä ja vaikutuksista eri aloilla; järkevien teknologisten valintojen tekeminen ja niiden pohtiminen; oman talouden suunnittelu ja hoitaminen, omien oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa tunnistaminen kuluttajana, eettisten ja kestävien valintojen tekeminen.</p>
L4 Monilukutaito		<p>Lyhyehköjen tekstien lukeminen ja kirjoittaminen, tekstin ja kuvan yhdistäminen tiedolliseksi kokonaisuudeksi eri oppiaineissa, yksinkertaisten kuvien tulkitseminen, lähiympäristön yksinkertaisten symbolien tunnistaminen.</p>	<p>Monipuolisiin teksteihin tutustuminen, tekstien etsiminen, lukeminen, tulkitseminen ja tuottaminen eri yhteyksissä, tekstin, kuvan, puheen ja liikkeen yhdistelyn valmiuksien harjaannuttaminen erilaisissa esityksissä eri oppiaineissa; tekstin, kuvan ja äänen hyödyntäminen eri tarkoituksissa ja mainoksissa.</p>	<p>Multimodaalisten valmiuksien harjaannuttaminen ja niiden analysointi, hyödyntäminen, käyttäminen ja muokkaaminen eri tilanteissa, eri kulttuurien monimuotoisten perinteiden tunteminen, millaisissa tarkoituksissa multimodaalisuutta hyödynnetään.</p>
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen		<p>Ks. oppilaan taitotasot TVT-suunnitelmassa</p>	<p>Ks. oppilaan taitotasot TVT-suunnitelmassa</p>	<p>Ks. oppilaan taitotasot TVT-suunnitelmassa</p>

<p>L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys</p>		<p>Tunnistaa lähiympäristön eri ammattiryhmiä</p>	<p>Tunnistaa eri ammattiryhmiä ja ymmärtää niiden merkityksen toimivassa yhteiskunnassa, ymmärtää, että ammatit ovat ihmisten luomia ja että ne kehittyvät ihmisten tarpeista, ammattien jatkuva ja luova kehittyminen, oma-aloitteellisuuden oppiminen, yksinkertaisten palveluiden ja tuotteiden luominen yksin ja yhdessä ryhmän kanssa sekä niiden multimodaalinen kommunikointi.</p>	<p>Eri ammateissa tarvittavien tietojen ja valmiuksien tunteminen, yhteiskunnan eri työtehtäviin tutustuminen käytännössä, työn taloudellisen arvon ymmärtäminen, oman ja perheen talouden suunnittelu ja ennakointi, hankkia pidempiaikaista kokemusta jonkin tuotteen tai palvelun luomisesta ja myymisestä, työprosessin ja tuotteen laadun yhteys tulokseen ja menestykseen.</p>
<p>L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen</p>		<p>Demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen tutustuminen oppilaskuntatoiminnan kautta, käytännön toiminnan myötä syntyvä luonnon ja kaiken elollisen arvostaminen, arjen yksinkertaiset toimet kestävä elämäntavan hengessä.</p>	<p>Demokratian periaatteisiin tutustuminen oppilaskuntatoiminnan kautta, enemmistöpäätösten kunnioittaminen, perustellun mielipiteen julkinen ilmaiseminen, asiallisen keskustelun ja argumentoinnin oppiminen, toisten mielipiteiden kunnioittaminen, vastuun ottaminen omasta koulutyöstä ja opiskelusta, kierrätyksen ja ympäristönsuojelun keskeisten periaatteiden oppiminen.</p>	<p>Saada mahdollisuuksia neuvotella, välittää ja ratkaista ristiriitoja, syventyä tasa-arvon tasavertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja kestävä sosiaalisen pääoman käsitteisiin, tuntea kansalaisyhteiskunnan erilaiset vaikutuskeinot, median rooli ja vaikutusvalta, ymmärtää miten aikaisempi yhteiskuntakehitys ja ympäristöpolitiikka vaikuttavat tämän päivän yhteiskuntaan, luonnonsuojelun kehitys ja globaali ympäristövaikuttaminen.</p>

Yksittäisissä kouluissa työskennellään laaja-alaisen osaamisen hyväksi yllä olevan kuvauksen mukaan. Lukuvuoden toiminnan arvioinnissa tulevat laaja-alaisen osaamisen opettamisen toimenpiteet ja järjestelyt tarkastetuiksi. Laaja-alaisen osaamisen mukaisen opetuksen arviointi ja kehittäminen kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät.

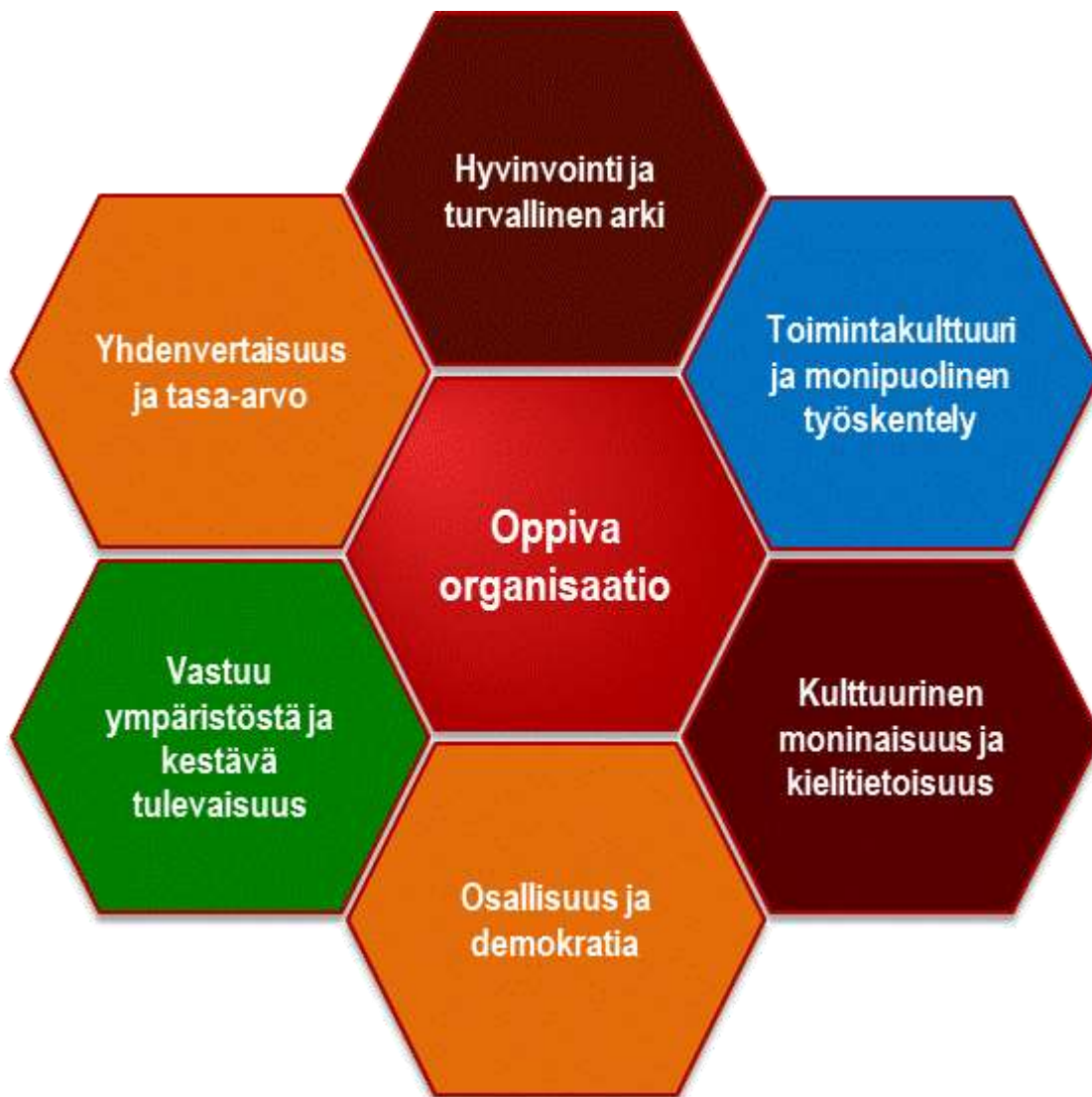
Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä sekä millä tavalla arvoperusta ja opetuksen eheyttäminen konkretisoidaan.

Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat koulu yhteisön arvoja, asenteita ja tapoja.

Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita.

Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

4.1 Toimintakulttuurin kehittäminen

Toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet toteutetaan seuraavan kuvauksen mukaisesti:

1. Oppiva yhteisö

Ammatillinen kehittyminen, yhteistyö, yhdessä oppimisen mahdollistavat työskentelymenetelmät tulevat koulutyössä huomioituiksi mm. seuraavissa osioissa

- oppimiskäsitys
- monialaiset oppimiskokonaisuudet
- oppilaiden osallisuus
- vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet

2. Hyvinvointi ja turvallinen arki

Ohjaus, liikunta, oppilashuolto ja kiusaamisen vastainen työ tulevat koulutyössä huomioituiksi mm. seuraavissa osioissa

- oppimiskäsitys
- ohjaus
- oppilaiden osallisuus
- työtapojen kehittäminen
- oppilashuoltotyö

3. Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely yhdistettyinä luovaan, tutkivaan ja ratkaisukeskeiseen suhtautumistapaan tulevat koulutyössä huomioituiksi mm. seuraavissa osioissa

- oppimiskäsitys
- vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet
- monialaiset oppimiskokonaisuudet
- oppilaiden osallisuus

4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Erilaisuuden kunnioittaminen, kansainvälistyminen sekä yksilöiden ja ryhmien välinen ymmärrys tulevat koulutyössä huomioituiksi mm. seuraavissa osioissa

- kaksikielisyyden edistäminen, joka Raaseporissa täydentää perusopetuksen tehtävää
- oppilaiden osallisuus
- monipuoliset vuorovaikutteiset työtavat

5. Osallisuus ja demokratia

Osallisuus ja demokratia tulevat koulutyössä huomioituiksi mm. seuraavissa osioissa

- oppimiskäsitys
- oppilaiden osallisuus
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö lähiympäristön toimijoiden kanssa

6. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo tulevat koulutyössä huomioituiksi mm. seuraavissa asioissa

- oppimiskäsitys
- oppilaiden osallisuus
- kaksikielisyyden edistäminen, joka Raaseporissa täydentää perusopetuksen tehtävää
- vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet

7. Vastuu ympäristöstä ja kestävä tulevaisuus

- eko -sosiaalinen sivistys
- vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet
- monialaiset oppimiskokonaisuudet
- oppilaiden osallisuus
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö lähiympäristön toimijoiden kanssa

Kouluissa toimintakulttuurin kehittämistä edistetään ja arvioidaan lukuvuosisuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden kautta.

4.2 Tavoitteiden täsmentäminen ja kehitystyö kouluissa

Koulun lukuvuosisuunnitelmassa täsmennetään tavoitteet toimintaa, oppimisympäristöä ja työtapoja, yhteisiä toimintaperiaatteita, yhteistyötä ja muuta käytännön toimintaa koskevissa asioissa seuraavan taulukon mukaan:

	OPS	Lukuvuosisuunnitelma
Luku 1	Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laatiminen	
Luku 2	Perusopetus yleissivistyksen perustana: arvoperusta, oppimiskäsitys, luokkakokonaisuuksien erityispiirteet	Arvoperustan kuvauksen vuosittainen seuranta Koulun työtavat ja oppimisympäristö
Luku 3	Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet: perusopetuksen tehtävää täydentävät paikalliset painotukset, laaja-alainen osaaminen	Opetuksen arviointi ja kehittäminen laaja-alaisen osaamisen periaatteiden mukaan
Luku 4	Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri, toimintakulttuurin kehittäminen, tavoitteiden täsmentäminen ja kehitystyö kouluissa, eheyttävän opetuksen toteuttaminen, monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen	Toiminnan kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet, yhteistyö ja muu toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden mukainen käytännön toteutus - 1) yhteistyö koulun henkilökunnan kesken ja vuosiluokkien välillä, 2) oppilaiden osuus opetuksen suunnittelussa, 3) ohjaus 4) toiminta ja opetusmenetelmät, 5) huoltajien kanssa tehtävän opetuksen ja toimintaan liittyvän yhteistyön periaatteet, 6) kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus, 7) kestävä kehityksen edistäminen, 8) koulun viihtyvyyssäännöt ja 9) eheyttävän opetuksen toteuttamisen periaatteet
	Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen	Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen - 1) oppilaiden osallisuus sisältöjen luomisessa, 2) tavoitteet, 3) kokonaisuuksiin sisältyvien laaja-alaisen osaamisen ja oppiaineiden määrittäminen, 4) kunkin kokonaisuuteen osallistuvien vuosiluokkien määrittäminen, 5) oppimiskokonaisuuden laajuus ja kesto, 6) arvioinnin periaatteet sekä 7) oppilaan arviointi työskentelystä oppimiskokonaisuuden parissa
Luku 5	Oppimista ja hyvinvointia edistävän koulutyö: oppilaan osallisuus, kasvatustilasto ja kuringit, vuosiluokkiin sitomaton opiskelu, yhdysluokkaopetus, opetus erityisissä tilanteissa, muut hyvää ja turvallista koulupäivää tukevat toimet	Oppilaan osallisuus ja oppilaskuntatoiminta käytännössä, kouluruokailun järjestäminen ja valvonta, koulun ruokaraati, yhteistyö keittiöhenkilökunnan kanssa, yhteistyö kodin, esikoulun, iltapäivätoiminnan, lähialueen koulujen sekä muiden yhteisöjen ja toimijoiden kanssa, kerhotoiminta koulussa, perusopetusryhmien muodostaminen ja tuntijaon soveltaminen vuorokursittain ja lukujärjestyksen palkittaminen yhdysluokkakouluissa
Luku 6	Oppimisen arviointi: arvioinnin yleiset periaatteet; luokalta siirtämisen ja luokalle jättämisen menettelytavat, itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin periaatteet, arviointi- ja palautekäytännöt siirryttäessä luokalta 2 luokalle 3, arviointi- ja palautekäytännöt siirryttäessä luokalta 6 luokalle 7, lukuvuositodistus, erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden arviointi, päättöarviointi kokonaisuutena, päättötodistus	Koulun arviointikulttuuri, arviointikeskustelujen toteuttaminen, kasvatustilastojen toteuttaminen, arviointi lukuvuoden aikana, itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin toteuttaminen
Luku 7	Oppimisen ja koulukäynnin tuki: ennaltaehkäisevän työn strategiat ja varhainen puuttuminen, tiedonsiirto-keskustelut nivel- ja siirtymävaiheissa, yleinen tuki, tehostettu tuki, erityinen tuki, koulukäynnin ja oppimisen tuen muodot, opetus toiminta-alueittain	
Luku 8	Oppilashuolto: yhteisöllinen oppilashuolto, yksilökohtainen oppilashuolto, oppilashuollon järjestäminen, oppilashuollon ohjausryhmä, koulun oppilashuoltoryhmä, yhteistyö ja tiedottaminen, monialainen yhteistyö, keskustelut ja konsultaatiot, muu monialainen yhteistyö, ennaltaehkäisevä työ koulun oppilashuoltoryhmässä, oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut, yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen, yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttaminen, oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuranta	Koulun oppilashuoltoryhmän kuvaus, oppilaille ja huoltajille suunnatun oppilashuoltotyöstä tiedottamisen periaatteet, yhteisöllisen oppilashuoltotyön suunnitelmat, oppilashuollon kokonaistarpeen ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrittäminen
Luku 9	Kieliohjelma, tuntijako, oppiaineet perusopetuksen tuntijako 2016, kieliohjelma, TVT opetuksessa, oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt	Valinnaiset aineet ja oppilaiden osallisuuden periaatteet sisältöjen luomisessa

4.3 Opetuksen eheyttämisen toteuttaminen

Koulun toimintakulttuurin lähtökohtana on opetuksen eheyttämisen periaate. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Oppilaita ohjataan yhdistämään koulussa opittuja eri tiedonalojen tietoja ja taitoja omaan arkeensa ja ympäröivään yhteiskuntaan sekä käyttämään niitä oman maailmankuvansa jäsentämisessä.

Opetuksen eheyttäminen toteutetaan ja tehdään näkyväksi seuraavien tekijöiden avulla

- jatkuvuus luokkakokonaisuuksien erityispiirteissä
- koulun yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa
- koulun vuosiluokkatasot ja oppiainerajat ylittävä opetus ja toiminta
- yhdysluokkaopetus
- valinnaisten opintojen toteuttaminen
- työelämään tutustumisjaksojen suunnittelu ja toteuttaminen
- teemapäivät, leirikoulut

4.4 Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen

Kaikilla kaupungin peruskoulujen oppilailla on mahdollisuus osallistua oppimiskokonaisuuksiin ja saada tutkia heitä kiinnostavia asioita ja ilmiöitä toteuttamalla vähintään yhden oppimiskokonaisuuden jokainen lukuvuosi. Kokonaisuuksien kesto suunnitellaan sillä tavalla, että oppilailla on mahdollisuus syventyä sisältöön ja työskennellä päämäärätietoisesti ja monipuolisesti. Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetuksen tavoitteita ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Oppimiskokonaisuuksien tavoitteena on käsitellä konkreettisesti sellaisia asioita ja ilmiöitä, jotka laajentavat oppilaan kokemusmaailmaa.

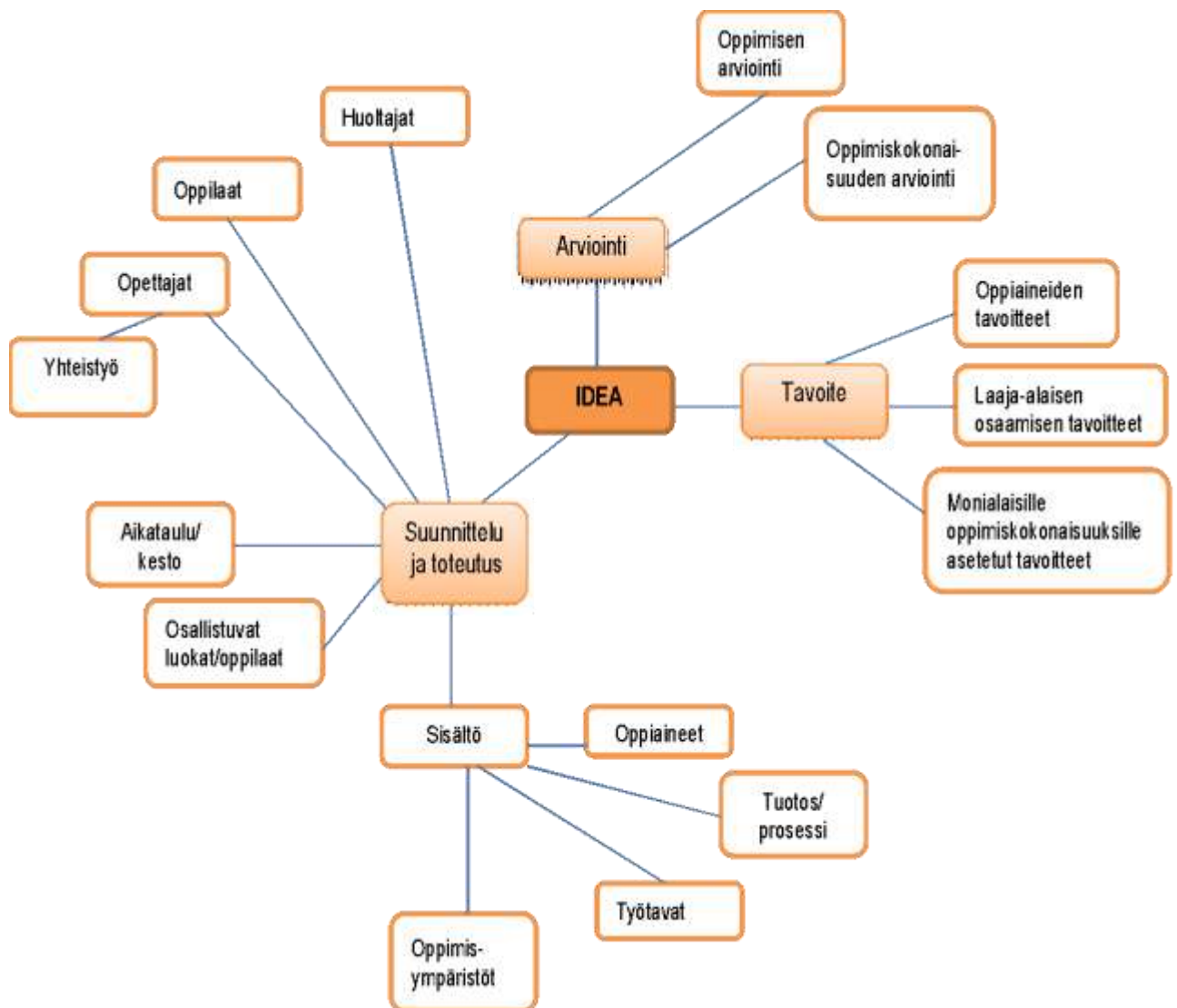
Koulut kuvaavat jokavuotisessa lukuvuosisuunnitelmassaan, miten oppimiskokonaisuudet toteutetaan. Opetuksen toteuttaminen kuvataan seuraavasti:

- Oppilaiden osallistuminen oppimiskokonaisuuksien sisällön luomisessa
- Tavoitteet
- Mitkä oppiaineet ja laaja-alaisen osaamisen alueet sisältyvät kokonaisuuteen
- Mitkä luokat/vuosikurssit osallistuvat työskentelyyn
- Toteuttamisen ajallinen kesto
- Arvioinnin periaatteet; oppilaiden suorittama oppimiskokonaisuuden työskentelyn arviointi

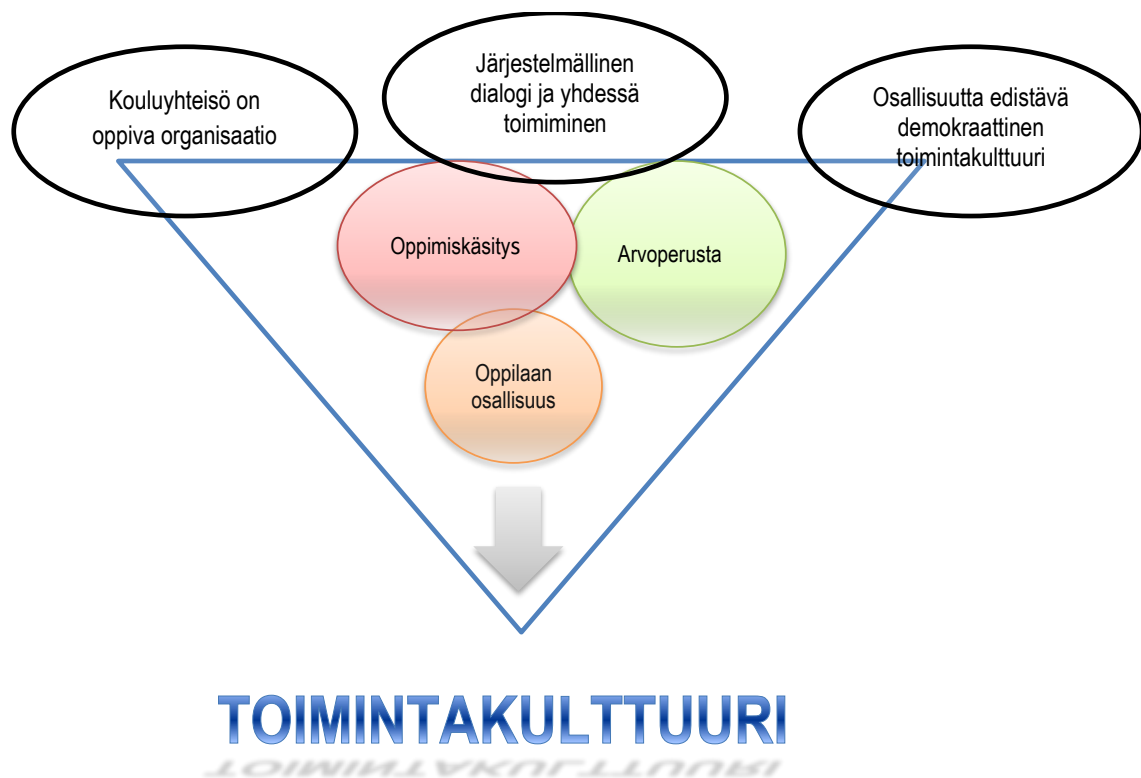
Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen tehdään oppiaineiden välisessä yhteistyössä ja niin, että koulun muuta toimintaa hyödynnetään. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana kokonaisuuksien toteuttamisessa

kokonaisuuden tavoitteiden edellyttämällä tavalla. Kokonaisuuksien sisällöt valitaan toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden mukaan. Toteuttamisessa huomioidaan myös mahdollisuudet yhteistyöhön esiopetuksen kanssa.

Suunnittelun lähtökohtana on henkilökunnan yhteistyön ja oppilaiden näkökulmien ja mielipiteiden tuottama yhteinen ajatus sisällöstä. Alla oleva kaaviokuva toimii monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelun ja toteuttamisen tukena.

5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄN KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Oppilaan osallisuus

Oppilaita on kuultava ennen sellaisten suunnitelmien ja sääntöjen vahvistamista tai sellaista päätöksentekoa, jotka vaikuttavat oppilaan arkeen koulussa. Oppilaille on taattava mahdollisuus sanoa mielipiteensä koulun toiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä, oppimisympäristöstä sekä oppimista ja hyvinvointia edistävästä toimenpiteistä koulussa.

Oppilaan osallisuuden toteuttamisen muodot ovat seuraavat

- opettajien päivittäin tarjoama ohjaus ja vuoropuhelu oppilaiden kanssa,
- oppilaskuntatoiminta,
- oppilaan mahdollisuus koulun opetuksen ja muun toiminnan jatkuvaan arviointiin viihtyvyys- ym. kyselyjen muodossa

Oppilaskuntatoiminnan tavoitteet ovat

- taata oppilaiden osallisuus sekä parantaa heidän vaikutusmahdollisuuksiaan,
- vahvistaa oppilaiden itsetuntoa,
- harjoittaa oppilaiden valmiuksia ja osaamista keskustelussa, neuvottelemisessa ja demokraattisten päätösten tekemisessä,
- kannustaa itsenäisyyteen ja aloitekykyisyyteen
- edesauttaa yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentumista
- kasvattaa aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kaikissa peruskouluissa on nimetty oppilaskunta. Oppilaskuntaan kuuluvan oppilaan tehtävinä ovat

- osallistua säännöllisesti järjestettäviin kokouksiin
- ilmoittaa oppilaskuntatoiminnasta vastaavalle opettajalle asioita käsiteltäviksi oppilaskunnan kokouksissa,
- valmistella käsiteltäviä asioita luokkakeskusteluihin ja kysymyksenasetteluihin
- kertoa luokissa oppilaskunnan käsittelemistä asioista
- 7 - 9 -luokan oppilasedustaja osallistuu tarvittaessa koulun henkilökuntakokouksiin

Koulun lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan, miten oppilaskuntatoiminta järjestetään ja miten sitä seurataan.

5.2 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Raaseporin kaupungin peruskoulujen järjestyssäännöt (Liite 1) ovat voimassa kaikissa kouluissa ja ne kuuluvat koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Yhteisten järjestyssääntöjen lisäksi koulussa voidaan laatia viihtyvyyssäännöt. Sääntöjen tavoitteena on edistää sisäistä järjestystä ja rauhallisen ja turvallisen opiskeluympäristön muotoutumista. Järjestyssäännöt ovat voimassa kouluaikana ja koulun tilaisuuksissa.

Säännöt on laadittu perusopetuslain pohjalta. Muilta osin noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Rikkomusten tapahtuessa opettaja ja rehtori voivat käyttää lain sallimia kurinpitokeinoja.

Säännöt ja koulun kurinpidolliset toimet esitellään ja niistä keskustellaan jokaisen lukuvuoden alkaessa

- henkilökunnan,
- oppilaiden ja
- huoltajien kanssa.

5.2.1 Kasvatuskeskustelu käytännössä

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen puuttumisen toimenpide, jos oppilas häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti (Perusopetuslaki 35 a§). Keskustelun tavoitteena on oppilaan käytöksen parantaminen sekä hänen hyvinvointinsa lisääminen koulu yhteisössä. Kasvatuskeskustelu tulee järjestää mahdollisimman pian keskusteluun johtaneiden tapahtumien jälkeen.

Kasvatuskeskustelu pidetään sellaisissa tapauksissa, joissa

- o oppilas on rikkonut kaupungin peruskoulujen järjestyssääntöjä
- o oppilas on toistuvasti rikkonut koulun viihtyvyyssääntöjä,
- o oppilas toistuvasti laiminlyö koulutyöskentelynsä,
- o oppilas on ollut luvatta poissa koulusta.

Kasvatuskeskustelu käydään pääasiassa seuraavien periaatteiden mukaan (menettelytavat ja rakenne kuvataan tarkemmin liitteessä 2)

- Kasvatuskeskustelun pitää ensisijaisesti luokanopettaja/luokanvalvoja tai aineenopettaja ja se opettaja, joka on havainnut rikkomuksen. Koulukuraattori osallistuu keskusteluun tarvittaessa.
- Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan keskustelusta ja hänelle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se auttaa teon yksilöinnissä sekä koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi käytettävien keinojen täsmentämisessä
- Kasvatuskeskustelu kirjataan Wilmaan (syy, läsnäolijat ja päivämäärä) kohtaan
Tuki=>Toimenpiteet=>Lisää uusi=>Kasvatuskeskustelu.

Mikäli oppilas toistaa rikkomuksensa, pidetään toinen kasvatuskeskustelu saman mallin mukaan. Mahdolliseen kolmanteen keskusteluun osallistuvat rehtori ja oppilaan huoltaja. Jos oppilas syyllistyy samaan rikkomukseen kolmannen keskustelun jälkeen, hänelle annetaan jälki-istuntoa tai kurinpitörangaistus riippuen siitä, mikä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi ja mitä perusopetuslaki kurinpitörangaistuksista määrää.

Koulun henkilökunta arvioi tapauskohtaisesti, milloin kasvatuskeskustelun järjestäminen oppilaalle on tarkoituksenmukaista. Tarpeen vaatiessa kurinpidollinen rangaistus voidaan määrätä, vaikka kolmea kasvatuskeskustelua ei ole käyty.

Oppilashuollon piirissä laadittavat ja vuosittain tarkastettavat suunnitelmat (Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä turvallisuuden edistäminen sekä toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa) kuvaavat menettelyjä muilta osin. Nämä suunnitelmat esitellään henkilökunnalle, oppilaille ja huoltajille vuosittain ja niiden sisällöstä keskustellaan.

5.3 Vuosikurssiin sitomaton opiskelu (opiskelu oman opinto-ohjelman mukaan)

Opetus voidaan järjestää sillä tavalla, että oppilas opiskelee oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sidotun opetuksen sijaan. Jokaiselle kokonaisuudelle määritellään tavoitteet ja sisällöt. Opintokokonaisuudet voivat muodostua niin, että opinnot kestävät lukuvuotta lyhyemmän tai pidemmän ajan.

Lukuvuoden työskentelyn jälkeen oppilas siirretään seuraavalle luokalle. Yhdeksännellä luokalla oppilas lasketaan ko. luokan oppilaaksi, kunnes hän on saanut peruskoulun päättötodistuksen tai eronnut koulusta. Mahdollisuudesta opintojen etenemisen estävän opintokokonaisuuden suorittamisesta erityisessä kokeessa ja luokalle jättämisestä yleisen opintomenestyksen perusteella on voimassa, mitä perusopetusasetuksen 11 § 1 ja 2 momentissa määrätään.

Rehtori päättää oman opinto-ohjelman mukaisesta opiskelusta sen jälkeen, kun oppilaan tuen tarvetta arvioiva monialainen ryhmä on käsitellyt asian ja oppilasta ja huoltajaa on kuultu.

5.3.1.Oppimissuunnitelma

Jos päätös oman opinto-ohjelman mukaan opiskelusta on tehty, on oppilaalle laadittava oppimissuunnitelma. Suunnitelmassa päätetään seuraavat asiat:

- oppilaan opinto-ohjelmaan sisältyvät opintokokonaisuudet
- opintokokonaisuuksien suoritusjärjestys,
- opintokokonaisuuksien suorittamisen aikataulu,
- arvioinnin periaatteet,
- oppilaalle oman opinto-ohjelman suorittamiseksi annettava tuki
- huoltajan oppilaalle antama tuki
- mahdolliset erityiset tavoitteet.

5.3.2 Oppilaan arviointi ja todistukset

Lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan todistus hänen hyväksytysti suorittamistaan opintokokonaisuuksista ja hänet siirretään seuraavalle luokalle. Oppilas jää luokalleen vain siinä tapauksessa, että hänen yleinen opintomenestyksensä on heikkoa. Oppilas saa perusopetuksen päättötodistuksen heti, kun hän on suorittanut oppimäärät hyväksytysti.

5.4 Yhdysluokkaopetus

Kaupungin kouluissa opetusta voidaan järjestää yhdysluokassa. Yhdysluokka perustetaan joko pienten oppilasmäärien tai pedagogisten syiden perusteella.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään vertais- ja mallioppimista kantavina pedagogisina periaatteina. Oppilaiden ikä, tiedot, valmiudet ja kokemukset huomioidaan opetusta eriyttäessä. Yhdysluokassa mahdollisuudet opetuksen integrointiin lisääntyvät. Erityistä painoa annetaan oppilasryhmien ja yksittäisten oppilaiden päivittäiselle pedagogiselle ohjaukselle.

Yhdysluokkaopetus toteutetaan vuorokurssiopetuksena. Myös vuosikursseihin sitomatonta opiskelua voidaan soveltaa. Opetusryhmän jakamiseksi opiskellaan osa oppikurssista vuosikurssin mukaan.

Koulut, joissa käytetään yhdysluokkaopetusta, voivat soveltaa tuntijakoa vuorokurssittaisen opiskelun ja lukujärjestyksen palkittamisen mahdollistamiseksi. Koulun lukuvuosisuunnitelmassa täsmennetään yhdysluokat sekä miten tuntijakoa sovelletaan.

5.5 Joustava perusopetus

Joustavan perusopetuksen tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä, ehkäistä syrjäytymistä ja turvata, että oppilas saa perusopetuksen päättötodistuksen. Joustavalla perusopetuksella tarkoitetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestettävää opetusta ja oppimisen ja kasvun tukea. Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa

oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen. Joustavan perusopetuksen toimintaa ohjaa koulun lukuvuosisuunnitelmassa täsmennettävä ohjausryhmä, johon kuuluu koulun ja oppilashuollon edustajia.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7 - 9 -luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja koulumotivaation puutetta sekä oppilaille, joita näyttäisi uhkaavan syrjäytyminen jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Poikkeuksellisesti toimintaan voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavan perusopetuksen toiminnassa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.

Oppilas valitaan joustavan perusopetuksen toimintaan oppilaan ja hänen huoltajansa tekemän hakemuksen perusteella. Joustavaa perusopetusta järjestävän koulun rehtori täsmentää aloituspaikkojen enimmäismäärän ennen hakuajan alkamista.

Hakeminen ja valinta joustavaan perusopetukseen tehdään seuraavasti:

1. Koulun henkilökunta informoi oppilasta ja huoltajaa vaihtoehtoisesta tavasta suorittaa peruskoulu.
2. Oppilas ja huoltaja jättävät joustavaan perusopetukseen hakemuksen maaliskuun loppuun mennessä. Hakemukseen liitetään oppilaan oma vapaamuotoinen perustelu.
3. Hakuajan päätyttyä kaikki hakijat ja huoltajat haastatellaan. Haastattelut suorittavat joustavaa perusopetusta järjestävän koulun rehtori, jopo-luokan opettaja ja lähettävän koulun oppilashuollon edustaja yhdessä.
4. Lopullisen ehdotuksen oppilasvalinnasta tekee ko. ryhmä.

Oppilasvalinnassa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että oppilas

- haluaa muuttaa koulunkäyntinsä suuntaa
- haluaa saada peruskoulun päättötodistuksen
- haluaa ja kykenee osallistumaan työpaikkaopiskeluun
- pystyy työskentelemään erilaisissa ryhmissä ja että hänellä on rohkeutta kohdata uusia ihmisiä ja tilanteita
- haluaa oppia uusia asioita ja opiskella myös itsenäisesti
- omaa valmiudet ottaa vastaan tukea myös koulun ulkopuolelta, jos siihen ilmenee tarvetta
- saa huoltajiltaan tukea koulunkäyntiinsä.

Oppilasvalintaehdotuksesta päättävä ryhmä voi tarvittaessa pyytää asiantuntijalausuntoja ehdotuksensa tueksi.

5. Kaikki hakijat saavat opetuspäällikön tekemän hallintopäätöksen valinnan tuloksesta. Päätös tehdään lukuvuodeksi kerrallaan.

Joustavaan perusopetukseen valitulle oppilaalle vahvistetaan oppimissuunnitelma, jonka laatimisesta ja Wilmaan viennistä vastaa joustavan perusopetusryhmän opettaja. Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi siinä kuvataan

oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä.

Joustavan perusopetuksen oppilaat opiskelevat yleisen opetussuunnitelman mukaan ja ovat oikeutettuja kaikkiin oppilashuoltopalveluihin.

Suomenkielistä joustavaa perusopetusta järjestetään Karjaan yhteiskoulussa ja ruotsinkielistä Ekenäs högstadieskolassa.

5.6 Opetus erityisissä tilanteissa

5.6.1 Sairaalaopetus

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttävät erityisiä toimia esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista.

Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle.

Sairaalaopetuksen luonne

Sairaalaopetus tukee oppilaan oppimisen jatkuvuutta. Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus ja kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö ja konsultaatio. Nivelvaiheyhteistyö oppilaan oman lähikoulun kanssa korostuu tulo- ja paluuvaiheessa. Oppilaan opetuksen ja tuen järjestämisessä on hyödynnettävä monialaisia verkostokokouksia riittävässä laajuudessa. Päätyneen sairaalaopetusjakson jälkeen oppilas palaa pääsääntöisesti omaan lähikouluunsa.

Osastohoidossa olevat oppilaat

Tammipuiston koulu on Raaseporin kaupungin erityiskoulu, joka järjestää opetusta Tammiharjun sairaalan (HYKS) lapsi- ja nuorisopsykiatrisen osaston potilaille. Mikäli oppilas siirtyy psykiatriseen osastohoitoon, saa oppilas opetusta automaattisesti sairaalakoulun yksikössä, eikä asiasta tarvitse erikseen sopia. Opetusta ja tukea järjestetään siinä määrin kuin se oppilaan terveys ja pedagogiset erityistarpeet huomioon ottaen on perusteltua. Osasto-oppilailla voi olla erilaisia hoitoon liittyviä tapaamisia koulupäivän aikana. Pääsääntöisesti oppilaille tulee kuitenkin järjestää

opetusta oman vuosiluokan tuntijaon mukaan. Oppilaan tuntimäärä muodostuu hänen opetukseen osallistumisen kykynsä mukaan.

Avohoidossa olevat oppilaat Erikoissairaanhoidon avohoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään pääsääntöisesti oppilaan lähikoulussa. Oppilaalle tulee järjestää opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen on perusteltua. Oppilaalla tulee opetuksessa olla käytössään riittävä tuki (Oppimisen ja koulunkäynnin tuki, luku 7). Tarvittaessa opetus voidaan järjestää perusopetuksen tuntijaosta poiketen tai erityisin opetusjärjestelyin (Perusopetuslaki 18 §). Järjestelyistä on tehtävä hallintopäätös ja ne kirjataan oppilaan HOJKSiin. Jos lähikoulun tuki ei ole riittävää, voidaan opetus järjestää sairaalakoulun resurssiluokassa.

5.6.2 Opetus kaupungin resurssiluokassa

Resurssiluokka on tukimuoto psyykkisistä ja/tai sosiaalisista vaikeuksista ja tunne-elämän häiriöistä kärsiville oppilaille. Oppilaan resurssiluokkaopetuksen järjestelyistä sovitaan yhdessä huoltajan, oppilaan sekä resurssiluokan henkilökunnan kanssa. Resurssiluokka on osa Tammipuiston koulua ja tarjoaa tukea ja opetusta sekä ruotsinkielisille että suomenkielisille oppilaille. Luokassa työskentelevät erityisluokanopettaja, sairaanhoitaja ja koulunkäyntiavustaja. Resurssiluokka tarjoaa pienehkölle oppilasryhmälle opetusta hoitoon ja tukeen yhdistettynä, tukee oppilaan perhettä ja olemassa olevaa hoitosuhdetta sekä oppilaan koulunkäyntiä hänen lähikoulussaan. Resurssiluokan työskentelyn tavoitteena on, että oppilas pystyy osallistumaan perusopetukseen ja etenemään opinnoissaan. Oppilas voi saada resurssiluokan tukea osan kouluvuodesta yhdistettynä opetukseen omassa lähikoulussa. Opetuksen lisäksi resurssiluokan toiminta tarjoaa yksilöllistä tukea ja ohjausta päivittäisten rutiinien ja sosiaalisten tilanteiden hallinnassa.

5.7 Muut hyvää ja turvallista koulupäivää tukevat toimet

5.7.1 Kouluruokailu

Kouluruokailulla voidaan edistää kestävä elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys sekä ruokailuhetken hyvinvointia edistävä vaikutus. Viihtyisä kouluruokailu lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä. Oppilaiden osallistumisen ja koulun yhteisöllisyyden tukemiseksi oppilaita annetaan mahdollisuus osallistua kouluruokailun ja ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa niin, että kasvatustavoitteet saavutetaan. Henkilökunnan suhtautuminen kouluruokaan ja ruokailuun on kasvatuksellisesti avainasemassa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja tuetaan yhdessä oppilaiden kehitystä.

Opetushenkilökunta ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämässä seuraavasti:

<i>Koulun ruokaraati</i>	<i>Koulun ja ruokahuollon henkilöstön yhteistyö</i>	<i>Järjestäjätason yhteistyö</i>
<p>Ryhmä oppilaita, vastaava opettaja ja ruokahuoltohenkilöstön edustaja/edustajia (koulun emäntä tai vastaava kokki, suurkeittiön kokki, jakelukeittiön henkilöstö)</p> <p>Kehittää ja arvioi ruokailun järjestämistä (ruokailuvuorot, valvonta, kalustus, ruokamerkinnot, dieetit jne.)</p> <p>Kehittää ja arvioi ruokailutilan viihtyisyyttä</p> <p>Toimii tarpeen mukaan makutuomarina</p> <p>Ruokaraadin kokoukset kirjataan ja annetaan tiedoksi osallisille. Aterian laatua sekä ruokailun viihtyisyyttä ja järjestystä arvioidaan säännöllisesti mm. kaikille koulun oppilaille suunnatuilla kyselyillä.</p>	<p>Tätä toteuttaa koulussa asetettu tiimi, joka koostuu koulun opettajakunnan ja oppilashuollon ammattihenkilöstön jäsenistä.</p> <p>Tiimin tehtävänä on arvioida ja kehittää ruokailutilanteita mm. seuraamalla säännöllisesti ruokailuun osallistumista, arvioimalla ruuan ja ruokailutilanteiden laatua ja suunnitella kouluruokailuun liittyvä yhteistyö huoltajien kanssa.</p>	<p>Toteutetaan pitämällä yksi kokous lukukaudessa</p> <p>Kokoukseen osallistuvat rehtorit ja koulun emäntä</p> <p>Kokouksen kutsuvat koolle ruokahuollon päällikkö ja opetuspäälliköt</p>

Koulun lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan ruokailutilanteiden järjestäminen, miten oppilaiden erityistarpeet huomioidaan, koulun ruokaraadin kokoonpano sekä koulun opettajien ja ruokahuoltohenkilöstön yhteistyö.

5.7.2 Koulumatkat ja kuljetukset

Kaupungin koulukuljetusten periaatteet sekä lomakkeet maksuttoman ja maksullisen koulukuljetuksen anomiseksi ovat kaupungin kotisivuilla. Sivuilta löytyy myös tietoa reiteistä ja liikennöitsijöistä. Periaatteisiin sisältyvät oppilaan, huoltajan ja kuljettajan koulukuljetuksiin liittyvät pelisäännöt.

Jos kuljetusaikataulut aiheuttavat oppilaille odotusta koulun alkaessa tai päättyessä, koulu järjestää valvonnan odotuksen ajaksi. Mikäli koulun tietoon tulee häirintää, kiusaamista tai väkivaltaa koulumatkalla, tulee osapuolten huoltajille välittömästi ilmoittaa tapahtuneesta ja tarvittaessa tukea huoltajia tapahtumain kulun tarkemmassa selvittämisessä.

5.7.3 Kerhotoiminta

Koulun kerhotoiminta on lukuvuosisuunnitelmassa määriteltyä tavoitteellista toimintaa, joka tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Toiminnalla lisätään oppilaiden osallisuutta, edistetään eettistä kasvua ja tuetaan yhteisöllisyyttä. Monipuolinen koulun kerhotoiminta antaa oppilaille mahdollisuuden onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin. Kerhotoiminnan avulla vahvistetaan kasvatukseen liittyvää kodin ja koulun kumppanuutta ja yhteistyötä.

Kerhotoiminta tukee erilaisten harrastusten viriämistä. Sen tavoitteena on luovan toiminnan ja ajattelun taitojen kehittäminen, omaehtoisuuteen kannustaminen sekä terveellisten elämäntapojen ja liikunnan lisääminen. Kerhotoiminnan tulee tarjota monipuolista, oppilasta arvostavaa toimintaa ja tilaisuuksia myönteiseen, kehitystä rikastavaan vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Oppilas voi saada kerhotoiminnasta vahvistusta oppimismotivaatiolleen ja tukea kaikinpuoliseen hyvinvointiinsa. Kerhotyöskentely antaa mahdollisuuden soveltaa ja syventää oppitunneilla opittua. Kerhotoimintaan osallistuminen voidaan myös suunnitella osaksi tehostettua tai erityistä tukea. Kerhotoiminta on vapaaehtoista.

Kerhotoiminta antaa opettajalle mahdollisuuden oppilaidensa eri puolten parempaan tuntemiseen, mikä osaltaan edistää opettajan valmiutta ottaa opetuksessaan huomioon oppilaiden vahvuudet ja tarpeet.

Tavoitteena on, että jokaisessa koulussa on kerhotoimintaa. Koulun rehtori vastaa myös koulunsa kerhotoiminnasta. Koulun kerhotarjontaan voi kuulua ulkoisesti rahoitettua toimintaa.

5.8 Yhteistyö

Erilaisten yhteistyön muotojen tavoitteina ovat lapsen ja nuoren oppimisen edellytysten edistäminen sekä hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen koulussa. Yhteistyötä tehdään monella tasolla: sisäisesti henkilökunnan välillä ja ulkoisesti eri tahojen kanssa.

Rehtori ja opettajainkokoukset organisoivat koulun sisäistä yhteistyötä toiminnan suunnittelun, kehittämisen ja arvioinnin kautta. Ulkoisessa yhteistyössä ovat mukana kaupungin eri yksiköt, muut opetuksen järjestäjät, yhdistykset ja instituutiot, jotka eri tavoin tukevat koulun toimintaa. Seuraavassa esitellään muutamia kaupungin perusopetuksessa olevia yhteistyömalleja.

5.8.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Koulun tulee olla yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kodin ja koulun välinen hyvä yhteistyö edistää lapsen ja nuoren oppimista, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa.

Yhteistyön tarkoituksena on, että jokainen oppilas saa opetusta, ohjausta ja tukea kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaan. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa.

Koulun henkilökunnan tulee tiedottaa huoltajille opetussuunnitelmasta ja sen sisällöstä ja oppilaille vahvistetuista oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Huoltajille annetaan yhdessä opettajan ja oppilaan kanssa arvioida koulun toimintaa ja osallistua sen kehittämiseen. Tämä edellyttää koulun henkilökunnalta aktiivisuutta ja että huoltajan, opettajan ja oppilaan roolit yhteistyössä ovat selkeät.

Suuri osa kodin ja koulun välisestä tiedottamisesta hoidetaan Wilman avulla. Huoltajien tapaamiset järjestetään vanhempainiltoina (luokkataso ja koulun taso) ja tarvittaessa henkilökohtaisina tapaamisina. Koulun on aloitteellinen vanhempain tapaamisten järjestämisessä. Vanhempainiltoja ja muita henkilökohtaisia tapaamisia tulee järjestää tarpeeksi usein, jotta huoltajat pysyvät ajan tasalla koulun tapahtumista ja pystyvät osallistumaan koulun kehittämiseen. Luokanopettaja/luokanvalvoja järjestää vähintään yhden vanhempainillan luokalleen ja vähintään yhden kehityskeskustelun/oppilas lukuvuodessa. Henkilökohtainen yhteys kotiin on erityisen tärkeä tilanteissa, joissa oppilas tarvitsee tukea koulunkäynnissään. Huoltajille tulee tiedottaa opetuksen järjestämisestä ja siinä tapahtuvista muutoksista.

Huoltajien työskentely vanhempainyhdistyksissä on edellisten lisäksi tärkeä osa kodin ja koulun yhteistyötä.

5.8.2 Yhteistyö esikoulun kanssa

Esikoulun ja alkuopetuksen välisen yhteistyön ensisijaisena tarkoituksena on tehdä tulevien oppilaiden siirtyminen kouluun mahdollisimman turvalliseksi ja sujuvaksi.

Esikoululaisille järjestetään koulukäyntejä lähikouluun ja tapaamisia tulevan opettajan ja tulevien luokkatovereiden kanssa. Opettajat tutustuvat esikoulun toimintaan, sisältöihin ja työtapoihin. Yhteistyö käsittää myös esikoulun ja alkuopetuksen opetussuunnitelmat.

Tarkemmat kuvaukset yhteistyöstä löytyvät luvuista 6 ja 7.

5.8.3 Yhteistyö iltapäivätoiminnan kanssa

Tavoitteena tässä on tukea lapsen hyvinvointia ja turvallisuutta kokopäiväisesti. Tarkoitus on luoda toimintaan jatkuvuutta ja edetä kohti kokonaista koulupäivää. Toiminta yksiköissä on erilaista ja se kuvataan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

5.8.4 Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Kaupungin muut yksiköt (kirjasto, museot, uimahalli, kulttuuritoimisto ja pelastuslaitos) ovat luonnollisia yhteistyökumppaneita, joiden kanssa koulut voivat järjestää yhteistä toimintaa. Koulut tekevät yhteistyötä myös seurakunnan ja lähiympäristönsä yhdistysten kanssa. Koulu vanhempainyhdistys on monissa yhteyksissä oivallinen linkki kodin ja koulun välillä.

Oppilashuoltotyössä koulut ovat yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa.

Peruskoulut tekevät yhteistyötä erilaisten hankkeiden muodossa useiden toisen asteen oppilaitosten kanssa.

6. OPPIMISEN ARVIOINTI

Arviointi on jatkuvaa ja tavoitteellista. Sen tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta. Opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat saavat alusta lähtien oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta sekä tietoa edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnin avulla opettaja auttaa oppilasta tiedostamaan omia ajattelu- ja toimintatapojaan sekä ymmärtämään, miten hän oppii.

Oppilaille on annettava työkaluja ja opastusta oman työskentelynsä, omien tuotostensa sekä toisten kanssa yhdessä tehdyn työn arvioinnissa. Oppilaille on myös annettava mahdollisuus oppia antamaan rakentavaa palautetta toisilleen.

6.1 Arvioinnin yleiset periaatteet

6.1.1 Osaamisen arviointi

Arvioinnin tulee

- olla yksilöllistä
 - oppilaan osaaminen tulee suhteuttaa opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin

- lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/ suomen kielen/ruotsin kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa
- *olla todenmukaista*
 - oppilasta arvioidaan pelkästään hänen osaamisensa ja tietojensa perusteella
- *perustua monipuoliseen aineistoon*
 - oppilas voi osoittaa osaamisensa tavalla, joka sopii hänelle parhaiten
 - arviointia suoritetaan oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa

Esimerkkejä

- työt ja projektit
- laboroinnit ja tehtävien suorittaminen
- esitykset, esitelmät ja muut näyttötavat
- suulliset kokeet
- kirjalliset kokeet

Arviointi ei saa perustua pelkästään kirjallisiin kokeisiin.

Oppilaalle ja huoltajalle on annettava tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin ennen arvioinnin toteuttamista. Opettaja kirjaa arviointitilanteet ja kokeet.

Oppilaalle on etukäteen selvitettävä

- missä tilanteissa ja mitkä suoritukset arvioidaan
- mikä tieto arvioinnissa on olennaista

6.1.2 Osaamisen arvioinnin muodot

Lukuvuoden aikana oppilas ja huoltaja saavat jatkuvasti tietoa siitä, miten oppilaan opiskelu etenee ja miten työskentely ja käyttäytyminen sujuvat. Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, minkälaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijana ja ihmisenä. Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keskeisiä pedagogisia keinoja oppilaiden koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri, oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa.

Arvioinnin muodot Raaseporissa ovat seuraavat:

	Formatiivinen/jatkuva arviointi	Väliarviointi	Lukuvuositodistus/päätötodistus
luokat 1 - 4	Näkyviin tavoitteisiin perustuva ohjaava ja kannustava palaute Onnistumisen kriteerit kaikkien tiedossa Osa päivittäistä opetusta ja työskentelyä Tietoa oppimisen ja osaamisen edistymisestä	Arviointikeskustelu <i>Väliraportti koulun lomakkeelle</i> <i>(=Arviointikeskustelun muistio tai koulun muu lomake)</i> <i>Säilytetään paperimuodossa oppilaan kansiossa.</i>	Sanallinen arviointi
luokat 5 - 6	Keskustelevat ja vuoro- vaikutteiset käytännöt oppimistilanteissa		Numeroarviointi, jota mahdollisesti täydentää sanallinen arviointi
luokat 7 - 9			Numeroarviointi, jota mahdollisesti täydentää sanallinen arviointi

Oppilaat saavat suullista palautetta ja heidän edistymistään arvioidaan kaikilla vuosiluokilla. Sanallista palautetta täydentävät oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa käytävät arviointikeskustelut, joissa pääpaino on työskentelyvalmiuksissa ja käyttäytymisessä.

Koulun lukuvuosisuunnitelmaan liitetään

- väliarvioinnin ajankohdat
- arviointikeskustelujen ajankohdat
- sanallisessa arvioinnissa käytettävät lomakkeet.

Arviointikeskustelut

Arviointikeskustelu käydään oppilaan, hänen huoltajansa sekä opettajan välillä ja siinä keskitytään työskentelytaitoihin ja käyttäytymiseen. Arviointikeskustelu sisältää oppilaan etukäteen tekemän itsearviointin, kotona huoltajan kanssa tehdyn yhteisen arvioinnin sekä keskustelun päätteeksi tehtävän yhteenvedon, jossa opettaja ja oppilas määrittelevät tavoitteet. Arviointikeskustelussa koulu käyttää suunnittelemaansa lomakkeita.

Tavoitteiden asettamisessa huomioidaan erityisesti

- oppilaan vahvuudet
- itsetunnon vahvistaminen
- kehitettävät osa-alueet

Tavoitteet asetetaan sillä tavalla, että ne voidaan lukuvuoden aikana saavuttaa. Tällöin mahdollistuu myös onnistuneesta suorituksesta annettava palaute. Tarkoitus on, että oppilas on arviointikeskustelussa aktiivinen ja kertoo oppimisestaan ja koulunkäynnistään.

6.1.3 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arvioinnissa on kysymys oppilaan kyvystä suunnitella, säännellä, suorittaa ja analysoida omaa työskentelyään. On myös huomioitava, kuinka vastuuntuntoisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arviointiin.

6.1.4 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja.

Käyttäytymistä arvioidaan ja oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Oppilailla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn.

Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päätö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä. Käyttäytyminen arvioidaan aina yhteistyönä muiden oppilasta opettavien opettajien tai ennalta sovitun työryhmän kanssa.

Käyttäytymisen tavoitteet ovat, että oppilas:

- käyttäytyy asiallisesti
- ottaa toiset huomioon ja suhtautuu heihin kunnioittavasti
- hyväksyy erilaisuudet
- ottaa vastuun koulutyöstään
- arvostaa omaa ja toisten työtä
- noudattaa laadittuja järjestyks- ja viihtyvyyssääntöjä
- käyttää tilanteeseen sopivaa kohteliasta kieltä
- auttaa toisia

Käyttäytymisen kriteerit

10

- käyttäytyy moitteettomasti ja kohteliaasti
- on huomaavainen kaikille
- tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa
- tervehtii ystävällisesti
- uskaltaa puuttua rakentavasti epäkohtiin, joita huomaa ympärillään
- auttaa apua tarvitsevia
- noudattaa poikkeuksetta yhteisiä sopimuksia
- arvostaa oppimisympäristöään ja huolehtii siitä ja toimii yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi

9

- käyttäytyy moitteettomasti ja kohteliaasti
- on huomaavainen kaikille ja tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa
- tervehtii ystävällisesti
- auttaa apua tarvitsevia
- noudattaa yhteisiä sopimuksia
- arvostaa oppimisympäristöään ja huolehtii siitä

8

- käyttäytyy yleensä hyvin ja kohteliaasti
- tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa
- tervehtii ystävällisesti
- noudattaa lähes aina yhteisiä sopimuksia
- pystyy huolehtimaan oppimisympäristöstään

7

- tulee yleensä toimeen toisten kanssa
- käyttäytymiseen joudutaan toisinaan puuttumaan
- noudattaa osittain yhteisiä sopimuksia
- pystyy halutessaan huolehtimaan oppimisympäristöstään

6

- on pulmia yhteistyössä toisten kanssa
- noudattaa osittain yhteisiä sopimuksia
- käyttäytymiseen joudutaan usein puuttumaan
- on piittaamaton oppimisympäristöstään
- suhtautuminen koulutyöhön on enimmäkseen kielteistä
- syyllistyy kiusaamiseen koulussa.

5

- ei tule toimeen toisten kanssa
- käyttäytymiseen joudutaan erittäin usein puuttumaan
- ei noudata yhteisiä sopimuksia
- suhtautuminen koulutyöhön on kielteistä
- koulunkäynti on vakavasti häiriintynyt oppilaan käytöksen takia
- vahingoittaa oppimisympäristöään
- syyllistyy kiusaamiseen koulussa.

4

- ei lainkaan välitä yhteisistä sopimuksista
- käyttäytyminen on uhkaavaa ja häiritsee koulun turvallisuutta ja viihtyvyyttä
- erityistoimenpiteistä huolimatta oppilaan koulunkäynti ei suju

6.2 Luokalta siirtämisen ja luokalle jättämisen menettelytavat

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään kuuluvissa oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai sanallisen arvioin, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle. Hylätyistä arvosanoista huolimatta oppilas voi siirtyä seuraavalle luokalle, mikäli arvioidaan, että oppilas kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen suorituksensa on hylätty yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppiaineessa. Oppilaalle tulee ennen luokalle jättämistä varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Osaaminen osoitetaan ns. erillisessä kokeessa joko lukuvuoden koulutyön aikana tai koulutyön päätyttyä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrättyllä tavalla.

Erillinen koe voi sisältää suullisia ja kirjallisia sekä muita tehtäviä, jotta oppilaalla on paras mahdollisuus osoittaa osaamisensa. Jos koe järjestetään ennen lukuvuoden päättymistä ja oppilas saa hyväksytyin arvosanan, arvioidaan oppilas hyväksytysti lukuvuositodistuksessa. Jos koe järjestetään lukuvuoden päätyttyä, voidaan oppilaalle antaa ehdollinen päätös luokalle jättämisestä lukuvuositodistukseen. Päätöksessä määrätään, mitkä vuosiluokan osat edellyttävät hyväksytyä suoritusta, jotta oppilas voidaan siirtää seuraavalle luokalle. Mikäli oppilas suoriutuu hyväksytysti koulun päättymisen jälkeen järjestetystä kokeesta, merkitään hyväksyty suoritus liitteenä lukuvuositodistukseen.

- Luokanopettaja/aineenopettaja ilmoittaa oppilaalle ja hänen huoltajalleen hyvissä ajoin ennen lukuvuoden päättymistä, että on olemassa riski, että oppilaan suoritus hylätään jossakin oppiaineessa/joissakin oppiaineissa. Tiedottamisen ajankohta on suunniteltava niin, että oppilaalla on mahdollisuus parantaa suorituksiaan ennen lukuvuosiarviointia niin, että hän voi välttää hylätyn arvosanan. Opettaja informoi rehtoria hyvissä ajoin siitä, että on olemassa riski, että oppilaan suoritus hylätään jossakin oppiaineessa/joissakin oppiaineissa.
- Luokanopettaja/aineenopettaja ja rehtori päättävät mahdollisesta luokalle jättämisestä. Tarvittaessa oppilaan tuen tarvetta arvioiva ryhmä selvittää luokalle jättämistä oppilaan huoltajan kanssa. Lukuvuositodistukseen merkitään, että oppilas siirretään seuraavalle vuosiluokalle tai että hänet jätetään luokalleen. Todistus on päätös seuraavalle vuosiluokalle siirtämisestä tai luokalle jättämisestä.

Oppilas voidaan jättää luokalle, vaikka hänellä ei olisi hylättyjä suorituksia, jos sitä pidetään oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi tarkoituksenmukaisena. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Oppilaan jäädessä luokalle raukeavat kaikki ko. vuosiluokan aikaisemmat suoritukset.

6.3 Itsearviointin ja vertaisarviointin periaatteet

Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii tiedostamaan omaa oppimistaan ja oppimiselle asetettuja tavoitteita ja säätelemään oppimisprosessiaan. Tämä edellyttää säännöllisen palautteen antamista oppilaalle hänen työskentelystään.

Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkoitus on, että opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja. Kun luokassa on avoin ja myönteinen ilmapiiri, niin oppilaat voivat antaa vertaispalautetta toisilleen. Vertaisarviointia tulee opettaa, harjoitella ja ohjata. Oppilaita ohjataan antamaan myönteistä sekä rakentavaa palautetta toisilleen. Vertaispalaute voi olla suullista tai kirjallista.

Opettajat pitävät opetusryhmässään yhteisiä arviointikeskusteluja, antavat myönteistä palautetta ja osoittavat, miten jokainen voi omalla tavallaan onnistua työssään.

- Alemmilla luokilla itsearviointin valmiudet kehittyvät, kun opettajat ohjaavat oppilaita tunnistamaan vahvuutensa ja menestymisensä koulutyössä ja kun oppilaat tiedostavat yhdessä sovitut tavoitteet.
- Ylemmillä luokilla on edelleen tärkeätä kiinnittää huomiota oppilaan vahvuuksiin ja onnistumisiin työskentelyssä.

6.4 Arviointi- ja palautekäytännöt siirryttäessä toiselta luokalta kolmannelle

Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Palautteessa siirryttäessä luokalta 2 luokalle 3 painotetaan erityisesti oppimisen edistymistä, kielellisiä valmiuksia ja vuorovaikutustaitoja, itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn valmiuksia sekä kykyä hoitaa omat ja yhteisesti sovitut tehtävät. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Lisäksi annetaan palautetta oppilaan opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa.

6.5 Arviointi- ja palautekäytännöt siirryttäessä kuudennelta luokalta seitsemännelle

Siirryttäessä luokalta 6 luokalle 7 palautteessa painotetaan erityisesti työskentelyvalmiuksia sekä oppimisvalmiuksien ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, edistymistä eri oppiaineissa sekä oppimismotivaation tukea. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja motivaatiota oppia. Lisäksi annetaan palautetta oppilaan opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa.

6.6 Lukuvuositodistus

Luokat 1-2

- oppilaan työskentelytaidot, oppiaineet äidinkieli ja kirjallisuus ja matematiikka arvioidaan monipuolisesti ja arviointi on sanallinen
- muut oppiaineet arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty
- oppilaan käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti erillisessä liitteessä

Luokat 3-4

- oppilaan tiedot ja taidot eri oppiaineissa arvioidaan monipuolisesti ja arviointi on sanallinen
- oppilaan käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti erillisessä liitteessä

Luokat 5-6

- oppilaan tiedot ja taidot kaikissa oppiaineissa arvioidaan numeroilla
- oppilaan tiedot ja taidot valinnaisissa aineissa arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty
- oppilaan käyttäytyminen arvioidaan numeroin erillisessä liitteessä

Luokat 7-9

- oppilaan tiedot ja taidot kaikissa oppiaineissa arvioidaan numeroilla
- oppilaan tiedot ja taidot valinnaisissa aineissa: vähintään kaksi vuosiviikkotuntia käsittävissä valinnaisessa aineessa on numeroarviointi; vähemmän kuin kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti (Mikäli sanallisesti arvioitava valinnaisaine voidaan tulkita jonkin yhteisenä opetettavan aineen syventäviksi opinnoiksi, voi suoritus valinnaisessa aineessa korottaa ko. oppiaineen arvosanaa.)
- oppilaan käyttäytyminen arvioidaan numeroilla

Opettajan tulee antaa sellainen sanallinen arvio tai numeroarvosana, joka kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja kansallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin. Vahvat tiedot jollakin osa-alueella voivat kompensoida heikomman osaamisen jollain toisella osa-alueella. Lukuvuositodistuksesta tulee käydä ilmi, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineiden tavoitteet hyväksytyin arvosanoin.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana/arviointi merkitään lukuvuositodistukseen muodossa uskonto/elämäkatsomustieto erottamatta oppiaineita toisistaan. Jos oppilas saa oman uskontonsa opetusta, merkitään arviointi todistukseen, jos perusopetuksen järjestäjä huolehtii ko. opetuksesta. Jonkin uskonnollisen yhteisön antamaa arvosanaa ei merkitä todistukseen,

Valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit ovat osa ko. yhteisesti opiskeltavia aineita ja ne arvioidaan osana sitä opetusta.

Oppilaan lievät oppimisvaikeudet tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Oppilaan suorituksia arvioidaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen.

- Jos erityisen tuen päätöksessä on määrätty, että oppilas opiskelee perusopetuksen yleisten tavoitteiden mukaan, suoritetaan arviointikin kuten yleisopetuksessa, ts. suhteessa tavoitteisiin ja hyvän osaamisen kuvauksiin.
- Jos erityisen tuen päätöksessä on määrätty, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltyihin, yksilöllisiin tavoitteisiin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin hyvän

osaamisen kriteereihin. Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla. Jos oppilas opiskelee oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, sekä numeroarvosana että sanallinen arvio todistuksessa varustetaan tähdellä.

Pidennetyssä oppivelvollisuudessa opiskelevan oppilaan arviointi perustuu joko yleisiin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan mitä HOJKS:ssa on päätetty.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan arviointi perustuu henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen eri toiminta-alueilla. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvu- ja oppimisprosessiin sekä sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arvioitaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

6.7 Päätösarviointi kokonaisuutena

Perusopetuksessa oppilaan päätösarvosana muodostetaan muutoin kuin oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuovuositodistusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kasautuvaa, tulee päätösarvosanan perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päätösarvioinnin kriteereihin.

Päätösarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5) mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetuksen päätösarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Mikäli oppilas on hallintopäätöksellä vapautettu jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Valinnaisten taide- ja taitoaineiden tuntien katsotaan olevan osa ko. yhteisten aineiden opintoja ja niiden arviointi on osa yhteisten oppiaineiden arviointia. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin

yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päättöarvioinnin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota myös päättöarvioinnissa. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain. Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

6.8 Päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Niistä valinnaisista aineista, jotka arvioidaan numeroin, merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä "valinnaiset opinnot", sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä "hyväksytty".

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon "muut valinnaiset aineet" alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä "hyväksytty".

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja vuosiviikkotuntien määrä. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotuntin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä "osallistunut". Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio "hyväksytty" riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä "hyväksytty". Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvioidaan numeroin. Raaseporin kaupungissa tämä koskee oppilaita, jotka valitsevat B2 -kielen 8. ja 9. luokalla.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa "uskonto/elämänkatsomustieto" erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa oppimäärän laajuutta ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Päättötodistukseen merkitään, millä kielellä oppiaineen opetus on annettu, mikäli yhteensä vähintään puolet oppitunneista jossakin oppiaineessa perusopetuksen päättövaiheessa on pidetty muulla kuin koulun opetuskielellä.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn henkilökohtaisessa suunnitelmassa täsmennetyn oppimäärän mukaan.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan päättöarviointi on sanallinen.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee tarvittaessa antaa välitodistus jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Välitodistukseen merkitään arvio oppilaan tiedoista ja taidoista samoin perustein kuin päättötodistukseen.

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

7.1 Ennaltaehkäisevän työn strategiat ja varhainen puuttuminen

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen tarkoittaa sitä, että opetus järjestetään sillä tavalla, että sekä yksittäisen oppilaan että opetusryhmän edellytykset, tarpeet ja kyvyt otetaan siinä huomioon. Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus omista edellytyksistään lähtien kokea onnistumista oppimisessaan, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja kehittyä ihmisenä. Lähtökohtana tässä on käsitys, jonka mukaan oppiminen on prosessi, jossa aikaisemmat tiedot muodostavat pohjan uudelle tiedolle. Tätä prosessia vahvistavat osallisuus, kannustavuus, tuki ja erilaiset virikkeet.

Opetuksen eriyttäminen on keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Opetusta eriyttämällä oppilaille voidaan tuottaa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia kehittyä ja oppia omien vahvuuksien mukaisesti. Oppilasta ohjaamalla pyritään löytämään kullekin soveliaintapa oppia. Eriyttäminen suunnitellaan ja toteutetaan ottamalla huomioon esim. esim.

- sisällöt
- oppimisympäristö
- joustavat ryhmittelyt
- oppimistyyli
- työskentelynopeus
- eri mielenkiinnon kohteet ja valmiudet
- materiaalien ja apuvälineiden käyttö

Eriyttäminen voi tarkoittaa erilaisia järjestelyjä: esim. palkkituntien käyttö, valmiit muistiinpanot tai tukisanat, äänikirjat, jne. Joustavat ryhmittelyt ovat eriyttämisen keino silloin, kun ryhmiä muodostetaan tietyksi ajaksi tai oppimistyylin tai –vauhdin mukaan.

On tärkeitä kiinnittää huomiota oppilaiden osallisuuteen ja heidän mahdollisuuksiinsa vaikuttaa omaan oppimiseensa ja opiskeluunsa. Eriyttämisellä on tärkeä rooli oppimismotivaation herättämisessä ja ylläpitämisessä sekä oppilaiden vastuuntunnon kehittämisessä. Opettaja saa opetuksen eriyttämisessä tukea yhteistyöstä toisten opettajien, asiantuntijoiden ja huoltajien kanssa.

Perusopetuslaki takaa oppilaalle oikeuden opiskella ensisijaisesti omassa lähikoulussaan ja sellaisessa perusopetusryhmässä, johon hän ikänsä puolesta kuuluu. Oppilaan oppimisessaan ja kehittymisessään tarvitsema tuki tulee niin pitkälle kuin mahdollista järjestää oppilaan omassa lähikoulussa.

Tuen järjestämistä ohjaavat seuraavat periaatteet:

- koko järjestelmä pyrkii ennaltaehkäisevään toimintaan,
- mahdollinen tuen tarve havaitaan varhaisessa vaiheessa,
- kodin ja koulun välinen yhteistyö nähdään keskeisenä voimavarana,
- yleisopetuksessa annettavaa tukea kehitetään moniammatillisena ja hallintokuntien välisenä yhteistyönä,
- tuen suunnittelussa huomioidaan opintojen nivelvaiheet,
- opetusryhmät ovat tarkoituksenmukaisia.

Tavoitteena on, että jokainen oppilas saa tarvitsemansa tuen oikea-aikaisesti ja oikean vahvuutena. Koulun rehtori vastaa siitä, että tuki toteutetaan.

Tuki on suunniteltava sillä tavalla, että sitä voidaan antaa systemaattisesti, pitkällä tähtäimellä ja sen jatkuvuudesta huolehtien. Toiminta edellyttää tiivistä moniammatillista yhteistyötä. Koordinoivana tahona Raaseporissa toimii kaupungin monialainen oppilashuoltoryhmä, jonka tehtäviin kuuluvat mm. kehittää ja koordinoita kaupungin oppilashuoltoa ja siihen liittyvää verkostotoimintaa sekä seurata koulu- ja päivähoitoikäisten terveyttä ja hyvinvointia.

7.2 Tiedonsiirtokeskustelujen periaatteet

Nivelvaiheissa käytävien tiedonsiirtokeskustelujen tarkoituksena on, että vastaanottava koulu saa tarvittavat tiedot opetuksen järjestämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla ja niin, että jatkuvuus lapsen oppimisessa huomioidaan. Nivelvaiheen tuki edellyttää määrätietoista yhteistyötä esikoulun ja koulun välillä.

Tiedonsiirtokeskustelut lapsen siirtyessä esikoulusta alkuopetukseen toteutetaan seuraavien periaatteiden mukaan:

Yksittäisen lapsen valmiuksia, osaamista ja tuen tarvetta koskevat keskustelut

- esikoulun henkilökunta täyttää yhdessä huoltajan kanssa lomakkeen, jossa otetaan kantaa siirrettävään tietoon
- esikoulun opettaja ja vastaanottavan koulun rehtori/1. luokan tuleva luokanopettaja ja/tai erityisopettaja käyvät keskustelun

Keskustelun sisältö

- työskentely- ja opiskelunvalmiudet sekä keskittymiskyky
- sosiaaliset valmiudet, tunteiden ilmaisu ja työskentelyvalmiudet
- motorinen ja visuomotorinen hahmottaminen
- kielelliset valmiudet
- matemaattiset valmiudet, looginen ajattelu ja kyky tehdä johtopäätöksiä
- käyttäytyminen opetustilanteissa
- tuen tarve

Opettajat informoivat rehtoria tulevasta oppilasryhmästä koulun 1. luokan opetusryhmien muodostamiseksi.

Yksittäisen oppilaan tuen tarvetta koskevat oppilashuollon ammattihenkilöiden väliset keskustelut

- informaatio siirtyy koulukuraattorilta koulukuraattorille, psykologilta psykologille ja neuvolan terveydenhoitajalta kouluterveydenhoitajalle

Jos oppilaan tueksi on perustettu asiantuntijaryhmä, ottaa ryhmän vastuuhenkilö yhteyttä lapsen huoltajaan asiantuntijaryhmän työn jatkosta ja mahdollisista ryhmän uusista jäsenistä koulunkäynnin alkaessa.

Oppilaan siirtyessä kuudennelta seitsemännelle luokalle, käydään tiedonsiirtokeskustelut, jotta vastaanottava koulu saa tarvittavat tiedot opetuksen ja mahdollisen tuen jatkuvuuden turvaamiseksi ja järjestämiseksi oppilaan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Tiedonsiirtokeskustelut käydään seuraavien periaatteiden mukaan:

Yksittäisen oppilaan valmiuksia, osaamista ja tuen tarvetta koskevat keskustelut

- oppilaan luokanopettaja/erityisopettaja ja vastaanottavan koulun tuleva luokanvalvoja ja/tai erityisopettaja käyvät keskustelun

Keskustelun sisältö

- työskentely- ja opiskelunvalmiudet sekä keskittymiskyky
- sosiaaliset valmiudet, tunteiden ilmaisu ja työskentelykyky
- kielelliset valmiudet
- matemaattiset valmiudet, looginen ajattelu ja kyky tehdä johtopäätöksiä
- käyttäytyminen opetustilanteissa
- tuen tarve

Oppilashuollon ammattihenkilöiden yksittäisen oppilaan tuen tarvetta koskevat keskustelut

- informaatio siirtyy koulukuraattorilta koulukuraattorille, psykologilta psykologille ja neuvolan terveydenhoitajalta kouluterveydenhoitajalle

Jos oppilaan tueksi on perustettu asiantuntijaryhmä, ottaa ryhmän vastuuhenkilö yhteyttä oppilaaseen ja hänen huoltajaansa asiantuntijaryhmän työn jatkosta ja mahdollisista ryhmän uusista jäsenistä koulunkäynnin jatkuessa.

7.3 Yleinen tuki

Opiskelun yleinen tuki kuuluu kaikille oppilaille. Kaikki oppilaat saattavat jossain perusopetuksen vaiheessa olla tuen tarpeessa. Jokaisella oppilaalla on oikeus saada laadukasta perusopetusta, oppilaan ohjausta ja tukea oppimiselleen ja koulunkäynnilleen koulun työpäivinä. Koulutyössä tulee huomioida oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset. Koulun toimintakulttuuria ja toimintatapoja tulee kehittää sillä tavalla, että ne tukevat yhteistyötä, osallisuutta, toisten kunnioittamista ja hyvinvointia. Huolenpito, kannustavuus ja myönteinen tunnelma kouluyhteisössä edistävät oppilaan oppimista ja kehitystä.

Opettaja vastaa siitä, että hänen opetuksensa suunnittelu ja toteuttaminen pohjautuvat oppilaiden edellytyksiin ja tarpeisiin. Opettajan tehtäviin kuuluu arvioida oppilaiden tuen tarvetta ja tarjota tukea kaikissa opetustilanteissa. Opettaja seuraa ja arvioi oppilaiden oppimista ja kehitystä, jotta yksittäisen oppilaan tuen tarve havaitaan mahdollisimman varhain. On tärkeää, että oppimisen vaikeudet havaitaan aikaisessa vaiheessa. Opettajan tehtävä on antaa tukea heti sen tarpeen ilmaannuttua ja puuttua tekijöihin, jotka estävät oppimista.

Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja ja menetelmiä, jotka ottavat huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia. Opettajan tulee ohjata oppilaita tunnistamaan omat edellytyksensä, vahvuutensa ja haasteensa kehityksessään. Oppilaan tietoja ja taitoja arvioitaessa on käytettävä sellaisia menetelmiä, joiden avulla oppilas pystyy osaamisensa parhaiten osoittamaan.

7.3.1 Yleisen tuen muodot

Yleistä tukea annetaan rajoitetun ajan opetuksen tietyssä vaiheessa ja kun oppilaan tuen tarve on vähäinen ja lyhytaikainen. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää seuraavia tukimuotoja:

- opetuksen eriyttäminen,
- kodin ja koulun yhteistyö,
- oppilaan ohjaus
- joustavat ryhmittelyt
- oppimissuunnitelma,
- apuvälineet ja tukimateriaalit
- tukiopetus,
- osa-aikainen erityisopetus,
- koulunkäyntiavustajapalvelut
- oppilashuollon palvelut.

Jos oppilas osallistuu koulun kerhotoimintaan tai ohjattuun iltapäivätoimintaan voi ko. toiminta olla oppilaalle yleistä tukea.

Useat näistä tukimuodoista kuvaillaan lähemmin kappaleessa otsikon *Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot* alla. Nämä tukitoimet ovat koulun jokapäiväistä toimintaa.

7.3.2 Tuki oppilaille, joiden äidinkieli on muu kuin ruotsi tai suomi

Vieraasta kulttuuritaustasta tulevat oppilaat kuuluvat kolmiportaisen tuen järjestelmään. Heikot tiedot/taidot suomen kielessä ei ole riittävä peruste erityiselle tuelle, vaan tällaiselle oppilaalle tarjotaan koulukielen opetusta omassa lähikoulussaan. Oppilaalle tehdään tarvittaessa oppimissuunnitelma yleisessä tuessa. Opintomenestystä ja mahdollista tehostetun tai erityisen tuen tarvetta seurataan säännöllisesti. Oppilas saa kotikielen opetusta, mikäli vähintään neljän oppilaan opetusryhmä saadaan luotua.

Maahan muuttaneille oppilaille voidaan järjestää korkeintaan yhden lukuvuoden kestävää valmistavaa opetusta. Opetuksen tavoitteet ovat

- antaa oppilaalle riittävä kielitaito ja muut valmiudet yleisopetukseen siirtymistä

- varten
- edistää lapsen kotoutumista suomalaiseen kouluun ja yhteiskuntaan sekä
- mahdollisuuksien mukaan antaa tietoja ja taitoja yleisen oppimäärän mukaan .

Muun äidinkielen omaaville oppilaille voidaan antaa suomi toisena kielenä -opetusta sekä oman äidinkielen opetusta (äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi).

7.4 Tehostettu tuki

Jos oppilas tarvitsee laajempaa tukea kuin mitä yleisen tuen puitteissa pystytään tarjoamaan, tulee laatia arvio oppilaan mahdollisesta tehostetun tuen tarpeesta. Arvio tehdään, mikäli oppilas tarvitsee säännöllistä tukea tai useita tukitoimia samanaikaisesti pystyäkseen seuraamaan opetusta. Tehostettu tuki on suunnitelmallista, säännöllistä ja pitkäaikaisempaa tukea, jota annetaan pedagogisessa arvioissa esille tulleiden oppimisen esteiden ja haasteiden perusteella.

Tehostetun tuen piirissä voidaan käyttää kaikkia tuen muotoja, lukuun ottamatta kokoaikaista erityisopetusta ja oppimäärän yksilöllistämistä. Yleensä seuraavien tukitoimien merkitys kasvaa:

- eriyttäminen
- osa-aikainen erityisopetus,
- yksilöllinen ohjaus,
- joustavat ryhmittelyt,
- opiskelun erityiset painoalueet sekä
- kodin ja koulun yhteistyö.

Tehostetun tuen aikana oppilas opiskelee pääsääntöisesti yleisopetuksen ryhmässä. Tukitoimena voidaan jonkin oppiaineen opetus järjestää pienryhmässä.

Eriyttäminen on huomioitava myös oppilasarvioinnissa. Koe- ja arviointitilanteet on järjestettävä sillä tavalla, että oppilaan osaaminen saadaan mahdollisimman hyvin esiin. Arvioinnin perusteista on tiedotettava huoltajille.

Tehostettu tuki kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan. Mikäli oppilaan tilanteessa tapahtuu muutoksia, oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan oppilaan tuen tarvetta. Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa siitä, että oppilaan huoltajille tiedotetaan arvioinnin periaatteista.

7.4.1 Pedagoginen arvio tehostetun tuen järjestämistä varten

Tehostetun tuen aloittamisen tulee perustua kirjalliseen pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arvioissa kuvataan

- oppilaan oppiminen ja koulunkäynti kokonaisuutena,
- oppilaan saama yleinen tuki,
- oppilaan vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet sekä edellytykset ja oppimisen tuen tarve,
- arvio siitä, millaisia tukitoimia oppilas tarvitsee ja
- tehostetun tuen tarpeen arvio.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää arviota tehtäessä. Huoltajaa on informoitava siitä, että arviota ollaan tekemässä, jotta hän voi asiantuntemuksellaan auttaa sen laatimisessa. Jatkuva ja säännöllinen yhteydenpito huoltajaan on tärkeää tuen tarpeen arvioinnissa, tehostetun tuen suunnittelussa ja sen onnistuneessa toteuttamisessa.

Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa siitä, että pedagoginen arvio oppilaalle tehdään. Vastaaminen tarkoittaa sitä, että luokanopettaja/luokanvalvoja hoitaa tarvittavan yhteydenpidon huoltajiin ja informoi heitä siitä, että arvio tehdään ja sopii siitä, miten huoltajien asiantuntemus arvion laadinnassa otetaan huomioon.

Arvion voi tehdä yksi opettaja tai useampi opettaja yhdessä. Työhön osallistuu oppilashuollon henkilöstöä ja/tai muita asiantuntijoita. Pedagoginen arvio käsitellään yksittäisen oppilaan asioista vastaavassa moniammatillisessa ryhmässä, jonka kutsuu koolle oppilaan luokanopettaja/-valvoja. Arvion perusteella ryhmä ratkaisee, aloitetaanko tehostettu tuki ja minkälaisia tukitoimia oppilaalle järjestetään.

Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa myös siitä, että rehtoria informoidaan tehostetun tuen ratkaisusta. Rehtori vasta omalta osaltaan siitä, että tuki toteutetaan. Opettaja vastaa siitä, että oppimissuunnitelmassa määritelty tuki annetaan suunnitellussa laajuudessa ja ne kirjataan asianmukaisesti.

7.4.2 Oppimissuunnitelma

Tehostetun tuen piirissä olevalle oppilaalle on laadittava oppimissuunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin edistymistä, opetusjärjestelyjä ja tukitoimia, joita oppilas tarvitsee. Tehostetun tuen toimenpiteet, aloittamisen ajankohta sekä tuen seuranta kirjoitetaan oppilaan oppimissuunnitelmaan. Sitä voidaan tarvittaessa käyttää yleisopetuksessa ja sitä tulee käyttää tehostetun tuen piirissä.

Henkilökohtainen oppimissuunnitelma perustuu luokanopettajan/luokanvalvojan, aineenopettajan ja erityisopettajan yhteiseen arvioon oppilaan tuen tarpeesta opetuksen seuraamiseksi ja opinnoissa etenemiseksi. Huoltajille on varattava mahdollisuus osallistua omalla asiantuntemuksellaan. Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa siitä, että suunnitelma tehdään ja viedään Wilmaan. Ne oppilaan opettajat, joita suunnitelman sisältö koskee, ovat vastuussa siitä, että tukitoimet huomioidaan opetuksessa.

Oppimissuunnitelma tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa.

7.5 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Oppilaille, joilla on laajoja oppimisen vaikeuksia tai muita ongelmia eri alueilla ja useissa oppiaineissa, tulee antaa erityistä tukea. Tätä tukea järjestetään yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden puitteissa. Kaikkia Raaseporin peruskouluissa käytävissä olevia tukikeinoja voidaan tällöin hyödyntää. Erityinen tuki koostuu erityisen tuen

päätöksessä määritellystä erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukikeinoista.

Erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden oppimääriä voidaan yksilöllistää. Erityisen tuen päätöksellä voidaan kokoaikainen erityisopetus järjestää pienryhmässä. Kun oppilaan opetus tapahtuu pienryhmässä, voidaan tarvittaessa poiketa sovellettavasta tuntijaosta, oppiaineista ja aihekokonaisuuksista.

7.5.1 Pedagoginen selvitys erityisen tuen päätöstä varten

Erityisen tuen aloittaminen perustuu kirjalliseen pedagogiseen selvitykseen. Pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- miten oppilaan oppiminen etenee,
- oppilaan oppiminen ja koulunkäynti kokonaisuutena,
- oppilaan saaman tehostetun tai aikaisemman erityisen tuen vaikutukset,
- oppilaan vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet oppimisen edellytykset sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityiset tarpeet,
- arvio siitä, millaisia tukitoimia oppilas tarvitsee,
- järjestetäänkö jonkin oppiaineen/joidenkin oppiaineiden opiskelu yleisen vai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti,
- mikä on oppilaan pääasiallinen opetusryhmä, ja
- arvio erityisen tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää arviota tehtäessä. Huoltajaa on informoitava siitä, että selvitystä ollaan tekemässä, jotta hän voi asiantuntemuksellaan auttaa sen laatimisessa. Jatkuva ja säännöllinen yhteydenpito huoltajaan on tärkeää tuen tarpeen arvioinnissa, erityisen tuen suunnittelussa ja sen onnistuneessa toteuttamisessa.

Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa siitä, että pedagoginen selvitys oppilaalle tehdään. Vastaaminen tarkoittaa sitä, että luokanopettaja/luokanvalvoja hoitaa tarvittavan yhteydenpidon huoltajiin ja informoi heitä siitä, että selvitys tehdään ja sopii siitä, miten huoltajien asiantuntemus selvityksen laadinnassa otetaan huomioon.

Oppilaan opetuksesta vastaavat opettajat tekevät selvityksen. Oppilashuollon ammattihenkilö/-henkilöitä ja/tai muita asiantuntijoita on mukana laadinnassa. Selvitystä voidaan täydentää lääketieteellisellä tai psykologisella lausunnolla tai sosiaalisella selvityksellä.

Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa, että rehtoria informoidaan siitä, että monialainen ryhmä ehdottaa oppilaalle erityistä tukea.

Oppilaan erityisopettaja tai erityisluokanopettaja vastaa siitä, että oppilaan opettajien laatimat selvitykset kootaan yhteen. Koottu pedagoginen selvitys käsitellään yksittäisen oppilaan asioista vastaavassa moniammatillisessa ryhmässä, jonka kutsuu koolle oppilaan luokanopettaja/-valvoja. Selvityksen perusteella ryhmä tekee ehdotuksen erityisestä tuesta.

7.5.2 Päätös erityisestä tuesta

Päätöksen oppilaan erityisestä tuesta tekee opetuspäällikkö pedagogisen selvityksen perusteella.

Oppilaan oikeusturvan ja opetuksen järjestämisen kannalta merkittävät asiat päätetään erityistä tukea koskevassa päätöksessä. Erityisen tuen päätöksessä määrätään

- oppilaan opetuksen järjestämispaikka ja pääsääntöinen opetusryhmä,
- oppilaan mahdollisesti tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä oppilaan tarvitsemat muut mahdolliset palvelut sekä
- tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen kuten oppimäärän yksilöllistäminen.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vammaan, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Päätös tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä sekä aina, kun oppilaan tuen tarve muuttuu. Tarkistamista varten tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään uusi päätös.

Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Pedagogisen selvityksen perusteella opetuspäällikkö tekee hallintopäätöksen erityisen tuen päättymisestä. Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea.

7.5.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Jos oppilaalle on tehty päätös erityisestä tuesta, on hänelle laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmassa määritellään oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen järjestäminen. Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

HOJKS:n laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa, mikäli tälle ei ole ilmeisiä esteitä. Vastuu HOJKS:n laatimisesta on

- luokanopettajalla silloin, kun oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä luokilla 1-6
- luokanvalvojalla, oppilaan muilla opettajilla ja erityisopettajalla yhteisesti silloin, kun 7 – 9 luokan oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä
- erityisluokanopettajalla silloin, kun oppilas opiskelee pienryhmässä.

7.6 Koulunkäynnin ja oppimisen tuen muodot

7.6.1 Ohjaus

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta eri oppiaineiden opiskelussa ja ehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on niin ikään oppilaan persoonallisuuden kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjauksen tarkoituksena on lisätä oppilaiden itsetuntemusta niin, että omien vahvuuksien ja kehitysmahdollisuuksien löytäminen helpottuu. Ohjaus auttaa ja tukee oppilasta tuntemaan yhteenkuuluvuutta ja toimimaan ryhmän jäsenenä. Ohjaus on tärkeä hyvinvointia edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä tekijä.

Ohjauksen tarkoituksena on auttaa oppilasta onnistumaan perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskeluvälineitä ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan kykyä tehdä perusopetuksen aikaisia ja sen jälkeisiä valintoja ja ratkaisuja. Opintojen edetessä työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen suunnittelemisen merkitys kasvaa. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, esiopetuksen tuottamat valmiudet huomioonottava ja toisen asteen opintoihin ohjaava jatkumo, jonka tehtävänä on tukea erityisesti sellaisia oppilaita, joilla on vaikeuksia opinnoissaan ja joilla on riski syrjäytyä toisen asteen koulutuksesta tai työelämästä.

Ohjaustoiminta jatkuu koko perusopetuksen ajan. Jatkuvuus turvataan ohjauksesta huolehtivien opettajien yhteistyöllä perusopetuksessa ja opintojen nivelvaiheissa.

Oppilaalla ja huoltajalla tulee olla mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valinnanmahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle, opinnoille ja tulevaisuudelle. On tärkeää, että huoltajalla on tarvittaessa mahdollisuus keskustella koulun edustajien kanssa oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä.

7.6.2 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaisia yksilölliset tehtävät sekä yksilöllinen ajankäyttö ja ohjaus.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tukiopetusta tarvitessaan mahdollisuus siihen osallistua. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy tai oppituntien ulkopuolella. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti. Myös erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa oppituntien aikana.

Tukiopetusta antaa ensisijaisesti oppilaan oma luokan- tai aineenopettaja. Ns. läksyapua tai läksyjen tekemistä valvotusti voidaan järjestää kouluavustajan tai iltapäivätoiminnan henkilöstön toimesta. Luokanopettaja/luokanvalvoja tai tukiopetusta antava opettaja informoi huoltajia siitä, että oppilas saa tukiopetusta, tukiopetuksen laajuudesta ja siitä, miten tukiopetus on järjestetty.

Tukiopetusta tulee antaa riittävän usein ja riittävässä laajuudessa, jotta sillä on merkitystä oppilaan opintojen edistymiselle. Opettajat vastaavat siitä, että oppilaille annettu tukiopetus tulee asianmukaisesti kirjatuksi.

7.6.3 Erityisopetus

Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tarkoituksena on tukea ja parantaa oppilaan oppimisedellytyksiä.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaalle ja huoltajille. Osa-aikainen erityisopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Huoltajan tuella on keskeinen merkitys opetuksen onnistuneessa toteuttamisessa.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan yksilöopetuksena, samanaikaisopetuksena tai joustavasti pienryhmäopetuksena. Osa-aikaista erityisopetusta antaa koulun erityisopettaja tai kiertävä erityisopettaja. Tarvittaessa oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma yhteistyössä huoltajien, opettajien ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa myös erityisen tuen piirissä olevalle oppilaalle.

Kokoaikainen erityisopetus: opetus pienryhmässä

Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista. Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai sairaalaopetuksen puitteissa. Erityisopetuksessa pienryhmässä tai sairaalaopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään.

Oppimäärän yksilöllistämistä tulee harkita tilanteissa, joissa on ilmeistä, että oppilas ei selviydy yleisestä oppisisällöstä hyväksytysti. Yksilöllistäminen edellyttää päätöstä erityisestä tuesta. Yksilöllistäminen voi koskea yhtä tai useampaa oppiainetta. Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että

oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet HOJKSissa määriteltyjen yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan.

Erityisopetusta pienryhmässä annetaan Hakarinteen, Kiilan ja Kirkonkylän kouluissa sekä Karjaan yhteiskoulussa. Ruotsinkielistä erityisopetusta pienryhmässä järjestetään seuraavissa kouluissa: Höjdens skola, Österby skola, Seminarieskolan, Ekenäs högstadieskola, Katarinaskolan ja Karis svenska högstadium.

Kun oppilaan opiskelu on tarkoituksenmukaista hoitaa pienryhmässä, on menettely pienryhmään sijoittamisessa seuraava:

1. Kirjallinen pedagoginen selvitys laaditaan.
2. Selvitys käsitellään oppilaan tuen tarvetta arvioivassa ryhmässä, jossa todetaan, että oppilas tarvitsee opetusta pienryhmässä.
3. Kutsutaan koolle kokous käsittelemään ko. tarvetta
 - a) Peruskoulun aloittavaa esikoululaista koskevaan kokoukseen osallistuvat lapsen esikouluopettaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja, rehtori ja/tai erityisluokanopettaja siitä koulusta, jossa pienryhmäopetus on tarkoitus järjestää sekä lapsen huoltajat.
 - b) Peruskoulun oppilasta koskevaan kokoukseen osallistuvat oppilaan opettaja ja lähikoulun erityisopettaja, rehtori ja/tai erityisluokanopettaja siitä koulusta, jossa pienryhmäopetus on tarkoitus järjestää sekä lapsen huoltajat.
4. Opetuspäällikkö tekee erityisestä tuesta päätöksen, jossa määrätään oppilaan pääasiallinen opetusryhmä.

7.6.4 Opetus erityisten painoalueiden mukaan

Opiskelun erityiset painoalueet ovat eriyttämisen muoto. Opiskelun järjestäminen painoalueiden mukaan saattaa auttaa oppilasta hänen saadessaan keskittyä määrättyihin opiskelun osa-alueisiin, kun hän tilapäisesti on kykenemätön käyttämään koko oppimiskapasiteettiaan. Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt ja säilyttämään opiskelumotivaationsa ja itseluottamuksensa. Erityisiä painoalueita voidaan harkita oppilaille, joiden on vaikea selvitä oppikurssista hyväksytyin arvosanoin esim. keskittymisvaikeuksien, heikon motivaation tai ylivoimaisilta tuntuvien vaatimusten vuoksi. Kyseeseen voivat tulla myös oppilaat, jotka ovat jääneet jälkeen opinnoissaan runsaiden poissaolojen takia tai joiden arvioidaan olevan syrjäytymisvaarassa. Kun oppilas saa keskittyä olennaiseen, jää hänelle voimavaroja vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan. Opiskelun erityisiin painoalueisiin keskittynyt opetus on useimmiten luonteeltaan väliaikainen ratkaisu, ja opetuksen sisältöjä lisätään oppilaan edistymisen mukaisesti.

Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää vain tehostetun tai erityisen tuen aikana ja painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Painoalueet määritellään oman vuosiluokan keskeisistä opetussuunnitelmassa täsmennetyistä sisällöistä. Oppilaan tavoitteena on edelleen saavuttaa vuosiluokkansa tavoitteet, joten painoalueet eivät voi yksilöllistetyistä tavoitteista poiketen olla esim. alempien vuosiluokkien sisältöjä tai tavoitteita. Kun oppilaalle

suunnitellaan erityisiä painoalueita, ovat lähtökohtana oppilaan vahvuudet ja osa-alueet, joita voidaan vahvistaa ja kehittää.

Painoalueiden määrittelyssä on olennaista löytää opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteiden kannalta keskeiset sisällöt. Perusteissa on määritelty oppimisen tavoitteiden saavuttamisen kannalta olennaiset sisällöt. Hyvän osaamisen kuvaukset ja kriteerit (arvosana 8) ovat tärkeä ohjenuora oppilasta arvioitaessa, koska erityisten painoalueiden mukaan opiskeltaessa oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin.

Painoalueet kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin niissä oppiaineissa, jotka eivät ole yksilöllistettyjä. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen sisällöistä oppimissuunnitelmaan kirjatut painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan ja huoltajan tulee tietää, miten painoalueisiin keskittynyt osaamisen näyttö näkyy oppilaan arvioinnissa todistukseen merkityn arvosanan muodostumisessa.

Oppilaille, joilla on laajoja ja pitkäaikaisia oppimisvaikeuksia, on oppimäärien yksilöllistäminen edelleen ensisijainen opiskelun tukimuoto.

7.6.5 Yksilöllistetty oppimäärä

Kaiken opetuksen ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa. Mikäli ydinsisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen omien edellytystensä ja hänen oppimis- ja kehitystarpeidensa mukaisiksi. Tavoitteiden tulee olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppilas, joka opiskelee yksilöllistettyjen tavoitteiden mukaan, etenee opinnoissa omaan tahtiinsa. Yksilöllistetyt tavoitteet toimivat opettajien suorittaman arvioinnin pohjana.

Oppimääriä voi yksilöllistää vain silloin, kun oppilaalle on tehty päätös erityisestä tuesta. Ennen erityisen tuen päätöstä tehtävässä pedagogisessa selvityksessä tehdään arvio siitä, tarvitseeko oppilaan oppimääriä yksilöllistää ja missä oppiaineissa näin tehdään. Päätöksessä täsmennetään, missä oppiaineissa oppimäärä on yksilöllistetty. Sisällöt ja tavoitteet määritellään tarkemmin henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa. Oppilasta ja hänen huoltajiaan on informoitava siitä, mitä mahdollisia seurauksia oppimäärän yksilöllistämällä on tuleville opinnoille.

7.6.6. Opetuksesta vapauttaminen

Oppilaan voidaan vapauttaa oppimäärän opiskelusta erityisen painavasta syystä. Oppimäärän opiskelusta vapauttamisesta on tehtävä perusopetuslain 18 §:n mukainen

hallintopäätös. Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta.

7.6.7 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos lapsella ei ole vammaisuuden tai sairauden perusteella mahdollista saavuttaa perusopetuksen tavoitteita yhdeksässä vuodessa, alkaa lapsen oppivelvollisuus vuotta aikaisemmin kuin perusopetuslaissa säädetään. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Pidennettyä oppivelvollisuutta on hyödynnettävä ennen kuin lapsi aloittaa koulunkäynnin. Pidennetyn opetusvelvollisuuden piiriin kuuluvien lasten opetus voidaan järjestää seuraavin vaihtoehtoisin tavoin:

- lapsi osallistuu vapaaehtoiseen esiopetukseen sinä vuonna, jolloin hän täyttää 5 vuotta, jatkaa yhden vuoden oppivelvollisuuteen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen 1. vuosiluokalla,
- lapsi aloittaa oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, jolloin hän täyttää 6 vuotta ja aloittaa seuraavana vuonna 1. vuosiluokan,
- lapsi aloittaa oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, jolloin täyttää 6 vuotta ja osallistuu kaksi vuotta esiopetukseen ja aloittaa 1. vuosiluokan vuotta myöhemmin, jolloin täyttää 8 vuotta. Tällöin tehdään erillinen hallintopäätös koulun aloittamisesta yhtä vuotta säädettyä myöhemmin.

Huoltajan tulee saada riittävän varhaisessa vaiheessa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valintojen seurauksista.

On erityisen tärkeää huomioida esikoulun ja koulun välinen yhteistyö ja tiedonkulku pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten ollessa kyseessä. Opetuspäällikkö tekee päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta. Huoltajan suostumuksella lähetetään kopio päätöksestä myös lapsen tulevan lähikoulun rehtorille. Perusopetuksen 1. vuosiluokalle siirryttäessä on nivelvaiheen yhteistyön suuntaviivat huomioitava.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien lasten tukeminen

Erityisopetus

Kun lapselle tehdään päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta, on tehtävä myös päätös erityisestä tuesta. Sen vuoden aikana, jolloin lapsi suorittaa ensimmäistä vuottaan oppivelvollisena esikoulussa, on lapsella oikeus erityisopetukseen. Riippuen lapsen oppimisien tarpeista ja edellytyksistä, erityisopetusta antaa erityislastentarhanopettaja tai vastaanottavan koulun erityisopettaja. Lapselle on laadittava henkilökohtainen suunnitelma esiopetuksen järjestämisestä. Suunnitelmassa määritellään erityisopetuksen järjestäminen lapsen oppivelvollisuusvuoden aikana esikoulussa.

Lapsen aloittaessa koulunkäynnin on laadittava opetuksen järjestämisestä koskeva henkilökohtainen suunnitelma, johon sisältyy selvitys lapsen saamasta

erityisopetuksesta. Erityisopetus voidaan järjestää joko osa-aikaisena, jos oppilas osallistuu opetukseen yleisopetuksen ryhmässä, tai kokoaikaisena pienryhmässä. Erityisen tuen päätöksessä määritellään ne oppiaineet, jotka oppilas mahdollisesti suorittaa yksilöllistetyn opetussuunnitelman mukaisesti. Näiden oppiaineiden tavoitteet määritellään henkilökohtaisessa suunnitelmassa. Suunnitelman laatiminen tapahtuu yhteistyössä huoltajan kanssa siten kuin tässä opetussuunnitelmassa määritellään.

Opetusryhmä

Kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas integroidaan yleisopetukseen, saa opetusryhmässä olla enintään 20 oppilasta. Jos oppilasta opetetaan pienryhmässä yhdessä erityisen tuen piiriin kuuluvien oppilaiden kanssa, saa ryhmässä olla enintään kymmenen (10) oppilasta. Ryhmän enimmäiskoko voidaan ylittää, jos se on oppilaiden edellytysten tai opetuksessa käytettävien työskentelytapojen vuoksi perusteltua, eikä järjestely vaaranna oppilaiden opetuksen tavoitteiden saavuttamista (Perusopetusasetus 2 § 2 mom.).

Muut opetusjärjestelyt

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä. Kaikki oppiaineet voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin päätöksessä erityisestä tuesta ja pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvalla oppilaalla laaditussa suunnitelmassa määrätään (Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 9 §).

7.6.8 Tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö.

Oppilas voi saada tilapäistä tai pitkäaikaisempaa tukea oppimiseensa kouluavustajalta. Avustajan tuki yleisopetuksessa voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko ryhmälle.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Avustaja ohjaa oppilasta myös koulukuljetuksissa, ruokailutilanteissa, välituntivalvonnassa ja osallistuu luokan ulkopuoliseen toimintaan sopimuksen mukaan. Avustajapalvelun tarkoituksena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään, edistää oppilaan itsenäistymistä ja aloitekykyä sekä lisätä oppilaan itseluottamusta.

Oppilas voi tarvita tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä puutteellisten kommunikaatiotaitojensa vuoksi. Kielellisen vuorovaikutuksen mahdollisuus ja tukeminen kaikkina koulupäivinä edistää oppilaan kehitystä, sosiaalista kasvua ja osallisuutta kouluyhteisössä. Tavoitteena on, että sekä toiset oppilaat että oppilaan kanssa toimivat aikuiset tuntevat oppilaan tavan kommunikoida.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita. Lisäksi suunnitellaan muutkin tukitoimet, kuten oppilaan sijoittuminen luokkatilassa, yksilölliset oppi- ja opetusmateriaalit ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat apuvälineet. Tulkitsemisessa avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa oppilasta samanaikaisesti. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Oppilaan po. palvelujen tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Oppilaskohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaista.

Opetuspäällikkö päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista.

7.7 Opetus toiminta-alueittain

Mikäli opetusta ei voida järjestää oppiaineittain laaditun opinto-ohjelman mukaan oppilaan vaikean kehitysvamman tai sairaus ja oppilas tulee vapauttaa perusopetuksen koko oppikurssista, on opetus järjestettävä toiminta-alueittain. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus edellyttää opetuspäällikön hallintopäätöstä erityisestä tuesta ja yksilöllisen suunnitelman laatimista oppilaalle.

Opetus on järjestettävä seuraavien toiminta-alueiden mukaan:

- motoriset taidot
- kommunikaatiotaidot
- sosiaaliset taidot
- päivittäiset taidot
- kognitiiviset taidot

Mahdollisuudet integroida toiminta-alueittain järjestettävää opetusta tarvitseva oppilas yleisopetukseen harkitaan tilannekohtaisesti.

7.7.1 Oppimisen tuki

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa olevien oppilaiden kohdalla on huomioitava monia eri seikkoja. Oppiminen tapahtuu asteittain ja jokainen aste edellyttää erilaista työtappaa. Oppilas tarvitsee erilaisia tukitoimia. Monella oppilaalla, jolla on kehitysvamma, autismi, neuropsykiatrisia toimintarajoitteita,

monitoimintaesteitä tai kieli- ja kommunikaatiovaikeuksia, on muista poikkeavia aistitoimintoja, jotka on otettava huomioon oppimisessa.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa olevia oppilaita koskee erityinen koulunkäyntituki. Jokaiselle yksittäiselle oppilaalle laadittavassa oppimissuunnitelmassa (HOJKS) määritellään oppilaan tarvitsema tuki sekä kuvataan opetuksen sisältö.

Oppilas oppii seuraavasti:

- tutustuu johonkin aiheeseen
- harjoittelee tuen avulla jotakin
- harjoittelee itsenäisesti jotakin
- osaa/käyttää/hallitsee/yymmärtää
- soveltaa

Oppilas voi tarvita seuraavia tukitoimia:

- fyysistä ohjausta ja rajoittamista
- suullista ohjausta tai viitottua ohjausta, sysäystä aloittaa ja saada tehtävä/ohje tarpeeksi rajattuna
- kertausta ja mallia, vaihtoehtoisia ratkaisuja, varjostusta
- jäsennetyn päiväohjelman (kuvat, askel - askeleelta -ohjeet)
- harjoitella tilanteita etukäteen, esim. leikin, draaman, sosiaalisten kertomusten kautta
- harjoitella sitkeyttä (missä/kuinka kauan/miten lopettaa)
- aikaa valmistautua tuleviin tehtäviin/tapahtumiin
- rajoitettua tekemisaikaa tai lisäaikaa tehtävän suorittamiseen häiriötöntä oppimisympäristöä (sermit, kuulosuojaimet, työpaikan valinta)

7.7.2 Motoriset valmiudet

Motorisella kehityksellä on selvä yhteys kaikkeen oppimiseen. Motoriikan kehittyminen ei ole tärkeää ainoastaan tasapainolle, koordinaatiokyvylle ja lihasvoimalle, vaan vaikuttaa myös käsitykseen omasta itsestämme ja kokonaiskehityksemme. Motoriikan kehitys on oleellisesti yhteydessä muihin toimintoihin, etenkin kognitiivisiin, sosiaalisiin ja päivittäisiin valmiuksiin ja kommunikaatioon. Kun osaamme liikkua, voimme tutkia, toimia ja saada kokemuksia, mikä johtaa oppimiseen. Liikkumalla maailmassa saamme kuvan siitä, mitä osaamme tehdä ja miten reagoimme eri tilanteissa. Liikkuessamme toisten ihmisten parissa, saamme myös sosiaalista harjoitusta.

Karkeamotorinen kehitys tapahtuu kahta tärkeää liikunta-akselia pitkin; päästä alas jalkoihin ja sitten kehon keskilinjalta ulospäin. Hienomotoriikka pääsee kehittymään, kun oppilas on tietoinen omasta kehostaan ja hänellä on hyvä karkeamotorinen pohja. Hienomotorinen kehitys käy käsi kädessä näön kehittymisen kanssa.

Tavoite ja tarkoitus

Motoristen valmiuksien oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan käsitystä omasta kehostaan, edistää oppilaan karkea- ja hienomotoriikkaa ja antaa oppilaalle mahdollisuudet harjoitella valmiuksiaan monipuolisesti arkipäivän eri tilanteissa.

Opetuksen tulee sisältää motoristen valmiuksien suunnittelua ja ohjausta sekä elementtejä, jotka kehittävät oppilaan tasapainoa, koordinaatiokykyä, rytmitajua, sitkeyttä ja lihasvoimaa.

Oppimisen tuki

Jotta oppilaan motoriikkaa voidaan kehittää optimaalisesti, tarvitaan kodin ja koulun yhteistyötä. Muita oppilaan tukiverkoston kuuluvia toimijoita voivat olla esim. fysioterapeutit, ergoterapeutit, urheiluseurat.

Tietoisuus kehosta ja kehon hallinta:

- katseen kiinnittäminen ja katseella seuraaminen kaikkiin suuntiin
- ryhti (lihasjänteisyys ja kehon vireystaso), ruumiin liikkeiden hallinta, liikkeiden ennakointi
- ruumiinosien suhde toisiinsa (vasen, oikea)
- keho ja sen suhde ympäristöön ja muihin ihmisiin
- iho, aistihavainnot ja kosketus (pallohieronta, kaverihieronta)
- liikkeiden ja liikesarjojen, irstysten, ilmeiden ja eleiden matkiminen
- rentoutus

Karkeamotoriset valmiudet:

- seisoa, kävellä, istua, hyppiä, juosta, kontata, kieriä, ryömiä, kiivetä
- tasapaino
- pään asennon hallinta
- heitto ja pallon käsittely (pyörittää, heittää, tarkkuusheitto, ottaa koppi ja potkia)
- silmä - jalka -koordinaatio (tanssiaskel, imitaatio, kävely portaissa, twist -hyppely)

Sitkeys ja lihasvoima:

- leikin loppuunsaattaminen
- kyky juosta, hypätä, hypellä tietyn ajan (kiertoharjoittelu ja intervalliharjoittelu)
- kyky suorittaa motoriikkarata useaan kertaan tietyssä ajassa (esim.)
- tehdä liikkeitä keskittyneesti, säädellä voimaa

Kehon rytmi:

- kävellä fysiologisesti oikein (jalat osoittavat eteenpäin, hyvä ryhti)
- kulkea tahdissa, käyttää käsivarsia kävellessä (vrt. sauvakävely)
- tietoisuus pulssista
- liikkua rytmisesti: rytmivaihtelut (nopeasti, hitaasti, kevyesti, kömpelösti)

Tasapaino ja koordinaatio:

- notkeusharjoituksia: oppilaan luonnollisen notkeuden ja sulavuuden säilyttäviä harjoituksia
- tasapaino (tasapainotella jonkun päällä, tasapainotella jotakin kädessä, tasapainotella pitämällä jokin ruumiinosa lattiassa, tasapaino kohdistamalla katse)
- kehon keskiviivojen ristiminen, pyöriminen, keinuminen

<ul style="list-style-type: none"> • pään liikkeiden tasapainotus
<p>Spatiaalinen kyky; oppilaan kyky suunnistaa ajassa ja paikassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytää tietystä kohdasta toiseen sisällä ja ulkona • siirtyä paikasta toiseen tietyssä ajassa • kävellä eri materiaalien päällä, erilaisissa tiloissa
<p>Hienomotoriset valmiudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa kiinni ja päästää irti esineestä, siirtää esine kädestä toiseen, käyttää molempia käsiä yhtäaikaan (esim. käyttää vetoketjuja) • hallita käden eri otteet • oikea/vasen dominanssi • rutistaa ja repii palasiksi, muotoilla, purkaa ja rakentaa • piirtää, värittää linjojen sisällä • käyttää saksia

7.7.3 Kommunikaatiotaidot

Toimiva kommunikaatio on ehdottoman tärkeää. Voidakseen toimia yhdessä muiden kanssa on ratkaisevaa, että henkilö pystyy ymmärtämään ja tekemään itsensä ymmärretyksi. On myös tärkeää, että muutkin kuin oppilaan läheiset ymmärtävät, mitä oppilas tarkoittaa ja että oppilas osaa kommunikoida eri ympäristöissä.

Toiminta-alue kommunikaatiotaidot jakautuvat osa-alueisiin itseilmaisu, matkiminen, ilmaisujen ymmärtäminen, sanavarasto sekä äänenkäyttö.

Tavoite ja tarkoitus

Toiminta-alueen kommunikaatio tavoitteena on antaa oppilaille valmiudet ilmaista itseään tavalla, joka itse kullakin parhaiten toimii. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä ymmärtää ja ilmaista itseään, lähtökohtana oppilaan nykyinen kykytaso ja edellytykset. Jokainen oppilas tarvitsee tavan, jolla hän ilmaisee itseään ja pystyy kommunikoimaan tilanteeseen sopivalla tavalla. Antamalla oppilaalle suuremmat mahdollisuudet ilmaista itseään ja kommunikoida, voi oppilas osallistua useampiin toimintoihin ja useammissa ympäristöissä sekä kotona, koulussa että muualla yhteiskunnassa.

Oppimisen tuki

Kommunikaatiotaitojen opetuksessa voidaan käyttää useita tukimuotoja. Tarvittaessa voidaan ottaa käyttöön vaihtoehtoiset ja täydentävät kommunikointimenetelmät (ACC), kuten merkit, kuvat, puhekoneet ja digitaaliset apuvälineet. Kommunikaatiotaitojen eri osatavoitteita voidaan harjoitella ja tavoitella joko puhuen tai ACC:n avulla. Oppilaalle on hyvä selventää ja visualisoida sekä kielenymmärrys että kielellinen ilmaisu. On tärkeää, että oppilaan verkostossa käytettävät kommunikaation tukimuodot ovat johdonmukaisia ja yhteisiä, jotta oppilas pystyy kommunikoimaan kaikissa ympäristöissä.

Itsensä ilmaiseminen:

- tuntee tarvetta kommunikoida, ilmaisee tahtoa ja toivomuksia (mielipide, argumentointi), on vuorovaikutuksessa (kysymykset ja vastaukset)
- katsekontakti, huomion herättäminen (pyytää apua), huomion jakaminen
- fyysinen kontakti
- ilmaisee itseään eri tavoin, käyttää omaa nimeä, käyttää sosiaalisia ilmaisuja, tervehtii, sanoo kiitos ja ole hyvä
- osallistuu keskusteluun, käsittää puheenvuoron, aloittaa ja lopettaa keskustelun

Matkiminen:

- toistaa eleitä, liikkeitä, liikesarjoja, ääniä, merkkejä

Ilmaisuksen ymmärtäminen:

- esinepysyvyys
- havaitsee ääniä (auditiivinen diskriminointi)
- orientaatiokyky, ajan, paikan ja suunnan käsitteiden ymmärrys
- reagoi vuorovaikutukseen, omaan nimeensä, ymmärtää ja noudattaa ohjeita ja sääntöjä
- tulkitsee symboleja
- ymmärtää eleitä, ilmeitä ja kehon kieltä
- toistaa ja kuvailee

Sanavarasto:

- käyttää substantiiveja, verbejä ja adjektiiveja
- käyttää pronomineja
- käyttää ajan, paikan ja suunnan ilmaisuja
- käyttää synonyymejä
- taivuttaa sanoja

Äänenkäyttö:

- kokeilee omalla äänellään ja muilla äänillä
- säätelee äänen voimakkuutta ja artikuloi

7.7.4 Sosiaaliset valmiudet

Sosiaalisiin valmiuksiin kuuluvat kaikki osa-alueet, jotka kehittävät interaktiivisia valmiuksia ja jotka harjaannuttavat oppilaan arkeen kuuluvien tunteiden hallinnassa. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistua ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Opetuksen tulee luoda turvallisuutta ja kunnioitusta muita ihmisiä kohtaan, edistää lähimmäisen rakkautta ja tasapainoisen persoonallisuuden kehittymistä ja syventää niitä perussääntöjä, joita sovelletaan ihmisten välisessä kanssakäymisessä.

Tavoite ja tarkoitus

Sosiaalisten valmiuksien oppimisessa tavoitteena on vahvistaa oppilaan kykyä toimia yhdessä toisten kanssa ja olla mukana sosiaalisessa yhteisössä. Tarkoituksena on harjoitella sosiaalisia valmiuksia ja antaa oppilaalle työkaluja, joita hän voi hyödyntää arkipäivän elämässä.

Oppimisen tuki

Sosiaalisten valmiuksien opettamisessa on käytettävissä useita tukimuotoja ja toimenpideohjelmia. Oppilaan sosiaalisen kehityksen tukemiseksi voidaan käyttää esim. sosiaalisia kertomuksia, eri käyttäytymisohjelmia sekä draamaa ja terapiamuotoja. Tuki sopeutetaan oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaan ja se on mahdollisimman monipuolista ja kattavaa. Työskentely alkaa sosiaalisesta yhteispelistä yhden aikuisen kanssa, jatkuu saman ikäisten ja lopulta ryhmän kanssa.

Kontaktin ottaminen:

- kiinnittää huomion ja ottaa katsekontaktin
- ottaa kontaktin aikuisiin, tovereihin ja ryhmään
- tulkitsee ja käyttää ilmeitä ja eleitä

Vuorottelu:

- osallistuu ryhmäaktiiviteetteihin ja toimii ryhmässä
- antaa ja ottaa, odottaa vuoroaan, hyväksyy eriävän mielipiteen
- noudattaa ohjeita

Käyttäytymisen hallinta:

- kärsivällisyys, impulssikontrolli
- pystyy rauhoittumaan
- ottaa vastaan ja antaa myönteistä ja kielteistä palautetta, oppii epäonnistumaan

Käytös:

- tervehtii ja sanoo "Hei"
- sanoo "Kiitos" ja "Ole hyvä"
- pyytää anteeksi ja sanoo anteeksi
- käyttäytyy hyvin eri tilanteissa

Tunteiden kuvaaminen:

- tunnistaa eri tunteet itsessään ja muissa
- ilmaisee erilaisia tunteita ja vastaa toisten tunteisiin asiallisesti

Leikki ja vapaa-aika:

- leikkii itsekseen, yhdessä, pareittain ja ryhmässä
- pelaa pelejä (pystyy voittamaan ja osaa hävitä)
- osallistuu roolipeleihin/roolileikkeihin
- erottaa mielikuvituksen ja todellisuuden toisistaan
- kehittää itselleen vapaa-ajan toimintaa

Haastava käytös:

- tunnistaa miellyttävät tai haastavat tilanteet
- tunnistaa oman haastavan käytöksensä ja sen ennusmerkit
- ymmärtää eri käytöstapojen seuraukset
- löytää vaihtoehtoisia ratkaisuja käytökselleen ja harjoittelee ratkaisumalleja

7.7.5 Kognitiiviset valmiudet

Kognitiivinen kehitys on "ajattelun kehittymistä". Ihmisen jatkuvan kehittymisen ja kypsymisen edellytys on kognitio. Kehityspsykologit ovat pyrkineet jaottelemaan kognition iän, kehitystason tai älykkyyden mukaan. Kognitio käsittelee perustavaa laatua olevia ihmisen psykologisia toimintoja ja kuuluu olennaisesti yhteen ihmisen persoonallisuuden kehittymisen kanssa ja vaikuttaa hänen itseluottamukseensa.

Kognitiivisilla toiminnoilla tarkoitetaan kykyä ottaa vastaan ja hankkia tietoa, työstää, muistaa ja käyttää hyväkseen tätä tietoa sekä olla luova. Muisti, päätöksenteko, tunteet, tarkkaavaisuus, ajattelu, oppiminen, tietoisuus, ongelmaratkaisu ja havainto ovat kognitiivisia toimintoja. Kognitiiviseen kykyyn kuuluu myös kielellinen osaaminen. Kognitio ei siis ole yksittäinen toiminto, vaan useita enemmän tai vähemmän toisistaan riippuvaisia toimintoja. Toiminta-alue on jaettu seuraaviin osa-alueisiin: jaettu tarkkaavaisuus ja kontakti, syy – seuraus -suhde, ongelmanratkaisu, matemaattiset käsitteet, numerot ja lukumäärät.

Tavoite ja tarkoitus

Kognitiivisten valmiuksien oppimisen tulee stimuloida ja harjoittaa aisteja. Oppimisen tavoitteena on oppilaan aktivoiminen ja että hän oppii käyttämään aistejaan ympäristön hahmottamiseen. Oppimisedellytykset ovat sidoksissa oppilaan kypsyyteen ja aikaisempiin kokemuksiin. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas kehittää sellaisia kognitiivisia valmiuksia, joita hän voi käyttää tarkoituksenmukaisella tavalla arkipäivässään. Kognitio kehittyy erilaisten kokemusten kautta. Toiminnan tavoitteena on oppia lajittelemaan, luokittelemaan, vertaamaan, asettamaan järjestykseen, oppimaan käsitteitä (muodot, värit, sijainnit, aika, suunta) ja loogista päättelykykyä. Nämä perustavaa laatua olevat valmiudet tarvitaan jatkuvaan kognitiiviseen oppimiseen.

Oppimisen tuki

Toiminta-alueen mukaista opetusta saava oppilas tarvitsee usein erilaisia korvaavia, täydentäviä, konkreettisia ja/tai tukea tarjoavia apuvälineitä. Osa apuvälineistä käytetään uudelleen oppimisessa ja osasta tulee vakituinen osa arkipäivää.

Syy - seuraus -vaikutusta voidaan tukea erilaisten aika-apuvälineiden, kuten kuvakaavioiden, asiakaavioiden, tiimalasin, kalenterin ym. avulla. Ongelmanratkaisua tuetaan erilaisilla apuvälineillä, jotka räätälöidään jokaiselle oppilaalle yksilöllisesti. Matemaattisten käsitteiden ja lukujen ja lukumäärien oppimisessa on tärkeää käyttää

kaikkia aisteja ja työskennellä konkreettisesta abstraktiin. Yleistykset, kertaus ja motivointi ovat ratkaisevia oppilaan oppimisessa.

Jaettu tarkkaavaisuus ja kontakti:

- katseen kohdistaminen ja katseella seuraaminen (seuraa aktiivisesti ympäristöään)
- esineiden esiin ottaminen ja laatikkoon asettaminen, piilotetun esineen etsiminen
- kuunteleminen; paikallistaa ääni ja havaita ääni eri suunnista, tunnistaa ympäristön ääniä

Syy ja seuraus:

- reagoi, kun toiminta alkaa, on käynnissä, päättyy
- ennakoi tapahtumia
- tunnistaa päivärutiinit ja ymmärtää, mihin kelloa käytetään
- valitsee kahdesta tai useammasta vaihtoehdosta, tajua, mitä puuttuu, järjestää loogiseen järjestykseen
- käsittää tekojensa seuraukset (mennyt aika/tuleva aika)
- odottaa
- ymmärtää aika-apuvälineet
- erottaa päivä ja yö, aamu ja ilta, arki ja viikonloppu, aamupäivä ja iltapäivä, eilen, tänään ja huomenna
- tunnistaa tärkeät päivät ja juhlapäivät (syntymäpäivänsä)

Ongelmanratkaisu:

- konstruoi (rakentaa palikoista tms.); rakentaa samanlaisen ja jotakin muistuttavan
- kokoaa palapelin
- pyrkii ratkaisemaan ongelman toimimalla, käyttämällä opittuja ratkaisuja, löytää omia ratkaisuja, pyytää apua
- käyttää apuvälineitä

Matemaattiset käsitteet:

- ymmärtää symboleja (konkreettisesta abstraktiin)
- löytää samanlaisia (väri, muoto, koko, muita ominaisuuksia)
- lajittelee ja luokittelee (yhden tai useamman ominaisuuden perusteella)
- tunnistaa värejä ja muotoja, nimeä värejä ja muotoja
- tunnistaa ominaisuuksia ja nimeää ominaisuuksia (koko, pituus ym.) {suuri-pieni, pitkä - lyhyt, korkea-matala, leveä-kapea, paksu-ohut, raskas-kevyt, nopea-hidas, vanha-nuori, ym.}
- järjestää koon mukaan (tai muun ominaisuuden mukaan)
- piirtää muotoja ja eri kokoja
- tunnistaa suunta- ja sijaintikäsitteet {ylös, alas, lähellä, kaukana jne.}
- tunnistaa paikallissijamuodot {sisällä, päällä, alla, edessä, takana, vieressä, jne.}
- tunnistaa perustavaa laatua olevat matemaattiset käsitteet {sama, yksi, monta, vähän, ei yhtään, useita, puolet, jne.}

- ymmärtää järjestysluvut
- ymmärtää aikakäsitteet {nyt, sitten, ensin, viimeksi, pian, odota, aikaisemmin/myöhemmin, jne.}

Luvut ja määrät:

- lorulasku, laskea kymmeneen esikuvan mukaan
- ymmärtää ja noudattaa yksi yhdelle -periaatetta
- tunnistaa määrä
- vähentää tai lisätä mallin mukaan, ottaa oikea määrä mallin mukaan
- järjestää numerot oikeassa järjestyksessä, tunnistaa ja lajitella numeroita, nimetä ja kirjoittaa numeroita

7.7.6 Päivittäiset taidot

Itsenäisen elämän perustana ovat päivittäiset taidot. Arjesta selvitäkseen on oppilaan hallittava useita erilaisia valmiuksia.

Tavoite ja tarkoitus

Tavoitteena on, että jokainen oppilas osallistuu yhä enemmän päivittäiseen toimintaan. Tarkoituksena on myös, että jokaisesta oppilaasta tulee niin itsenäinen kuin mahdollista. Tavoitteet asetetaan ja opetus järjestetään oppilaan valmiuksista ja edellytyksistä lähtien. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia harjoittaa ja kehittää oppilaan motorisia valmiuksia, kommunikaatiotaitoja, tieto- ja kommunikaatioteknisiä valmiuksia sekä sosiaalisia ja kognitiivisia valmiuksia. Ne vahvistavat puolestaan valmiuksia päivittäisissä rutiineissa.

Oppimisen tuki

Oppilaan monipuolista kehitystä auttaa se, että koti, koulu ja oppilaan muu verkosto työskentelevät yhdessä samojen tavoitteiden hyväksi ja tavoitteiden toteuttamiseksi. Visuaalista tukea voidaan mieluusti käyttää päivittäisten taitojen oppimisessa.

Ruokailutavat

- käsihygienia
- noudattaa oikeaa järjestystä ruokaillessa (alkuruoka, pääruoka, jälkiruoka)
- hakee itse ruokansa, ottaa sopivat annokset, syö itsenäisesti (käyttää ruokailuvälineitä ja lasia/mukia, serviettiä, kuoria, leikata, levittää voita, kaataa kannusta, hallitsee suun liikkeit)
- noudattaa hyviä pöytätapoja, huomioi pöytänaapurin, sanoo kiitos ja ole hyvä, tarjoaa muille

Puhtaus, henkilökohtainen hygienia

WC-käynnit

- hallitsee tarpeensa, yhdistää tarpeen wc:ssä käyntiin, ilmaisee tarpeen käydä wc:ssä
- tulkitsee wc-symbolit, selviää itsenäisesti wc-käynnistä (huolehtia vaatteista, hoitaa hygienia)

- käyttää vesihanaa (säätää lämpötila ja virtaus), käyttää käsipyyhettä, pitää wc-tilan puhtaana ja siistinä

Peseytyminen ja kylpemistavat

- käyttää vesihanaa ja säätää veden lämpötila
- annostelee saippuan/shampoon oikein
- pesee ja kuivaa kädet, kasvot, kehon ja hiukset
- hampaiden harjaus
- huolehtii ulkonäöstään; kuivaa nenänsä, niistää, pesee kädet tarvittaessa
- kampa ja harjaa hiukset

Riisuminen ja pukeminen

- riisuu ja pukee vaatteet itsenäisesti, hallitsee napit, vetoketjun, tarrakiinnitykset, sitoo kengännauhat
- tuntee vaatteiden etu- ja selkäpuolen, oikean ja nurjan puolen, kengät oikeissa jaloissa
- tarkistaa, että vaatteet istuvat kunnolla (esim. paita, myssy)
- ripustaa vaatteet naulakkoon
- valitsee vaatteet eri tilanteisiin (sää, eri tilaisuudet)

Lähiympäristö ja yhteiskunta

Suunnistaminen lähiympäristössä; toimii itsenäisesti ja asiallisesti:

- luokkahuoneessa, koulukyydissä, koulurakennuksessa, koulun pihalla
- yleisissä tilaisuuksissa
- liikenteessä (jalankulkijana, pyöräilijänä, joukkoliikenteessä)
- palvelu- ja vapaa-ajan laitoksissa (esim. kaupassa, kirjastossa, uimahallissa, postissa ym.)

Valmiudet lähiympäristössä ja yhteiskunnassa

- avaa eri tyyppisiä ovia ja selviää erilaisista ovenkahvoista
- käyttää avaimia ja erilaisia ovikelloja
- ostaa matkalipun
- käyttää rahaa
- suunnittelee arkea (kalenteri)
- käyttää puhelinta
- omaa it-valmiuksia

Turvallisuus

- sanoo/välittää oman nimensä
- sanoo/välittää omat/huoltajan yhteystiedot
- erottaa tutut ja vieraat ihmiset
- pitäytyy osoitetulla/turvallisella alueella
- tietää, mitä tehdä, jos on eksynyt
- oppii noudattamaan sääntöjä oman turvallisuuden takaamiseksi, pyytää apua
- tunnistaa vaaralliset tilanteet, esineet ja aineet
- tunnistaa varoitussymbolit (kuvat, signaalit)
- osaa tarvittaessa käyttää 112 -palvelua

Koulupäivän eri toimintoja hyödynnetään opetuksessa. Tavoitteet asetetaan niin, että ne ovat oppilaan näkökulmasta realistisia ja tarkoituksenmukaisia. Yksittäisen oppiaineen tavoitteita saattaa sisältyä toiminta-alueisiin, mikäli oppilas on vahva jossakin oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa voidaan eri toiminta-alueitten tavoitteita integroida. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen sisältyy myös kuntoutusta ja hoitoa. Opetuksen suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät oppilaan opettajien, muun henkilökunnan ja muiden asiantuntijoiden yhteistyötä.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi on aina sanallinen. Mikäli yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä sisältyy johonkin toiminta-alueisiin, voidaan tämä kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

8. OPPILASHUOLTO JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Oppilashuollolla tarkoitetaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kasvuympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia.

Oppilashuoltoon sisältyvät tämän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat terveydenhuoltolaissa (1326/2010) tarkoitettu kouluterveydenhuolto, **Valtioneuvoston asetus** neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) sekä lastensuojelulaissa (417/2007) tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen.

8.1 Yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimenpiteitä, jotka tähtäävät oppilaiden oppimisen, hyvinvoinnin, terveyden, sosiaalisen vastuun, vuorovaikutuksen ja osallisuuden edistämiseen koko oppilaitoksessa. Lisäksi tavoitteena on terveen ja turvallisen oppimisympäristön luominen. Yhteisölliseen oppilashuoltoon panostaminen on kaikkien oppilashuollon piirissä toimivien tehtävä. Jokaisen oppilaitoksessa oppilaiden kanssa työskentelevän on toimissaan pyrittävä edistämään oppilaan ja koko oppilaitoksen hyvinvointia sekä yhteistyötä kodin ja oppilaitoksen välillä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnista oppilaitoksessa.

Oppilaiden ja aikuisten väliset suhteet ovat yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukevan oppimisympäristön rakentamisen perustekijöitä. Kaikki koulussa työskentelevät (riippumatta heidän ammattinimikkeestään) ovat vastuussa oppilashuollosta ja heillä on ensi kädessä velvollisuus havainnoida oppilaiden yhteisöllisen ja yksilöllisen oppilashuollon tarve.

Oppilashuolto

- kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille
- toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa
- on yhteisöllistä ja myös yksilöllistä tukea (yhteisöllisen oppilashuollon osa-alueesta riippuen)
- järjestetään monialaisessa yhteistyössä kaupungin sivistustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kesken

Oppilashuollon tehtävänä on

- osana koulu yhteisön toimintakulttuuria kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa
- edistää myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä
- tarvittaessa puuttua ilmeneviin ongelmiin
- kehittää, seurata ja arvioida koko koulu yhteisön hyvinvointia
- seurata jokaisen oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tarvittaessa tukea oppilasta ja puuttua hyvinvoinnissa tapahtuviin muutoksiin yhdessä huoltajan kanssa
- huolehtia siitä, että oppilaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen liittyvät tarpeet huomioidaan koulun arjessa.

8.2 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan yksittäiselle oppilaalle annettavia

1. kouluterveydenhuollon palveluja,
2. psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä
3. monialaista yksilöllisesti kohdentuvaa oppilashuollon panostusta, joka annetaan asiantuntijaryhmässä.

Tuen tarpeen selvittämistä koskevat asiat ja miten oppilashuollon palvelut järjestetään yksittäiselle oppilaalle tai tietylle oppilasryhmälle ovat tapauskohtaisesti asetettavan monialaisen asiantuntijaryhmän tehtävä. Asiantuntijoita voidaan nimittää po. ryhmään ainoastaan oppilaan tai hänen huoltajansa luvalla (jos oppilaalla ei ole ikänsä ja kehitystasonsa perusteella edellytyksiä arvioida tätä).

8.3 Oppilashuollon järjestäminen

Oppilashuoltotyötä tehdään kolmenlaisissa oppilashuoltoryhmissä:

1. Raaseporin kaupungin oppilashuoltoryhmä on ohjausryhmä, joka vastaa oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista
2. Jokaisessa koulussa on koulun oppilashuoltoryhmä, joka vastaa oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista koulussa,
3. Tarvittaessa yksilökohtaiset oppilashuollon palvelut käsitellään oppilaskohtaisesti asetettavissa asiantuntijaryhmissä.

OPPILASHUOLLON JÄRJESTÄMINEN RAASEPORISSA

RAASEPORIN KAUPUNGIN OPPILASHUOLTORYHMÄ

- kaupungin oppilashuollon yleinen suunnittelu, ohjaus, arviointi ja kehittäminen

KOULUN OPPILASHUOLTORYHMÄ edistää

- oppimista
- hyvinvointia
- terveyttä
- sosiaalista vastuullisuutta
- vuorovaikutusta
- osallisuutta
- turvallisuutta ja esteettömyyttä

Yhteisöllisen oppilashuollon keskeinen tehtävä on ennaltaehkäisevä työ. Ennaltaehkäisevän työn tärkeitä elementtejä ovat koulun toimintakulttuuri ja työtavat. Kaikilla, jotka työskentelevät koulu yhteisössä ja oppilashuoltotyössä, on vastuu ennaltaehkäisevästä työstä. Koulun rehtori johtaa koulun oppilashuoltoryhmän työtä.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma (opetuksen järjestäjä vastaa laatisemisesta)

- oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut
- yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat (perusteiden edellyttämät suunnitelmat)
- yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen
- oppilashuollon yhteistyö oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa
- oppilashuoltosuunnitelman toteutus ja seuranta

YKSILÖKOHTAINEN OPPILASHUOLTO sisältää

- kouluterveydenhuollon palvelut
- oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut
- yksilökohtainen oppilashuolto asiantuntijaryhmässä

Tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista.

Kouluterveydessä tehtävät tarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa, mutta tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon tuottamiseen.

Perustuu aina oppilaan ja tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen

Oppilas, josta viriää huoli.

O H J A T A A N

Ohjauksesta tiedotetaan yleensä huoltajalle. Oppilas voi kieltäytyä.

Yksilötapaaminen koulukuraattorin, psykologin tai terveydenhoitajan kanssa.

- koulukuraattori, psykologi tai terveydenhoitaja kirjaa käyttämänsä rekisteriin

Yksilökohtaisen oppilashuollon monialainen asiantuntijaryhmä

- kootaan oppilaan/hänen edustajansa suostumuksella
- esim. opetushenkilöstön, kouluterveydenhoidon sekä psykologi- ja kuraattoripalvelujen edustajat
- nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, joka vastaa ryhmän työskentelyn kirjauksista
- yksilöidyllä ja kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä
- dokumentointi oppilaan oppilashuoltokertomukseen
- välttämättömiä tietoja voidaan luovuttaa oppilashuollon järjestämisestä vastaavalle

8.4 Oppilashuollon ohjausryhmä

Raaseporin kaupungin oppilashuoltoryhmä vastaa oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista kaupungin kouluissa. Oppilashuoltoryhmän työtä johtaa sivistystoimenjohtaja. Ryhmän jäseniä ovat

- sivistystoimenjohtaja
- opetuspäälliköt
- varhaiskasvatuspäällikkö
- johtava koulukuraattori
- koulussa työskentelevä psykologi
- vapaa-aikapäällikkö
- ylihoitaja
- koululääkäri

Raaseporin oppilashuoltoryhmä ei osallistu yksittäisten koulujen oppilashuoltotyöhön eikä yksittäisten oppilaiden asioiden käsittelyyn. Oppilashuoltoryhmä seuraa oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia kaupungin kouluissa.

8.5 Koulun oppilashuoltoryhmä

Lasten ja nuorten kasvuympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttumisen myötä on oppilashuolto tullut entistä tärkeämmäksi osaksi koulun ydintoimintoja. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Koulun oppilashuollon tehtävänä on edistää ja ylläpitää sellaista toimintakulttuuria, joka lisää yhteisöllisyyttä ja kaikkien sosiaalista hyvinvointia koulussa. Oppilashuollon tulee olla ennaltaehkäisevää koko koulua tukevaa toimintaa. Moniammatillinen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä.

Jokaisessa koulussa on moniammatillinen oppilashuoltoryhmä

- jonka koollekutsuja ja johtaja on koulun rehtori,
 - joka johtaa yhteisöllistä oppilashuoltotyötä koulussa ja vastaa siitä
 - joka tukee koulunkäyntiä sekä lasten ja nuorten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä ennaltaehkäisevällä oppilashuoltotyöllä
 - jonka jäseninä ovat mm. koulukuraattori, terveydenhoitaja ja psykologi.
- Koulun oppilashuoltoryhmään voi lisäksi kuulua opettajien, erityisopettajien, oppilaiden, opinto-ohjaajien ja sosiaalityöntekijöiden edustaja, mutta jonka kiinteä koostumus voi vaihdella koulun koon ja edellytysten mukaan; ryhmän kokoonpano täsmennetään vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun oppilashuoltoryhmä toimii yleisten kokouskäytäntöjen mukaan ja pitää kokouksistaan pöytäkirjaa.

Koulun rehtori vastaa siitä, että henkilökunta, oppilaat, huoltajat ja yhteistyökumppanit saavat tiedot oppilashuollon kuvauksesta paikallisessa opetussuunnitelmassa ja sen koulukohtaisesta soveltamisesta. Huoltajia on erityisesti informoitava siitä, miten yksittäinen oppilasasia oppilashuollossa tulee vireille ja valmistelluksi.

Rehtori vastaa siitä, että koulun oppilashuollon suunnitelma laaditaan ja että sitä arvioidaan. Suunnitelma sisältyy koulun lukuvuosisuunnitelmaan ja se päivitetään vuosittain.

8.6 Yhteistyö ja tiedottaminen

Yhteydenpito koulun ja kodin välillä hoidetaan tavallisesti vanhempainkokouksilla, arviointikeskusteluilla, väli- ja lukuvuositodistuksilla sekä verkkotyökalu Wilman avulla. Huoltajiin otetaan aina yhteys, kun henkilökunta tuntee huolta oppilaan terveydestä tai hyvinvoinnista ja on ohjaamassa oppilasta oppilashuoltopalvelujen piiriin. Huoltajiin otetaan aina henkilökohtaisesti yhteyttä myös silloin, jos oppilas on ollut luvottomasti poissa koulusta, joutunut kurinpitotoimien kohteeksi tai häneltä on evätty opetus loppupäiväksi.

Oppilashuoltotyön rakenne ja periaatteet esitellään huoltajille koko koulun yhteisessä vanhempainillassa syksyllä. Kaupungin oppilashuoltohenkilöstö osallistuu vanhempain tapaamisiin ja esittelevät itsensä ja toimintansa. Kaupungin kotisivuilla on tietoa oppilashuollon organisaatiosta ja rakenteesta.

8.7 Monialainen yhteistyö

Oppilashuolto kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville. Oppilashuolto järjestetään moniammatillisena yhteistyönä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen välillä niin, että oppilashuollosta tulee toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltopalveluihin kuuluvat kuraattori- ja psykologipalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Tarvittaessa on tehtävä yhteistyötä myös muiden toimijoiden kanssa.

8.7.1 Työnjako oppilashuollossa

Rehtorin tehtävät

- vastata siitä, että oppilashuollon suunnitelmat, jotka koskevat koulu yhteisön turvallisuutta ja hyvinvointia, on tehty, että ne tarkistetaan vuosittain ja että koulussa työskentelevät henkilöt tuntevat suunnitelmat
- vastata siitä, että opetukseen käytettävät tilat ja niiden varustus ovat turvallisuussäännösten mukaisia
- vastata siitä, että tieto turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvistä puutteista ja riskeistä ilmoitetaan niistä vastaaville tahoille
- valmistautua koulu yhteisössä tehtäviin tarkastuksiin koulun oppilashuoltoryhmässä keräämällä turvallisuutta ja hyvinvointia koskevat tarvittavat tiedot ja kerätä opettajien, oppilaiden ja huoltajien näkemykset asiassa.

Luokanopettajan/luokanvalvojan tehtävät

Luokkaan ja yksittäisiin oppilaisiin liittyen

- keskustella luokkansa kanssa säännöllisesti koulun arkeen liittyvistä sekä opettajakokouksen tai rehtorin päättämistä ajankohtaisista asioista

- seurata ja olla selvillä oppilaan koulunkäyntiin liittyvistä mahdollisista vaikeuksista
- vastata yhteydestä huoltajiin sellaisissa tapauksissa, joissa oppilas tarvitsee yleistä, tehostettua tai erityistä tukea tai muita oppilashuollon toimenpiteitä
- vastata pääasiallisesti siitä, että pedagogiset arviot ja selvitykset tulevat tehdyiksi sekä laatia oppimissuunnitelmat ja HOJKS:t
- seurata oppilaan poissaoloja ja selvittää niissä mahdollisesti ilmeneviä epäselvyyksiä
- seurata oppilaan koulumenestystä ja tiedottaa siitä säännöllisesti oppilaalle ja hänen huoltajalleen

Kodin ja koulun yhteistyöhön liittyen

- tiedottaa oppilaille ja huoltajille lukujärjestyksestä, koulun järjestyssäännöistä ja yleensä ajankohtaisista asioista
- pitää yhteyttä oppilaan huoltajiin ja järjestää säännöllisesti vanhempainkokouksia
- käydä arviointikeskustelu oppilaan huoltajan ja oppilaan kanssa

Asiantuntijayhteistyöhön liittyen

- olla yhteistyössä kouluterveydenhuollon kanssa laajan terveystarkastuksen yhteydessä luokilla 1, 5 ja 8
- tehdä yhteistyötä erityisopettajan, opinto-ohjaajan, koulukuraattorin ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa oppilaan koulunkäyntiin ja kehitykseen liittyvissä asioissa.

Koulukuraattorin tehtävät

Koulukuraattori on sosiaalialan asiantuntija koulussa. Koulukuraattorityön keskeisenä tavoitteena on tukea opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia, koulunkäyntiä ja oppimista sekä edistää opiskelijan sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Lisäksi työn tavoitteena on edistää opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä perheiden ja läheisten kanssa. Työtä tehdään yksilö- ja yhteisötasolla. Useimmiten kuraattori työskentelee käyttäytymisen, sosiaalisten suhteiden, perheeseen liittyvien asioiden, tunne-elämän pulmien ja opiskelujärjestelyjen sekä oppimisen parissa. Opiskelija voi itse hakeutua kuraattorin asiakkaaksi tai hän voi ohjautua asiakkuuteen huoltajien, oppilaitoksen työntekijän tai muun tahon (esim. nuorisotoimi, lastensuojelu) ohjaamana. Koulukuraattorin työ on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää.

Koulukuraattoripalvelut ovat esi- ja perusopetuksen oppilaille sekä toisen asteen ammatillisen opetuksen ja lukion opiskelijoille. Esiopetuksessa koulukuraattorin työ painottuu esikoulukohtaisen oppilashuoltoryhmän työskentelyyn, konsultaatioon ja nivelvaihteytyöskentelyyn.

Koulukuraattorin tehtävät koostuvat

- yksilökohtaisesta asiakastyöstä
- yhteisöllisestä työstä
- opetussuunnitelman mukaisesta oppilas- ja opiskelijahuoltotyöstä
- verkosto- ja yhteistyöstä eri viranomaisien ja muiden tahojen kanssa
- kehittämis- ja suunnittelutyöstä
- konsultaatiosta

Kouluterveydenhoitajan tehtävät

Kouluterveydenhuolto on opiskelijahuoltolain (1287/2013) tarkoittama osa oppilashuoltopalveluja. Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat kouluterveydenhoitajan ja koululääkärin palvelut.

Kouluterveydenhoitajan tehtäviin kuuluvat

- seurata ja edistää oppilaiden kasvua, kehitystä sekä terveyttä ja hyvinvointia vuosiluokkien mukaan. Yksilökohtainen terveyden- ja sairaanhoito vuosittaisine terveystarkastuksineen, jotka 1.-, 2- ja 8. –luokilla ovat laajoja ja sisältävät myös lääkärintarkastuksen; laaja terveystarkastus kattaa monipuolisesti oppilaan fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin sekä myös perheen hyvinvoinnin,
- yksilökohtaisesti ja ryhmässä tapahtuva terveyskasvatus ja ennaltaehkäisevä valistustoiminta,
- terveellisen ja turvallisen kouluympäristön sekä kouluhyvinvoinnin edistäminen; kouluterveydenhuolto on osa oppilaitoksen terveystarkastuksiin liittyvää monialaista yhteistyötä,
- tukea oppilaan vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustyössään,
- huolehtia oppilaiden suun ja hampaiden terveydestä,
- mahdollisimman varhain huomata ja tukea oppilaan erityisen tuen tai tutkimuksen tarpeen, tukea pitkäaikaissairaiden lapsien omahoitoa yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa ohjata lapsi lisätutkimuksiin ja jatkohoitoon,
- hankkia tarvittavat erikoistutkimukset oppilaan terveydentilan määrittämiseksi.

Psykologin tehtävät

Terveyskeskuksen mielenterveysyksikön psykologit (lasten ja nuorten tiimi) vastaavat koulupsykologipalveluista. Psykologit osallistuvat Raaseporin oppilashuollon työskentelyyn eri tasoilla. Psykologin tehtäviin kuuluvat yleisen hyvinvoinnin kehittäminen ja seuranta, ongelmien ennaltaehkäisy kouluissa sekä korjaava työ.

- Psykologi osallistuu yksittäisten koulujen oppilashuoltoon. Painotus tässä on ennaltaehkäisevässä työssä. Tarkoituksena on edistää hyvinvointia ja turvallisuutta koko koulu yhteisössä.
- Yksilökohtainen oppilashuolto on suuri osa psykologin työtä. Painopiste on yksittäisessä oppilaassa ja hänen verkostossaan. Psykologi tekee usein yhteistyötä opettajan ja muun kouluhenkilökunnan kanssa. Työ on luonteeltaan tuen tarjoamista. Opettaja voi konsultoida psykologia yksittäisen oppilaan asioissa ja psykologi tarjoaa myös oppilaalle mahdollisuuksia tukikeskusteluihin. Psykologi osallistuu oppilaan hoidon tarpeen arviointiin ja ohjaa oppilaan/perheen tarvittaessa saamaan lisätukea sekä osallistuu verkostokokouksiin.
- Psykologi tekee tarvittaessa tutkimuksia, joilla selvitetään oppimisen tai koulunkäynnin vaikeuksia ja koulumenestystä. Tutkimusten jälkeen psykologi osallistuu oppilaalle tarkoitettujen tukitoimien suunnitteluun ja seurantaan.
- Psykologi käy tukikeskusteluja oppilaan kanssa, kun oppilaan psyykkisestä voinnista on huoli tai kun oppilaan käytös on muuttunut. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan psykologi osallistuu tällaiselle oppilaalle tarkoitettujen tukitoimien suunnitteluun ja seurantaan.

- Psykologi voi osallistua yksilökohtaisen oppilashuollon asiantuntijaryhmään.

8.8 Keskustelut ja konsultaatiot

Opettaja saa keskustella oppilaan asioista muiden opettajien tai sellaisten asiantuntijoiden kanssa, joiden työtehtäviin oppilaiden tuen suunnittelu ja toteuttaminen kuuluvat. Keskustelut tulee rajoittaa sellaisiin tietoihin, jotka ovat välttämättömiä opetuksen tai tuen järjestämiseksi käytännössä. Keskustelujen tarkoituksena on, että oppilas saa tarvittavan tuen oikeaan aikaan. Työnsä tueksi opettajalla saattaa olla tarve konsultoida erityisopettajaa tai psykologia. Tarvittaessa konsultaatiossa voidaan mainita myös oppilaan nimi huolimatta siitä, että käsitellään salassapidon alaisia tietoja.

Laki ei edellytä, että yllä kuvatun kaltaiset keskustelut kirjataan. Jos kyseessä on konsultaatio, tulee esimerkiksi psykologin kirjata lausuntonsa tarvittaessa omaan potilasrekisteriinsä.

8.9 Muu monialainen yhteistyö

Koulun oppilashuoltotyö on usean tahon yhteistyötä, esim. nuorisotyö, lastensuojelu, poliisi, erikoissairaanhoido ja kolmas sektori. Silloin, kun on tarkoituksenmukaista, kutsutaan yhteistyötahoja keskusteluun koulun oppilashuoltoryhmässä.

8.10 Ennaltaehkäisevä työ koulun oppilashuoltoryhmässä

Koulun oppilashuoltoryhmä vastaa hyvinvointia ja viihtyvyyttä edistävästä toiminnasta koulu yhteisössä. Koulun oppilashuoltoryhmän tehtäviin kuuluvat

- arvioida oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut
- arvioida koulun oppilashuolto ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen laajuus

Oppilashuoltoryhmä vastaa yhteisen oppilashuollon suunnitelmista ja miten yhteisen oppilashuollon toteuttamisessa edistetään koulu yhteisön ja -ympäristön terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Tämä tehdään huolehtimalla siitä, että koulussa on määritelty koulun oppilashuoltosuunnitelma, toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa, suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen. Osia näistä sisältyy yhteiseen paikalliseen opetussuunnitelmaan. Muut osat täsmennetään koulun lukuvuosisuunnitelmassa seuraavasti:

SISÄLTÖ	OPS = yhteinen opetussuunnitelma LVS = koulun lukuvuosisuunnitelma	OPS	LVS
1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut			
Oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö	X	X	
Oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan	X	X	
2. Yhteisöllinen oppilashuolto			
Toimenpiteet kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.			X
Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt			X
Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa	X		
Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa	X		
Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä	X		
Kaupungin koulujen järjestyssäännöt ja koulun omat viihtyvyyssäännöt	X	X	
Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen (sekä luvalliset että luvattomat poissaolot)	X		
Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus	X		
Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen	X	X	
Viihtyisän ja turvallisen kouluruokailun järjestäminen	X	X	
Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet	X	X	
<u>a) Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä</u>			
Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen Edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla	X	X	
Yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta,			X

Yhteistyö huoltajien kanssa		X
Yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa	X	X
Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille		X
Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi		X
<u>b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa</u>		
Kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa	X	
Johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa	X	X
Sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet,	X	
Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen	X	X
Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille	X	
Toimintavalmiuksien harjoittelu sekä		X
Suunnitelman arviointi ja päivittäminen	X	
3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen		
Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa	X	
Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa,		X
Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä,	X	
Oppilashuollon tuki kurinpitörangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä,	X	
Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä	X	
Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys sekä	X	

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi.	X	
4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajensa kanssa		
Oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa		X
Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille		X
5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen	X	

8.11 Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Suositus koulukuraattoreiden osalta on 600 oppilasta/koulukuraattori ja korkeintaan kolme yksikköä. Koulupsykologien osalta suositus on 600-800 oppilasta/koulupsykologi ja korkeintaan kolme yksikköä. Kouluterveydenhuollossa suosituksena on 2100 oppilasta/koululääkäri ja 600 oppilasta/kouluterveydenhoitaja. Jos kouluterveydenhoitaja työskentelee kahdella tai useammalla koululla, on resurssisuositus 500 oppilasta/terveydenhoitaja.

8.12 Yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen

8.12.1 Yhteistyö koulutuksen siirtymävaiheissa ja oppilaanohjauksessa

Yhteistyön tarkoituksena on luoda jatkuvuutta ja turvallisuutta lapsen ja oppilaan oppimisessa. Yhteistyö tarkoittaa lapsen/oppilaan ohjaamista nivelvaiheissa sekä henkilökunnan päämäärätietoista yhteistyötä, jotta opetus pystytään järjestämään parhaalla mahdollisella tavalla.

Kaikissa nivel- ja siirtymävaiheissa on tavoitteena joustava ja turvallinen siirtyminen seuraavalle tasolle, mikä edellyttää myös oppilaan osallisuutta. Koulutuksen siirtymävaiheet ovat

1. siirtyminen esikoulusta alkuopetukseen,
2. siirtyminen luokalta 6 luokalle 7,
3. siirtyminen perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen.

a) Siirtyminen esikoulusta alkuopetukseen

Esikoulusta alkuopetukseen siirtyvän lapsen tukeen liittyvien periaatteiden tarkoituksena on tutustuttaa lapset koulunkäyntiin niin, että siirtymisestä tulee mahdollisimman sujuva ja turvallinen. Siirtymävaiheen tuen toteuttaminen edellyttää päämäärätietoista yhteistyötä esikoulun ja koulun henkilökunnan välillä.

Yhteistyö ja tuki esikoulusta alkuopetukseen siirryttäessä toteutetaan seuraavasti:

- esikoululaiset tutustuvat kouluvuoden aikana omaan lähikouluunsa esikouluopettajan ja alkuopettajan suunnittelemana tavalla
 - esikoululaisilla ja oppilailla on yhteistä toimintaa
- kummioppilaat tukevat 1 -luokkalaisten koulun aloittamisessa
- kevätlukukauden aikana tuleva luokanopettaja tutustuu esikoululaisiin ja esikoulun toimintaan vierailemalla esikoulussa
- esikoululaiset tutustuvat lähikouluunsa koulujen tutustumispäivän aikana; päivän ohjelma on esikouluopettajan ja luokanopettajan yhteisesti suunnittelema
- koulut järjestävät tulevien 1 –luokkalaisten huoltajille vanhempainkokouksia.

b) *Tuki siirryttäessä luokalta 6 luokalle 7*

Kuudennelta seitsemännelle luokalle siirtyvän lapsen tukeen liittyvien periaatteiden tarkoituksena on tutustuttaa oppilaat koulunkäyntiin 7 – 9 –luokilla niin, että siirtymisestä tulee mahdollisimman sujuva ja turvallinen. Tässä yhteydessä käytävien siirtokeskustelujen tavoitteena on, että koulu saa sellaiset tiedot, että opetus pystytään järjestämään parhaalla mahdollisella tavalla. Samalla huomioidaan jatkuvuus lapsen oppimisessa. Siirtymävaiheen tuen toteuttaminen edellyttää päämäärätietoista yhteistyötä esikoulun ja koulun henkilökunnan välillä.

Yhteistyö ja tuki kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle siirryttäessä toteutetaan seuraavasti:

- luokanopettaja ja erityisopettaja informoivat vastaanottavan koulun opettajia tuen tarpeesta olevista oppilaista
- mikäli oppilaalla on asiantuntijaryhmä, niin ryhmän vastuuhenkilö sopii oppilaan/huoltajien kanssa ryhmän olemassa olosta jatkossa
- tuen tarve tarkistetaan uudelleen ennen kuin oppilas aloittaa 7. luokan ja uudet päätökset erityisestä tuesta tehdään kuudennen luokan lopulla
- vastaanottavan koulun rehtori, oppilaanohjaaja (mahdollisesti muuta henkilöstöä) ja kummioppilaat vierailevat kuudesluokkalaisten luona heidän lähikoulussaan
- kuudesluokkalaisten tutustuvat uuteen kouluunsa koulujen tutustumispäivänä
- vastaanottava koulu järjestää informaatioillan tuleville oppilaille ja heidän huoltajilleen toukokuussa kuudesluokkalaisten kanssa
- syyslukukauden alussa järjestetään uusille 7. –luokkalaisten ryhmäytymispäivä, jonka aikana he tutustuvat toisiinsa
- kummioppilastoiminta on aktiivista ja näkyvää
- syyskuussa järjestetään vanhempainilta uusien 7. –luokkalaisten huoltajille

c) *Tuki siirryttäessä perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen*

Salassapidon alaisia tietoja voidaan siirtää ainoastaan huoltajan luvalla silloin, kun oppilas siirtyy perusopetuslain piiristä muuhun koulutukseen (esim. lukioon tai ammatilliseen koulutukseen). Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät

tiedot voidaan kuitenkin salassapitosäännöksistä huolimatta viipymättä siirtää uudelle opetuksen järjestäjälle (Perusopetuslaki 40 §, 4 mom.).

Yhteistyö ja tuki peruskoulusta toisen asteen koulutukseen siirryttäessä toteutetaan seuraavasti:

- oppilaanohjaus on tärkeää perusopetuksen päättövaiheessa
- oppilaanohjaajat seuraavat oppilaiden sijoittumista toisen asteen koulutukseen
- oppilasta ohjataan monipuolisesti toisen asteen koulutuspaikan valinnassa
 - opinto-ohjaajan tunnit sekä vastaanottoajat
 - aineenopettajien ja luokanvalvojan ohjaus
 - opintokäynnit oppilaitoksiin ja työpaikoille sekä TET-jaksot
 - huoltajille suunnatut tiedotustilaisuudet
 - koevalinnat
 - työ- ja elinkeinotoimiston ammatinvalintapalvelut
 - koulutusoppaat, esitteet, sanomalehdet

d) *Siirtyminen sairaalakoulusta omaan lähikouluun*

Lasten ja nuorten psykiatria vastaa tarvittavien verkostokokousten ja Tammipuiston koulu koulukokousten järjestämisestä. Kokouksiin osallistuvat lähikoulun rehtori/luokanopettaja/-valvoja ja oppilaan asiantuntijaryhmä. Tuen tarve määritetään ja tarpeellinen informaatio sairaala-aikana tehdyistä tutkimuksista yms. luovutetaan tässä vaiheessa. Sairaala-aikana toteutettavien lähikouluun totuttautumisen jaksojen tarve arvioidaan ja niiden toteutus suunnitellaan. Tavoitteena on, että sairaalaopetus voisi tarjota ohjausta ja tukea lähikoululle siirtymäkauden aikana.

8.12.2 Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Koulu ympäristön terveellisyys ja turvallisuuden edistämiseksi suoritetaan kolmen vuoden välein lakisääteiset tarkastukset (Terveystarkastuslaki 16 §). Koulun oppilashuoltoryhmä seuraa tarkastuksissa esiin tulleita puutteita ja toimenpiteitä vuosittain.

Tarkastukset toteutetaan koulu yhteisön hyvinvoinnista ja turvallisuudesta vastaavien tahojen yhteisissä kokouksissa. Tarkastuksiin osallistuvat

- työsuojeluvaltuutettu
- työsuojelupäällikkö
- yksikön kouluterveydenhoitaja
- työterveyshuollon edustaja
- kiinteistön omistajan edustaja (Tilahallinto)
- Eteläkärjen ympäristöterveyden edustaja (vastuu yhteydenpidosta pelastusviranomaisiin)
- rehtori
- yksikön oppilashuollon edustaja
- opettajien edustaja
- oppilaiden edustaja
- huoltajien edustaja

Kokouksen kutsuu koolle terveystarkastaja Eteläkärjen ympäristöterveydestä.

Koulun oppilashuoltoryhmässä valmistaudutaan tarkastuksiin keräämällä turvalliseen ja terveelliseen kouluympäristöön sekä hyvinvointiin liittyviä tietoja opettajilta, oppilailta ja huoltajilta.

8.12.3 Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Kouluterveydenhuoltotyötä tehdään sekä yksilö- että ryhmätasolla. Neuvontatyöhön osallistuvat kouluterveydenhoitajat. Oppilaille suunnattava terveysneuvonta tukee terveellisten elämäntapojen, hyvän fyysisen kunnan sekä mielenterveyden merkitystä.

Terveystiedon opetus:

Opetuksen tavoitteena on edistää oppilaiden osaamista terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden alueilla. Opetuksen lähtökohtana on, että terveys ymmärretään fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn funktiona. Oppilashuollon ammattihenkilöt osallistuvat terveystiedon opetukseen sekä koulun erilaisiin teemapäiviin.

Kaupungin peruskouluissa sovelletaan seuraavia toimintatapoja:

- Profylax -hammashoitaja/suuhygienisti pitää oppitunteja luokilla 1, 2, 4, 7 ja 9.
- Hygieniahoitaja pitää oppitunteja luokilla 1-6.
- Seksuaalivalistusta järjestävät yhteistyössä luokanopettaja/-valvoja ja
- kouluterveydenhoitaja

Oppitunteja ensiavussa järjestetään yhteistyössä kouluterveydenhoitajan, opettajan ja paikallisten toimijoiden kanssa (esim. Punaisen Ristin osasto).

8.12.4 Kaupungin koulujen järjestyssäännöt ja koulun omat viihtyvyssäännöt

Raaseporin kaupungin koulujen järjestyssäännöt (liite 1) ovat voimassa kaupungin kaikissa peruskouluissa ja ne ovat osa koulujen lukuvuosisuunnitelmia. Yhteisten järjestyssääntöjen lisäksi koululla voi olla omat viihtyvyssääntönsä, jotka kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Näiden järjestyss- ja viihtyvyssääntöjen avulla edistetään koulun sisäistä järjestystä ja hyvää ilmapiiriä, jotta opiskelu sujuu rauhallisesti ja turvallisesti. Järjestyssäännöt ovat voimassa kouluaikana ja koulun tilaisuuksissa.

Säännöt on laadittu perusopetuslain pohjalta. Muilta osin seurataan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Sääntöjen rikkomisesta opettaja tai rehtori voivat ryhtyä lain määrittämiin kurinpidollisiin toimiin. Järjestyssäännöt ja kurinpidolliset toimet esitellään ja niistä keskustellaan jokaisen lukuvuoden alkaessa

- henkilökunnan,
- oppilaiden ja
- huoltajien kanssa.

8.12.5 Poissaolojen seuranta ja toimenpiteet

Oppitunnin pitänyt opettaja merkitsee poissaolon Wilmaan.
Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa poissaolojen seurannasta.
Tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään heti, kun huoli oppilaan poissaoloista herää.

Sairaustapaus

Huoltaja on velvollinen ennen koulupäivän alkua ilmoittamaan oppilaan poissaolosta luokanopettajalle/-valvojalle.

Muut syyt

Huoltaja on velvollinen anomaan vapaata koulusta etukäteen. Se, joka myöntää vapaan (luokanopettaja/-valvoja enintään kolmeksi päiväksi, rehtori tätä pitemmät vapaat), merkitsee poissaolon etukäteen Wilmaan.

Luvaton poissaolo

Luokanopettaja/-valvoja pyrkii välittömästi selvittämään, missä oppilas on, mikäli häntä ei näy koulussa, eikä huoltaja ole ilmoittanut poissaolosta. Jos oppilas on ollut luvatta pois koulusta, luokanopettaja/-valvoja ottaa asian esille huoltajan kanssa. Kasvatuskeskustelu käydään ja tarvittaessa oppilas ohjataan koulukuraattorille.

Oppilaan poissaolon menettelytavat kuvataan tarkemmin liitteessä 3.

8.12.6 Onnettomuuksien ennaltaehkäisy, ensiavun järjestäminen ja oppilaiden hoitoon ohjaaminen

Onnettomuuksia ennaltaehkäistään koulujen riskikartoituksilla sekä työyhteisön ja kiinteistöjen tarkastuksilla. Koulun hyvinvoinnin ja fyysisen ympäristön tutkimukset ja tarkastukset ovat osa ennaltaehkäisevää työtä.

Koulun turvallisuudesta keskusteleminen ja turvallisuuden edistäminen kuuluvat myös oppilaskunnan tehtäviin. Oppilaiden mielipiteet ja kokemukset toimivat pohjana onnettomuuksien ehkäisylle.

Ensiavun järjestäminen ja oppilaiden hoitoon ohjaaminen kuvataan koulujen oppilashuoltosuunnitelmissa.

8.12.7 Tupakoinnin ja päihteiden käytön vastainen ennaltaehkäisevä työ

Terve elämäntyyli ja terveelliset elintavat ovat merkittävä osa koulun kasvatustehtävää. Koulun suhtautumistapa, tiedotus sekä muut ennaltaehkäisevät toimet (mm. asenne- ja arvokeskustelut) tähtäävät siihen, että oppilas tarkastelee kriittisesti suhtautumistaan tupakkaan, alkoholiin ja muihin päihteisiin.

- Koulun järjestys- ja viihtyvyyssäännöt sekä toimintakulttuuri tukevat tupakoinnin ja päihteidenkäytön vastaista ennaltaehkäisevää työtä.
- Oppilashuollon ammattihenkilöstö tekee ennaltaehkäisevässä työssä yhteistyötä eri viranomaisien kanssa.
- Oppilaiden terveydentilaa ja elintapoja seurataan kouluterveydenhuollon vuosittaisilla kyselyillä. Laajat terveystarkastukset antavat tietoa oppilaiden ja perheiden päihteiden käytöstä.
- Oppilaiden päihteiden käytön ennaltaehkäisyssä, terveystiedon opetuksessa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään Kouluterveys –kyselyn tuloksia. Nämä tulokset huomioidaan, kun tehdään suunnitelmia ja asetetaan tavoitteita seuraavalle lukuvuodelle.

Menettelytavat erilaisissa tupakointiin ja päihteiden käyttöön liittyvissä tilanteissa kuvataan tarkemmin liitteessä 5.

8.12.8 Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

PoL 29§:n mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Perusopetuslain 36§:n 3 momentissa määrätään, että oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Fyysinen väkivalta on tönimistä, tuuppimista, potkimista, läimäyttämistä, liikkumisen estämistä, lyömistä, hiuksista repimistä, esineillä heittämistä, teräaseella vahingoittamista tai kuristamista. Väkivalta voi olla hyvinkin monenlaista.

Jokaisen aikuisen velvollisuus on puuttua väkivaltaiseen käyttäytymiseen. On ensiarvoisen tärkeää, että kaikilla koulussa, sekä aikuisilla että oppilailla, on samanlainen, ehdottoman torjuva suhtautuminen väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään. Aktiivinen myönteinen vaikuttaminen koulun viihtyvyyteen on kaikkien koulussa olevien vastuulla. Turvallisuus, kunnioitus ja myötätunto aikuisten ja oppilaiden kesken mahdollistaa myönteisen ilmapiirin koulussa.

Menettelytavat väkivaltaisen käyttäytymisen tapauksessa on kuvattu liitteessä 6.

Seksuaalisen häirinnän tapauksissa toimitaan toistaiseksi Opetushallituksen ohjeistuksen mukaan (Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa, OPH 2018).

Koulujen henkilökunnan yhteistyö koulutuksen siirtymävaiheissa on tärkeää, jotta uudet oppilaat tuntevat olonsa turvalliseksi uudessa koulussa. Koulun yhteiset tilaisuudet ja vanhempainyhdistyksen panostukset tukevat koulun yhteisöllisyyttä ja erilaisuuden kunnioittamista. Oppilaat voivat harjoitella mielipiteidensä esiin tuomista myös herkissä asioissa.

Koululla on velvollisuus kaikissa häirintä-, kiusaamis- ja väkivaltilanteissa puuttua ilmeneviin ongelmiin yhteistyössä huoltajien kanssa. Kiusaamisesta on kyse, kun oppilas systemaattisesti joutuu yhden tai useamman oppilaan negatiivisten tekojen kohteeksi. Se, että tätä tapahtuu useamman kerran ja toistuvasti, on kiusaamisen tunnusmerkistöä. Yksittäiset häiriöt, riidat tai tappelut eivät ole kiusaamista.

Kiusaaminen voi olla

- sanallista
- fyysistä
- psyykkistä
- nettikiusaamista.

Kaikkien on yhteisesti sitouduttava toimimaan kiusaamista vastaan. Kiusaamista ennalta ehkäisevät mm.

- toimiva välituntivalvonta
- kummioppilastoiminta tai kaverituki
- säännölliset kiusaamista koskevat keskustelut ja tiedottaminen siitä, mitä voi tehdä, jos joutuu tai tietää jonkun joutuneen kiusaamisen kohteeksi
- kiusaamista ehkäisevät toimintaohjelmat
- viihtyvyysskyselyt
- teemapäivät ja projektit, jotka vahvistavat yhteenkuuluvuutta
- luokanopettajan/-valvojan keskustelut yksittäisten oppilaiden ja luokan kanssa
- luokkakeskustelut

Jokaisessa koulussa on henkilökunnan edustajista asetettu ryhmä, jonka tehtävänä on ryhtyä välittömästi toimenpiteisiin, kun kiusaamisepäily tai kiusaamistapaus tulee ryhmän tietoon. Koulun lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan, millä tavalla toimitaan yksilö-, ryhmä- ja koulutasolla ja miten yhteydenotto kotiin tehdään sekä miten yhteistyö huoltajien ja muiden viranomaisten kanssa järjestetään.

Kiusaamiseen puuttumisen polku on liitteessä 7.

8.12.9 Kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluvat fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Turvallisuuden lähtökohtana on riskikartoitus: riskien tunnistaminen, arviointi ja hallintakeinot. Ns. inhimillinen tekijä on pääosassa turvallisuutta luotaessa. Koulun henkilöstön tietoisuus säännöksistä, kyky tiedottaa säännöksistä ja turvallisuuteen liittyvistä asioista sekä kyky toimia säännösten edellyttämällä tavalla on kaikkein tärkeintä.

Toiminta koulun kriisitilanteissa tähtää siihen, että oppilaalle tai koulu yhteisölle kriisistä aiheutuva haitta jää mahdollisimman pieneksi. Toiminnassa painottuvat harkinta, oppilaan oikeusturva, turvallisuus, tiedonkulku ja hienotunteisuus. Rehtori huolehtii siitä, että tarvittavat tahot saavat riittävät ja asianmukaiset tiedot tapahtuneesta. Tällaisia tahoja ovat esim. huoltajat, luokanvalvoja, -opettaja, oppilashuoltoryhmä ja asiaan kuuluvat ulkopuoliset tahot. Koulun on tarkasti dokumentoitava kaikki kriiseihin ja niiden ennakointiin liittyvät toimet. Tämä on kaikkien oikeusturvan kannalta aivan keskeinen asia.

Jokaisessa koulussa on tähän opetussuunnitelmaan integroidut turvallisuussuunnitelmansa. Rehtori vastaa siitä, että nämä on tehty. Suunnitelmat laaditaan yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

Rehtori huolehtii myös siitä, että alkusammutus- ja ensiapukurssit suorittaneita aikuisia on koulussa suositusten edellyttämä määrä. Samoin rehtori huolehtii yhdessä muiden viranomaisten kanssa siitä, että koulun ensiapuvälineistö on asianmukaisessa kunnossa. Sammutuskalusto on tarkastettava vuosittain.

Koulun henkilökunnalla ja oppilailla tulee olla tiedot toimintaohjeista erilaisia turvallisuutta vaarantavia tilanteita varten. Suunnitelmat on päivitettävä ja käytävä läpi henkilökunnan kanssa vuosittain. Itse toimintaa on harjoiteltava sillä tavalla, että todellisissa vaaratilanteissa pystytään toimimaan suunnitellulla tavalla.

Koulujen toiminta Raaseporissa perustuu riskien ja uhkien minimointiin. Tämä tarkoittaa sitä, että toiminnan pääpaino on ennalta ehkäisyssä. Lisäksi tarvitaan tietyt tekniset valmiudet, joiden avulla jonkin riskin tai uhan realisoituessa pystytään järjestelmälliseen, nopeaan ja tulokselliseen toimintaan. Tämän takia kaikissa kouluissa on pidettävä seuraavat perustason asiat kunnossa/huolehdittava seuraavat asiat kuntoon:

- yhteystiedot (huoltajat, muut yhteistyötahot) ajan tasalla
- koulun kriisiryhmän jäsenten vastuualueet on määritelty
- poistumisteiden merkinnät
- työsuojelun toimintaohjelma (työturvallisuuslaki 738/2002)
- räjähdyssuoja-asiakirjat (ATEX)
- turvallisuuskansio (Sisäasiainministeriön julkaisun 40/2009 mukainen sisältö)
- tarvittava määrä erityiskoulutuksen (alkusammutus, ensiapu, tulityöt) saanutta henkilökuntaa

- turvallisuusohjeet ja valvontavastuut koulun ulkopuolella tapahtuvaa opetusta varten on määriteltävä
- pelastus- ja kriisisuunnitelman mukaisia harjoituksia järjestetään vähintään kerran lukuvuodessa
- uusi henkilöstö perehdytetään turvallisuutta edistävän osion asiakirjoihin ja käytänteisiin.

Perustason lisäksi koululla tulee olla

- kriisiviestintäsuunnitelma
- työpisteiden turvallisuus ja turvasuojaus huolehdittu
- henkisen kriisiavun valmiudet
- henkilöturvallisuuden laitetekninen minimitaso

Koulun kriisiryhmä

Jokaisella koululla on oltava kriisiryhmä, jonka kokoonpano on todettu koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Kriisityö on luonteva osa koulun yhteisöllistä oppilashuoltoa. Koulun oppilashuoltoryhmä tai osa siitä voi toimia koulun kriisiryhmänä. Ryhmän sisäinen työnjako ja tehtävät on kirjattava lukuvuosisuunnitelmaan. Koulun kriisiryhmän toiminnasta sekä mahdollisten kriisitilanteiden toimenpiteistä vastaa rehtori. Rehtorin ollessa poissa siirtyy vastuu vararehtorille.

Koulun kriisiryhmän tehtävä on varautua koko yhteisöä tai sen jäseniä koskettaviin traumaattisiin tilanteisiin. Käytännössä tämä tarkoittaa seuraavia asioita:

- huolehtia siitä, että koulua koskevat tärkeät suunnitelmat ovat ajan tasalla ja että niiden toimivuutta harjoitellaan riittävästi,
- organisoida toiminta ja päättää toiminnan laajuudesta kriisitilanteissa vakavuusarvion perusteella.

Rehtorin tulee kriisitilanteissa tehdä välitön arvio kriisin vakavuudesta ja tarvittaessa ottaa nopeasti yhteys sivistystoimen kriisiryhmään.

Kuolemantapaus koulussa

Asiasta on viipymättä vietävä ensimmäinen tieto rehtorille, joka tiedottaa siitä opettajakunnalle.

Mikäli kyseessä on oppilaan kuolema

- kuolemasta kerrotaan koko koululle
- pidetään muistotilaisuus huoltajien toiveiden mukaan
- koulu lähettää surunvalittelunsa menehtyneen oppilaan kotiin
- keskustellaan luokissa tilanteesta ja sen herättämistä tunteista mahdollisesti asiantuntevan kriisityöntekijän avulla.

Koulun työntekijää koskevassa kuolemantapauksessa

- kuolemasta kerrotaan koko koululle
- pidetään hiljainen hetki/muistotilaisuus
- tapaus käsitellään luokissa mahdollisesti kriisityöntekijän tuella (opettajan tai avustajan kuolemantapaus).

Lähiomaisen kuolemantapauksessa

- omaisten ja oppilaiden kanssa keskustellaan, miten asiasta tiedotetaan
- oppilaalle järjestetään mahdollisuudet keskusteluihin.

Oppilaan kuolema koulussa tai koulumatkalla

- koulun rehtori on heti yhteydessä poliisiin ja pelastusviranomaisiin
- toimitaan sovelletusti kohdan c) ohjeiden mukaan
- rehtori on myöhemmin yhteydessä omaisiin ja toimitaan sovelletusti yllä olevien ohjeiden mukaan (oppilaan kuolema).

Väkivaltatilanne/väkivallan uhka

Mikäli oppilas käyttäytyy väkivaltaisesti, tilanteeseen tuleva aikuinen

- pyytää tarvittaessa apua lähimmältä koulun aikuiselta tai koulun oppilaalta
- poistaa muut oppilaat tilanteesta
- pyrkii laillisin keinoin lopettamaan väkivaltatilanteen
- huolehtii siitä, että rehtori saa tiedon tilanteesta
- ottaa tarvittaessa yhteyden poliisiin.

Tilanteen rauhoituttua toimitaan oppilashuollon käytäntöjen mukaan.

Aseellinen uhka

- hälytä heti poliisi paikalle numerosta **112**
- tiedota uhasta eteenpäin rehtorille ja mikäli mahdollista kaupungin kriisiryhmän jäsenelle
- pyri lukitsemaan kulkuväylät ja ikkunat
- pidä oppilaat luokassa ja lukitse luokan ovi
- pysyttele oppilaiden kanssa luokan lattialla poissa ovilta ja ikkunoista ja noudata poliisin ohjeita
- tilanteen rauhoituttua, siirry oppilaiden kanssa kokoontumispaikalle.

Pommiuhka puhelimesta

- kuuntele ja kirjoita muistiin soittajan viesti
- tiedota uhasta heti rehtorille tai kriisiryhmän jäsenelle
- hälytä poliisi paikalle **112**
- tyhjennä koulu nopeasti pelastussuunnitelman mukaisesti

Pommiuhka sähköpostilla tai tekstiviestillä

- tallenna uhkaus ja säilytä todisteena
- toimi pommiuhkaohjeen mukaan

Vakava onnettomuus tai sairastuminen

Tilanteeseen saapuva aikuinen arvioi tilanteen ja pyrkii selvittämään, mitä on tapahtunut. Tämän lisäksi hän

- pyytää lisääpua tarpeen mukaan eikä vaaranna omaa tai muiden turvallisuutta
- pyrkii pelastamaan hengenvaarassa olevat ja estämään lisäonnettomuudet
- huolehtii ensiavusta
- välittää tiedon rehtorille ja poistaa ulkopuoliset henkilöt onnettomuuspaikalta
- ottaa vakavissa onnettomuuksissa heti yhteyden hätänumeroon **112**

Koulun henkilökunta tai paikalla oleva terveydenhoitaja antavat ensiavun. Muita hoitotoimenpiteitä tarvitsevat loukkaantuneet toimitetaan terveysasemalle tai sairaalaan.

Tulipalo

Tulipalon sattuessa sen havainnut tai siitä tiedon saanut aikuinen ilmoittaa kiireesti rehtorille, joka käynnistää pelastussuunnitelman mukaiset toimenpiteet.

Kemikaali- ja kaasuvuoto

Rehtori (tai vararehtori) käynnistää pelastussuunnitelman mukaiset toimenpiteet.

8.12.10 Johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa

Kaupungin valmiusryhmä

Vakavassa kriisitilanteessa on otettava yhteys johonkin kaupungin valmiusryhmän jäseneseen.

Kaupungin valmiuden johtoryhmään kuuluvat kaupunginjohtaja, kaupungin johtoryhmä, Tammisaaren Energian toimitusjohtaja, Raaseporin Veden toimitusjohtaja sekä kaupungin tiedottaja.

8.12.11 Sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet

Rehtori vastaa pääsääntöisesti tiedottamisesta koulussa ja huoltajille. Hän ohjaa henkilöstöä toimimaan rauhallisesti ja harkitsee, onko koulun kriisiryhmä kutsuttava koolle. Hänen on myös arvioitava, mitkä muut asian hoitamisen (tai muun asianosaisuuden) johdosta välttämättömät tahot tarvitsevat viipymättä tietoja. Tällaisia ovat esim.

- kaupungin valmiusryhmä
- kaupungin muu johto (virkamiehet, luottamushenkilöt)
- huoltajat
- muut koulut
- työterveyshuolto
- kaupungin henkilöstö.

Kännyköiden välityksellä tieto yleensä leviää oppilaiden kautta salamannopeasti ympäristöön. Siksi virallisen tiedottamisen on oltava nopeaa ja luotettavaa, jotta tilanteen kääntyminen kaoottiseksi vältetään. Tietyissä tilanteissa (lähinnä vakavat, akuutit kriisit sekä yleistä mielenkiintoa herättävät tilanteet) on käytettävä myös koulun ja kaupungin kotisivuja. Tällöin toimitaan yhteistyössä kaupungin tiedotushenkilöstön kanssa ja sovitaan tapauskohtaisesti tiedottamisen työnjaosta. Näin taataan rehtorille edellytykset toimia koulu yhteisönsä turvana.

Onnettomuustilanteissa tiedottamista hoitavat poliisi ja pelastusalan viranomaiset. Tiedotus pyritään alusta lähtien hoitamaan järjestelmällisesti. Medialle tulee (tapauskohtaisesti) osoittaa tarkoituksenmukainen paikka, josta tiedottaminen hoidetaan.

8.12.12 Miten psykososiaalinen tuki ja jälkihoito järjestetään

Psykososiaalinen tuki ja jälkihoito suunnitellaan koulun oppilashuoltoryhmässä.

8.12.13 Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Suunnitelma menettelytavoiksi äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa esitellään ja siitä keskustellaan jokaisen lukuvuoden alkaessa

- henkilökunnan kesken ja
- oppilaiden kanssa.

Huoltajille annetaan tietoja koulun menettelytavoista äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa ja siitä, miten tiedottaminen koteihin sellaisissa tilanteissa järjestetään.

8.12.14 Kriisisuunnitelman arviointi ja päivittäminen

Suunnitelma menettelytavoiksi äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa päivitetään jokaisen lukuvuoden alussa. Kaupungin oppilashuoltoryhmä seuraa suunnitelman ajankohtaisuutta kokouksissaan. Koulun rehtorin tehtävä on huolehtia, että koulua koskevat suunnitelmat ovat ajan tasalla ja että perehdyttäminen ja harjoittelu hoidetaan. Tämä tehdään yhteistyössä palo- ja pelastusviranomaisten kanssa. Suunnitelmien mukaisia harjoituksia on järjestettävä vuosittain.

8.12.15 Kriisisuunnitelman seuranta

Kaupungin oppilashuoltoryhmä seuraa, että kriisisuunnitelmat ovat ajanmukaisella tasolla ja että ne päivitetään jokaisen lukuvuoden alussa. Rehtorin tehtävänä on huolehtia siitä, että yksittäisen koulun suunnitelmat on päivitetty, että koulu yhteisön jäsenet ovat tietoisia suunnitelmien sisällöstä ja että harjoituksia järjestetään vuosittain. Tämä tehdään yhteistyössä palo- ja pelastusviranomaisten kanssa.

8.13 Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa. Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen.

Hyvinvointia ja koulun yhteisöllisyyttä tukevan oppimisympäristön perusta ovat oppilaiden ja aikuisten väliset hyvät suhteet. Jokaisella koulussa työskentelevällä on ammattinimikkeestä huolimatta vastuu oppilashuollosta ja he ovat ensi kädessä vastuussa yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuoltotarpeen havaitsemisesta.

Oppilaan oma mielipide otetaan huomioon suunniteltaessa häntä koskevia yksilökohtaisen oppilashuollon toimenpiteitä ja ratkaisuja hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. On tärkeätä, että oppilas luottaa hänen asioitaan käsittelevään ryhmään, jotta yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteet (edistää oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista kokonaisuutena) voidaan saavuttaa. Tästä syystä oppilaan pitää hyväksyä asiantuntijaryhmän koostumus. Yksilöidyllä kirjallisella luvalla ulkopuoliset voivat osallistua asiantuntijaryhmän toimintaan.

Oppilaalla on oikeus kieltäytyä oppilashuollon palveluista. Huoltajalle on ilmoitettava, mikäli oppilas ohjataan oppilashuollon palveluihin. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää oppilaalta oppilashuollon palveluja eikä asiantuntijaryhmän kokoontumista oppilaan kanssa, mikäli oppilas tätä haluaa.

8.13.1 Oppilaan oikeus saada oppilashuollon koulukuraattori- ja psykologipalveluja

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä oppilaalle myös oppilaan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Oppilashuollon henkilöstö kirjaa oppilaan käynnin omiin ohjelmiinsa.

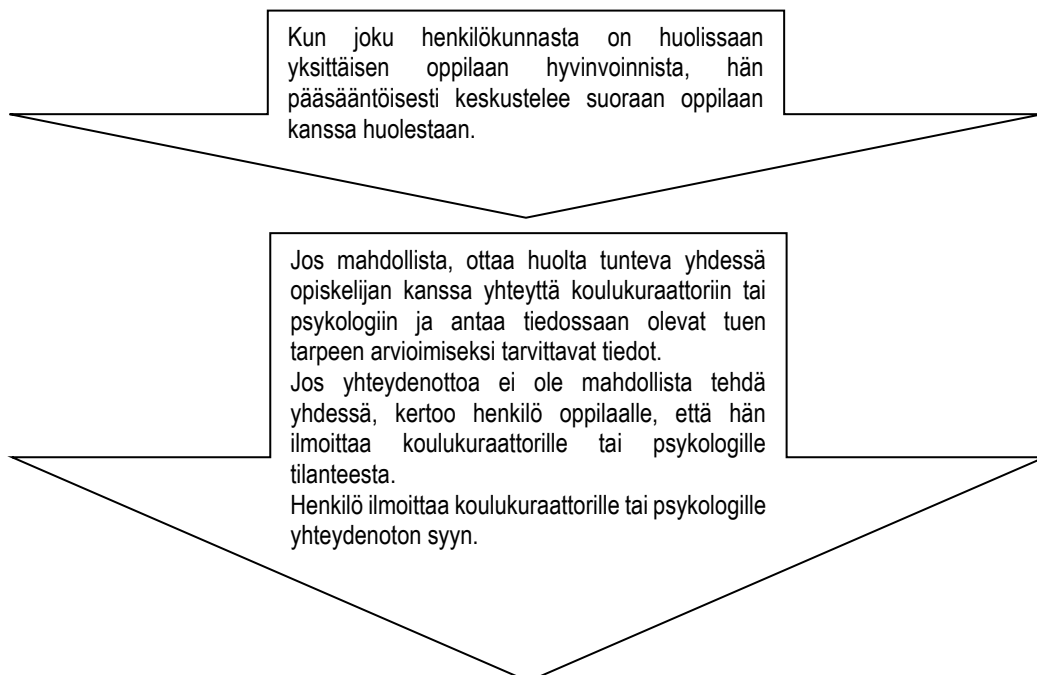
8.13.2 Ohjaaminen oppilashuollon kuraattori- tai psykologipalveluihin

Jokaisella opetuksen ja oppilashuollon parissa työskentelevällä on velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin heti, kun hänessä herää huoli oppilaan hyvinvoinnista. Oppilas voidaan ohjata oppilashuollon koulukuraattori- tai psykologipalveluihin seuraavasti.

Huolta voivat aiheuttaa esimerkiksi seuraavat asiat:

- oppilaan poissaolot
- oppilas on jatkuvasti väsynyt
- ongelmat kaverisuhteissa
- perhetilanteen muutokset
- motivaation puute koulunkäynnissä
- muutokset oppilaan mielentilassa

Oppilaiden ja aikuisten väliset suhteet ovat tärkeä hyvinvointia edistävän oppimisympäristön ja kouluyhteisöä vahvistavan ilmapiirin luomisessa. Jokaisella koulussa työskentelevällä aikuisella on vastuu oppilashuollosta. He ovat ensisijaisesti velvollisia havaitsemaan yhteisöllisen tai yksilökohtaisen oppilashuollon tarpeen.

Opettaja ilmoittaa oppilaan huoltajalle ohjanneensa oppilaan oppilashuoltopalveluihin.

Opettaja kirjaa tähän tarkoitettuun lomakkeeseen päivämäärän, jolloin oppilas on ohjattu oppilashuoltopalveluihin (liite 8).

Oppilas käy koulukuraattorin tai psykologin luona.	Oppilas voi kieltäytyä menemästä kuraattorille tai psykologille. Oppilaan huoltaja ei voi kieltää oppilasta käyttämästä oppilashuollon palveluja.
	Jos oppilas kieltäytyy menemästä kuraattorille tai psykologille, tämä kirjataan siihen tarkoitettuun lomakkeeseen (liite 8).
Koulukuraattori tai psykologi kirjaa oppilaan käynnin omaan asiakasrekisteriinsä.	Koulukuraattori tai psykologi kirjaa omaan asiakasrekisteriinsä, mikäli oppilas ei saavu keskustelemaan. Hän informoi myös ohjauksen tehnyttä henkilöä. Muiden toimenpiteiden tarve harkitaan yhdessä.

8.13.3 Oppilaan oikeus saada oppilashuollon kouluterveydenhoitopalveluja

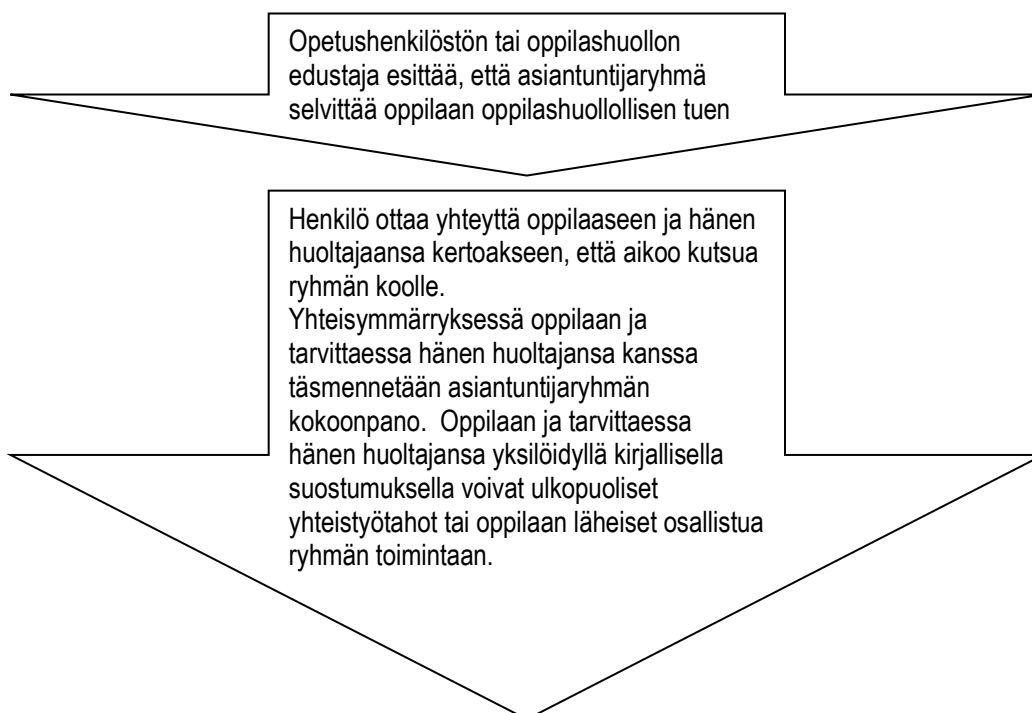
Terveydenhoitajan työaika koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on järjestettävä siten, että opiskelija voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Mikäli kouluterveydenhoitaja ei ole paikalla koulussa, on oppilaalla oltava mahdollisuus saada puhelimitse yhteys kouluterveydenhoitajaan.

Kun opettaja ohjaa oppilaan kouluterveydenhoitajalle, ei kirjausta tarvitse tehdä. Kouluterveydenhoitaja kirjaa oppilaan käynnin omiin ohjelmiinsa.

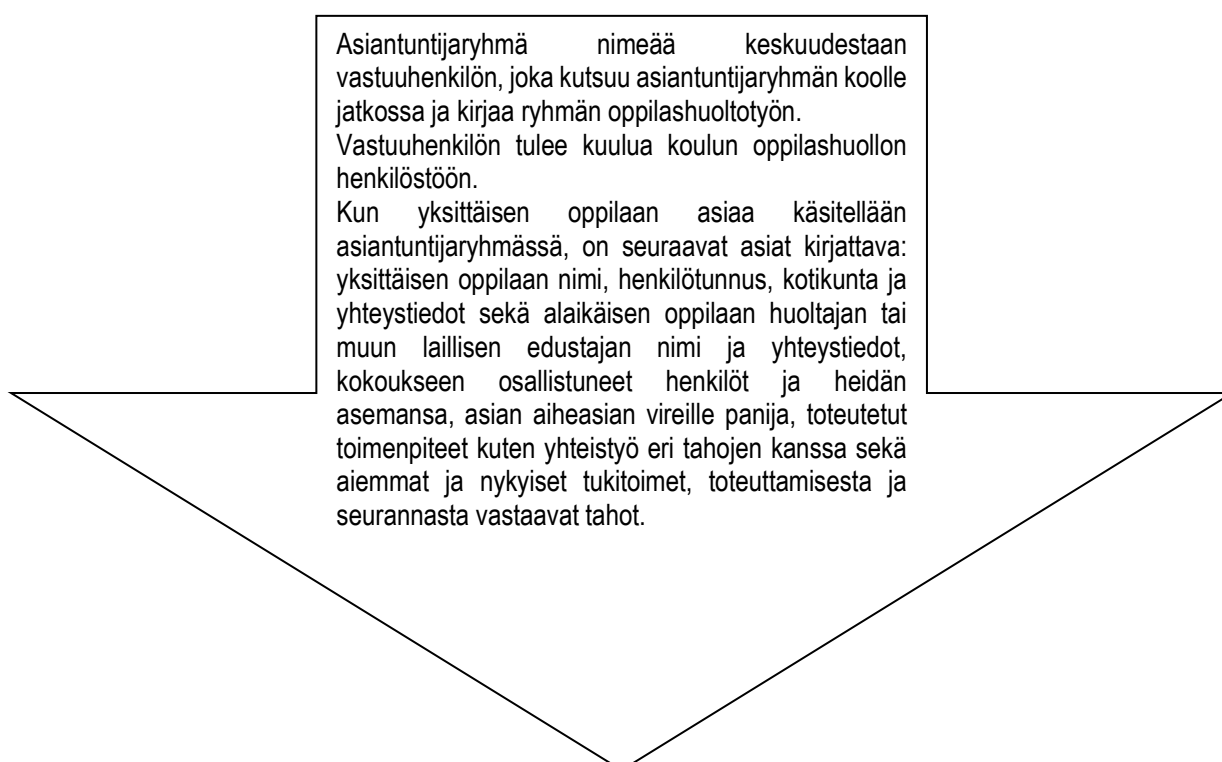
8.13.4 Asiantuntijaryhmän asettaminen

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien

perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan.

Jos oppilas kieltää asiantuntijaryhmän kokoamisen, voi kouluhenkilökunta konsultoida oppilashuollon henkilöstöä siitä, miten oppilaan tuki voitaisiin järjestää. Sellaisissa tapauksissa on myös lastensuojeluilmoituksen tekemistä harkittava.

Yksilökohtaiseen oppilashuoltoon liittyvät kirjaukset tehdään oppilaan oppilashuoltokertomukseen Wilmassa. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot. Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilöt avaavat kirjaukset vain jäsenilleen. Kertomus

laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Opetuspäällikkö vastaa oppilashuoltorekisteristä.

Kun oppilas siirtyy toiselle koulutustasolle, asiantuntijaryhmä päättää viimeisessä kokouksessaan, keitä kuuluu työtä mahdollisesti jatkavaan asiantuntijaryhmään.

8.14 Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuranta

Kaupungin oppilashuoltoryhmä seuraa, että oppilashuoltosuunnitelmat laaditaan paikallisen opetussuunnitelman ja koulun lukuvuosisuunnitelman välistä työnjakoa noudattaen (sivut 65 –67). Koulujen lukuvuosisuunnitelmat opetussuunnitelmaosioineen hyväksytään viimeistään kesäkuussa ennen uuden lukuvuoden alkamista. Tämän jälkeen koulun oppilashuoltoryhmä rehtorin johdolla päivittää sisällön. Koulun oppilashuoltoryhmä päättää, miten päivityksessä tarvittava informaatio kerätään.

9. Tuntijako, kieliohjelman, oppiaineet

9.1 Raaseporin peruskoulujen tuntijako

Aine/vuosikurssi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
Äidinkieli, kirjall.	14		18				10			42
	7	7	5	5	5	4	3	3	4	43
A1-kieli	9						7			16
	1	1	2	2	2	2	2	2	3	17
B1-kieli	2						4			6
	2						1	1	2	6
Matematiikka	6		15				11			32
	3	3	4	4	4	4	4	3	4	33
Ympäristöoppi	4		10							14
	2	2	2	2	3	3				14
Biologia							7			7
							2	3	2	7
Fysiikka, kemia							7			7
							2	3	2	7
Terveystieto							3			3
							1	1	1	3
LT aineet yht.	14						17			31
Uskonto/ET	2		5				3			10
	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
Historia ja yhteiskuntaoppi			5				7			12
Historia				1	1	1	2	2		7
Yhteiskuntaoppi					1	1			3	5
Musiikki	2		4				2			8
	1	1	1	1	1	1	1	1		8
Kuvataide	2		5				2			9
	1	1	2	1	1	1	1	1		9
Käsityö	4		5				2			11
	2	2	2	1	1	2	2			12
Liikunta	4		9				7			20
	2	2	2	2	2	3	2	3	2	20
Kotitalous							3			3
							3			3
Val. taito- ja taideaineet	6						5			11
				2	2	1	1	2	2	10
Taito- ja taideaineet							0			62
										62
Oppilaanohjaus							2			2
							1	0	1	2
Valinnaiset aineet							9			9
					2	2		3	3	10
Minimituntimäärä										222
Tuntijako Raasepori, mukana valinnainen A2										234
Tuntijako Raasepori, mukana valinnainen B1										226
Valinnainen A2-kieli							12			12
			2	2	2	2	2	2	2	14
Valinnainen B2-kieli										0
										0
Tuntijako Raasepori										
sis. A2	20	20	24	24	28	28	30	30	30	234
sis. B1	20	20	22	22	26	28	29	29	30	226

Oppiainetta käsityö opiskellaan 1 – 6 –luokilla teknisenä työnä ja tekstiilityönä yhtä paljon.

9.2 Raaseporin peruskoulujen kieliohjelma 1.8.2016

- A-kieli : toinen kotimainen kieli, opiskelu aloitetaan vuosiluokalla 1
- A2-kieli : vapaaehtoinen englanti, opiskelu aloitetaan vuosiluokalla 3
- B1-kieli : englanti, opiskelu aloitetaan vuosiluokalla 6
- B2-kieli : ranska ja saksa, valinnaiset opinnot aloitetaan vuosiluokalla 8

9.3 TVT opetuksessa

Digitaalinen tekniikka on nykypäivän oppilaille elämäntapa ja tärkeä osa nuorisokulttuuria. Nuoret käyttävät digitaalisia työkaluja verkostoitumiseen, kommunikointiin, tiedon hakuun ja sen tuottamiseen. Opetuksen tehtävänä on siten luoda oppilaille edellytykset käyttää tieto- ja viestintätekniikan työkaluja sekä hyödyntää niitä oppimisessa. Opetuksessa oppilaiden on saatava mahdollisuus hyödyntää nykyaikaista tieto- ja viestintätekniikkaa siten, että heillä on valmiudet osallistua yhteiskuntakehitykseen, jatko-opintoihin ja työelämään yhtäläisillä ehdoilla.

Kaikkien opettajien tulee luontevasti integroida TVT päivittäiseen toimintaan. Opettajat käyttävät TVT:a määrätietoisesti työssään luokassa yhtenä opetusvälineenä ja yhtenä opetusmenetelmänä muiden joukossa tukeakseen ja tehostaakseen oppimista ja integrointia. Opetuksessa tekniikkaa käytetään esityksissä, tiedonhaussa ja oppilaiden työvälineenä. Tavoitteena on, että opettaja osaa ohjata oppilasta ja toimia esimerkkinä myös silloin, kun on kyse eri teknisten apuvälineiden käytöstä.

9.3.1 Kehitystavoitteet

TVT –valmiuksien tavoitteena peruskoulun loppuvaiheessa on, että oppilaalla on tiedot ja valmiudet käyttää TVT:a monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti eri oppiaineissa. Oppilasta kannustetaan käyttämään käytettävissä olevaa laitteistoa, käsittelemään sitä varovasti ja pitämään huolta yhteisestä omaisuudesta. Opetuksessa opettajan pitää koko ajan huomioida ja hyödyntää sellaisia tietoja ja valmiuksia, joita oppilaat ovat hankkineet koulun ulkopuolisessa toiminnassa ja integroida nämä osaksi opetussuunnitelman osaamistavoitteita. Mediaopetukseen ja -kasvatukseen panostetaan kasvavan mediakentän asettamien vaatimusten mukaan, ja sosiaalisten medioitten käyttöä oppimisessa tuetaan.

9.3.2 Osaamistavoitteet

Kokonaisvaltainen tavoite on, että kaikki oppilaat osaavat käyttää TVT:a oppimisen apuvälineenä sekä hakea, tutkia, tallentaa, tuottaa, esitellä ja vaihtaa tietoa ja kommunikoida teknologian avulla. Oppilas osaa hakea tietoa verkosta ja tarkastelee sitä kriittisesti, vertaa ja muokkaa löytämänsä tietoa. Oppilaalla tulee olla käytännön työvalmiudet, tiedonkäsittelyvalmiudet ja kyky tehdä yhteistyötä ja kommunikoida, tuntee tietoturvallisuus ja -etiikka. Tieto- ja viestintätekniikan perusvalmiudet ovat jokaisen peruskoululaisen oikeus ja jokaisella opettajalla on velvollisuus opettaa niitä. Oppilaan tulee tasapuolisen opetuksen

nimissä saada perusvalmiudet huolimatta siitä, mitä koulua hän käy tai kuka häntä opettaa.

Oppilaan tulee osata luokilla 1 - 3

Tekniikka ja työtap

- käynnistää ja sulkea laite ja oheislaitteet
- kosketusnäytön hallinta
- keskeiset käsitteet
- harjoitella sujuvaa näppäimistön käyttöä ja tutustua 10-sormijärjestelmään
- tuottaa monipuolisia tekstejä hyvää tekstinkäsittelytapaa noudattaen
- tulostaa tekstiasiakirja
- leikata, kopioida ja liittää tekstiä
- valokuvata ja käyttää kuvia monipuolisesti eri tuotoksissa
- käyttää liikkuvaa kuvaa ja äänitteitä monipuolisesti eri tuotoksissa
- tutustua pilvipalveluihin

Tiedonhaku ja -käsittely

- luoda uusi, tallentaa, avata ja poistaa tiedostoja
- avata web-kohteita annetuilla web-osoitteilla
- harjoitella tiedon etsimistä hakusanoja käyttäen

Etiikka ja turvallisuus

- laitteen ja ohjelmien käyttö koulun sääntöjen ja suosituskäytäntöjen mukaisesti
- salasana ja tietoturva

Oppilaan tulee osata luokilla 4-6

Tekniikka ja työtap

- syventää jo opittuja taitoja
- käyttää sujuvasti näppäimistöä
- tuottaa monipuolisia tekstejä hyvää tekstinkäsittelytapaa noudattaen
- käyttää sähköpostia monipuolisesti (lähettää ja ottaa vastaan sähköpostia ilman liitteitä ja liitteiden kanssa, osoitekirja)
- kiinnittää huomiota ergonomiaan ja sen tärkeyteen
- käyttää pilvipalveluja (GAPE)

Tiedonhaku ja -käsittely

- tiedostonhallinta
- siirtää tiedostoja laitteesta toiseen
- luoda kansioita
- tutustua kirjastopalveluihin tiedonhaun yhteydessä (miehellään yhteistyössä kaupunginkirjaston kanssa)
- suunnitella tiedonhankinta
- lähdekritiikki: eri lähteistä saadun tiedon vertailu, valinta ja käyttö
- mediatieto/mediakritiikki: kriittinen suhtautuminen median välittämään tietoon ja sisällön eettinen arviointi sekä sisällön luotettavuus ja merkitys kommunikaatiossa ja asiayhteydessä

Etiikka ja turvallisuus

- tietoturvallisuuden periaatteiden noudattaminen kaikessa työssä
- eettinen käyttäytyminen ja hyvän tavan ja muiden käytösmääräysten noudattaminen internetissä
- tuntee tekijänoikeuksien periaatteet
- tuntee luotettavuus- ja turvallisuuskysymykset internetin käytön yhteydessä
- yhteiset sopimukset viestintävälineiden käytössä

Oppilaan tulee osata luokilla 7-9

Tekniikka ja työtapa

- tallentaa, toistaa ja muokata ääntä sekä liikkuvaa kuvaa
- kirjoittaa teknisesti sujuvasti ja virheettömästi hyödyntäen

tekstinkäsittelyohjelmien ominaisuuksia

- työskennellä sähköisessä oppimisympäristössä
- tuntee periaatteet, joiden mukaan tuotetaan sisältöä verkkoon esim. blogi ja vlogit

vlogit

- käyttää tietoteknistä laitteistoa ja ohjelmia sekä tietoverkkoa monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti

- tuntee eri ohjelmien yhteiset toimintaperiaatteet ja käyttää niitä uusissa

ohjelmissa

- käyttää taulukkolaskentaohjelman perusominaisuuksia
- tietoturva: tuntee päivitykset sekä käyttämänsä laitteen tarvitsemat suojaukset,

tiedostaa virusten aiheuttamat uhat ja tavat suojautua niiltä

Tiedonhaku ja -käsittely

- käyttää internetiä itsenäisesti, monipuolisesti ja kriittisesti tiedon

hankkimisessa

- käsitellä, esittää ja tulkita sekä havainnollistaa tietoa ja tuloksia monipuolisesti

ja tarkoituksenmukaisesti eri ohjelmien avulla

Etiikka ja turvallisuus

- tuntee lähdekritiikin ja tekijänoikeuksien periaatteet
- ilmaista itseään monipuolisesti [kirjoittaen, kuvaten (still ja liikkuva kuva), piirtäen] ja vastuullisesti nettamediassa sekä tulkita muiden tietoja
- ymmärtää sähköisen kommunikaation lähtökohdat ja tavoitteet ja tulkita sitä

tältä pohjalta

- osallistua aktiivisesti ja vastuullisesti työhön eri nettiympäristöissä
- antaa palautetta netissä ja käyttää hyväkseen saamaansa palautetta

9.4 Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 1 - 2

9.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
Tavoitteet	1.	2.
	T1 Oppilas haluaa ottaa kontaktia toisiin ja omaksuu vuorovaikutuksessa aktiivisen ja toisia kunnioittavan roolin uskaltaa ja haluaa kertoa kokemuksistaan ja ajatuksistaan osaa kuunnella keskittyen esimerkiksi keskustelua, äänenlukua, ohjeita	T1 Oppilas haluaa ottaa kontaktia toisiin ja omaksuu vuorovaikutuksessa aktiivisen ja toisia kunnioittavan roolin uskaltaa ja haluaa kertoa kokemuksistaan ja ajatuksistaan osaa kuunnella keskittyen esimerkiksi keskustelua, äänenlukua, ohjeita

	<p>osaa tuoda esille kiinnostuksen kohteitaan ja tehdä kysymyksiä T2 Oppilas harjaantuu työskentelemään parin kanssa ja erikokoisissa ryhmissä aktiivisena ja vastuullisena ryhmän jäsenenä ymmärtää ihmisten ja heidän työskentelytapojensa moninaisuuden käyttää mobiililaitteita yhteistyön ja vuorovaikutuksen välineinä T3 Oppilas kokee itsensä hyväksyttynä ja arvokkaana ja että hänellä on annettavaa toisille rohkaistuu ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan eleillä, ilmeillä, puhumalla, kirjoittamalla ja draaman avulla T4 Oppilas oppi arvioimaan omaa toimintaansa puhujana, kirjoittajana, kuuntelijana ja esittäjänä tunnistaa tunteita sekä itsessään että toisissa ja pystyy sopeuttamaan toimintaansa vallitsevan tilanteen mukaiseksi sisäistää oppijoiden moninaisuuden ja hyväksyy erilaisuuden</p>	<p>osaa tuoda esille kiinnostuksen kohteitaan ja tehdä kysymyksiä T2 Oppilas harjaantuu työskentelemään parin kanssa ja erikokoisissa ryhmissä aktiivisena ja vastuullisena ryhmän jäsenenä ymmärtää ihmisten ja heidän työskentelytapojensa moninaisuuden käyttää mobiililaitteita yhteistyön ja vuorovaikutuksen välineinä T3 Oppilas kokee itsensä hyväksyttynä ja arvokkaana ja että hänellä on annettavaa toisille rohkaistuu ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan eleillä, ilmeillä, puhumalla, kirjoittamalla ja draaman avulla T4 Oppilas oppi arvioimaan omaa toimintaansa puhujana, kirjoittajana, kuuntelijana ja esittäjänä tunnistaa tunteita sekä itsessään että toisissa ja pystyy sopeuttamaan toimintaansa vallitsevan tilanteen mukaiseksi sisäistää oppijoiden moninaisuuden ja hyväksyy erilaisuuden</p>
Keskeiset sisältöalueet	1.	2.
	<p>Erilaisia pelejä ja leikkejä Arkielämän keskustelutilanteita, kuulumisten kertomista, omien ajatusten, mielipiteiden ja kokemusten ilmaisemista Kuuntelemisen ja omalla vuorolla toimimisen harjoittelua, kysymysten teon harjoittelua Annetaan paljon tilaisuuksia vuorovaikutukseen Erilaiset pari- ja ryhmätehtävät, yhteistoiminnalliset työtavat Erilaisia ilmaisharjoituksia Omista kokemuksista kertominen, kirjoittaminen, esittäminen Erilaisia tunneharjoituksia vahvuuksien tunnistamista vertaisarviointia, palautteen antamisen harjoittelua</p>	<p>Erilaisia pelejä ja leikkejä Arkielämän keskustelutilanteita, kuulumisten kertomista, omien ajatusten, mielipiteiden ja kokemusten ilmaisemista Kuuntelemisen ja omalla vuorolla toimimisen harjoittelua, kysymysten teon harjoittelua Annetaan paljon tilaisuuksia vuorovaikutukseen Erilaiset pari- ja ryhmätehtävät, yhteistoiminnalliset työtavat Erilaisia ilmaisharjoituksia Omista kokemuksista kertominen, kirjoittaminen, esittäminen Erilaisia tunneharjoituksia vahvuuksien tunnistamista vertaisarviointia, palautteen antamisen harjoittelua</p>
Tekstien tulkitseminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.

	<p>T5 Oppilas kuuntelee mielellään lukemista ja ymmärtää kuulemansa kiinnostuu lukutaidosta ja sen oppimisesta ja säilyttää motivaation koulunkäynnin edetessä etenee lukutaidossa yksittäisistä tavuista ja sanoista kohti lauseita ja pidempiä tekstejä omien edellytystensä mukaisessa tahdissa</p> <p>T6 Oppilas tuntee käsitteet äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva</p> <p>T7 Oppilas osaa kysellä saadakseen tietoa tekee tarkkoja havaintoja kuvista osaa aakkosjärjestyksen löytää tarvitsemansa tiedon sopivantasoisesta kirjasta harjoittelee internetin käyttämistä tiedonhakuun harjoittelee kriittistä suhtautumista saatuun tietoon ja ymmärtää, että kaikki löydetty tieto ei välttämättä ole totta</p> <p>T8 Oppilas kiinnostuu lukemisesta myös vapaa-ajallaan ja nauttii siitä osaa kertoa ja keskustella lukemastaan pystyy käyttämään lukemaansa esimerkiksi kuvallisen ja draamallisen ilmaisun lähteenä</p>	<p>T5 Oppilas kuuntelee mielellään lukemista ja ymmärtää kuulemansa innostuu lukutaidosta ja sen oppimisesta ja säilyttää motivaation koulunkäynnin edetessä etenee lukutaidossa yksittäisistä tavuista ja sanoista kohti lauseita ja pidempiä tekstejä omien edellytystensä mukaisessa tahdissa</p> <p>T6 Oppilas harjoittelee käsitteiden äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva käyttämistä</p> <p>T7 Oppilas osaa kysellä saadakseen tietoa tekee tarkkoja havaintoja kuvista osaa aakkosjärjestyksen ja harjoittelee sen soveltamista tiedonhaussa löytää tarvitsemansa tiedon sopivantasoisesta kirjasta harjoittelee internetin käyttämistä tiedonhakuun harjoittelee kriittistä suhtautumista saatuun tietoon ja ymmärtää, että kaikki löydetty tieto ei välttämättä ole totta</p> <p>T8 Oppilas kiinnostuu lukemisesta myös vapaa-ajallaan ja nauttii siitä osaa kertoa ja keskustella lukemastaan pystyy käyttämään lukemaansa esimerkiksi kuvallisen ja draamallisen ilmaisun lähteenä</p>
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	<p>Tarinoita, kertomuksia, runoja, sähköistä materiaalia, tietokirjallisuutta, sanoma- ja aikakauslehtiä</p> <p>Monenlaisia tekstejä</p> <p>Erilaisen tiedon käsitteleminen</p> <p>Erilaisia tekstejä: satuja, lastenromaaneja, runoja, sanoma- ja aikakauslehtiä</p> <p>Kirjastokäyntejä, kirjailijavierailuja, kirjavinkkausta</p> <p>Sähköisiä kirjoja</p>	<p>Tarinoita, kertomuksia, runoja, sähköistä materiaalia, tietokirjallisuutta, sanoma- ja aikakauslehtiä</p> <p>Monenlaisia tekstejä</p> <p>Erilaisen tiedon käsitteleminen</p> <p>Erilaisia tekstejä: satuja, lastenromaaneja, runoja, sanoma- ja aikakauslehtiä</p> <p>Kirjastokäyntejä, kirjailijavierailuja, kirjavinkkausta</p> <p>Sähköisiä kirjoja</p>
Tekstien tuottaminen		
Tavoitteet	1.	2.

	<p>T9 Oppilas osaa kertoa asioita valmiiden kuvien avulla käyttää mielikuvitustaan tarinan keksimiseen käyttää taitojensa mukaan kuvia ja/tai kirjoitettua tekstiä tarinan tuottamiseen ja omista kokemuksista kertomiseen T10 Oppilas kirjoittaa sanoja ja lyhyitä lauseita osaa kirjoittaa muistilappuja ja viestejä käyttää kekseliäisyyttä viestejä luodessaan harjoittelee pienten kertomusten kirjoittamista T11 Oppilas osaa piirtää isot ja pienet tekstauskirjaimet löytää kirjaimet ja muut tarvittavat merkit näppäimistöä oppi sanojen oikeinkirjoitusta tunnistaa ja oppii käyttämään tavutusta, sanavälejä ja lausetunnuksia (isot alkukirjaimet ja lopetusmerkit)</p>	<p>T9 Oppilas osaa kertoa tarinan käyttää mielikuvitustaan tarinan keksimiseen käyttää taitojensa mukaan kuvia ja/tai kirjoitettua tekstiä tarinan tuottamiseen ja omista kokemuksista kertomiseen T10 Oppilas kirjoittaa pieniä kertomuksia osaa kirjoittaa muistilappuja ja viestejä käyttää kekseliäisyyttä viestejä luodessaan T11 Oppilas osaa piirtää isot ja pienet tekstauskirjaimet löytää kirjaimet ja muut tarvittavat merkit näppäimistöä kirjoittaa sanatasoisesti lähes oikein käyttää tavutusta, sanavälejä ja lausetunnuksia (isot alkukirjaimet ja lopetusmerkit)</p>
Keskeiset sisältöalueet	1.	2.
	<p>Sadutus Kuvasarjoja, sarjakuvia, videoita iPadin käyttäminen Äänen ja kuvan yhdistämistä kirjoitettuun tekstiin Erialaisten tekstien tuottamista käsin ja tietokoneella/mobiililaitteilla Huomioidaan kaupungin tv-t-suunnitelma</p>	<p>Sadutus Kuvasarjoja, sarjakuvia, videoita iPadin käyttäminen Äänen ja kuvan yhdistämistä kirjoitettuun tekstiin Erialaisten tekstien tuottamista käsin ja tietokoneella/mobiililaitteilla Huomioidaan kaupungin tv-t-suunnitelma</p>

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
Tavoitteet	1.	2.
	<p>T12 Oppilas tunnistaa puhutun ja kirjoitetun kielen yhteyden mutta myös niiden eron opettelee käyttämään eri tilanteissa niihin soveltuvaa kieltä</p> <p>T13 Oppilas nauttii lastenkirjallisuuden kuuntelemisesta osaa valita itselleen sopivantasoista luettavaa lukee vapaa-ajallaan oma-aloitteisesti tutustuu lähikirjastoon ja osaa käyttää sen palveluita</p> <p>T14 Oppilas arvostaa omaa äidinkieltään ja sen monimuotoisuutta tunnistaa ympäristön kaksikielisyyden ja arvostaa myös muita äidinkieliä</p>	<p>T12 Oppilas tunnistaa puhutun ja kirjoitetun kielen eron käyttää eri tilanteissa niihin soveltuvaa kieltä</p> <p>T13 Oppilas nauttii lastenkirjallisuuden kuuntelemisesta osaa valita itselleen sopivantasoista luettavaa lukee vapaa-ajallaan oma-aloitteisesti tutustuu lähikirjastoon ja osaa käyttää sen palveluita</p> <p>T14 Oppilas arvostaa omaa äidinkieltään ja sen monimuotoisuutta tunnistaa ympäristön kaksikielisyyden ja arvostaa myös muita äidinkieliä</p>
Keskeiset sisältöalueet	1.	2.
	<p>Kielellisen tietoisuuden harjoituksia esim. riimittelyä</p> <p>Erilaisia keskusteluja, ryhmätoimintaa</p> <p>Kirjoitettujen tekstien tulkintaa</p> <p>Lastenkirjallisuutta opettajan ääneen lukemana, isompien oppilaiden järjestämät lukutuokiot, äänikirjat</p> <p>Kirjastokäynnit, kirjavinkkausta, koulukirjastot, lukukilpailut (tarkennetaan koulukohtaisissa lukuvuosisuunnitelmissa)</p> <p>Kalevala, kalevalanpäivä</p> <p>Koulukonsertit, teatterivierailut mahdollisesti yhteistyössä kulttuuritoimen kanssa</p> <p>Koulun omat juhlat, avoin estradi -tyyppiset tapahtumat, päivänavaukset (tarkennetaan koulukohtaisissa lukuvuosisuunnitelmissa)</p>	<p>Kielellisen tietoisuuden harjoituksia esim. riimittelyä, runoja, loruja, sanontoja, erilaisia ilmaisutapoja, kielellä leikkittely,</p> <p>Erilaisia keskusteluja, ryhmätoimintaa</p> <p>Kirjoitettujen tekstien tulkintaa</p> <p>Lastenkirjallisuutta opettajan ääneen lukemana, isompien oppilaiden järjestämät lukutuokiot, äänikirjat</p> <p>Kirjastokäynnit, kirjavinkkausta, koulukirjastot, lukukilpailut (tarkennetaan koulukohtaisissa lukuvuosisuunnitelmissa)</p> <p>Kalevala, kalevalanpäivä</p> <p>Koulukonsertit, teatterivierailut mahdollisesti yhteistyössä kulttuuritoimen kanssa</p> <p>Koulun omat juhlat, avoin estradi -tyyppiset tapahtumat, päivänavaukset (tarkennetaan koulukohtaisissa lukuvuosisuunnitelmissa)</p>

9.4.2 Toinen kotimainen kieli

9.4.2.1 A1 –kieli, ruotsi

Tavoitteet	1.	2.
	<p>Oppilasta kannustetaan kiinnostumaan ruotsin kielestä ja havainnoimaan kaksikielistä elinympäristöään myönteisesti</p> <p>Oppilaat kehittävät ruotsin kielen taitoaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen.</p> <p>Oppilaat ohjataan pohtimaan ja syventymään ruotsin kielen taitoihin ja ruotsin kielen kulttuurin erityispiirteisiin</p>	<p>Oppilaille annetaan mahdollisuus tutustua alustavasti ruotsinkielisiin teksteihin (laulut, leikit, lorut...)</p> <p>Oppilaat kehittävät ruotsin kielen taitoaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen.</p> <p>Oppilaat ohjataan pohtimaan ja syventymään ruotsin kielen taitoihin ja ruotsin kielen kulttuurin erityispiirteisiin.</p> <p>Vahvistetaan aiemmin opittuja taitoja</p>
Keskeiset sisältöalueet	1.	2.
	<p>tervehtiminen ja hyvästeleminen</p> <p>esittäytyminen</p> <p>luokkanastoa</p> <p>minä ja perheeni, koti</p> <p>värit, numeroita, kello</p> <p>hedelmät ja vihannekset</p> <p>kaupassa, eläimet ja luonto</p> <p>viikonpäivät, harrastuksia</p> <p>kehon osat</p> <p>vuodenaikoihin ja juhliin liittyvät</p> <p>laulut, lorut, leikit</p> <p>lisäksi vuodenviertoon kuuluvat juhlapäivien nimet ja asiaankuuluvat toivotukset</p> <p>mahdollisuuksien ja kiinnostuksen mukaan (esim. isänpäivä, Halloween, Lucia-päivä, joulukuukauspäivä, ystävänpäivä jne....)</p>	<p>edellisen lukuvuoden aiheiden/sanaston toistuvaa kertaamista ja syventämistä</p> <p>minä ja perheeni</p> <p>persoonapronominit</p> <p>toivotuksia, kohteliaisuusfraaseja</p> <p>kotiseutu, luokahuone, liikenne</p> <p>numeroita, kuukaudet, vuodenaikat</p> <p>kotieläimet, ruokailuun liittyvät verbit</p> <p>kasvat</p> <p>vaatteita, sää</p> <p>Suomi ja pohjoismaat: nimet ja liput</p> <p>vuodenaikoihin, juhliin ja aihepiireihin liittyvät</p> <p>laulut, lorut, leikit</p> <p>lisäksi vuodenviertoon kuuluvat juhlapäivien nimet ja asiaankuuluvat toivotukset</p> <p>mahdollisuuksien ja kiinnostuksen mukaan (esim. isänpäivä, Halloween, Lucia-päivä, joulukuukauspäivä, ystävänpäivä, pääsiäinen, äitienpäivä...)</p>

9.4.2.2 Äidinkielenomainen ruotsi

Tavoitteet	1.	2.
	<p>Oppilaille annetaan mahdollisuus tutustua alustavasti ruotsinkielisiin teksteihin.</p> <p>Oppilaat kehittävät ruotsin kielen taitoaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen.</p> <p>Oppilaat ohjataan pohtimaan ja syventymään ruotsin kielen taitoihin ja ruotsinkielen kulttuurin erityispiirteisiin.</p>	<p>Oppilaille annetaan mahdollisuus tutustua alustavasti ruotsinkielisiin teksteihin.</p> <p>Oppilaat kehittävät ruotsin kielen taitoaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen.</p> <p>Oppilaat ohjataan pohtimaan ja syventymään ruotsin kielen taitoihin ja ruotsinkielen kulttuurin erityispiirteisiin.</p> <p>Vahvistetaan aiemmin opittuja taitoja</p>

Keskeiset sisältöalueet	1.	2.
	<ul style="list-style-type: none"> ● tervehtiminen ja hyvästeleminen ● esittäytyminen ● minä ja perheeni ● koti ● arkipäivä, viikonpäivät ● leikkikalut ● harrastukset ● kehon osat ● numeroita ● värit ● kaupassa ● hedelmät ja vihannekset ● eläimet ja luonto ● aakkoset ● laulut, leikit ja lorut ● kalenterijuhlat 	<ul style="list-style-type: none"> ● koti ● kotiseutu ● koulu ja luokkahuone ● liikenne ● kotieläimet ● kuukaudet, vuodenajat ● kalenterijuhlat ● kasvot ● numeroita ● kello ● vaatteita ● ruumiinosat ● sää ● laulut, leikit ja lorut ● oikeinkirjoitus

9.4.3 Matematiikka

Matematiikka	1	2
Tavoitteet	<p>T1: pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta</p> <p>T3: kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen</p> <p>T4: ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan</p> <p>T5: ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja</p> <p>T6: tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä</p> <p>T7: perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin</p> <p>T11: tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin</p>	<p>Kaikki tavoitteet seuraavia painottaen</p> <p>T2: oppilas kehittää taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa</p> <p>T8: oppilas kehittää sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita</p> <p>T9: oppilas tutustuu geometriin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia</p> <p>T10: oppilas ymmärtää mittaamisen periaatetta</p> <p>T12: harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan</p>
Keskeiset sisällöt	1	2
Matemaattinen ajattelu	<ul style="list-style-type: none"> -löytää säännönmukaisuuksia luku- ja kuviojonoissa -vertailee ja järjestää lukuja -harjoittelee tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista 	<p>havaitaan syy- ja seuraussuhteita.</p> <p>-tutustuu ohjelmoinnin alkeisiin laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan</p>

Luvut ja laskutoimitukset	<ul style="list-style-type: none"> -lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välinen yhteys -havainnoi ja arvioi lukumääriä - kirjoittaa numeroita ja ilmaisee lukumääriä - järjestysluvut - yhteen- ja vähennyslasku lukualueella 0-20 ja sen jälkeen lukualueella 0-100 -harjoittelee päässälaskua -tutkii lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista, perehtyy lukujen 1–10 hajotelmiin - perehtyy kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla -ymmärtää vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa -vertailee lukuja 	<ul style="list-style-type: none"> - harjoittelee yhteenlaskua lukualueella 0 – 1000 - yhteen- ja vähennyslasku allekkain muistinumerolla ja lainauksella lukualueella 1 – 100 -harjoitellaan matemaattisia käsitteitä yhteen-, vähennys- ja kertolaskussa -luetaan ja järjestetään lukuja 100:an asti -kertolaskun käsite konkreettisin esimerkein -lukujen 1-5 ja 10 kertotaulut - jakamisen käsitteen perusteiden ymmärtäminen -vaihdannaisuus kertolaskussa -tutustuu liitännäisyyteen kertolaskussa - pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin apuvälineitä käyttäen -yksinkertaisia murtolukuja, esim. $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$
Geometria ja mittaaminen	<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - harjoittelee tunnistamaan puoli- ja tasatunnit -piirtää yksinkertaisia kuvioita 	<p>Käsittelee suureita pituus, massa, pinta-ala, tilavuus, aika ja raha sekä harjoittelee niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä.</p> <p>Tutustuu keskeisiin mittayksiköihin millimetri, senttimetri, metri, kilometri, kilogramma ja gramma, litra ja desilitra, minuutti ja tunti, euro ja sentti.</p> <p>Muuntaa mittayksiköitä</p> <p>Tunnistaa ja nimeää käsitteet piste, suora, jana, suora kulma, kulma, ympyrä, kolmio, neliö, nelikulmio</p>
Tietojenkäsittely ja tilastot	tulkitsi yksinkertaisia taulukkoja ja tilastoja	<ul style="list-style-type: none"> - etsii ja rekisteröi tietoa - laatii yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja

9.4.4 Ympäristöoppi

1. luokka

Tavoite	T 1 Uteliaisuus T 2 Oma edistyminen T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen	T 2 Oma edistyminen T 8 Turvallisuus, ohjeiden noudattaminen T 10 Ryhmässä toimiminen T 14 Ilmaisui ja motivoiminen	T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 8 Turvallisuus, ohjeiden noudattaminen T 12 Käsitteiden käyttäminen T 15 Reflektointi	T 1 Uteliaisuus T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 11 IT:n käyttö T 12 Käsitteiden käyttäminen
Oppiaineen osa-alueet	Minun kehitykseni 0-7v Minun kehoni Minun aistini	Itsensä ja toisten kunnioittaminen	Liikenne ja lähiympäristö	Sää

Keskeinen sisältö	Oma kehitys Kehon rakenne Aistit	Fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy	Turvallisen liikkumisen harjoittelu Koulun säännöt ja ympäristö	Lämpötila, symbolit/merkit, vaatus
-------------------	--	--	--	------------------------------------

T 1 Uteliaisuus T 2 Oma edistyminen T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu	T 2 Oma edistyminen T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 11 IT:n käyttö T 12 Käsitteiden käyttäminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen	T 1 Uteliaisuus T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 8 Turvallisuus, ohjeiden noudattaminen T 14 Ilmaisu ja motivoiminen	T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 14 Ilmaisu ja motivoiminen T 15 Reflektointi
Kasvit ja eläimet elinympäristössään	Pohjapiirros	Tutkimukset	Kestävä elintapa
Esim. puut, hyönteiset lähiympäristössä. Omat viljelmät ja edellytykset elämälle	Pohjapiirroksen luominen ja siinä suunnistaminen	Luontoon liittyvät tutkimukset. Oma keho ja aistit. Kokeilut ilman ja veden kanssa. Omat viljelmät	Kompostointi
Paikallisten ominaisuuksien ja tehtävien korostaminen vuosikursseilla Tavoite T 1 Uteliaisuus T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T10 Ryhmässä toimiminen T 12 Käsitteiden käyttäminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen T 14 Ilmaisu ja motivoiminen T 15 Reflektointi	Lähiympäristön tärkeiden rakennusten tunteminen. Lähiympäristön luontoalueiden esim. rannat, metsät, kalliot, vesistöt, luontopolut, niityt		

2. luokka

Tavoite	T 1 Uteliaisuus T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu	T2 Oma edistyminen T 10 Ryhmässä toimiminen	T 10 Ryhmässä toimiminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen	T 2 Oma edistyminen T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen	T 1 Uteliaisuus T 2 Oma edistyminen T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket
---------	--	--	--	---	---

	T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 12 Käsitteiden käyttäminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen T 15 Luonnon tutkiminen	T 14 Ilmaisu ja motivoiminen T 15 Reflektointi	T 14 Ilmaisu ja motivoiminen T 15 Reflektointi	T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu	T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 12 Käsitteiden käyttäminen T 15 Luonnon tutkiminen
Oppiaineen osa-alueet	Ihmiskeho	Henkisten valmiuksien harjoittelu	Psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin edistäminen	Vuodenajat	Kasvit ja eläimet elinympäristössään
Keskeinen sisältö	Ihmiskehon osat ja toiminnot		Signaalien tunnistaminen, liikunta, hygienia, ruoka, lepo, rutiinit, terveys, harrastukset ja vapaa-aika, leikki ja liikkuminen. Itsestään huolehtimisen perusteet arjessa	Luonnon huomioiminen ja tutkiminen esim. Luontoruudun avulla	Esim. Linnut lintulaudalla, lähiympäristön pieneläimet

T 1 Uteliaisuus T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 11 IT:n käyttö T 12 Käsitteiden käyttäminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen T 16 Maantieteellinen ajattelu	T 1 Uteliaisuus T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 8 Turvallisuus, ohjeiden noudattaminen T 9 Tekniikka T 11 IT:n käyttö T 12 Käsitteiden käyttäminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen T 15 Reflektointi	T 1 Uteliaisuus T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 9 Tekniikka T 12 Käsitteiden käyttäminen T 15 Reflektointi	T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 12 Käsitteiden käyttäminen T 14 Ilmaisu ja motivoiminen T 15 Reflektointi
Pihakartta	Tutkimukset	Ruoka ja vesi	Kestävä elintapa

<p>Pihakartan teko ja siinä suunnistaminen</p>	<p>Ihminen ja ihmisen toiminta (rakennettu ympäristö) Arjen elektroniikka ja asiat esim. magneetit, kodin elektroniikka (lamput, jääkaappi, teroitin, jouset, liikkuvat lelut)</p>	<p>Mistä syömämme ruoka ja juomamme vesi tulee?</p>	<p>Kierrätys ja lajittelu Viihtyisä koti</p>
<p>Paikallisten ominaisuuksien ja tehtävien korostaminen vuosikursseilla: Tavoite T 1 Uteliaisuus T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 10 Ryhmässä toimiminen T 11 IT:n käyttö T 12 Käsitteiden käyttäminen</p>		<p>Lähiympäristön tärkeiden rakennusten tunteminen. Lähiympäristön luontoalueiden esim. rannat, metsät, kalliot, vesistöt, luontopolut, niityt</p> <p>Paikallisten järjestöt ja harrastusmahdollisuudet. Eri ikäryhmien yhteistyö omalla paikkakunnalla esim. ohjelmaa eläkeläisjärjestöissä</p>	

9.4.5 Uskonto

Evankelis-luterilainen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	<ul style="list-style-type: none"> herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä omaa uskontoa kohtaan tutustutaan oman uskonnon käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin tutustutaan vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen 	<ul style="list-style-type: none"> herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä omaa uskontoa kohtaan tutustutaan oman uskonnon käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin tutustutaan vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen
Keskeiset sisältöalueet luokilla 1-2	1.	2.
Suhde omaan uskontoon	Perheen ja suvun uskonto tai katsomus, erilaiset perheet Joulu ja pääsiäinen, niihin liittyvät Raamatun kertomukset ja perinteet Muut keskeiset Raamatun kertomukset, kristilliset perinteet ja tavat Kristillisen elämänkaaren juhlat, niiden sisältö, merkitys ja viettotavat Kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyvät virret ja musiikki	Kristinuskoon ja seurakuntaan liittyvät keskeiset käsitteet ja symbolit Joulu ja pääsiäinen, niihin liittyvät Raamatun kertomukset ja perinteet Muut keskeiset Raamatun kertomukset, kristilliset perinteet ja tavat Kristillinen jumalakäsitys Kirkkorakennus
Uskontojen maailma	Oppilaiden lähiympäristön uskonnot, niiden keskeiset tavat ja juhlat	Oppilaiden lähiympäristön uskonnot, niiden keskeiset tavat ja juhlat -Uskonnon monimuotoisuus -Uskonottomuus otetaan huomioon
Hyvä elämä	-Elämän ja ihmisarvon kunnioitus -Omat teot ja niiden seuraukset -Vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta -Toisen asemaan eläytyminen	-Erilaisuuden hyväksyminen -Oppilaan elämäntilanteiden pohdinta -Kultainen sääntö -YK:n Lasten oikeuksien sopimus

Ortodoksinen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	<ul style="list-style-type: none"> herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä tutustutaan käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin tutustutaan vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin 	<ul style="list-style-type: none"> herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä tutustutaan oman lähiympäristön uskonnollisuuteen

	<ul style="list-style-type: none"> • rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun • ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen • luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun • ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen • ohjataan eettisyyden ja vastuun ottamiseen • luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen
Keskeiset sisältöalueet luokilla 1-2	1.	2.
Suhde omaan uskontoon	<p>Perheen ja lapsen oma elämä, erilaiset perheet, muut kirkot ja katsomukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • ortodoksina oleminen • oma perhe, erilaiset perheet <p>Oman uskonnon piirteitä, keskeisiä käsitteitä, sanastoja ja symboleja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pyhä Kolminaisuus, Jumala, Jeesus, Jumalan Poika, Neitsyt Maria, Raamattu • pyhiä ihmisiä esim. pyhä Nikolaus • kirkolliset tavat: ristinmerkki, ikoni, tuohus, lampukka • risti • enkelit, suojelusenkeli • Kristuksen ja Jumalansynnyttäjän ikoneja • ehtoollinen <p>Rukous</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmissanat rukoukset esim. Taivaallinen Kuningas, Herra armahda, Pyhä Jumala, pääsiäistöropari <p>Oma seurakunta ja ortodoksisen kirkkovuoden keskeisimpiä juhlia</p> <ul style="list-style-type: none"> • pappi, kanttori, ponomari • käyttäytyminen kirkossa <p>Kirkkovuosi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kristuksen syntymä ja Kristuksen ylösnouseminen, pääsiäinen • virpominen 	<p>Minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti</p> <p>Raamattu kirkon kirjana</p> <p>Kirkkorakennus: kirkon osat ja sisältö</p> <p>Erilaisia jumalanpalveluksia: liturgia, hautajaiset</p> <p>Pyhä ja arki</p> <p>Herran rukous ja Jeesuksen rukous</p> <p>Kirkkovuosi</p> <ul style="list-style-type: none"> • teofania ja Kristuksen Jerusalemiin ratsastaminen • joulupaasto ja suuri paasto <p>Pyhittävä asia</p> <ul style="list-style-type: none"> • sakramentti, kaste, mirhalla voiteltu, kummi <p>Ikoni</p> <p>Evangelistat ja apostolit</p> <p>Jumalansynnyttäjä, Jumalanäiti</p>

		Nimikkopyhä, taivaallinen esirukoilija, oma nimipäivä
Uskontojen maailma	<ul style="list-style-type: none"> • ekumeeniset perheet, kristillisyyden perheessä • erilaiset perheet • oman koulun uskontoja, uskonnottomuus • omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiäkin 	<ul style="list-style-type: none"> • juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon piirteitä • koulun lähialueen uskontoja, • uskonnottomuus • omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiäkin • erilaisia ortodoksisia perinteitä
Hyvä elämä	<ul style="list-style-type: none"> • huolenpito, toisesta välittäminen • elämä ja kuolema • omatunto, anteeksiantaminen, vapaus ja vastuu • epäitsekkyys, rehellisyys • kirkkovuoden alku: luomakunnan päivä, luomiskertomus, vastuu ympäristöstä • rakkaus esim. tuhlaajapoika, Joosef-kertomuksia • minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti 	<ul style="list-style-type: none"> • vastuu ympäristöstä • hyvinvointi, vastuu omasta terveydestä • paasto, hyvän tekeminen • eriarvoisuus, samanarvoisuus, avuliaisuus • laupias samarialainen • hyvä elämä: "Kun minulla oli nälkä...te annoitte minulle" • huolenpito, toisesta välittäminen, • anteeksiantaminen, rakkaus esim. tuhlaajapoika • lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä

Islamilainen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	<ul style="list-style-type: none"> • herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä • tutustutaan käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin • tutustutaan vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin • rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun • ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen • luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä • tutustutaan oman lähiympäristön uskonnollisuuteen • rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun • ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen • ohjataan eettisyyden ja vastuun ottamiseen • luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen
Keskeiset sisältöalueet luokilla 1-2	1.	2.
Suhde omaan uskuntoon	Oman perhe	Oman perhe

	<ul style="list-style-type: none"> ● tavat ja perinteet ● juhlat ● islamilainen kalenteri ● oikeudet ja velvollisuudet <p>Islamin opin perusteet</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Allah (Jumala) ● Profeettojen tarinat ● profeetta Muhammedin elämä ja esimerkki ● Koraani pyhänä kirjana ● islamin pilarit ● rukous ● moskeija 	<ul style="list-style-type: none"> ● tavat ja perinteet ● juhlat ● islamilainen kalenteri ● elämänkaari <p>Islamin opin perusteet</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Allah (Jumala) ● Profeettojen tarinat ● profeetta Muhammedin elämä ja esimerkki ● Koraani pyhänä kirjana ● islamin pilarit ● rukous ● moskeija <p>Muslimin uskonnolliset velvollisuudet</p>
Uskontojen maailma	<p>Lähiympäristön uskonnollisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tavat ● juhlat ● uskonnolliset rakennukset <p>Suvaitsevaisuus.</p>	<p>Lähiympäristön uskonnollisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tavat ● juhlat ● uskonnolliset rakennukset <p>Muslimit muualla maailmassa</p> <p>Islamin monimuotoisuus</p>
Hyvä elämä	<p>Elämän, ympäristön ja luonnon kunnioittaminen</p>	<p>Elämän, ympäristön ja luonnon kunnioittaminen</p> <p>YK:n lapsen oikeuksien julistus</p> <p>Erilaisuuden kunnioittaminen</p>

9.4.6 Elämänkatsomustieto

Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1. T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	2. T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa
Keskeiset sisältöalueet	1.	2.
Kasvaminen hyvään elämään	leikkien, satujen ja tarinoiden kautta toisen kohtaamista ja toisen asemaan asettumista hyvä, oikea ja väärä satujen moraalisten opetusten tarkastelu	leikkien, satujen ja tarinoiden kautta toisen kohtaamista ja toisen asemaan asettumista hyvä, oikea ja väärä satujen moraalisten opetusten tarkastelu
Erilaisia elämäntapoja	perhe ja suku erilaisia elämäntapoja uskonnon tapakulttuuri (vuoden kiertoon ja ihmisen elämänkaareen liittyvät juhlat)	oman koulun muista kulttuureista tulleiden lasten tapoihin ja juhliin perehtymistä muiden maiden lasten elämää muinaissuomalaisia satuhahmoja uskonnon tapakulttuuri (vuoden kiertoon ja ihmisen elämänkaareen liittyvät juhlat)
Yhteiselämän perusteita	säännöt ja sopimukset kotona ja koulussa oikeudet ja velvollisuudet kotona ja koulussa kaveritaidot	yhteistyö, jota tuetaan yhteisöllisissä työtavoilla kaveritaidot ystävien ja ystävyyden merkitys luottamus, rehellisyys, reiluus

	riita ja sovinto yhteistyö, jota tuetaan yhteisöllisillä työtavoilla	
Luonto ja kestävä tulevaisuus	ihmisen vastuu luonnosta kestävä kehityksen näkökulma lapsen arkipäivässä kotona ja koulussa elävä ja eloton luonto	syntymä, elämä ja kuolema luonnossa ihmisen vastuu luonnosta kestävä tulevaisuuden näkökulma koulutyöskentelyssä ja kodin arkipäivässä

9.4.7 Musiikki

Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Oman äänen luonteva käyttö musiikillisessa itseilmaisussa.	Oman äänen luonteva käyttö musiikillisessa itseilmaisussa.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	luonnollinen äänenkäyttö yksin ja ryhmässä paljon erilaisia lastenlauluja eri vuodenaikoihin ja juhliin liittyviä lauluja muiden oppiaineiden teemoihin ja koulun elämään liittyviä lauluja	luonnollinen äänenkäyttö yksin ja ryhmässä paljon erilaisia lastenlauluja eri vuodenaikoihin ja juhliin liittyviä lauluja muiden oppiaineiden teemoihin ja koulun elämään liittyviä lauluja
Soittaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Erlaisiin soittimiin tutustuminen.	Erlaisiin soittimiin tutustuminen.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	soittaminen yksinkertaisilla melodia- ja rytmisoittimilla yksin ja ryhmässä kehon käyttö soittimena rytmitajun kehittäminen omien sävellysten tuottaminen kehon tai soittimien avulla	soittaminen yksinkertaisilla melodia- ja rytmisoittimilla yksin ja ryhmässä kehon käyttö soittimena rytmitajun kehittäminen omien musiikillisten ideoiden keksiminen kehon tai soittimien avulla
Kuuntelu		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Musiikin aktiivinen kuuntelu.	Musiikin aktiivinen kuuntelu.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	eri tyylisten musiikkien herättämien mielikuvien purkaminen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla musiikkisadut	eri tyylisten musiikkien herättämien mielikuvien purkaminen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla musiikkisadut
Musiikkiliikunta		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Liikkuminen musiikin tahdissa.	Liikkuminen musiikin tahdissa.

Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	laululeikit liikkeen tuottaminen rytmien ja melodian pohjalta: tasa- ja kolmijakoisuus, säveltaso, melodian kulku, musiikin sävyn ja voiman vaihtelut	laululeikit liikkeen tuottaminen rytmien ja melodian pohjalta: tasa- ja kolmijakoisuus, säveltaso, melodian kulku, musiikin sävyn ja voiman vaihtelut
Musiikin teoria		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Musiikin peruskäsitteisiin tutustuminen.	Musiikin peruskäsitteisiin tutustuminen.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	sanarytmi, perusrytmi, rytmien vaihtelut: hidas - nopea, hidastuva - kiihtyvä korkea - matala sävel iloinen-surullinen tunnelma äänen voimakkuuden vaihtelut: piano-forte, diminuendo-crescendo soolo, tutti taa-a, taa, ti-ti, tauko kertausmerkit	sanarytmi, perusrytmi, rytmien vaihtelut: hidas - nopea, hidastuva - kiihtyvä korkea - matala sävel iloinen-surullinen tunnelma äänen voimakkuuden vaihtelut: piano-forte, diminuendo-crescendo soolo, tutti taa-a, taa, ti-ti, tauko kertausmerkit tutustuminen C-duuriin ja g-avaimeen

9.4.8 Kuvataide

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Tutkitaan oppilaiden itse tuottamia kuvia ja keskustellaan niistä kuvataiteen termein Tutkitaan aktiivisesti ja ohjatusti laajemminkin visuaalista ympäristöä (esim. luonnonympäristö, rakennettu, taide) Rohkaistaan ja ohjataan oppilasta keskustelemaan havainnoistaan Tuotetaan omia kuvia havaintojen ja ajatusten perusteella	Tutkitaan oppilaiden itse tuottamia kuvia ja keskustellaan niistä kuvataiteen termein Tutkitaan aktiivisesti ja ohjatusti laajemminkin visuaalista ympäristöä (esim. luonnonympäristö, rakennettu, taide) Rohkaistaan ja ohjataan oppilasta keskustelemaan havainnoistaan Tuotetaan omia kuvia havaintojen ja ajatusten perusteella

Kuvallinen tuottaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	<p>innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja</p> <p>kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa</p> <p>kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa</p>	<p>innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja</p> <p>kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa</p> <p>kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa</p>

Keskeiset sisältöalueet	1. Taiteen työtapoihin tutustuminen ja tekniikoiden sekä ilmaisutapojen monipuolinen käyttö (mm. akvarellit, savi- tai muita kolmiulotteisia töitä, valokuvaus) Harjoitellaan pitkäjänteistä työskentelyä 1. työ suunnitellaan 2. työvälineisiin ja tekniikoihin tutustuminen 3. työ tehdään ohjeita noudattaen 4. paikka ja välineet siivotaan työjakson lopuksi Oman ilmaisun kehittäminen Lähiympäristön (luonnon- ja rakennetun ympäristön) kuvaaminen Mahdollisuuksien mukaan vuodenaikojen mukainen taiteen tekeminen luonnossa Muiden oppiaineiden teemoihin liittyvä työskentely	2. Taiteen työtapoihin tutustuminen ja tekniikoiden sekä ilmaisutapojen monipuolinen käyttö (mm. akvarellit, savi- tai muita kolmiulotteisia töitä, valokuvaus) Harjoitellaan pitkäjänteistä työskentelyä 1. työ suunnitellaan 2. työvälineisiin ja tekniikoihin tutustuminen 3. työ tehdään ohjeita noudattaen 4. paikka ja välineet siivotaan työjakson lopuksi Oman ilmaisun kehittäminen Lähiympäristön (luonnon- ja rakennetun ympäristön) kuvaaminen Mahdollisuuksien mukaan vuodenaikojen mukainen taiteen tekeminen luonnossa Muiden oppiaineiden teemoihin liittyvä työskentely Pyritään jonkin työn puitteissa luokkarajat ylittävään yhteistyöhön, mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä muiden koulujen kanssa kielirajat ylittäen, tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa laaja-alaisten oppimiskokonaisuuksien toteutuksessa.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1. ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	2. ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta
Keskeiset sisältöalueet	1. Kuvataiteen peruskäsitteisiin tutustuminen värien sekoittamisen alkeet välineisiin ja niiden huoltoon tutustuminen erilaisiin työtapoihin tutustuminen Oman lähiympäristön lapsikulttuureihin tutustuminen (mm. harrastusmahdollisuudet, kuvataidekerhot, leirit) Omien töiden tuottaminen ympäristön havainnoinnin pohjalta	2. Kuvataiteen peruskäsitteisiin tutustuminen värien sekoittamisen harjaannuttaminen välineisiin ja niiden huoltoon tutustuminen erilaisiin työtapoihin tutustuminen Tutustuminen oman lähikulttuurin taiteeseen mahdollisuuksien puitteissa Oman lähiympäristön lapsikulttuureihin tutustuminen (mm. harrastusmahdollisuudet, kuvataidekerhot, leirit)

		Omien töiden tuottaminen ympäristön havainnoinnin pohjalta
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys
Keskeiset sisältöalueet	1.	2.
	Kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen kuvataiteessa Arvokeskustelut visuaalista ympäristöä havainnoidessa	Kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen kuvataiteessa Arvokeskustelut visuaalista ympäristöä havainnoidessa

9.4.9 Käsiyö

	1	2
Tavoitteet	T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta. T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta. T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta
Keskeiset sisällöt		
Idea ja suunnitelma	Oppilas suunnittelee käsityötuotteen lähtökohtana omat tunteet, tarinat, mielikuvitus, rakennettu ympäristö ja luonnonympäristö. Oppilas harjoittelee kehittämään työnsä muodon, värit ja pinnan. Oppilas harjoittelee kuvaamaan suunnitelmaansa/tuotettaan sekä sanallisesti että visuaalisesti. Suunnitelma voi olla oppilaan oma tai toisten oppilaiden kanssa yhteinen.	Oppilas suunnittelee käsityötuotteen lähtökohtana omat tunteet, tarinat, mielikuvitus, rakennettu ympäristö ja luonnonympäristö. Oppilas harjoittelee kehittämään työnsä muodon, värit ja pinnan. Oppilas harjoittelee kuvaamaan suunnitelmaansa/tuotettaan sekä sanallisesti että visuaalisesti. Suunnitelma voi olla oppilaan oma tai toisten oppilaiden kanssa yhteinen.

Valmistaminen ja kokeilu	<p>Oppilas työskentelee käsityötuotteen parissa määrätietoisesti suunnitelmaa noudattaen. Oppilas käyttää erilaisia tekniikoita sekä eri välineitä, koneita ja työkaluja turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti leikkaamisessa, kiinnittämisessä, muotoilussa ja työstämisessä. Välineet ja materiaalit voivat olla esim. neula, sakset, liima jne. Esimerkkejä tekniikoista ovat esim. pujottaminen, punonta, letittäminen, virkkaaminen, neulominen, naulaaminen, sahaaminen, pintakäsittely, hionta, kutominen, solmut, kankaan koristelevinen pistoin ja värein jne. Oppilas kokeilee eri materiaaleja esim. puu, metalli, muovi, kuitu, lanka, kangas, luonnonmateriaalit ja kierrätysmateriaalit.</p>	<p>Oppilas työskentelee käsityötuotteen parissa määrätietoisesti suunnitelmaa noudattaen. Oppilas käyttää erilaisia tekniikoita sekä eri välineitä, koneita ja työkaluja turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti leikkaamisessa, kiinnittämisessä, muotoilussa ja työstämisessä. Välineet ja materiaalit voivat olla esim. neula, sakset, liima jne. Esimerkkejä tekniikoista ovat esim. pujottaminen, punonta, letittäminen, virkkaaminen, neulominen, naulaaminen, sahaaminen, pintakäsittely, hionta, kutominen, solmut, kankaan koristelevinen pistoin ja värein jne. Oppilas kokeilee eri materiaaleja esim. puu, metalli, muovi, kuitu, lanka, kangas, luonnonmateriaalit ja kierrätysmateriaalit.</p>
--------------------------	--	--

9.4.10 Liikunta

Fyysinen toimintakyky yksilöllisesti ja ryhmässä		
Tavoitteet luokilla 1-2	1.	2.
	<p>T1: kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla T6: ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla T8: tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta</p>	<p>T1: kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla T6: ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla T8: tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta</p>
Keskeiset sisällöt	1.	2.
	<p>-harjoitellaan liikkumaan yksin ja ryhmässä -moninaisuuden hyväksymisen ja ymmärryksen oppiminen -harjoitellaan häviämään ja voittamaan</p>	<p>-harjoitellaan liikkumaan yksin ja ryhmässä -moninaisuuden hyväksymisen ja ymmärryksen oppiminen -harjoitellaan häviämään ja voittamaan - opetellaan antamaan rakentavaa palautetta toisille</p>
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L6	L1, L2, L3, L6, L7
Motoriset perusvalmiudet		
Tavoitteet luokilla 1-2	1.	2.
	<p>T1: kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla</p>	<p>T1: kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla</p>

	<p>T2: ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3: vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina</p> <p>T4: harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä</p> <p>T5: tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito</p>	<p>T2: ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3: vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina</p> <p>T4: harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä</p> <p>T5: tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito</p>
Keskeiset sisällöt	1.	2.
	<p>Harjoittaa tasapainoaan taivuttamalla, kiertämällä ja venyttämällä kehoaan. Harjoittaa tasapainonsa ylläpitämistä sekä staattisesti että dynaamisesti. Harjoittaa kehon liikuttamista hyppäämällä, juoksemalla, kävelemällä, kiipeämällä, kierimällä, jne. Harjoittaa voimistelun perusvalmiuksia (heitot, rullaukset, potkut, vastaanotot, jne.) Totuttelee veteen, harjoittaa perusvalmiuksia (kastautuminen, uinnin opettelu sekä vatsallaan että selällään)</p>	<p>Harjoittaa tasapainoaan taivuttamalla, kiertämällä ja venyttämällä kehoaan. Harjoittaa tasapainonsa ylläpitämistä sekä staattisesti että dynaamisesti. Harjoittaa kehon liikuttamista hyppäämällä, juoksemalla, kävelemällä, kiipeämällä, kierimällä, jne. Harjoittaa voimistelun perusvalmiuksia (heitot, rullaukset, potkut, vastaanotot, jne.). Parantaa uintitaitoaan.</p>
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3	L1, L2, L3
Liikunnan tarkoitus koulussa		
Tavoitteet luokilla 1-2	1.	2.
	<p>T7: ohjata oppilasta säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa</p> <p>T9: tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen</p> <p>T10: varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja</p>	<p>T7: ohjata oppilasta säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa</p> <p>T9: tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen</p> <p>T10: varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja</p>
Keskeiset sisällöt	1.	2.
	<p>Oppii ottamaan vastuuta</p> <p>Tarkoituksenmukainen varustus</p> <p>Oppii huolehtimaan henkilökohtaisesta hygieniastaan</p>	<p>Oppii ottamaan vastuuta</p> <p>Tarkoituksenmukainen varustus</p> <p>Oppii huolehtimaan henkilökohtaisesta hygieniastaan</p>
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2	L1, L2

9.5 Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 3 - 6

9.5.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

3-4 lk.

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	<p>T1 Oppilas uskaltaa ja haluaa kertoa kokemuksistaan ja ilmaista mielipiteensä osaa kuunnella toisia on kohtelias ja toimii tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa</p> <p>T2 Oppilas ymmärtää syy - seuraus -suhteita vuorovaikutustilanteissa ymmärtää toisen ihmisen yksityisyyden rajat ja kunnioittaa niitä sekä fyysisesti että sanallisesti harjoittelee perustelemaan mielipiteensä</p> <p>T3 Oppilas löytää itselleen ominaisen tavan ilmaista itseään harjoittelee selkeää äänenkäyttöä ja vivahteikasta puheilmaisua</p> <p>T4 Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja oppii hyödyntämään niitä vuorovaikutuksessa myös monimediaisessa ympäristössä harjaantuu antamaan rakentavaa palautetta samoin kuin ottamaan sitä vastaan</p>	<p>T1 Oppilas uskaltaa ja haluaa kertoa kokemuksistaan ja ilmaista mielipiteensä osaa kuunnella toisia on kohtelias ja toimii tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa</p> <p>T2 Oppilas ymmärtää syy - seuraus -suhteita vuorovaikutustilanteissa ymmärtää toisen ihmisen yksityisyyden rajat ja kunnioittaa niitä sekä fyysisesti että sanallisesti harjoittelee perustelemaan mielipiteensä</p> <p>T3 Oppilas löytää itselleen ominaisen tavan ilmaista itseään harjoittelee selkeää äänenkäyttöä ja vivahteikasta puheilmaisua</p> <p>T4 Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja oppii hyödyntämään niitä vuorovaikutuksessa myös monimediaisessa ympäristössä harjaantuu antamaan rakentavaa palautetta samoin kuin ottamaan sitä vastaan</p>
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	<p>Arkielämän keskustelutilanteita</p> <p>Koulun ulkopuolisia vuorovaikutustilanteita: kaupassa, kirjastossa, postissa jne.</p> <p>Todellisia ja kuvitteellisia vuorovaikutustilanteita: keskustelua, dramatisointia ja analysointia (esim. videolta)</p> <p>Kontakti- ja tunneharjoituksia</p> <p>Esitelmiä erilaisista aiheista oman kiinnostuksen mukaisesti</p> <p>Draamaharjoituksia</p> <p>Äänenkäyttöharjoituksia</p> <p>Avoin estradi -tyyppisiä tilaisuuksia</p>	<p>Syvennetään 3. luokan sisältöalueita ja lisäksi monimediaisiin ympäristöihin tutustuminen</p>

	Toiminnallisia harjoituksia Haastatteluja Äänijulkaisuja Videoita, animaatioita	
Tekstien tulkitseminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	<p>T5 Oppilas harjoittelee sujuvaa lukemista pystyy lukemaan monenlaisia tekstejä oppii tietotekstien lukutekniikkaa pyrkii arvioimaan omaa lukemistaan esimerkiksi lukunopeuttaan ja luetun ymmärtämistään</p> <p>T6 Oppilas tunnistaa erilaisia tekstityyppejä ymmärtää lukemansa ja tarvittaessa osaa kysyä, jos ei ymmärrä kartuttaa sana- ja käsitevarastoaan osaa luokitella sanoja yläkäsitteitä käyttäen</p> <p>T7 Oppilas osaa tutkia ja tulkita kuvia osaa aakkosjärjestyksen ja osaa käyttää sitä avuksi tiedonhankinnassa löytää tarvitsemansa tiedon hakuteoksista ja muusta kirjallisesta materiaalista (osaa käyttää sisällysluetteloa ja hakemistoa) harjoittele tiedonhakua internetistä harjoittelee tietolähteiden luotettavuuden arviointia</p> <p>T8 Oppilas tuntee keskeistä lastenkirjallisuutta löytää itselleen sopivantasoista luettavaa osaa kertoa lukemastaan suullisesti ja kirjallisesti nauttii lukukokemuksesta</p>	<p>T5 Oppilas harjoittelee sujuvaa lukemista pystyy lukemaan monenlaisia tekstejä oppii tietotekstien lukutekniikkaa pyrkii arvioimaan omaa lukemistaan esimerkiksi lukunopeuttaan ja luetun ymmärtämistään</p> <p>T6 Oppilas tunnistaa erilaisia tekstityyppejä ymmärtää lukemansa ja tarvittaessa osaa kysyä, jos ei ymmärrä kartuttaa sana- ja käsitevarastoaan osaa luokitella sanoja yläkäsitteitä käyttäen</p> <p>T7 Oppilas osaa tutkia ja tulkita kuvia osaa aakkosjärjestyksen ja osaa käyttää sitä avuksi tiedonhankinnassa löytää tarvitsemansa tiedon hakuteoksista ja muusta kirjallisesta materiaalista (osaa käyttää sisällysluetteloa ja hakemistoa) harjoittele tiedonhakua internetistä harjoittelee tietolähteiden luotettavuuden arviointia</p> <p>T8 Oppilas tuntee keskeistä lastenkirjallisuutta löytää itselleen sopivantasoista luettavaa osaa kertoa lukemastaan suullisesti ja kirjallisesti nauttii lukukokemuksesta</p>
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	<p>monipuolisia tekstejä: lasten tietotekstit, ohjeet, sadut, runot, sarjakuvat, sanoma- ja aikakauslehdet, digitaalinen materiaali erilaisia hakuteoksia digitaalista materiaalia opettajan ääneen lukema kirjallisuus monipuolista lastenkirjallisuutta</p>	<p>Syvennetään 3. luokan sisältöalueita ja lisäksi monimediaisten tekstien lukemisen harjoittelu</p>

	lukupiirit, lukupäiväkirjat, esitykset, teemapäivät/tempaukset/lukukilpailut	
Tekstien tuottaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	<p>T9 Oppilas osaa kirjoittaa kuvasta osaa kirjoittaa omista kokemuksistaan ja ajatuksistaan käyttää mielikuvitustaan tarinoiden kirjoittamiseen arvostaa omia ajatuksiaan ja pitää niitä jakamisen arvoisina</p> <p>T10 Oppilas osaa tuottaa erilaisia tekstejä käsin ja koneella harjoittelee vuoropuhelun kirjoittamista</p> <p>T11 Oppilas hallitsee sanatasoisen oikeinkirjoituksen tuntee vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-äänteen harjoittelee tunnistamaan ja kirjoittamaan yhdyssanoja kirjoittaa kokonaisia virkkeitä ja käyttää oikeita lopetusmerkkejä käyttää isoa alkukirjainta virkkeen ja erisnimien alussa tutustuu sanojen taipumiseen ja sanaluokkiin harjaantuu 10-sormijärjestelmän käytössä/näppäintaidoissa</p> <p>T12 Oppilas harjoittelee ajatuskartan käyttöä kirjoittamisen suunnittelussa perehtyy prosessikirjoittamiseen ja tekstin muokkaamiseen harjoittelee rakentavan palautteen antamista toisten teksteistä ja myös palautteen vastaanottamista tutustuu tekijänoikeuksiin ja ottaa niitä huomioon harjoittelee lähteiden merkitsemistä tekstin loppuun</p>	<p>T9 Oppilas osaa kirjoittaa kuvasta osaa kirjoittaa omista kokemuksistaan ja ajatuksistaan käyttää mielikuvitustaan tarinoiden kirjoittamiseen arvostaa omia ajatuksiaan ja pitää niitä jakamisen arvoisina</p> <p>T10 Oppilas osaa tuottaa erilaisia tekstejä käsin ja koneella harjoittelee vuoropuhelun kirjoittamista</p> <p>T11 Oppilas hallitsee sanatasoisen oikeinkirjoituksen tuntee vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-äänteen harjoittelee tunnistamaan ja kirjoittamaan yhdyssanoja kirjoittaa kokonaisia virkkeitä ja käyttää oikeita lopetusmerkkejä käyttää isoa alkukirjainta virkkeen ja erisnimien alussa tutustuu sanojen taipumiseen ja sanaluokkiin harjaantuu 10-sormijärjestelmän käytössä/näppäintaidoissa</p> <p>T12 Oppilas harjoittelee ajatuskartan käyttöä kirjoittamisen suunnittelussa perehtyy prosessikirjoittamiseen ja tekstin muokkaamiseen harjoittelee rakentavan palautteen antamista toisten teksteistä ja myös palautteen vastaanottamista tutustuu tekijänoikeuksiin ja ottaa niitä huomioon harjoittelee lähteiden merkitsemistä tekstin loppuun</p>

Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	yksin ja yhdessä kirjoittamista viestit, muistilaput, sadut, kertomukset, kuvaukset, tietotekstit, mielipidekirjoitukset, sarjakuvat, mainokset erilaisten tekstien kirjoittamista käsin ja koneella (vrt. tv-t-suunnitelma) omat ja toisten tuotokset	Syvennetään 3. luokan sisältöalueita ja lisäksi vuoropuhelun kirjoittamisen harjoittelu prosessikirjoittamisen harjoittelu vertaispalautteen harjoittelu ajatuskartta tekstin suunnittelun apuna
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	T13 Oppilas erottaa puhekielen ja kirjoitetun kielen toisistaan ja osaa käyttää niitä oikeissa tilanteissa ymmärtää, että kieltä käytetään eri tavoin erilaisissa tilanteissa (esim. kaverit, sukulaiset, vieraat aikuiset) T14 Oppilas innostuu lukuharrastuksesta lukee monenlaista kirjallisuutta käyttää kirjastoa oma-aloitteisesti T15 Oppilas tutustuu kansanperinteeseen arvostaa omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja antaa saman arvostuksen myös muille kielille ja kulttuureille saa kulttuurikokemuksia ja elämyksiä saa mahdollisuuksia myös oman kulttuurin tuottamiseen	T13 Oppilas erottaa puhekielen ja kirjoitetun kielen toisistaan ja osaa käyttää niitä oikeissa tilanteissa ymmärtää, että kieltä käytetään eri tavoin erilaisissa tilanteissa (esim. kaverit, sukulaiset, vieraat aikuiset) T14 Oppilas innostuu lukuharrastuksesta lukee monenlaista kirjallisuutta käyttää kirjastoa oma-aloitteisesti T15 Oppilas tutustuu kansanperinteeseen arvostaa omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja antaa saman arvostuksen myös muille kielille ja kulttuureille saa kulttuurikokemuksia ja elämyksiä saa mahdollisuuksia myös oman kulttuurin tuottamiseen
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	erilaisia tekstejä ilmaisu- ja äänenkäyttöharjoituksia kirjavinkkausta kirjastokäyntejä kirjailijavierailuja (mahdollisuuksien mukaan paikallisia kirjailijoita) juhla- ja merkkipäivät elokuva- ja teatterikäynnit paikallisten kulttuurituottajien tarjoamat tapahtumat kaksikielisyyden hyödyntäminen: yhteistyötä ruotsinkielisten koulujen ja muiden tahojen esim. vanhainkotien kanssa	Syvennetään 3. luokan sisältöalueita ja lisäksi harjoitellaan erilaisia kielenkäyttötilanteita ja kiinnitetään huomiota kielen tilanteeseen vaihteluun

	omat kulttuurituotokset	
--	-------------------------	--

5-6 lk.

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
Tavoitteet	5.	6.
	<p>T1 Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa osaa kuunnella toisia ja arvostaa erilaisia mielipiteitä</p> <p>T2 Oppilas ymmärtää syy - seuraus -suhteita vuorovaikutustilanteissa ymmärtää toisen ihmisen yksityisyyden rajat ja kunnioittaa niitä sekä fyysisesti että sanallisesti osaa perustella mielipiteensä</p> <p>T3 Oppilas harjoittelee käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti</p> <p>T4 Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan viestijänä harjaantuu viestijänä erilaisissa, myös monimediaisissa, ympäristöissä harjaantuu sekä antamaan että vastaanottamaan rakentavaa palautetta</p>	<p>T1 Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa osaa kuunnella toisia ja arvostaa erilaisia mielipiteitä</p> <p>T2 Oppilas ymmärtää syy - seuraus -suhteita vuorovaikutustilanteissa ymmärtää toisen ihmisen yksityisyyden rajat ja kunnioittaa niitä sekä fyysisesti että sanallisesti osaa perustella mielipiteensä</p> <p>T3 Oppilas harjoittelee käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti</p> <p>T4 Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan viestijänä harjaantuu viestijänä erilaisissa, myös monimediaisissa, ympäristöissä harjaantuu sekä antamaan että vastaanottamaan rakentavaa palautetta</p>
Keskeiset sisältöalueet	5.	6.
	<p>arkielämän keskustelutilanteet todellisten ja kuviteltujen vuorovaikutustilanteiden analysointia (esim. videolta)</p> <p>sosiaaliseen mediaan tutustuminen kontakti- ja tilanneharjoituksia draaman menetelmien hyödyntäminen ryhmäytymistä tukeva toiminta pari- ja ryhmätehtävät koulun tapahtumien ja juhlien suunnittelu ja toteuttaminen rakentavan vertaispalautteen ja vertaisarvioinnin harjoittelu</p>	<p>Syvennetään 5. luokan sisältöalueita ja lisäksi tutustutaan erilaisiin viestintäympäristöihin ja niissä toimimiseen</p>

	oman mielipiteen esittäminen ja perusteleminen esitelmiä eri aiheista videoita ja animaatioita haastatteluja äänijulkaisuja	
Tekstien tulkitseminen		
Tavoitteet	5.	6.
	<p>T5 Oppilas kehittää taitojaan monenlaisten tekstien lukijana tutustuu erilaisten tekstilajien vaatimiin lukutekniikoihin tunnistaa omia vahvuuksiaan erilaisten tekstien lukijana harjaantuu käyttämään erilaisia tekstin ymmärtämisen strategioita</p> <p>T6 Oppilas harjaantuu monimuotoisten tekstien erittelyssä, arvioinnissa ja tulkitsemisessä kartuttaa sana- ja käsitevarastoaan kehittää ajattelutaitojaan toimimalla erilaisten tekstien parissa</p> <p>T7 Oppilas kehittyy tiedonhakijana harjoittelee tiedonhakua erilaisista lähteistä (painetut, digitaaliset, kuvat jne.) harjoittelee löytämänsä tiedon luotettavuuden arviointia</p> <p>T8 Oppilas tuntee keskeistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta tutustuu monipuolisesti erilaisiin teksteihin, myös mediateksteihin kartuttaa kokemuksia lukemisesta sekä huvi- että hyötynäkökulmasta löytää itselleen sopivantasoista luettavaa osaa kertoa lukukokemuksestaan sekä suullisesti että kirjallisesti, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T5 Oppilas kehittyy monenlaisten tekstien lukijana tutustuu erilaisten tekstilajien vaatimiin lukutekniikoihin tunnistaa omia vahvuuksiaan erilaisten tekstien lukijana harjaantuu käyttämään erilaisia tekstin ymmärtämisen strategioita</p> <p>T6 Oppilas harjaantuu monimuotoisten tekstien erittelyssä, arvioinnissa ja tulkitsemisessä kartuttaa sana- ja käsitevarastoaan kehittää ajattelutaitojaan toimimalla erilaisten tekstien parissa</p> <p>T7 Oppilas kehittyy tiedonhakijana harjoittelee tiedonhakua erilaisista lähteistä (painetut, digitaaliset, kuvat jne.) harjoittelee löytämänsä tiedon luotettavuuden arviointia</p> <p>T8 Oppilas tuntee keskeistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta tutustuu monipuolisesti erilaisiin teksteihin, myös mediateksteihin kartuttaa kokemuksia lukemisesta sekä huvi- että hyötynäkökulmasta löytää itselleen sopivantasoista luettavaa osaa kertoa lukukokemuksestaan sekä suullisesti että kirjallisesti, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>
Keskeiset sisältöalueet	5.	6.
	<p>verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa kaunokirjallisten tekstien, tietotekstien ja erilaisten mediatekstien sujuva lukeminen tekstilajin vaatimalla tavalla luetun ymmärtämisen harjoituksia eri tekstilajeista erilaisten tekstien vertaileminen</p>	<p>Syvennetään 5. luokan sisältöalueita ja lisäksi kaikki sanaluokat ja sijamuodot kielikuvat käsitehierarkiat, ylä- ja alakäsitteiden harjoittelu</p>

	synonyymit kokonaisteosten lukeminen tiedonhaun harjoittelu tutustumista sanaluokkiin ja joihinkin sijamuotoihin	kaunokirjallisuuden käsitteet kertoja, aihe ja teema tietolähteiden luotettavuuden arviointi
Tekstien tuottaminen		
Tavoitteet	5.	6.
	<p>T9 Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan kirjoittamalla erilaisia tekstejä arvostaa omia ajatuksiaan ja pitää niitä jakamisen arvoisina</p> <p>T10 Oppilas osaa tuottaa erilaisia tekstilajeja harjoittelee kantaa ottavien tekstien kirjoittamista harjoittelee tuottamaan myös multimodaalisia tekstejä</p> <p>T11 Oppilas harjaantuu tuottamaan erilaisia tekstejä sekä käsini että koneella kirjoittaa kokonaisia virkkeitä ja käyttää oikeita lopetusmerkkejä kehittyy tekstien rakenteiden hallinnassa tunnistaa tekstien persoona- ja aikasuhteita harjaannuttaa taitojaan yhdyssanojen ja sanaliittojen kirjoittamisessa osaa tunnistaa lauseista peruslauseenjäsenet kehittyy sanojen taipumisen ja sanaluokkien hallinnassa osaa kirjoittaa yleisnimet pienellä alkukirjaimella ja erisnimet isolla alkukirjaimella osaa aloittaa virkkeen isolla alkukirjaimella</p> <p>T12 Oppilas opettelee tekstejä tuottaessaan huomioimaan tekstin vastaanottajan tiedostaa, että tekstin tuottaminen on prosessi tuntee erilaisia tapoja suunnitella omaa tekstiä yksin ja yhdessä toisten kanssa harjoittelee tekstien tuottamista sekä yksin että yhdessä huomioi tekijänoikeudet tekstejä tuottaessaan harjoittelee lähteiden merkitsemistä tekstin loppuun harjoittelee verkossa toimimista yksitoimitta ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>T9 Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan kirjoittamalla erilaisia tekstejä arvostaa omia ajatuksiaan ja pitää niitä jakamisen arvoisina</p> <p>T10 Oppilas osaa tuottaa erilaisia tekstilajeja harjoittelee kantaa ottavien tekstien kirjoittamista harjoittelee tuottamaan myös multimodaalisia tekstejä</p> <p>T11 Oppilas harjaantuu tuottamaan erilaisia tekstejä sekä käsini että koneella kirjoittaa kokonaisia virkkeitä ja käyttää oikeita lopetusmerkkejä kehittyy tekstien rakenteiden hallinnassa tunnistaa tekstien persoona- ja aikasuhteita harjaannuttaa taitojaan yhdyssanojen ja sanaliittojen kirjoittamisessa osaa tunnistaa lauseista peruslauseenjäsenet kehittyy sanojen taipumisen ja sanaluokkien hallinnassa osaa kirjoittaa yleisnimet pienellä alkukirjaimella ja erisnimet isolla alkukirjaimella osaa aloittaa virkkeen isolla alkukirjaimella</p> <p>T12 Oppilas opettelee tekstejä tuottaessaan huomioimaan tekstin vastaanottajan tiedostaa, että tekstin tuottaminen on prosessi tuntee erilaisia tapoja suunnitella omaa tekstiä yksin ja yhdessä toisten kanssa harjoittelee tekstien tuottamista yhdessä huomioi tekijänoikeudet tekstejä tuottaessaan harjoittelee lähteiden merkitsemistä tekstin loppuun harjoittelee verkossa toimimista yksitoimitta ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>

Keskeiset sisältöalueet	5.	6.
	<p>erilaisten tekstilajien tuottaminen tekstin tuottamisen eri vaiheiden harjoittelu palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelu virkkeen ja lauseiden tunnistamisen vahvistaminen tutustutaan lauseiden jäsentämiseen (subjekti, predikaatti, objekti) oman kielen huoltamisen harjoittelu sekä kirjoitusprosessin aikana, että erillisten tehtävien avulla persoonaa- ja aikamuotojen käyttö tekstin aikasuhteiden ilmaisussa</p>	<p>Syvennetään 5. luokan sisältöalueita ja lisäksi</p> <p>sivulauseiden perustyyppien tunnistaminen lähteiden käytön harjoittelu tekijänoikeuksien ja yksityisyyden kunnioittamisen harjoittelu verkossa toiminnassa</p>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
Tavoitteet	5.	6.
	<p>T13 Oppilas vahvistaa tietojään kielen rakenteista ja merkityksistä tiedostaa sana- ja ilmaisuvalintojen merkityksiä innostuu tutkimaan ja tarkkailemaan kielen vaihtelua tutustuu kielen alueelliseen vaihteluun T14 Oppilas innostuu lukemaan monipuolisesti erilaisia tekstejä ja kaunokirjallisuutta osaa jakaa ajatuksia lukemastaan muiden kanssa innostuu käymään kirjastossa myös oma-aloitteisesti tutustuu internetin tarjoamiin mahdollisuuksiin sopivan kirjallisuuden etsimisessä ja lukuelämysten jakamisessa T15 Oppilas tutustuu ympäröivään kulttuuriin ja erilaisiin kulttuuriin liittyviin ajankohtaisiin ilmiöihin tutustuu vanhaan ja uuteen kansanperinteeseen tutustuu erilaisten perinteiden näkymiseen omassa kokemisympäristössään arvostaa omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja antaa saman arvostuksen myös muille kielille ja kulttuureille saa kulttuurikokemuksia ja elämyksiä saa mahdollisuuksia myös oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T13 Oppilas vahvistaa tietojään kielen rakenteista ja merkityksistä tiedostaa sana- ja ilmaisuvalintojen merkityksiä innostuu tutkimaan ja tarkkailemaan kielen vaihtelua tutustuu kielen alueelliseen vaihteluun T14 Oppilas innostuu lukemaan monipuolisesti erilaisia tekstejä ja kaunokirjallisuutta osaa jakaa ajatuksia lukemastaan muiden kanssa innostuu käymään kirjastossa myös oma-aloitteisesti tutustuu internetin tarjoamiin mahdollisuuksiin sopivan kirjallisuuden etsimisessä ja lukuelämysten jakamisessa T15 Oppilas tutustuu ympäröivään kulttuuriin ja erilaisiin kulttuuriin liittyviin ajankohtaisiin ilmiöihin tutustuu vanhaan ja uuteen kansanperinteeseen tutustuu erilaisten perinteiden näkymiseen omassa kokemisympäristössään arvostaa omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja antaa saman arvostuksen myös muille kielille ja kulttuureille saa kulttuurikokemuksia ja elämyksiä saa mahdollisuuksia myös oman kulttuurin tuottamiseen</p>

Keskeiset sisältöalueet	5.	6.
	kielen tilanteisen vaihtelun tutkiminen (esimerkiksi puhekieli - asiatyö) vierailuita teatterissa ja elokuvissa mahdollisuuksien mukaan vanha ja uusi kansanperinne perinteiden ja tapojen tutkiminen kaunokirjallisuuden lukeminen erilaisten fiktiivisten ja faktatekstien lukeminen painettujen ja digitaalisten tekstien lukeminen kirjallisuuskeskustelut kirjaston käyttöön kannustaminen mediakulttuurin ilmiöiden huomiointi opetuksessa oman kielen ja kulttuurin piirteisiin tutustuminen ja vertailu oppilaille tuttuja kielten ja kulttuurien piirteisiin draaman menetelmien hyödyntäminen kirjallisuuden ja kulttuurin käsittelyssä	Syvennetään 5. luokan sisältöalueita ja lisäksi sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien sisältämien merkitysten pohtiminen Kielen alueellinen vaihtelu

9.5.2 Toinen kotimainen kieli

9.5.2.1 A1 –kieli ruotsi

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä. T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja	T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä. T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja	T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä. T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja	T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä. T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja

	<p>kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä.</p> <p>T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa.</p>	<p>kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä.</p> <p>T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa.</p>	<p>kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä.</p> <p>T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa.</p>	<p>kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä.</p> <p>T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa.</p>
Kielenopiskelutaidot				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.</p> <p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa häntä harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset kielenoppimistavat sopivat kullekin parhaiten.</p>	<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.</p> <p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa häntä harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset kielenoppimistavat sopivat kullekin parhaiten.</p>	<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.</p> <p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa häntä harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset kielenoppimistavat sopivat kullekin parhaiten.</p>	<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.</p> <p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa häntä harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset kielenoppimistavat sopivat kullekin parhaiten.</p>
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.

	T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta. T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä. T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan.	T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta. T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä. T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan.	T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta. T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä. T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan.	T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta. T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä. T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin.	T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin.	T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin.	T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin.
Keskeiset sisältöalueet, aihepiirit ja	3.	4.	5.	6.

rakenteet vuosiluokilla 3-6	<p>eläimiä pihalla leikkiminen, leikkikaluja, pelivälineitä luokkatilanne ruokailu, ruoka-aineita numeroita harrastuksia perhe, suku, sukulaissanastoa kellonajat tapaamisesta sopiminen kehon osia kuvailevia sanoja tuttuja satuja ja satuhahmoja (tuttuja sarjakuvia ja sarjakuvahahmoja) vuodenaikoihin, juhliin ja aihepiireihin liittyvät laulut, lorut, leikit, lisäksi vuodenvieroksi kuuluvat <i>juhlapäivien nimet</i> ja asiaankuuluvat <i>toivotukset</i> mahdollisuuksien ja kiinnostuksen mukaan (esim. isänpäivä, Halloween, Lucia-päivä, joulukuukaudet, ystävänpäivä, pääsiäinen, äitienpäivä...)</p>	<p>koti, perhe ystävät, koulu värit, ulkonäkö vaatteet vapaa-aika</p>	<p>asuminen maalla ja kaupungissa sää urheilu ostokset asioiminen ravintolassa ruumiinosat Ruotsi ja muut Pohjoismaat</p>	<p>maita, pääkaupunkeja ja kieliä kirjallisuus ja kulttuuri</p>
		<p>preesens persoonapronominit lukusanat prepositiot verbit är/har epämääräinen/määräinen muoto kysymyssanat adjektiivit monikko</p>	<p>sanajärjestys kieltosanat nej/inte ajanmääreet apuverbit omistuspronominin persoonapronomini objekti futuuri, imperfekti adjektiivien taiputus viikonpäivät, kuukaudet ja vuodenaajat</p>	<p>imperatiivi kysymyslauseet päiväykset</p>

9.5.2.2 Äidinkielenomainen ruotsi

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<p>T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin</p> <p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia</p> <p>T3 (painotetaan) ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyttään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan</p>	<p>T1 (painotetaan) kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin</p> <p>T2 (painotetaan) motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyttään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan</p>	<p>T1 (painotetaan) kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin</p> <p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyttään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan</p>	<p>T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin</p> <p>T2 (painotetaan) motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyttään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan</p>
Kielenopiskelutaidot				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	T4	T4	T4	T4

	<p>tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p> <p>T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa</p>	<p>tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p> <p>T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa</p>	<p>tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p> <p>T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa</p>	<p>tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p> <p>T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa</p>
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<p>T6 (painotetaan) rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä</p> <p>T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä</p> <p>T8 auttaa oppilasta tunnistamaan</p>	<p>T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä</p> <p>T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä</p> <p>T8 (painotetaan) auttaa oppilasta tunnistamaan</p>	<p>T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä</p> <p>T7 (painotetaan) tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä</p> <p>T8 auttaa oppilasta tunnistamaan</p>	<p>T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä</p> <p>T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä</p> <p>T8 (painotetaan) auttaa oppilasta tunnistamaan</p>

	viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
Tavoitteet	3.	4.	5.	6.
	T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
Tavoitteet	3.	4.	5.	6.
	T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan
Keskeiset sisältöalueet, aihepiirit ja rakenteet	3.	4.	5.	6.
	eläimet ja hyönteiset ajanviete ja leikit ruokailu sadun maailma numeroita juhlapäivät	koti, perhe ja sukulaiset asuminen vapaa-aika koulu kello vuodenajat ja kuukaudet vaatteet suomenruotsalainen kulttuuri	kotiaskareet puhelimessa puhuminen harrastukset sää Pohjoismaat Stafettkarnevalen	matkustaminen ilmansuunnat ammatit Suomi ja suomenruotsalaisuus urheilu ja vapaa-aika
	verbit oikeinkirjoitus yhdyssanat	vokaalit ja konsonantit tavuttaminen	vokaalit ja konsonantit sananmuodostus	vokaalit ja konsonantit pronominit

	synonyymit vastakohtat persoonat pronominit	sanajärjestys yhdyssanat substantiivit adjektiivit verbit lukusanat päiväykset oikeinkirjoitus pronominit	synonyymit vastakohtat lyhenteet substantiivit adjektiivien taivutus verbit pronominit lauseenjäsenet (subjekti, predikaatti ja objekti) oikeinkirjoitus puhekieli ja kirjakieli	verbit substantiivit subjekti, predikaatti ja objekti järjestysluvut ajanilmaukset lyhenteet oikeinkirjoitus puhekieli ja kirjakieli sanalaskut
--	--	---	---	--

9.5.2.3 B1 –ruotsi

Tavoitteet vuosiluokilla 6	6.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen
Kielenopiskelutaidot	T3 ohjata oppilasta harjaanuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolle sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista
Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet	6.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	ruotsinkieliset alueet Suomessa Ruotsi
Kielenopiskelutaidot	sanaston käyttäminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.
	tervehdykset, toivotukset, kiitokset harrastukset kotimaa, suomenruotsalaisuus ja Pohjoismaat

	Kielitaitoa kehitetään runsailla ja monimuotoisilla viestinnällisillä harjoituksilla.
	arki-elämän tilanteet ja itsestä kertominen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	Tekstin tulkitseminen ja tuottaminen
	suullinen kielitaito itseä koskevat lyhyet lauseet ja viestit ruotsin kielen foneettiset merkit ja niiden ääntäminen
	Kielen rakenteet
	verbien taivutus (presens) substantiivien taivutus (yksikkö ja monikko) adjektiivien taivutus kieltosanat persoonapronominit yleisimmät prepositiot viikonpäivät ja kuukaudet lukusanat kysymyssanat ja kysymyslauseen sanajärjestys ”minä olen ja minulla on” –rakenne omistusmuodot päälauseen sanajärjestys

9.5.3. Vieraat kielet

Englanti

	Englanti			
lk.	3	4	5	6
Tavoitteet	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielenä, T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielenä, T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

	<p>kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen, T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kieltenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p>	<p>ilman arvottavia ennakko-oletuksia T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen, T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kieltenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>	<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kieltenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita, T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>	<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kieltenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita, T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>
--	---	---	---	---

Sisällöt	<p>Persoonapronominit, alustavasti, yleispreesens, yksikkö - monikko, lukusanat 0-10, epämääräinen/määräinen artikkeli</p> <p>Minä ja perhe, tervehtiminen, perussanastoa oppilaalle tutuista asioista mm. leikkien ja laulujen avulla.</p>	<p>Demonstratiivipronominit, käsky- ja kieltomuodot, omistussanat, prepositioita,</p> <p>s-genetiivi, lukusanat kymmenestä ylöspäin</p> <p>Laajennetaan sanastoa, mm. vapaa-aika, harrastukset, juhlapäivät ja traditiot. Kellonajat ja kuukaudet.</p>	<p>Järjestysluvut ja päivämäärät. Futuuri ja be going to -rakenne. Adjektiivien vertailu, ing-muoto, imperfekti. Ajan adverbis.</p> <p>Uutta sanastoa mm. vuodenajat ja säänilmaukset, ammatit.</p>	<p>Perfekti ja pluskvamperfekti, some ja any, epäsäännöllinen monikko, persoonapronominien objekti- muodot sekä refleksiivi- pronominit.</p> <p>Uutta sanastoa, mm. matkailu, ruoka ja terveys, kaupassa asiointi.</p>
	<p>S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S2 Kielenopiskelutaidot S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä</p>	<p>S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S2 Kielenopiskelutaidot S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä</p>	<p>S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S2 Kielenopiskelutaidot S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä</p>	<p>S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S2 Kielenopiskelutaidot S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä</p>

9.5.4 Matematiikka

Matematiikka	3	4
Tavoitteet luokilla 3-4	<p>T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta</p> <p>T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiansa asioiden välillä</p> <p>T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen</p> <p>T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä</p>	<p>T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta</p> <p>T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen</p> <p>T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä</p> <p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.</p>

	<p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.</p> <p>T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä</p>	<p>T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä</p> <p>T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin</p> <p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin</p> <p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä</p>
--	---	---

Keskeiset sisällöt	3	4
Matemaattinen ajattelu	-kehittää kykyään löytää yhtäläisyyksiä, eroavaisuuksia ja säännönmukaisuuksia -tutustuu yksinkertaisiin ohjelmointiympäristöihin	-kehittää kykyään vertailla ja luokitella -yksinkertaista ohjelmointia
Luvut ja laskutoimitukset	-kymmenjärjestelmän ymmärrys syvenee ja vakiintuu - suorittaa peruslaskutoimituksia päässälaskuina - hallitsee yhteen- ja vähennyslaskualgoritmin - kertotaulut 1 - 10 - sisältö- ja ositusjako -allekkain lasku yksinumeroisella kertojalla -kertominen ja jakaminen luvuilla 1, 10 ja 100 - tutkii murtolukuja ja vertaa suuruutta -aikalaskuja	- kehittää käsitystään lukujen rakentumisesta, yhteydestä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja - käyttää hyväkseen laskutoimitusten yhteyttä - jakaminen ja kertominen luvuilla 10, 100 ja 1000 -kertoo allekkain moninumeroisilla tekijöillä -jakokulma yksinumeroisella jakajalla - yhteen- ja vähennyslasku murto- ja sekaluvuilla - desimaaliluvun käsite - desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku - tutustuu negatiivisiin lukuihin - kertolaskun tuloksen arviointi ja pyöristäminen
Algebra	-tutkii lukujonoja ja jatkaa jonoa säännönmukaisesti - tutustuu lausekkeen käsitteeseen	- tutustuu tuntemattoman käsitteeseen kirjoittaa lausekkeita -tutkii yhtälöitä
Geometria ja mittaaminen	-syventää geometrisia käsitteitä piste, suora, säde, jana, kulma, kolmio, neliö, nelikulmio, ympyrä -tutkii kolmiulotteisia kappaleita konkreettisilla työkaluilla - laskee ja tekee yksikkömuunnoksia euroilla ja senteillä -harjoittelee ajan yksiköitä ja tekee yksinkertaisia yksikkömuunnoksia - piirtää kuvioita ja suorittaa mittauksia: pituus, massa, tilavuus - arvioi mittaustuloksia	piirtää ympyröitä ja nimeää keskipisteen, halkaisijan, säteen ja korda -kertaa tärkeitä geometrian käsitteitä (kulmat, kolmiot -tutkii yhdensuuntaisia ja kohtisuorassa olevia suoria - tutkii kolmiulotteisia kappaleita: kuutio, suorakulmainen särmiö, lieriö, pyramidi, kartio, pallo - tutkii kappaleiden kuvioiden geometrisia ominaisuuksia - laskee kolmion ja nelikulmion piirin - yksikkömuunnoksia
Tietojenkäsittely ja tilastot	-lukea taulukkoja ja diagrammeja - käyttää lukupareja aseman määrityksessä	-kehittää kykyään etsiä johdonmukaisesti tietoa -tiedon esittäminen taukoissa ja diagrammeihin

Matematiikka	5	6
Tavoitteet	Kaikki tavoitteet ja painotus seuraavissa T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta. T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	Kaikki tavoitteet ja painotus seuraavissa T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina

		graafisessa ohjelmointiympäristössä
Keskeiset sisällöt	5	6
Matemaattinen ajattelu	- syy - seuraus –suhde ja riippuvuus matematiikassa -ohjelmointi	-suunnittelee ja toteuttaa tietokoneohjelmia visuaalisessa ohjelmointiympäristössä
Luvut ja laskutoimitukset	- jakokulma yksi- ja kaksinumeroisella jakajalla –murtolukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla - desimaaliluvun kertominen allekkain - desimaaliluvun jakaminen kokonaisluvulla - murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin yhteys - yhteen- ja vähennyslasku negatiivisilla kokonaisluvuilla	- jakaa ja kertoo desimaali- ja murtolukuja -laskee yhteen ja vähentää erinimisiä murtolukuja -murtolukujen supistaminen ja laventaminen -muunnoksia prosenttien, desimaalilukujen ja murtolukujen välillä -prosenttilasku -lukujen jaollisuuden tutkiminen - potenssit kokonaisluku eksponenttina, kymmenpotenssi
Algebra	- ratkaisee yhtälöitä päätelemällä ja kokeilemalla - lukuparit koordinaatistossa	- tutkii aritmeettisia ja matemaattisia lukujonoja - ratkaisee - ratkaisee lineaarisia yhtälöitä päätelemällä - ymmärtää luku -ymmärtää yhteyksiä kahden lukujoukon välillä ja ilmaisee sen muuttujina -tulkitsee ja piirtää yksinkertaisia kuvaajia koordinaatistoon
Geometria ja mittaaminen	geometristen käsitteiden kertaus -peilaus pisteen ja suoran suhteessa - symmetria ja kongruenssi konkreettisin apuvälinein - mittaa ja muodostaa kulmia astelevyn avulla - laskee nelikulmion ja kolmion kulmien summan - laskee nelikulmioiden pinta-aloja	- suurennokset ja pienennökset - käyttää mittakaavaa kartan lukemisessa - harjoittelee pinta-alan ja tilavuuden mittayksiköitä ja yksikkömuunnoksia - laskee nelikulmion, suunnikkaan ja kolmion pinta-aloja - luokittelee yksinkertaisia kolmiulotteisia kappaleita
Tietojenkäsittely ja tilastot	- lukee suurimman ja pienimmän arvon - laskee keskiarvoja	- tutkii todennäköisyyksiä lähtökohtana arjen tilanteet järjkelemällä, mikä on mahdollista, mahdotonta tai varmaa - tutustuu käsitteisiin tyyppi-arvo ja mediaani - työskentelee lukupareilla koordinaatiston kaikissa neljänneksissä

9.5.5 Ympäristööppi

3. luokka

Tavoite	T 1 Kiinnostus T 2 Omien tavoitteiden asettaminen	T 10 Ryhmässä toimiminen	T 1 Kiinnostus T 2 Omien tavoitteiden asettaminen	T 1 Kiinnostus T 3 Ympäristötietoisuus	T 1 Kiinnostus T 2 Omien tavoitteiden asettaminen	T 3 Ympäristötietoisuus T 10 Ryhmässä toimiminen
---------	--	--------------------------	--	---	--	---

	T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkimusten tekeminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 7 Tekniset mahdollisuudet T 8 Turvallisuus ja vastuu T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee T 17 Fysikaaliset ilmiöt	T 19 Terveys	T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 14 Tiedon etsiminen	T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkimusten tekeminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 9 Ulkona opiskelu T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee	T 3 Ympäristötietoisuus T 6 Johtopäätösten tekeminen T 8 Turvallisuus ja vastuu T 9 Ulkona opiskelu T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee	T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen
Oppiaineen osa-alueet	Tekniikka ja turvallisuus	Minä ihmisenä	Maailma	Tutkimukset	Kasvit ja eläimet elinympäristössä	Oikeudet ja velvollisuudet
Keskeinen sisältö	Laitteet ja rakenteet esim. polkupyörä Liikenneturvallisuus Ukkonen	Ryhmässä toimiminen ja viihtyminen	Suomea tutkitaan monipuolisten alueellisten esimerkkien ja uutisten avulla Luonnon ja kulttuurin monimuotoisuus Kartat ja muut geomediat	Kasvien kasvaminen ja kasvien kerääminen Omat viljelmät	Tavalliset kasvit ja eläimet Suomessa	Jokamiehen oikeudet

T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 3 Ympäristötietoisuus T 4 Kysymysten muodostaminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 14 Tiedon etsiminen	T 1 Kiinnostus T 3 Ympäristötietoisuus T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen	T 3 Ympäristötietoisuus T 4 Kysymysten muodostaminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 19 Terveys
Ihmisen toiminta	Rakenteet, periaatteet ja elinkaaret	Kestävä elintapa

	Rakenteet ja periaatteet	
Ihmisen toiminta ja vaikutusmahdollisuudet eri puolilla Suomea Kulttuurimaasto	Ruokaketjut	Ympäristöystävällisen toiminnan harjoittelu lähiympäristössä
Paikallisten ominaisuuksien ja tehtävien korostaminen vuosikursseilla Tavoite M 10 Ryhmässä toimiminen M 11 IT:n käyttö M 14 Tiedon etsiminen	Opintokäynti lähiympäristöön Ikäryhmälle sopivan kulttuurin seuraaminen	

4. luokka

Tavoite T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 8 Turvallisuus ja vastuu T 10 Ryhmässä toimiminen T 11 IT:n käyttö T 14 Tiedon etsiminen T 19 Terveys	T 1 Kiinnostus T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 7 Tekniset sopivuudet T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee T 14 Tiedon etsiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu	T 1 Kiinnostus T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 8 Turvallisuus ja vastuu T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee T 15 Luonnon tutkiminen T 17 Fysikaaliset ilmiöt T 18 Kemiaaliset ilmiöt	T 3 Ympäristötietoisuus T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 14 Tiedon etsiminen M 16 Maantieteellinen ajattelu
Minä ihmisenä	Maailma	Tutkimukset	Ihmisen toiminta
Terveydelliset edellytykset sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitoon. Onnettomuudet ja myrkytykset Kiusaamisen ehkäisy. Fyysinen ja henkinen vahvuus? Ensiapu	Muita Pohjoismaita tutkitaan monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla Luonnon ja kulttuurin monimuotoisuus Kartat ja muut geomedit	Kasvit Maaperä ja kalliopohja Magneettisuus ja sähkö	Ihmisen toiminta ja vaikutusmahdollisuudet eri puolilla Pohjoismaita

Kasvit ja eläimet elinympäristössään	Rakenteet, periaatteet ja elinkaaret	Kestävä elintapa
--------------------------------------	--------------------------------------	------------------

Pohjoismaiden kasvit ja eläimet	Ravintoketjut, ravinnontuotanto, ruuan ja veden elinkaari	Luontoresurssien kestävä käyttö
Paikalliset korostukset: Tavoite T 1 Kiinnostus T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 3 Ympäristötietoisuus T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 8 Turvallisuus ja vastuu T 9 Ulkona opiskelu T 10 Ryhmässä toimiminen T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele T 15 Luonnon tutkiminen T 19 Terveys	Opintokäynti puhdistuslaitokseen tai kierrätyskeskukseen Hiekkakuopat, kalliot Yhteistyö pelastus- ja ensiapuammattilaisten kanssa Opintokäynti ruuantuottajan luo	

5. luokka

Tavoite	T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 8 Turvallisuus ja vastuu T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 19 Terveys	T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele T 14 Tiedon etsiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu	T 1 Kiinnostus T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 7 Tekniset sopivuudet T 8 Turvallisuus ja vastuu T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele	T 3 Ympäristötietoisuus T 14 Tiedon etsiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu	T 1 Kiinnostus T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 9 Ulkona opiskelu T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele T 14 Tiedon etsiminen T 15 Luonnon tutkiminen
Oppiaineen osa-alueet	Minä ihmisenä	Maailma	Tutkimukset	Ihmisen toiminta	Kasvit ja eläimet elinympäristössä
Keskeinen sisältö	Ihmisen rakenne, kehitys, lisääntyminen, terveys, henkiset valmiudet, oma oppiminen	Eurooppaa, Pohjois-/Etelä-Amerikkaa tutkitaan monipuolisten alueellisten esimerkkien ja	Lähiympäristö, puistot Ilmiöt kuten valo ja ääni Tekniset mahdollisuudet	Ihmisen toiminta ja vaikutusmahdollisuudet eri puolilla Eurooppaa ja Etelä/Pohjois-Amerikkaa	Euroopan ilmasto ja kasvillisuusalueet Euroopan eläimet ja kasvit

	Riski ja hätätilanteiden ehkäisy/selvittäminen	ajankohtaisten uutisten avulla Luonnon ja kulttuurin monimuotoisuus Kartat ja muut geomediat	t ympäristössä esim. ruuvit, vivut?		Kasvien ja eläinten lisääntyminen
--	--	--	--	--	-----------------------------------

T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 9 Ulkona opiskelu T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele T 15 Luonnon tutkiminen T 17 Fysikaaliset ilmiöt T 18 Kemialliset ilmiöt	T 3 Ympäristötietoisuus T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele T 16 Maantieteellinen ajattelu
Rakenteet, periaatteet ja elinkaaret	Kestävä elintapa
Yhteyttäminen ja palaminen Ravintoketju? Vuodenajat, päivän ja yön vaihtuminen	Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Paikallisten ominaisuuksien ja tehtävien korostaminen vuosikursseilla: Tavoite M 8 Turvallisuus ja vastuu M 9 Ulkona opiskelu M 10 Ryhmässä toimiminen M 11 IT:n käyttö M 19 Terveys	Yhteistyö kouluterveydenhoitajan kanssa ja myös muiden terveydenhuollon, hygienian ja kehityksen ammattilaisten kanssa Opintokäynti kasvihuoneeseen
--	--

6. luokka

Tavoite	T 8 Turvallisuus ja vastuu T 18 Kemialliset ilmiöt T 19 Terveys	T 1 Kiinnostus T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 11 IT:n käyttö T 14 Tiedon etsiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu	T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 7 Tekniset mahdollisuudet T 8 Turvallisuus ja vastuu T 10 Ryhmässä toimiminen T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee T 17 Fysikaaliset ilmiöt T 18 Kemialliset ilmiöt	T 3 Ympäristötietoisuus T 14 Tiedon etsiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu	T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee T 14 Tiedon etsiminen T 15 Luonnon tutkiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu
Oppiaineen osa-alueet	Minä ihmisenä	Maailma	Tutkimukset	Ihmisen toiminta	Kasvit ja eläimet elinympäristössään
Keskeinen sisältö	Päihteet	Afrikka, Australia, Aasia, Etelä/Pohjoisnapa (opitaan ja tutkitaan alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla) Luonnon ja kulttuurin monimuotoisuus Kartat ja geomediat	Voima ja liike, tekniset mahdollisuudet ympäristössä Materiaalit esim. paperi, kangas, muovi, lasi, metallit Näin tehdään tieteellinen tutkimus	Ihmisen toiminta ja vaikutusmahdollisuudet muualla maailmassa	Erlaisia ominaisia kasveja ja eläimiä eri ilmasto/kasvillisuus alueilta maailmassa Ravintoketju

T 1 Kiinnostus T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 3 Ympäristötietoisuus T 9 Ulkona opiskelu T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen	T 3 Ympäristötietoisuus T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 10 Ryhmässä toimiminen T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen
--	---

<p>T 13 Tulkitse ja perustele T 14 Tiedon etsiminen T 15 Luonnon tutkiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu T 17 Fysikaaliset ilmiöt T 18 Kemiaaliset ilmiöt</p>	<p>T 13 Tulkitse ja perustele T 14 Tiedon etsiminen T 15 Luonnon tutkiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu T 17 Fysikaaliset ilmiöt T 18 Kemiaaliset ilmiöt T 19 Terveys</p>
<p>Rakenteet, periaatteet ja elinkaaret</p>	<p>Kestävä elintapa</p>
<p>Energiamuodot, energian työstäminen ja energian varastoinen Aineen erityispiirteet Lähiavaruus Maapallon rakenne Metsä</p>	<p>Oma kulttuuritietoisuus ja monikulttuurinen maailma Ilmastonmuutos Yhteinen vaikutusprojekti</p>
<p>Paikallisten ominaisuuksien ja tehtävien korostaminen vuosikursseilla: Tavoite T 7 Tekniset mahdollisuudet T 8 Turvallisuus ja vastuu T 9 Ulkona opiskelu T 10 Ryhmässä toimiminen T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele</p>	<p>Opintokäynti energiatuotannon laitokseen tai energijakeluyksikköön Tähtitaivaan opiskelu Yhteistyö koulupoliisin kanssa Yhteistyö paikallisten metsänvalvojien kanssa Yhteinen vaikutusprojekti</p>

9.5.6

Uskonto

Evankelis-luterilainen uskonto

Tavoitteet	3.	4.	5.	6.
	<ul style="list-style-type: none"> • perehdytään pyhiin kirjoihin, kertomuksiin ja keskeisiin oppeihin • tutustutaan rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvainnollisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään
Keskeiset sisältöalueet	3.	4.	5.	6.
Suhde omaan uskontoon	Kristillinen oppi Kristilliset juhla-ajat Kristilliset rituaalit Kristilliset yhteisöt Raamatun keskeiset kertomukset ja niiden yhteys taiteeseen,			

	tieteeseen ja kulttuuriin			
Uskontojen maailma		Uskonnolliset yhteisöt Uskontojen monimuotoisuus	Juutalaisuus Kristinusko -Islam	Euroopan ja Suomen uskonnolliset juuret Kristinuskon kehitys meidän aikaamme saakka
Hyvä elämä		Ihmisarvo Elämän kunnioitus Luonnonsuojelu Elämäntaidot	Itsetuntemus Hyvinvointi Eettiset normit ja käsitykset YK:n Lasten oikeuksien sopimus	

Ortodoksinen uskonto

Tavoitteet	3.	4.	5.	6.
	<ul style="list-style-type: none"> • perehdytään pyhiin kirjoihin, kertomuksiin ja keskeisiin oppeihin • tutustutaan rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin • tunnustetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvainnollisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnustetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnustetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnustetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja

		<ul style="list-style-type: none"> • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<ul style="list-style-type: none"> • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<ul style="list-style-type: none"> • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään
Keskeiset sisältöalueet	3.	4.	5.	6.
Suhde omaan uskontoon	Kristillinen oppi Kristilliset juhla-ajat Kristilliset rituaalit Kristilliset yhteisöt Raamatun keskeiset kertomukset ja niiden yhteys taiteeseen, tieteeseen ja kulttuuriin			
Uskontojen maailma		Uskonnolliset yhteisöt Uskontojen monimuotoisuus	Juutalaisuus Kristinusko Islam	Euroopan ja Suomen uskonnolliset juuret Kristinuskon kehitys meidän aikaamme saakka
Hyvä elämä		Ihmisarvo Elämän kunnioitus Luonnonsuojelu Elämäntaidot	Itsetuntemus Hyvinvointi Eettiset normit ja käsitykset YK:n Lasten oikeuksien sopimus	

Islamilainen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<ul style="list-style-type: none"> • perehdytään pyhiin kirjoihin, kertomuksiin ja keskeisiin oppeihin • tutustutaan rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan

	<p>vertauskuvainnollisuutta</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetukseen ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään 	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetukseen ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<p>nykytilaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetukseen ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<p>uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetukseen ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään
--	---	--	--	--

Keskeiset sisältöalueet luokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
Suhde omaan uskontoon	<ul style="list-style-type: none"> • Koraanin kertomukset, ihmeet ja suurat • profeetta Muhammedin elämä ja opetukset <ul style="list-style-type: none"> • profeettojen tarinat • islamin pilarit • islamin pyhät paikat • oman perheen uskonnolliset tavat 	<ul style="list-style-type: none"> • Koraanin kertomukset, ihmeet ja suurat • profeetta Muhammedin elämä ja opetukset <ul style="list-style-type: none"> • profeettojen tarinat • islamin pilarit • islamin pyhät paikat 	<ul style="list-style-type: none"> • islam maailmassa • islamin perusteet • profeetta Muhammedin opetukset ja luonne • Koraanin suurat, kokoaminen ja sisältö • profeettojen tarinoita • rukous 	<ul style="list-style-type: none"> • islam maailmassa • islamin perusteet • profeetta Muhammedin opetukset ja luonne • Koraanin suurat, kokoaminen ja sisältö <ul style="list-style-type: none"> • profeettojen tarinoita • rukous
Uskontojen maailma	Koulun ja lähiympäristön uskonnot	Koulun ja lähiympäristön uskontojen ja oman uskonnon suhde	kristinuskoo juutalaisuus islamin monimuotoisuus uskonnoton maailmankatsomus suvaitsevaisuus	uskontojen vaikutus Euroopan kulttuuriin Suomen uskonnolliset yhteisöt
Hyvä elämä	islamin elämän arvot <ul style="list-style-type: none"> • elämän kunnioittaminen, • suvaitsevaisuus erilaisia ihmisiä kohtaan • lapsen oikeudet (YK) 	islamilaisen etiikan perusteet <ul style="list-style-type: none"> • rasismiin ja suvaitsevaisuuteen suhtautuminen • YK:n ihmisoikeuksien julistus • ihmiset ympärillämme ja suhtautuminen heihin 	islamilainen etiikka ja moraali islamin laki kielletyt ja sallitut asiat islamissa	islamilainen etiikka ja moraali islamin laki kielletyt ja sallitut asiat islamissa

		<ul style="list-style-type: none"> • avioliiton merkitys islamissa • hyvät tavat islamissa • kielletyt asiat islamissa 	islamilainen käyttäytyminen ja oman käytöksen hallinta eläinten kohtelu	islamilainen käyttäytyminen ja oman käytöksen hallinta eläinten kohtelu
--	--	---	---	---

9.5.7 Elämäkatsomustieto

Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan</p>	<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja yleissivistystään</p> <p>T7</p>	<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä</p> <p>T6</p>	<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja</p>

	<p>katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä T7</p> <p>ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan T8</p> <p>rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja T9</p> <p>ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia</p> <p>T10</p> <p>rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>	<p>ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan T8</p> <p>rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja T9</p> <p>ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia</p> <p>T10</p> <p>rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>	<p>tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä T7</p> <p>ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan T8</p> <p>rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja T9</p> <p>ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia</p> <p>T10</p> <p>rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>	<p>kulttuurista yleissivistystä T7</p> <p>ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan T8</p> <p>rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja T9</p> <p>ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia</p> <p>T10</p> <p>rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>
Keskeiset sisältöalueet	3.	4.	5.	6.
Kasvaminen hyvään elämään	oikea ja väärä hyvä elämä moraalisisina valintoina	suvaitsevaisuus, erilaisuuden hyväksyminen/sietäminen oman näkemyksen puolustaminen ja toisen kannan kuunteleminen sekä huomioiminen oikeudenmukaisuuden toteutuminen jokapäiväisessä elämässä ja maailmassa	hyvyyden ilmeneminen ajatuksissa ja teoissa ihmisen kyky pahuuteen (esimerkkien tarkastelu lähipiiristä ja kauempaa) etiikan perusteita teon tarkoitus ja seuraus, omien tekojen	maailmankuva, maailmankatsomus ja elämäkatsomus oman elämäkatsomuksen rakentaminen ja ainekset Kuka minä olen? Millainen elämä on mielestäni hyvä? Mitä asioita pidän tärkeimpinä? Kuinka tulen onnelliseksi?

			ja valintojen perustelu ja vastuu seksuaalinen identiteetti ja sen vaikutus elämän valintoihin	oma suhtautuminen tulevaisuuteen: optimismi, realismi, pessimismi omat vaikutusmahdollisuudet tulevaisuuteen
Erilaisia elämäntapoja	perheet eri puolilla maailmaa oma maa, oma kulttuuri, sen perinteet ennen ja nyt	monikulttuurisuus, erilaiset ihmiset, erilaiset ajattelu- ja toimintatavat syrjinnän monet muodot, ennakkoluuloista tietoiseksi tulemisen harjoittelua	eri maiden, kulttuurien ja ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta maailman kulttuuriperintö, UNESCO elämän synty, tieteellisen maailmanselityksen perusteita ja vertailua legendoihin ja myyttisiin, myös uskonnollisiin selityksiin	kulttuurin käsite tutustuminen suomalaiseen kulttuuriin; suomalaiset suurhenkilöt kulttuurianalyysin alkeita oppilaita lähellä olevia ilmiöitä tarkastelemalla
Yhteiselämän perusteita	yhdessä toisten kanssa, omien toiveiden sovittaminen yhteisiin päämääriin kaveritaidot Kuka käskee ja millä perusteella?	oman näkemyksen puolustaminen ja toisen kannan kuunteleminen sekä huomioiminen	kotikansainvälisyys (oman koulun ja asuinalueen kansainvälisyyden merkkejä ja ilmiöitä) maahanmuuton, pakoilaisuuden, kansainvaellusten yms käsitteiden, syiden ja seurausten pohdintaa miepiteiden ilmaisu ja perustelu (vaikutuskeinojen tarkastelua; faktat, tunteet, auktoriteetit, kokemus, tutkimukset, manipulointi)	YK:n toiminta, erityisesti ihmisoikeuksien julistus oikeudet ja velvollisuudet kotona ja koulussa ihminen ajattelevana olentona; filosofian perusteita
Luonto ja kestävä tulevaisuus	elävän luonnon sekä ihmisen rakentaman luonnon kauneuden ja rumuuden havainnointia	ihmisen vastuu luonnosta, kestävä kehityksen näkökulma arkielämässä maailma ja maailmankaikkeus	luonto taiteilijoiden innoituksen lähteenä elämän evoluutio	ihmisen kehitysvaiheet kuluttaminen, raha ja elintaso

	ihmisen toiminnan tarkastelua em. havaintojen perusteella	mitä maailma minulle merkitsee ja mitä siihen kuuluu? mitä on todellisuus? miten maailmaa voi tutkia?		
--	---	---	--	--

9.5.8 Historia

Luokka 4

Tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneitä aikoja, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan.

Oppilaan oppimisen arviointi

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittämiseen. Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Sisällöt

Oppiaineen osa-alueet	Mitä historia on?	Esihistoriallinen aika	Korkeakulttuurit
Keskeinen sisältö	Aikakaudet Historian käsitteet Oma perhe	Miten elämä alkoi Kivi-, pronssi- ja rautakausi	Maanviljelykulttuurin synty Egypti
Paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely: Kotiseudun historia			

Luokka 5

Tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneitä aikoja, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan.

Oppilaan oppimisen arviointi

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen. Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Sisällöt

Oppiaineen osa-alueet	Vanha aika ja antiikin perintö	Keskiaika	Keskiaika Pohjolassa
Keskeinen sisältö	Antiikin Kreikka Rooman valtakunta	Keskiajan maailmankuva ja yhteiskunta	Viikinkiaika Ristiretket
Paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely: Kotiseudun historia			

Luokka 6

Tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneitä aikoja, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan.

Oppilaan oppimisen arviointi

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen. Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Sisällöt

Oppiaineen osa-alueet	Uusi aika Ranskan vallankumoukseen saakka	Suomi osana Ruotsia vuoteen 1808
Keskeinen sisältö	Renessanssi Uskonpuhdistus Uusi maailmankuva ja löytöretket Yksinvaltiut Valistus	Kustaa Vaasa ja uskonpuhdistus Ruotsin suurvalta-aika Sääty-yhteiskunta Kustavilainen aika

Paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely:
Kotiseudun historia

9.5.9 Yhteiskuntaoppi

Tavoitteet luokalla 5

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi, vastuuntuntoiseksi ja yritteliäiseksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamisissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtojen mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Oppilaan arviointi luokalla 5

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Sisällöt luokalla 5

Oppiaineen osa-alueet	Arjen taidot ja talous	Demokratia	Kansalaisaktiivisuus
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none">Työelämään tutustuminen	<ul style="list-style-type: none">Lapsen oikeudetLähiympäristön turvallisuusPäätöksenteko	<ul style="list-style-type: none">Vapaa-ajan toiminta, yhdistystoimintaKeskustelut
	Mediataito		
	Keskustelut		
Vuosiluokan paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely: Yritysvierailut, vieraat			

Tavoitteet luokalla 6

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

6

Oppilaan arviointi luokalla 6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimia tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuviitodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä

Oppiaineen osa-alueet	Arjen taidot ja talous	Demokratia	Kansalaisaktiivisuus
Keskeiset sisällöt	Käsitteet Vastuullinen kuluttaminen Rahat ja yrittäjyys	<ul style="list-style-type: none"> • Ihmisoikeudet • Tasa-arvo • Vähemmistöt Suomessa 	Vapaa-ajan toiminta, yhdistystoiminta
	Mediataito		
	Keskustelut		
Vuosisuokan paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely: Yritysvierailut, vieraat			

9.5.10 Musiikki

Laulaminen				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	Oman äänen luonteva käyttö musiikillisessa itseilmisussa. Muiden kulttuurien musiikkiin tutustuminen.	Oman äänen luonteva käyttö musiikillisessa itseilmisussa. Muiden kulttuurien musiikkiin tutustuminen.	Oman äänen luonteva ja monipuolinen käyttö musiikillisessa itseilmisussa. Laulutekniikan kehittäminen. Muiden kulttuurien musiikkiin tutustuminen.	Oman äänen luonteva ja monipuolinen käyttö musiikillisessa itseilmisussa. Laulutekniikan kehittäminen. Muiden kulttuurien musiikkiin tutustuminen.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	luonnollinen äänen käyttö moniäänisyyteen valmentavia harjoituksia kuten kaanon ja päällekkäin laulettavat melodiat lastenlaulut perinteisiä ja uudempia lauluja muiden oppiaineiden teemoihin, koulun elämään ja vuodenviertoon liittyviä lauluja oman ja muiden kulttuurien kansanmusiikkia	luonnollinen äänen käyttö moniäänisyyteen valmentavia harjoituksia kuten kaanon ja päällekkäin laulettavat melodiat lastenlaulut perinteisiä ja uudempia lauluja muiden oppiaineiden teemoihin, koulun elämään ja vuodenviertoon liittyviä lauluja oman ja muiden kulttuurien kansanmusiikkia	monipuolinen koti- ja ulkomainen lauluohjelmisto jazz-, pop- ja rockmusiikki moniääninen laulaminen ja äänityypit	monipuolinen koti- ja ulkomainen lauluohjelmisto jazz-, pop- ja rockmusiikki moniääninen laulaminen ja äänityypit
Soittaminen				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	Erilaisilla koulusoittimilla soittaminen. Toimiminen musisoivan ryhmän jäsenenä ja ryhmän muiden jäsenten huomioonottaminen.	Erilaisilla koulusoittimilla soittaminen. Toimiminen musisoivan ryhmän jäsenenä ja ryhmän muiden jäsenten huomioonottaminen.	Erilaisilla koulu- ja bändisoittimilla soittaminen. Toimiminen musisoivan ryhmän jäsenenä ja ryhmän muiden jäsenten huomioonottaminen.	Erilaisilla koulu- ja bändisoittimilla soittaminen. Toimiminen musisoivan ryhmän jäsenenä ja ryhmän muiden jäsenten huomioonottaminen.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.

	<p>kouluosoittimien yhteissoittoon valmentavia harjoituksia lyhyiden melodioiden soitto improvisaatio musiikillisen keksimisen välineenä musiikkiteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen ohjatusti paikallinen painotus: Kiilan koulun Steelband</p>	<p>koulu- ja bändisoittimien yhteissoittoon valmentavia harjoituksia soittaminen soinnuilla lyhyiden melodioiden soitto improvisaatio musiikillisen keksimisen välineenä musiikkiteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen ohjatusti paikallinen painotus: Kiilan koulun Steelband</p>	<p>yhteissoittoa kouluosoittimien ohjelmistolla, joka edustaa erilaisia musiikkityylejä ja – kulttuureja säestyssoinnut, bassosävel sähköiset soittimet bändisoitto musiikkiteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen paikallinen painotus: Kiilan koulun Steelband</p>	<p>yhteissoittoa kouluosoittimien ohjelmistolla, joka edustaa erilaisia musiikkityylejä ja – kulttuureja. säestyssoinnut, bassosävel sähköiset soittimet bändisoitto musiikkiteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen paikallinen painotus: Kiilan koulun Steelband</p>
Kuuntelu				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	Musiikin aktiivinen kuuntelu ja kuuntelukokemuksen tulkinta.	Musiikin aktiivinen kuuntelu ja kuuntelukokemuksen tulkinta.	Musiikin kriittinen kuuntelu ja analysointi.	Musiikin kriittinen kuuntelu ja analysointi.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	suomalainen musiikki musiikin herättämien mielikuvien purkaminen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla oman ja muiden tuottaman musiikin kuunteleminen ja tarkastelu orkesterin tärkeimpien soittimien tunnistaminen soittovärien perusteella	pohjoismaiden musiikki näyttämömusiikki musiikin herättämien mielikuvien purkaminen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla oman ja muiden tuottaman musiikin kuunteleminen ja tarkastelu orkesterin tärkeimpien soittimien tunnistaminen soittovärien perusteella	Euroopan musiikki näyttämömusiikki musiikin herättämien mielikuvien purkaminen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla oman ja muiden tuottaman musiikin kuunteleminen ja tarkastelu sinfoniaorkesterin soittimien tunnistaminen soittovärien perusteella	länsimainen taidemusiikki: antiikki, keskiaika, renessanssi, barokki, klassismi, romantiikka, 1900-luku, 2000-luku näyttämömusiikki: ooppera, operetti, musikaali, baletti sinfoniaorkesteri maailman musiikki musiikin herättämien mielikuvien purkaminen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla oman ja muiden tuottaman musiikin kuunteleminen ja tarkastelu orkesterin soittimien tunnistaminen soittovärien perusteella

Musiikkiliikunta				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	Liikkuminen musiikin tahdissa.	Liikkuminen musiikin tahdissa.	Liikkuminen ja itseilmaisuus musiikin mukaan.	Liikkuminen ja itseilmaisuus musiikin mukaan.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	laululeikit tanssi kehorytmiikka	laululeikit tanssi kehorytmiikka	tanssi kehorytmiikka	tanssi kehorytmiikka
Musiikin teoria				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	Musiikin peruskäsitteiden hallinta.	Musiikin peruskäsitteiden hallinta.	Ymmärtää musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriä ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttää niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä. Musiikin eri aikakausiin tutustuminen.	Ymmärtää musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriä ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttää niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä. Musiikin eri aikakausiin tutustuminen.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	sanarytmi, perusrytmi, rytmin vaihtelut: hidas-nopea, ritardando-accelerando, a tempo p, pp, f, ff, diminuendo-crescendo muotorakenteita (AB, ABA, ABC, rondo) nuotit, tauot ja rytminimet kertausmerkit, fermaatti g-avain, C-duuri, duuri ja molli iskusävel, tahti, tasa- ja kolmijakoinen rytmi	sanarytmi, perusrytmi, rytmin vaihtelut: hidas-nopea, ritardando-accelerando, a tempo p, pp, f, ff, diminuendo-crescendo muotorakenteita (AB, ABA, ABC, rondo) nuotit, tauot ja rytminimet, yksinkertaisen rytmin merkitseminen kuullun perusteella kertausmerkit, fermaatti	tempomerkinnät p, pp, f, ff, nuotit ja nuottinimet, tauot ja rytminimet pisteellinen nuotti rytmin merkitseminen kuullun perusteella säestyssoinnut I, IV, V vaihtojakoisia rytmejä Euroopan musiikki	tempomerkinnät p, pp, mp, f, ff, mf nuotit ja nuottinimet, tauot ja rytminimet pisteellinen nuotti rytmin merkitseminen kuullun perusteella säestyssoinnut I, IV, V vaihtojakoisia rytmejä antiikki, keskiaika, renessanssi, barokki, klassismi, romantiikka, 1900-luku ja 2000-luvun taidemusiikki

		g-avain, c-duuri, duuri ja molli iskusävel, tahti, tasa- ja kolmijakoinen rytmi		
--	--	--	--	--

9.5.11 Kuvataide

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	Käytetään oman alueen luontoa ja rakennettua ympäristöä lähtökohtana omaan kuvallisen ilmaisuun Syvennetään tietämystä taiteen käsitteistä ikätasolla ja harjoitellaan keskustelemaan omasta ja muiden tuottamasta kuvallisesta ilmaisusta taiteen termein	Käytetään oman alueen luontoa ja rakennettua ympäristöä lähtökohtana omaan kuvallisen ilmaisuun Syvennetään tietämystä taiteen käsitteistä ja keskustellaan omasta ja muiden tuottamasta kuvallisesta ilmaisusta ikätasoisesti taiteen termein	arvioida omaa ja toisten työskentelyä harjoitella käyttämään luontevasti kuvataiteen käsitteitä taiteesta keskusteltaessa rohkaista oppilaita sanallistamaan omia ja muiden tekemiä kuvallisia viestejä	arvioida omaa ja toisten työskentelyä oppia käyttämään luontevasti kuvataiteen käsitteitä taiteesta keskusteltaessa rohkaista oppilaita sanallistamaan omia ja muiden tekemiä kuvallisia viestejä

	Omien visuaalisten ilmaisutapojen löytäminen erilaisten ilmiöiden ja asioiden esittämiseen taiteen eri keinoin	Omien visuaalisten ilmaisutapojen löytäminen erilaisten ilmiöiden ja asioiden esittämiseen taiteen eri keinoin		
Kuvallinen tuottaminen				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	eri materiaalien, välineiden ja tekniikoiden luonteva ja monipuolinen käyttö inspiraation hakeminen paikallisista ympäristöistä mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä paikallisten toimijoiden ja alueen koulujen kanssa tutustuminen valokuvan ja	eri materiaalien, välineiden ja tekniikoiden luonteva ja monipuolinen käyttö inspiraation hakeminen paikallisista ympäristöistä mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä paikallisten toimijoiden ja alueen koulujen kanssa tutustuminen valokuvan ja	teknologian ja verkkoympäristön hyödyntäminen (esim. kuvankäsittely, kuvaesitysten tuottaminen) oppiainerajoja rikkovat projektit	mediakasvatus ja -kriittisyys vierailut mahdollisuuksien mukaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin Tutustutaan valikoiden Euroopan ja muun maailman taiteeseen, muotoiluun ja arkkitehtuuriin Tuotetaan itse kuvia, joiden innoittajana on jokin muu kuin oma

	elokuvan ilmaisukeinoihin	elokuvan ilmaisukeinoihin		lähikulttuuri (historia, kansainvälisyys tms.)
Visuaalisen kulttuurin tulkinta				
Tavoitteet vuosiluokilla 3- 6	3.	4.	5.	6.
	ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omassa kuvissaan	ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omassa kuvissaan	ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omassa kuvissaan	ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omassa kuvissaan
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3- 6	3.	4.	5.	6.
	valikoiden Pohjoismaiden ja muun Euroopan taiteisiin tutustuminen taidenäyttelykäynnit mahdollisuuksien mukaan yhteisten juhlapäivien teemojen parissa työskentely	valikoiden Pohjoismaiden ja muun Euroopan taiteisiin tutustuminen taidenäyttelykäynnit mahdollisuuksien mukaan yhteisten juhlapäivien teemojen parissa työskentely	mediakasvatus ja -kriittisyys vierailut mahdollisuuksien mukaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin Tutustutaan valikoiden Euroopan ja muun maailman taiteeseen, muotoiluun ja arkkitehtuuriin Tuotetaan itse kuvia, joiden innoittajana on jokin muu kuin oma lähikulttuuri (historia, kansainvälisyys tms.)	kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omassa ja muiden kuvissa mediakasvatus ja -kriittisyys tutkia visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin ja kauneuskäsityksiin vierailut mahdollisuuksien mukaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin Tutustutaan valikoiden Euroopan ja muun maailman

				taiteeseen, muotoiluun ja arkkitehtuuriin
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen arvokeskustelut visuaalista ympäristöä havainnoidessa	kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen arvokeskustelut visuaalista ympäristöä havainnoidessa	kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen arvokeskustelut visuaalista ympäristöä havainnoidessa ympäristötaitteen esteettinen, ekologinen ja eettinen pohdinta sekä suunnittelu ja toteutus	kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen arvokeskustelut visuaalista ympäristöä havainnoidessa ympäristötaitteen esteettinen, ekologinen ja eettinen pohdinta sekä suunnittelu ja toteutus

9.5.12 Käsityö

Tavoitteet	Tekstiilityö 3	Tekninen työ 3	Tekstiilityö 4	Tekninen työ 4
	T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään,	T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään,	T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään,	T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään,

	<p>kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti. T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>	<p>kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä. Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>	<p>kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä. Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>	<p>kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön. T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä. Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>
Idea ja suunnitelma	<p>Oppilas laatii visuaalisen suunnitelman tuotteesta, joka on valmistettavissa. Suunnitelma sisältää tarvittavat mitat, määrät ja yksiköt. Materiaalivalinnoista ja tekniikoista keskustellaan yhdessä ja ne päätetään ohjauksen ja/tai kokeilujen jälkeen. Kaavojen ymmärtämisen perusteet ja yksinkertaisten kaavojen käyttö Herätellään kiinnostusta paikalliseen käsityökenttään mm. opintokäyntien, kirjastovierailujen sekä</p>	<p>Oppilas suunnittelee ja kuvaa teknisen työn tuotteita. Suunnitelma sisältää tarvittavat mitat, määrät ja yksiköt. Oppilaan tulee osata turvallisesti käyttää työvälineitä ja tuntea työtilan turvallisuussäännökset Perustyövälineiden ja –työtapojen hallinta Alaan liittyvien esineiden, työvälineiden, materiaalien ja työtapojen tuntemus Erilaisten käsityöperinteiden tunteminen</p>	<p>Oppilas laatii visuaalisen suunnitelman tuotteesta, joka on valmistettavissa. Suunnitelma sisältää tarvittavat mitat, määrät ja yksiköt. Materiaalivalinnoista ja tekniikoista keskustellaan yhdessä ja ne päätetään ohjauksen ja/tai kokeilujen jälkeen. Kaavojen ymmärtämisen perusteet ja yksinkertaisten kaavojen käyttö Herätellään kiinnostusta paikalliseen käsityökenttään mm. opintokäyntien, kirjastovierailujen sekä museo- ja</p>	<p>Oppilas suunnittelee ja kuvaa teknisen työn tuotteita. Suunnitelma sisältää tarvittavat mitat, määrät ja yksiköt. Oppilaan tulee osata turvallisesti käyttää työvälineitä ja tuntea työtilan turvallisuussäännökset Perustyövälineiden ja –työtapojen hallinta Alaan liittyvien esineiden, työvälineiden, materiaalien ja työtapojen tuntemus Erilaisten käsityöperinteiden tunteminen</p>

	museo- ja näyttelyvierailujen kautta.		näyttelyvierailujen kautta.	
Kokeilu ja tekeminen	<p>Oppilas saa tietoa ja valmiuksia tekstiilityön tavallisimpien koneiden (ompeelukone, silitysrauta) ja työvälineiden turvallisesta käytöstä. Materiaalien ja tekniikoiden (neulonta, virkkaus, ompeleminen, huovutus, kirjonta tai muu kankaan koristelu, värjäys) käyttämisessä voidaan painottaa kokeilua. Esim. neulonta eri materiaaleilla voi tuottaa graffitin. Oppilas oppii käyttämään tekstiilityön oikeita käsitteitä, esim. saumavara, päärme, oikea silmukka, parsinneula, ompelulanka, jne.)</p>	<p>Pylväsporakoneen, pienkoneiden (hiomakone, ruuvinväännin) ja käsityökalujen käyttö (viivain, kulmaviivain), liitokset, Puun ja vaihtoehtoisten materiaalien (styrox, akryyli, kuitulevy) kanssa työskentely</p>	<p>Oppilas saa tietoa ja valmiuksia tekstiilityön tavallisimpien koneiden (ompeelukone, silitysrauta) ja työvälineiden turvallisesta käytöstä. Materiaalien ja tekniikoiden (neulonta, virkkaus, ompeleminen, huovutus, kirjonta tai muu kankaan koristelu, värjäys) käyttämisessä voidaan painottaa kokeilua. Esim. neulonta eri materiaaleilla voi tuottaa graffitin. Oppilas oppii käyttämään tekstiilityön oikeita käsitteitä (esim. saumavara, päärme, oikea silmukka, parsinneula, ompelulanka, jne.).</p>	<p>Pylväsporakoneen, pienkoneiden (hiomakone, ruuvinväännin) ja käsityökalujen käyttö (viivain, kulmaviivain), liitokset, Puun ja vaihtoehtoisten materiaalien (styrox, akryyli, kuitulevy) kanssa työskentely</p>

	Tekstiilityö 5	Tekninen työ 5	Tekstiilityö 6	Tekninen työ 6
Tavoitteet	<p>T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi Oppilas ymmärtää suunnittelun ja visualisoinnin merkityksen T4 Oppilas syventää ja laajentaa käsitteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti</p> <p>Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>	<p>T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi Oppilas ymmärtää suunnittelun ja visualisoinnin merkityksen T4 Oppilas syventää ja laajentaa käsitteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia. T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti</p> <p>Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>	<p>T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi Oppilas ymmärtää suunnittelun ja visualisoinnin merkityksen T4 Oppilas syventää ja laajentaa käsitteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti Lihavoidulla merkityt tavoitteita painotetaan</p>	<p>T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi Oppilas ymmärtää suunnittelun ja visualisoinnin merkityksen T4 Oppilas syventää ja laajentaa käsitteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>
Idea ja suunnitelma	<p>Oppilas kehittää idean ja suunnittelee oman tekstiilityön tuotteensa tai osallistuu yhteisen tuotteen suunnitteluun Oppilas soveltaa materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan suunnittelutyössä Suunnittelun pohjana käytetään erilaisten pehmeästä materiaalista tehtyjen esineiden tekstiilisiä rakenteita ja toteutuksia</p>	<p>Oppilas suunnittelee itse omat työnsä, jotka sisältävät määritellyt osa-alueet Työjärjestys ja työnkuvaus Tarkoituksenmukainen muotoilu ja käytettävyys Materiaalien ominaisuuksien tuntemus</p>	<p>Oppilas kehittää idean ja suunnittelee oman tekstiilityön tuotteensa tai osallistuu yhteisen tuotteen suunnitteluun Oppilas soveltaa materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan suunnittelutyössä Suunnittelun pohjana käytetään erilaisten pehmeästä materiaalista tehtyjen esineiden tekstiilisiä rakenteita ja toteutuksia</p>	<p>Oppilas suunnittelee itse omat työnsä, jotka sisältävät määritellyt osa-alueet Työjärjestys ja työnkuvaus Tarkoituksenmukainen muotoilu ja käytettävyys Materiaalien ominaisuuksien tuntemus</p>

	<p>Suunnittelutyö voi olla kokeilullisesti painotettu, esim. oppilas testaa erilaisten materiaalien, pistojen ja tekniikoiden visuaalisuutta ja toimivuutta</p> <p>Suunnitelmaa arvioidaan ja täsmennetään kokeilujen kautta ja työ toteutetaan suunnitelmaan perustuen (estetiikka ja toimivuus)</p> <p>Pyritään materiaalien ja tekniikoiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön</p> <p>Uudelleen käytön mahdollisuudet otetaan huomioon (kuluttajatieto ja kestävä kehitys)</p> <p>Kaavojen ymmärtämisen perusteet ja yksinkertaisten kaavojen käyttö</p> <p>vaateneulonnassa</p> <p>Työjärjestys</p> <p>Oppilasta rohkaistaan etsimään ongelmanratkaisuun tarvittavia tietoja itsenäisesti</p>		<p>Suunnittelutyö voi olla kokeilullisesti painotettu, esim. oppilas testaa erilaisten materiaalien, pistojen ja tekniikoiden visuaalisuutta ja toimivuutta</p> <p>Suunnitelmaa arvioidaan ja täsmennetään kokeilujen kautta ja työ toteutetaan suunnitelmaan perustuen (estetiikka ja toimivuus)</p> <p>Pyritään materiaalien ja tekniikoiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön</p> <p>Uudelleen käytön mahdollisuudet otetaan huomioon (kuluttajatieto ja kestävä kehitys)</p> <p>Kaavojen ymmärtämisen perusteet ja yksinkertaisten kaavojen käyttö</p> <p>vaateneulonnassa</p> <p>Työjärjestys</p> <p>Oppilasta rohkaistaan etsimään ongelmanratkaisuun tarvittavia tietoja itsenäisesti</p>	
Valmistaminen	<p>Oppilas valmistaa omia tai yhteisiä tekstiilityön tuotteita ja vastaa siitä, että työ etenee päämäärätietoisesti</p> <p>Myönteinen asenne työskentelyyn ja tekniikoihin ylläpidetään</p> <p>Valmistamisessa käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmitavia koneita</p> <p>Uusia tekniikoita otetaan käyttöön ja aikaisemmin opittuja tekniikoita ja osa-alueita syvennetään</p> <p>Esim. yksinkertaisia vaateneuleita</p>	<p>Oppilas valmistaa omia tai yhteisiä teknisen työn tuotteita ja vastaa siitä, että työ etenee päämäärätietoisesti</p> <p>Myönteinen asenne työskentelyyn ja tekniikoihin ylläpidetään</p> <p>Valmistamisessa käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmitavia koneita</p> <p>Uusia tekniikoita otetaan käyttöön ja aikaisemmin opittuja tekniikoita ja osa-alueita syvennetään</p>	<p>Oppilas valmistaa omia tai yhteisiä tekstiilityön tuotteita ja vastaa siitä, että työ etenee päämäärätietoisesti</p> <p>Myönteinen asenne työskentelyyn ja tekniikoihin ylläpidetään</p> <p>Valmistamisessa käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmitavia koneita</p> <p>Uusia tekniikoita otetaan käyttöön ja aikaisemmin opittuja tekniikoita ja osa-alueita syvennetään</p> <p>Esim. yksinkertaisia vaateneuleita</p>	<p>Oppilas valmistaa omia tai yhteisiä teknisen työn tuotteita ja vastaa siitä, että työ etenee päämäärätietoisesti</p> <p>Myönteinen asenne työskentelyyn ja tekniikoihin ylläpidetään</p> <p>Valmistamisessa käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmitavia koneita</p> <p>Valmistetaan tuotteita piirustusten mukaan Suunnitellaan ja tehdään vapaavalintaisia töitä</p>

	Uusia materiaaleja, tekniikoita, työvälineitä ja koneita käyttöön otettaessa omaksutaan oikeat käsitteet Käsitteiden käyttö on olennaista, esim. pääärme, saumavara, langan suunta, langansuuntanuoli.	esim. elektroniikka, yksinkertaiset virtapiirit ja yksinkertaiset elektroniset rakennussarjat	Uusia materiaaleja, tekniikoita, työvälineitä ja koneita käyttöön otettaessa omaksutaan oikeat käsitteet Käsitteiden käyttö on olennaista, esim. pääärme, saumavara, langan suunta, langansuuntanuoli.	Kiinnitetään huomiota oikeiden käsitteiden käyttöön
Dokumentointi	Oppilas on tietoinen työskentelyn eri vaiheista (idea, suunnittelu, valmistus) sekä osaa esitellä ja dokumentoida ne Oppilas dokumentoi työnsä sähköisesti	Oppilas on tietoinen työskentelyn eri vaiheista (idea, suunnittelu, valmistus) sekä osaa esitellä ja dokumentoida ne Oppilas dokumentoi työnsä sähköisesti	Oppilas on tietoinen työskentelyn eri vaiheista (idea, suunnittelu, valmistus) sekä osaa esitellä ja dokumentoida ne Oppilas dokumentoi työnsä sähköisesti	Oppilas on tietoinen työskentelyn eri vaiheista (idea, suunnittelu, valmistus) sekä osaa esitellä ja dokumentoida ne Oppilas dokumentoi työnsä sähköisesti
Paikallinen painotus	Tutustutaan oppiainetta sivuvaan paikalliseen toimintaan	Tutustutaan oppiainetta sivuvaan paikalliseen toimintaan	Tutustutaan oppiainetta sivuvaan paikalliseen toimintaan	Tutustutaan oppiainetta sivuvaan paikalliseen toimintaan

9.5.13 Liikunta

Luokat 3-4

	Monipuolinen fyysinen toiminta	Fyysisten ominaisuuksien parantaminen
Tavoitteet luokilla 3-4	3.	4.
	<p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.</p>	<p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.</p> <p>T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.</p>

		T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.
Keskeiset sisällöt	3.	4.
	Harjoittaa fyysistä toimintaa eri ympäristöissä Tutustua leikkeihin, peleihin ja liikuntamuotoihin Rytmi ja liike Harjoittaa fyysistä toimintaa eri vuodenaikoina	Harjoittaa staattista ja dynaamista tasapainoa, nopeutta, liikuntakykyä, voimaa ja reaktiokykyä Parantaa ymmärrystä omista valmiuksista leikin ja pelin avulla Rytmi ja liike, tanssi ja musiikkiliikunta Parantaa uinnin perusvalmiuksia ja tutustua erilaisiin uintitekniikoihin
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L4, L6, L7	L1, L2, L3
	Motorinen kehitys	Motorinen kehitys
Tavoitteet	3.	4.
	T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.
Keskeiset sisällöt	3.	4.
	Harjoittaa eri perusmotorisia valmiuksia monipuolisesti Eri välineiden käyttö turvallisesti Oppia huolehtimaan omasta hygieniastaan Uinnin perusvalmiudet (50 m uintia, 5 m sukeltaminen)	Harjoittaa eri perusmotorisia valmiuksia monipuolisesti Eri välineiden käyttö turvallisesti Oppia huolehtimaan omasta hygieniastaan Uinnin perusvalmiudet (50 m uintia, 5 m sukeltaminen)
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3	L1, L2, L3
	Oppii arvostamaan liikuntaa ja urheilua	Reilu peli
Tavoitteet	3.	4.
	T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia	T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia

	<p>liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.</p>	<p>liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p>
Keskeiset sisällöt	3.	4.
	<p>Luoda oppilaalle onnistumisen tunne</p> <p>Harjoittaa fyysistä toimintaa pareittain sekä pienessä ja suuressa ryhmässä</p> <p>Oppia ottamaan toiset huomioon</p> <p>Harjaantua voittamaan ja häviämään leikeissä ja peleissä</p>	<p>Harjoitella pienpelejä ja pelejä muunnetuilla säännöillä</p> <p>Tutustua eri urheilulajeihin</p> <p>Oppia noudattamaan yhteisiä sääntöjä</p> <p>Harjoitella myönteisen palautteen antamista</p> <p>Harjoittaa fyysistä toimintaa heterogeenisissä ryhmissä</p> <p>Oppia kantamaan vastuuta yhteisistä välineistä</p>
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L6, L7	L1, L2, L3, L6, L7

Luokat 5-6

	Fyysisen toiminnan terveydellinen vaikutus	Elinikäinen kiinnostus fyysisistä ominaisuuksista
Tavoitteet	5.	6.
	<p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehostaan, pystyvyydestään ja yhteisöllisyydestä.</p>	<p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehostaan, pystyvyydestään ja yhteisöllisyydestä.</p>

	omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	
Keskeiset sisällöt	5.	6.
	Lisätä oppilaan ymmärrystä siitä, miten fyysinen toiminta vaikuttaa terveyteen (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen) Tutustuu voima-, nopeus- ja kestävyysharjoittelun perusteisiin Tutustuu fyysisen suorituskyvyn erilaisiin mittaustapoihin	Tutustuu eri liikuntamuotoihin Tutustuu fyysisen toiminnan terveyttä edistäviin vaikutuksiin Oppii käyttämään digitaalisia välineitä osana liikuntaa
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L4, L6, L7	L1, L2, L3, L5, L6
	Joukkuepelit ja urheilulajit	Joukkuepelit ”yksilönä ja ryhmänä”
Tavoitteet	5.	6.
	T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuuttaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuuttaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.
Keskeiset sisällöt	5.	6.
	Tutustua eri joukkuepeleihin sekä yksilölajeihin Yhteistyö paikallisten yhdistysten kanssa	Perehtyä aloitukseen ja taktiikkaan joukkuepeleissä (hyökkäys – puolustus) fördjupa Kehittää pelikäsitystään

	Urheiluhengen ja reilun pelin ymmärtäminen Kehittyä uijana Harjoitella hengenpelastusta	Oppia nauttimaan omista ja toisten onnistuneista suorituksista Oppia ilmaisemaan itseään voimistelun ja urheilun kautta
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L4, L6, L7	L1, L2, L3, L6, L7
	Itsenäinen liikkuja	Henkilökohtainen motorinen kehitys
Tavoitteet	5.	6.
	T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.
Keskeiset sisällöt	5.	6.
	Kannustaa itsenäiseen organisoituun ja ei-organisoituun fyysiseen toimintaan Perehtyä vapaa-ajalla toteutettavissa oleviin urheilu- ja harjoittelumuotoihin	Harjoittaa tiettyjä motorisia valmiuksia (maksiminopeus, kiihdytys, liikenopeus, ym.) Parantaa lihaskuntoa (staattiset ja dynaamiset harjoitteet) Uimataidon parantaminen
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L4, L5	L1, L2, L3

9.5.14 Valinnaiset aineet

Valinnaiset taide- ja taitoaineet luokilla 4 - 9

- oppilas opiskelee vähintään kahta taide- ja taitoainetta luokilla 4 – 6
- oppiaine käsityö jakautuu tasan teknisen ja teknisen työn osalta
- koulu päättää, mitä valinnaisaineita tarjotaan 7. luokalla
- 8.-9. luokilla oppilas valitsee itse taide- ja taitoaineet; valinta tehdään erikseen luokalla 8 ja luokalla 9.
- taide- ja taitoaineita voidaan tarjota vuosikurssirajat ylittävissä ryhmissä

Valinnaiset aineet luokilla 5 - 9

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Koulun valinnaisaineen tarjonnassa ollaan yhteistyössä 1-6 - ja 7-9 -koulujen kesken sillä tavalla, että oppilaiden mielipiteet tulevat huomioituiksi. Valinnaisten aineiden sisällöt synkronoidaan 1-6 - ja 7-9 -koulujen kesken niin, että jatkuvuus oppilaan valinnaisaineiden opiskelussa on mahdollista. Sisältöjä suunniteltaessa otetaan huomioon oppilaiden näkökohdat ja toiveet.

Valinnaiset aineet luokilla 5 ja 6 (2 vvt):

Oppilaat poimivat valinnaiset aineensa kaupungin kouluille yhteiseltä tarjottimelta. Koulu tarjoaa yhden vuosiviikkotunnin valinnaisaineen (2 kpl) lukuvuodeksi vai kahden vuosiviikkotunnin valinnaisaineen (1 kpl) lukukaudeksi. Näin ollen oppilas opiskelee yhteensä enintään neljää valinnaisainetta luokkien 5 ja 6 aikana.

Valinnaisaineiden opiskelu voidaan järjestää naapurikoulujen yhteistyönä (kielirajat ylittäen). Valinnaiset aineet tarjotaan kurssina 1 ja kurssina 2 (esim. Maailmanmatkaaja 1 ja Maailmanmatkaaja 2), jotta oppilaalla on mahdollisuus syventää opintojaan valinnaisessa aineessa joko saman vuosiluokan aikana tai ottamalla yhden kurssin luokalla 5 ja toisen luokalla 6.

Valinnaiset aineet 1 vvt

luokka/lukukausi	syksy	kevät
5	va 1	va 1
6	va 2	va 2

Valinnaiset aineet 2 vvt

luokka/lukukausi	syksy	kevät
5	va 1	va 2
6	va 3	va 4

5. ja 6. luokilla tarjottavat valinnaisaineet

Kurssin nimi	PROFFA 1	Keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • syvennetään luonnontieteellistä osaamista • opitaan löytämään tietoa kokeilemalla ja tutkimalla 	<ul style="list-style-type: none"> • fysiikan ja kemian keskeiset ilmiöt • soveltava matematiikka • erilaiset luonnonilmiöt • avaruus
laaja-alainen osaaminen	L1, L5	

Kurssin nimi	PROFFA 2	Keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • opitaan asettamaan kysymyksiä ja muotoilemaan tutkimusongelmia • löydetään monipuolisia tapoja ratkaista ongelmia • opitaan raportoimaan ja tekemään esityksiä 	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisia tutkimusaiheita oppilaiden mielenkiinnon mukaan • tutkimusmenetelmät • raportointi ja julkaisut
laaja-alainen osaaminen	L1, L5, L7	

kurssin nimi	MAAILMANMATKAAJA	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan eri maiden kulttuureihin • opitaan arvostamaan omaa ja muiden elinympäristöä ja kulttuuriperintöä 	<ul style="list-style-type: none"> • maantiede ja luonto • taide • ruokakulttuuri • tapakulttuuri • kieli
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4, L5	

kurssin nimi	ARJEN SANKARI 1	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • opitaan tekemään terveyden ja henkilökohtaisen talouden kannalta kestäviä valintoja kuluttajana • opitaan ottamaan vastuuta perheen arkitoimista 	<ul style="list-style-type: none"> • terveellisiä välipaloja • talouden hallinnan alkeet • kodinhoitotehtäviä
laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L5	

kurssin nimi	ARJEN SANKARI 2	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● opitaan selviämään ja toimimaan tarkoituksenmukaisella tavalla yllättävissäkin tilanteissa 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L5	

kurssin nimi	ARJEN SANKARI 3.	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● opitaan toimimaan vastuullisena yhteisön jäsenenä 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L7	

kurssin nimi	TUOTTAJA 1.	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● tutustutaan viestintään monipuolisesti sekä tuottajana että vastaanottajana ● opitaan sujuvaa kirjoitetun ja puhutun tekstin tuottamista ● opitaan tarkastelemaan tiedonvälitystä kriittisesti 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4, L5, L7	

kurssin nimi	TUOTTAJA 2.	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● tutustutaan digitaaliseen viestintään sekä tuottajana että vastaanottajana ● opitaan suunnittelemaan ja tuottamaan oma digitaalinen julkaisu 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4, L5, L7	

kurssin nimi	TAITEILIJA 1.	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> tutustutaan esittävän taiteen eri muotoihin opitaan monipuolisia tapoja ilmaista itseään rohkaistaan oppilasta esiintymiseen 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L5	

kurssin nimi	TAITEILIJA 2.	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> opitaan monipuolista kuvallista ilmaisua opitaan tulkitsemaan kuvallisia viestejä ja nauttimaan taidekuvista 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L5, L6	

kurssin nimi	NÖRTTI	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> oppilas innostuu ja kiinnostuu yksinkertaisesta ohjelmoinnista 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L5	

kurssin nimi	YRITTÄJÄ	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> opitaan laatimaan suunnitelmia ja toteuttamaan niitä opitaan arvioimaan toimintaa opitaan valmistamaan tuote tai tuottamaan palvelua tulojen saamiseksi 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L5, L6	

kurssin nimi	VAIKUTTAJA 1	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● opitaan kunnioittamaan omaa ympäristöä ja luontoa ja suojelemaan sitä ● opitaan luonnossa liikkumisen ja selviytymisen perustaitoja ● opitaan ymmärtämään ihmisen merkitys luontoympäristön säilymiselle elinkelpoisena 	<ul style="list-style-type: none"> ● lähiseudun luontokohteet ● luonnossa selviytyminen ● jokamiehenoikeudet ● Itämeri
laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L5, L7	

kurssin nimi	VAIKUTTAJA 2	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● opitaan kansalaisvaikuttamisen taitoja ● rohkaistaan oppilaita vaikuttamaan omiin ja lähiympäristön asioihin ● kannustetaan oppilaita vapaaehtoistyöhön 	<ul style="list-style-type: none"> ● lasten ja nuorten vaikuttamisen kanavat ● Miten koulu toimii? ● avustusprojektin järjestäminen tai jo olemassa olevaan osallistuminen
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L7	

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
L3 Arjen taidot
L4 Monilukutaito
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
L6 Työelämän taidot ja yrittäjyys
L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

9.6 Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 7 - 9

9.6.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>
Keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>oppilas vahvistaa taitoaan toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoi omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. oppilas harjoittelee kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa.</p>	<p>oppilas vahvistaa taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoi omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä oppilas harjoittelee kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa</p>	<p>oppilas vahvistaa taitoaan toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoi omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä oppilas harjoittelee kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa</p>

	<p>oppilas tekee havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksuu niitä osaksi omaa kielenkäyttöään.</p> <p>oppilas tutustuu teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla.</p> <p>oppilas harjoittaa kykyään käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa</p> <p>oppilas harjoittelee arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan ja viestintätapojaan ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.</p>	<p>oppilas tekee havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksuu niitä osaksi omaa kielenkäyttöään</p> <p>oppilas tutustuu teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla</p> <p>oppilas harjoittaa kykyään käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa</p> <p>oppilas harjoittelee valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista.</p> <p>oppilas harjoittelee arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan ja viestintätapojaan ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.</p>	<p>oppilas tekee havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksuu niitä osaksi omaa kielenkäyttöään</p> <p>oppilas jatkaa tutustumistaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla</p> <p>oppilas harjoittaa kykyään käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa</p> <p>oppilas harjoittelee arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan ja viestintätapojaan ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita</p>
Tekstien tulkitseminen			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja</p>	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja</p>	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja</p>

	<p>laajentamaan sana- ja käsitevarastoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudentlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>laajentamaan sana- ja käsitevarastoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudentlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>laajentamaan sana- ja käsitevarastoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudentlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>
Keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>oppilas syventää tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisten median tekstejä</p> <p>oppilas syventää tekstin ymmärtämisen strategioita ja seuraa lukutaitonsa kehittymistä</p> <p>oppilas eläytyy luettuun, reflektoi omaa elämäänsä luetun avulla ja jakaa lukukokemuksiaan muiden kanssa</p> <p>oppilas tunnistaa ja tulkitsee kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syventää fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemustaan</p> <p>oppilas tutustuu tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioi niiden luotettavuutta.</p>	<p>oppilas syventää tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisten median tekstejä</p> <p>oppilas syventää tekstin ymmärtämisen strategioita ja seuraa lukutaitonsa kehittymistä</p> <p>oppilas tutustuu erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamisen</p>	<p>oppilas syventää tulkinnan taitojaan lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisten median tekstejä</p> <p>oppilas syventää tekstin ymmärtämisen strategioita ja seuraa lukutaitonsa kehittymistä</p> <p>oppilas laajentaa lukuharrastustaan nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen</p> <p>oppilas harjoittelee kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitojaan ja lisää käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa</p> <p>oppilas tunnistaa ja tulkitsee kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syventää fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta</p>

		perustelukeinoin ja retorisiin keinoihin oppilas tutustuu kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin oppilas pohtii tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esittää kriittisen lukijan kysymyksiä oppilas tunnistaa ja tulkitsee kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syventää fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta oppilas tutustuu tiedonhankinnan vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioi niiden luotettavuutta	oppilas tutustuu tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien tuottaminen			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstien tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta</p>	<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstien tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta</p>	<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstien tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta</p>

	<p>sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>
Keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>oppilas tuottaa fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä</p> <p>oppilas harjoittelee tekstien tuottamista vaihteittain</p> <p>oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa</p> <p>oppilas tutkii kirjoitettujen tekstien elementtejä sekä hyödyntää tätä tietoa omassa teksteissään</p> <p>oppilas syventää ymmärrystään kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmottaa kappaleiden, virikkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet) ja oppii käyttämään asioiden välisten</p>	<p>oppilas tuottaa fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisiä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä</p> <p>oppilas harjoittelee tekstien tuottamista vaihteittain</p> <p>oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa</p> <p>oppilas perehtyy erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin</p> <p>oppilas opiskelee erityisesti kertoville, kuvaajville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja</p>	<p>oppilas tuottaa fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä</p> <p>oppilas harjoittelee tekstien tuottamista vaihteittain</p> <p>oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa</p> <p>oppilas tutustuu lauseenvastikkeisiin ja niiden käyttöön</p> <p>oppilas tutkii sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyyli- ja valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat</p> <p>oppilas oppii käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien</p>

	<p>suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita oppilas tarkastelee erilaisia ajan ilmaisutapoja sekä harjoittelee niiden käyttöä omissa teksteissään oppilas perehtyy tekijänoikeuksiin ja noudattaa niitä omia tekstejä tuottaessaan</p>	<p>hyödyntää tätä tietoa tuottaessaan omia tekstejä oppilas harjoittelee tekstien kohdentamista ja kielen muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi oppilas tutustuu lauseenjäseniin ja lausekkeisiin ja oppii käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita oppilas tarkastelee erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja sekä harjoittelee niiden käyttöä omissa teksteissään oppilas noudattaa tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessaan</p>	<p>tuottamisessa ja muokkauksessa oppilas vahvistaa opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä oppilas noudattaa tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessaan</p>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p>	<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p>	<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p>

	T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi
Keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	oppilas tutkii tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käyttää käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella oppilas saa mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse oppilas tutustuu kirjallisuuden päälajeihin ja joihinkin alalajeihin oppilas lukee monipuolisesti nuortenkirjoja oppilasta kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen	oppilas tutkii tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käyttää käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella oppilas tutustuu mediakulttuurin eri muotoihin oppilas saa mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse oppilas tutustuu kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin sekä yleisen kirjallisuuden vaiheisiin oppilas lukee monipuolisesti nuortenkirjoja oppilasta kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen	oppilas tutkii tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käyttää käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella oppilas tekee tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn oppilas tutustuu Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin oppilas vertailee suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustuu suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin oppilas tutkii kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla oppilas tutustuu kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin oppilas saa mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria

			oppilas tutustuu suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin oppilas lukee monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta oppilasta kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen
--	--	--	--

9.6.2 Toinen kotimainen kieli

9.6.2.1 A1-kieli, ruotsi

Ruotsin kielen A-oppimäärä

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään</p> <p>T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>	<p>T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään</p> <p>T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>	<p>T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään</p> <p>T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>
Kielenopiskelutaidot			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p> <p>T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää</p>	<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p> <p>T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää</p>	<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p> <p>T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää</p>

	elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota</p> <p>T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista</p>	<p>T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota</p> <p>T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista</p>	<p>T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota</p> <p>T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista</p>
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä</p>	<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä</p>	<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä</p>
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>	<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>	<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>

Keskeiset sisältöalueet, aihepiirit ja rakenteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	vapaa-ajan vietto ja harrastukset vaatteet ja muoti koulunkäynti ja työelämä	terveys ja hyvinvointi tiedotusvälineet: tv, radio, lehdet, internet vapaa-ajan vietto ja harrastukset (esim. kirjallisuus, elokuvat, musiikki) pohjoismaat	opiskelu, työ ja ammatit ympäristö ja kestävä kehitys terveys ja hyvinvointi ihmisoikeudet Svenskfinland – Suomenruotsi ja suomenruotsalaiset
	aikamuodot: imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti substantiivien taivutus pronomineja päälauseen sanajärjestys kysymyssanoja ja –lauseita prepositioilmauksia adjektiivien taivutus ja vertailu ajanilmaukset ja määreellä alkavat lauseet päiväykset, kuukaudet, järjestysluvat	substantiivien ja adjektiivien määräinen muoto apuverbit imperatiivi man-rakenne refleksiiviverbit konditionaali sivulauseen sanajärjestys pronomineja adverbien vertailu ainesanat prepositioilmauksia	päälauseen sanajärjestys sivulauseen sanajärjestys epäsuora kysymyslause aikamuodot s-passiivi partisiipin presens ja perfekti verbejä (esim. vara-verbit, deponenttiverbit) pronomineja prepositioita kansallisuudet maantieteelliset nimet

9.6.2.2 Äidinkielenomainen ruotsi

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
Tavoitteet	7.	8.	9.
	T1 (painotetaan) edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielisissä ja -kulttuurisissa ympäristöissä	T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielisissä ja -kulttuurisissa ympäristöissä	T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielisissä ja -kulttuurisissa ympäristöissä
	T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä	T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä	T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä
	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten	T3 (painotetaan) ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten

	samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
Kielenopiskelutaidot			
Tavoitteet	7.	8.	9.
	<p>T4 (painotetaan) rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p> <p>T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia</p>	<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p> <p>T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia</p>	<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p> <p>T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia</p>
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
Tavoitteet	7.	8.	9.
	<p>T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista, keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä</p> <p>T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä</p>	<p>T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista, keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä</p> <p>T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä</p>	<p>T6 (painotetaan) rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia</p> <p>T7 (painotetaan) ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista, keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä</p> <p>T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä</p>

	huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset	huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset	huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
Tavoitteet	7.	8.	9.
	T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita	T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita	T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
Tavoitteet	7.	8.	9.
	T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan	T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan	T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan
Keskeiset sisältöalueet, aihepiirit ja rakenteet	7.	8.	9.
	vapaa-ajanvietto ja harrastukset perhejuhlat vaatteet ja muoti sadut Ruotsi ja ruotsalainen kulttuuri tietotekniikka	terveys ja hyvinvointi sää luonto liikenne ja matkustaminen tiedotusvälineet Tanska sananlaskut puhekieli ja kirjakieli	opiskelu, työ ja ammatit elinkeinoelämä ympäristö ja kestävä kehitys Norja ja Islanti suomalainen yhteiskunta ihmisoikeudet merkittäviä suomenruotsalaisia
	sanaluokat oikeinkirjoitus sanajärjestys puhekieli ja kirjakieli	lauseenjäsenet pää- ja sivulause kysymyslauseita konditionaali prepositioilmauksia ilmaisuja (merkitysten muutokset, idiomattiset sanonnat)	pää- ja sivulause prepositioita kansallisuudet maantieteelliset nimet partisiipin preesens ja perfekti passiivi deponenttiverbit finlandismit puhekieli ja kirjakieli

9.6.3 Vieraat kielet

Englanti

Englannin A-oppimäärän tavoitteet luokilla 7-9

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
Kielenopiskelutaidot
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen

Tavoitteet ja sisällöt luokilla 7-9

7	8	9
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T9	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T9	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10
Kerrataan aikamuodot Lauseen sana- järjestys. Sanasto laajenee, mm. asuminen ja erilaiset elinympäristöt.	Adverbien vertailu, liitekysymykset, infinitiivi ja ing-muoto. Sanastoa kartutetaan, mm. kulttuurin eri osa-alueet.	Futuuriehtolause 1. ja 2. konditionaali, passiivi, fraasiverbit, indefiniitti- pronominit. Sanastossa mm. ympäristön- suojele, media, opiskelu ja työelämä.
S1, S2 osittain myös S3	S1, S2, osittain myös S3	S3, lisäksi myös S1 ja S2

9.6.4

Matematiikka

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
Merkitys, arvot ja asenteet	T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien
Työskentelyn taidot	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun T9	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun T9	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun T9

	opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa</p> <p>T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla</p> <p>T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaailukuihin</p> <p>T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta</p> <p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan</p> <p>T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista</p> <p>T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä</p> <p>T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia</p> <p>T18</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa</p> <p>T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla</p> <p>T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaailukuihin</p> <p>T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta</p> <p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan</p> <p>T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista</p> <p>T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä</p> <p>T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia</p> <p>T18</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa</p> <p>T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla</p> <p>T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaailukuihin</p> <p>T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta</p> <p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan</p> <p>T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista</p> <p>T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä</p> <p>T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia</p> <p>T18</p>

	kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
Ajattelun taidot ja menetelmät	Ajattelun taitojen ja menetelmien keskeiset sisällöt on liitetty muihin sisältöalueisiin. Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.		
Luvut ja laskutoimitukset	lukualueet negatiiviset luvut murtolukulaskuja vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo jaollisuus ja alkutekijät potenssin käsite ongelmanratkaisu	desimaaliluvut tarkka arvo ja likiarvo prosenttilasku potenssit neliöjuuri ongelmanratkaisu	tutustuminen todistamisen perusteisiin prosenttilaskun kertaaminen ja syventäminen lukujen ja laskutoimitusten kertaus
Algebra	lukujonot muuttujan käsite ensimmäisen asteen yhtälöt	verran potenssilausekkeet polynomikäsite vaillinainen toisen asteen yhtälö ensimmäisen asteen epäyhtälö	polynomilaskenta ongelmanratkaisu ja sanalliset tehtävät lausekkeiden muodostaminen yhtälöparit algebrallisesti algebran kertaus
Funktiot	lausekkeet	suoran piirtäminen	funktiot ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaaja kuvaajan tulkitseminen funktion nollakohdat yhtälöparit graafisesti funktioiden kertausta
Geometria	tasogeometrian peruskäsitteet kulmat	yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys ympyrä	Pythagoran lause trigonometria avaruusgeometria

	yksikkömuunnokset monikulmiot koordinaatisto	Thaleen lause monikulmioiden piiri ja pinta- ala pinta-alan yksiköt	geometrian kertausta pinta-alan ja tilavuuden yksiköt
Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys	logiikka ja ohjelmointi	tilastotieto todennäköisyyslaskenta digitaaliset työkalut	algoritminen ajattelu logiikka

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
Biologinen tieto ja ymmärrys	<p>T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja</p> <p>T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta</p> <p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle</p>	<p>T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja</p> <p>T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta</p> <p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle</p> <p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseräitä</p> <p>T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys</p>	<p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseräitä</p> <p>T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja</p>
Biologiset taidot	<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</p> <p>T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian</p>	<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</p> <p>T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian</p>	<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</p> <p>T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian</p>

	<p>tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa T9</p> <p>ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi T10</p> <p>ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella T11</p> <p>kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa</p>	<p>tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa T9</p> <p>ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi T10</p> <p>ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella T11</p> <p>kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa</p>	<p>tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa T11</p> <p>kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa</p>
Biologian arvo- ja asennetavoitteet	T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi
Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
Biologinen tutkimus	- biologisen tutkimuksen vaiheet oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi	- biologisen tutkimuksen vaiheet oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi	- biologisen tutkimuksen vaiheet oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi
Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön	-vastuullinen luonnossa liikkuminen -lajintuntemus -metsän ja muiden ekosysteemien tutkiminen ja vertailu -maastotyöskentelyä, jossa havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin	-vastuullinen luonnossa liikkuminen -lajintuntemus -metsän ja muiden ekosysteemien tutkiminen ja vertailu -maastotyöskentelyä, jossa havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin	
Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta	-suomalaisen metsäekosysteemin rakenne ja toiminta sekä ihmisen toiminnan vaikutukset niissä		

	<ul style="list-style-type: none"> -perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä -lajien ekologia ja lajien väliset vuorovaikutussuhteet -eliökokoelman koostaminen -ekosysteemien monimuotoisuus ja sen tärkeys 		
Mitä elämä on		<ul style="list-style-type: none"> -elämän perusilmiöt biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin -kasvien kasvatusta -eliökunnan rakenne ja monimuotoisuus vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä -perinnöllisyyden ja evoluution perusteet -bioteknologian mahdollisuudet ja haasteet 	

Kohti kestävästä tulevaisuudesta		<ul style="list-style-type: none"> -luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen -ilmastonmuutos -luonnonvarojen kestävä käyttö -lähiympäristön muutokset -luonnonvarojen kestävä käytön ekologiset, sosiaaliset, taloudelliset ja eettiset periaatteet -kestävä ravintotuotanto -eläinten hyvinvointi -biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuudet kestävästä tulevaisuudesta kannalta. -luonnonsuojelun tavoitteet, keinot ja saavutukset. 	
Ihminen			<ul style="list-style-type: none"> -ihmiskehon toiminta ja rakenne -ihmiskehon elintoiminnot ja säätelyjärjestelmät -kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteet -perimän ja ympäristön vaikutukset ihmisen eri

			ominaisuuksien kehittymiseen
--	--	--	------------------------------

9.6.6 Maantieto

<p>7.</p> <p>T1 tukea oppilaan jäsenyneen karttakuvan rakentumista maapallosta</p> <p>T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla</p> <p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestäväen käytön merkitys</p>	<p>8.</p> <p>T1 tukea oppilaan jäsenyneen karttakuvan rakentumista maapallosta</p> <p>T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla</p> <p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestäväen käytön merkitys</p>	<p>9.</p> <p>T1 tukea oppilaan jäsenyneen karttakuvan rakentumista maapallosta</p> <p>T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla</p> <p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestäväen käytön merkitys</p>
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä</p> <p>T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geometriataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja</p> <p>T9</p>	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä</p> <p>T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geometriataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja</p> <p>T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia</p>	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä</p> <p>T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geometriataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja</p> <p>T9</p>

<p>harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa</p> <p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja</p>	<p>muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa</p> <p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja</p>	<p>harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa</p> <p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja</p>
<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</p> <p>T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa</p>	<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</p> <p>T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa</p>	<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</p> <p>T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa</p>
<p>7.</p>	<p>8.</p>	<p>9.</p>
<p>-Kartan peruskäsitteiden ymmärtäminen sekä erilaisiin maasto- ja teemakarttoihin perehtyminen.</p> <p>-Koko maailman hahmottaminen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksuminen.</p> <p>-Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian säännöllinen käyttö.</p>	<p>-Kartan peruskäsitteiden ymmärtäminen sekä erilaisiin maasto- ja teemakarttoihin perehtyminen.</p> <p>-Koko maailman hahmottaminen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksuminen.</p> <p>-Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian säännöllinen käyttö.</p>	<p>-Kartan peruskäsitteiden ymmärtäminen sekä erilaisiin maasto- ja teemakarttoihin perehtyminen.</p> <p>-Koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksuminen.</p> <p>-Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian säännöllinen käyttö.</p>
<p>-Ajankohtaisten uutisten seuranta maailman eri alueilta ja uutisten sijoittaminen kartalle.</p> <p>-Uutistapahtumien taustojen kriittinen pohdinta ja alueellisen merkityksen ymmärtäminen.</p> <p>-Uutisseurannan yhdistäminen maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.</p> <p>-Tutustuminen työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla</p>	<p>-Ajankohtaisten uutisten seuranta maailman eri alueilta ja uutisten sijoittaminen kartalle.</p> <p>-Uutistapahtumien taustojen kriittinen pohdinta ja alueellisen merkityksen ymmärtäminen.</p> <p>-Uutisseurannan yhdistäminen maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.</p> <p>-Tutustuminen työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla</p>	<p>-Ajankohtaisten uutisten seuranta maailman eri alueilta ja uutisten sijoittaminen kartalle.</p> <p>-Uutistapahtumien taustojen kriittinen pohdinta ja alueellisen merkityksen ymmärtäminen.</p> <p>-Uutisseurannan yhdistäminen maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.</p> <p>-Tutustuminen työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla</p>

tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen	tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.	tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.
-Planetaarisuus ja sen vaikutukset maapallolla. -Vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet. -Elämän perusedellytykset kuten puhdas ilma, vesi ja ravinto, niiden esiintyminen ja kestävä käyttö.		
	-Tutustuminen kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoin Suomeen, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. -Ympäristön vaikutus elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. -Ihmisoikeudet. -Hyvän elämän edellytykset erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.	
	-Luonnonvarojen kestävä käyttö. -Biotalousmahdollisuudet Suomessa ja muualla maailmassa. -Tuotteiden elinkaari. -Omat kulutusvalinnat ja vastuullisuus kansalaisena. -Ympäristömuutokset, erityisesti ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. -Ympäristön tila. -Itämeren alueen yhteistyömahdollisuudet. -Globalisaation vaikutukset. -Alueelliset kehityskysymykset.	
		-Oman kotiseudun erityispiirteet. Suomen maisema-alueet. -Kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. -Osallistuminen oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. -Maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

9.6.7 Fysiikka

Tavoitteet	7.	8.	9.
Merkitys, arvot ja asenteet	T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun

	<p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta</p>	<p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta</p>	<p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta</p>
Tutkimisen taidot	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia</p> <p>T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia</p> <p>T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia</p> <p>T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p>

	T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen	T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämässä sekä ennusteiden tekemisessä T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä,	T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämässä sekä ennusteiden tekemisessä T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä,	T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämässä sekä ennusteiden tekemisessä T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä,

	järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet	7.	8.	9.
Luonnontieteelliset tutkimusmenetelmät S1	Hypoteesit Mittaaminen (suureet, yksiköt) Taulukot ja graafit		
Aaltoliike S3	Aaltoliikkeen ominaisuuksia Valon ja äänen ominaisuuksia ja sovelluksia		
Lämpö S2, S3	Lämmitys ja jäädytys Lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset Lämpöenergia		

Liike ja voima S5		Tasainen liike Kiihtyvä liike Kappaleiden ja voiman välinen vuorovaikutus Tiheys ja noste Paine	
Sähkö S6		Staattinen sähkö Tasavirtapiirin käyttö ja tekniikka Sähköenergia ja teho	
Liike ja energia S4, S5		Työ (yksinkertaiset koneet) Mekaaninen energia Teho ja hyötysuhde	
Sähkön ja magnetismin välinen yhteys S3			Magneettiset ilmiöt Sähkömagneettinen induktio ja sen käyttömahdollisuudet Sähkö yhteiskunnassamme
Tähtitiede ja ydinfysiikka S2			Aurinkokunta Maailmankaikkeuden rakenne Radioaktiivisuus ja ionisoiva säteily

9.6.8 Kemia

Tavoitteet	7.	8.	9.
Merkitys, arvot ja asenteet	<p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta</p>	<p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta</p>	<p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta</p>
Tutkimisen taidot	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan</p>

	<p>niitä ja koko tutkimusprosessia T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</p>	<p>niitä ja koko tutkimusprosessia T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</p>	<p>niitä ja koko tutkimusprosessia T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</p>
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen	<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa T14</p>	<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa T14</p>	<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa T14</p>

	ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojään ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojään ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojään ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
--	---	---	---

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet	7.	8.	9.
Luonnontieteelliset tutkimusmenetelmät S1, S2, S4	Turvallisuus Hypoteesit Mittaaminen Taulukot & graafit		
Atomit ja alkuaineet S4, S5, S6	Atomimalli Alkuaineet Kemialliset merkit Atomit yhdisteissä		
Aine S4, S5, S6	Puhdas aine Seos (heterogeeninen, homogeeninen) Erotusmenetelmiä		
Kemiallinen reaktio S2, S4, S6	Kemialliset reaktiot ja yhdisteet Reaktionopeus Palaminen Paloturvallisuus		
Jaksollinen järjestelmä S4, S5		Jaksollinen järjestelmä Ionit ja ioniyhdisteet Molekyylit	
Hapot, emäkset ja ympäristö S4, S6		ph-arvo Emäksinen ja hapan Neutralisointi Happamat ja emäksiset oksidit ympäristössä	
Metallien kemiaa S2, S3, S4		Metallien ominaisuudet ja jalostus Sähkökemiallinen jännitesarja	

		Galvaaninen kenno ja elektrolyysi Hapetus-pelkistysreaktiot	
Orgaaninen kemia S1, S2, S3, S4, S5, S6			Yksinkertaiset orgaaniset yhdisteet (hiilivedyt, alkoholit, karboksyylihapot) Orgaanisten yhdisteiden ominaisuudet ja käyttö Orgaanisten yhdisteiden käyttö arkielämässä

9.6.9 Terveystieto

Terveystieto vuosiluokat 7-9			
	7	8	9
	<p>- ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä</p> <p>voimavaralähtöisesti</p> <p>- ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa</p> <p>- ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätämään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä</p> <p>- ohjata oppilasta tunnistamaan ja</p>	<p>- ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja</p> <p>- ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauten liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä</p> <p>- ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>- ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa</p> <p>- ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti</p> <p>- ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä</p>

	<p>arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja</p> <p>- ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.</p>	<p>merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille</p> <p>- tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä</p>	<p>- ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille</p> <p>- ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiseksi sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä</p> <p>- tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä</p>
--	--	--	--

Keskeinen sisältö vuosikursseilla 7-9	7	8	9
	<p>Opetuksessa fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen terveys muodostaa kokonaisuuden, jonka merkitys oppilaan tulisi ymmärtää.</p> <p>Opetuksessa painottuu ihmisen elämäntyyli, kasvu ja kehitys.</p> <p>Opetuksessa käsitellään identiteettiä, minäkuvaan, itsetuntoon, itseluottamukseen, itsetuntemukseen ja tunteisiin liittyviä</p>	<p>Opetuksen sisällöt ohjaavat oppilasta tiedostamaan vastuunsa omasta terveydestään. Oppilasta kannustetaan tekemään terveytensä kannalta oikeita valintoja.</p> <p>Oppilas perehtyy ravitsemus- ja uniongelmiin sekä niiden terveysvaikutuksiin pohtimalla, keskustelemalla ja tarkastelemalla tietoa kriittisesti.</p>	<p>Opetus keskittyy turvallisuus- ja vuorovaikutustaitoihin. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn. Opetuksessa pohditaan keinoja psyykkisen hyvinvoinnin rakentamiseen.</p> <p>Opetuksessa painottuu ensiapu ja avun</p>

	<p>kysymyksiä. Myös kiusaamisen ehkäisyä, murrosikä ja seksuaalista kehitystä käsitellään. Opetuksessa pohditaan perheen, ystävyiden ja huolenpidon merkitystä.</p> <p>Opetuksessa painotetaan arkirytmien, unen, ravinnon ja ravitsemustottumusten, liikunnan ja hygienian merkitystä. Oppilas pohtii arvovalintojaan, reflektoi, keskustelee ja suhtautuu kriittisesti eri tietolähteisiin.</p>	<p>Opetus käsittelee päihteitä ja riippuvuutta aiheuttavia aineita sekä niiden vaikutusta elimistöön.</p> <p>Suurin osa seksuaalikasvatuksesta annetaan vuosiluokalla 8. Oppilas pohtii liikunnan terveysvaikutuksia ja ymmärtää toivottavasti liikkumattomuuden ja passiivisen elämäntavan riskit.</p>	<p>kutsuminen paikalle hätätilanteessa. Oppilaan kriittistä kykyä tarkastella eri tietolähteitä vahvistetaan. Samalla häntä ohjataan kriittisesti arvioimaan erilaisten markkinointi- ja vaikutuskeinojen luotettavuutta.</p> <p>Oppilas perehtyy kansantauteihin. Tavoitteena on, että oppilas keskustelun ja reflektion kautta ymmärtää omien valintojensa merkityksen terveydelleen. Seksuaaliterveyttä käsitellään vuosiluokalla 9 kerraten kuitenkin vuosiluokalla 8 opiskeltuja asioita. Opetuksessa painottuu kestävä elämäntapa ja vastuullinen kuluttaminen.</p>
--	---	---	---

9.6.10 Uskonto

Evankelis-luterilainen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<ul style="list-style-type: none"> ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta ohjataan perehtymään maailmanuskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan 	<ul style="list-style-type: none"> ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta ohjataan tietojen syventämiseen ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja 	<ul style="list-style-type: none"> ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja ohjataan perehtymään oman ja muiden uskontojen sekä katsomusten etiikan käsitteisiin, ihmisoikeuksiin ja eettisiin periaatteisiin

	<p>kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina • ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina • ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin • ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen
Keskeiset sisältöalueet luokilla 7-9	7.	8.	9.
Suhde omaan uskuntoon		-Oman uskonnon synty -Kirkkokunnat, oppi ja ekumenia paikalliset olosuhteet huomioiden -Raamattu, kulttuurinen merkitys	

Uskontojen maailma	-Uskontojen ja katsomusten syvempi tuntemus -Uskonnot osana kulttuuria -Ajankohtaiset uskonnolliset ilmiöt -Kaukoidän uskonnot		
Hyvä elämä			-Hyvän elämän ja eettisten kysymysten pohtiminen -Kristillinen etiikka -YK:n Ihmisoikeuksien sopimus -Ajankohtaiset ja ikäkauteen liittyvät elämänkysymykset

Ortodoksinen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta 	<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta • ohjataan tietojen syventämiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan

	<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan perehtymään maailmanuskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen • ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa • ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin • ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa • ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja • autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina • ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<p>uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja • ohjataan perehtymään oman ja muiden uskontojen sekä katsomusten etiikan käsitteisiin, ihmisoikeuksiin ja eettisiin periaatteisiin • autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina • ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin • ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen
Keskeiset sisältöalueet luokilla 7-9	7.	8.	9.
Suhde omaan uskontoon	<p>Kirkon syntyvaiheita</p> <ul style="list-style-type: none"> • alkuseurakunta, apostolien lähetystyö, marttyyrikirkko, jakamaton kirkko, suuri skisma, kirkon jakaantuminen <p>Kirkon opin muotoutuminen,</p>	<p>Suomen ortodoksinen kirkko, historiaa ja nykyaikaa</p> <p>Seurakunnat, hiippakunnat, kirkkokunnat</p> <p>Patriarkaatit</p> <p>Luostarit ja asketismi</p> <p>Globaali ortodoksisuus</p>	<p>Ajan pyhittäminen ortodoksin elämässä, kirkkovuosi, rukoileminen</p> <p>Kirkkotaide opin ilmentäjänä</p>

	uskontunnustus ja traditio Raamattu kirkon kirjana ● synty, sisällön muotoutuminen ja käyttäminen Diakonia ● julistaminen ja lähimmäisenrakkaus	Kirkollisia toimijoita ja järjestöjä Uskonnolliset aiheet mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	
Uskontojen maailma	Uskontojen ja katsomusten syvempi tuntemus ● juutalaisuus ● islam ● kristilliset kirkot Ortodoksiset patriarkaattit Orientaalinen ortodoksisuus	Uskontojen ja katsomusten syvempi tuntemus ● hindulaisuus ● buddhalaisuus Uskonnoista syntyneitä erilaisia ilmiöitä arjessa ● jooga, meditaatio Luostarit ja asketismi muissa uskonnoissa Siirtymäriitit eri uskonnoissa ja katsomuksissa	Uskontojen ja katsomusten syvempi tuntemus ● Kiinan ja Japanin uskonnot ● luonnonuskontoja ● suomalainen muinaisuskonto ● uudempia uskontoja ● uskonottomuus, ateismi Uskontunnustus ilmiönä uskonnoissa Taide eri uskonnoissa Ekumenia Uskonnot maailman politiikassa

Islamilainen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<ul style="list-style-type: none"> ● ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta ● ohjataan perehtymään maailmanuskontoihin, katsomuksiin ja uskonottomuuteen ● ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä 	<ul style="list-style-type: none"> ● ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta ● ohjataan tietojen syventämiseen ● ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, 	<ul style="list-style-type: none"> ● ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa ● ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä

	<p>tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin • ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<p>maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja • autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina • ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<p>uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjataan perehtymään oman ja muiden uskontojen sekä katsomusten etiikan käsitteisiin, ihmisoikeuksiin ja eettisiin periaatteisiin • autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina • ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin • ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen
Keskeiset sisältöalueet luokilla 7-9	7.	8.	9.
Suhde omaan uskuntoon	<ul style="list-style-type: none"> • islamin pilarit • islamin uskonkappaleet • islamin profeetat • profeetta Muhammedin elämä • Koraanin kokoaminen • islamin historia Muhammedin jälkeen • islamilainen kulttuuri • islamin monimuotoisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • islamin pilarit • islamin uskonkappaleet • islamin profeetat • profeetta Muhammedin elämä • Koraanin kokoaminen • islamin historia Muhammedin jälkeen • islamilainen kulttuuri • islamin monimuotoisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • islamin pilarit • islamin uskonkappaleet • islamin profeetat • profeetta Muhammedin elämä • Koraanin kokoaminen • islamin historia Muhammedin jälkeen • islamilainen kulttuuri • islamin monimuotoisuus
Uskontojen maailma	<ul style="list-style-type: none"> • uskontojen syntyminen ja tarve • alkuperäiskansojen uskonnot • uskonnot Suomessa ennen ja nyt • juutalaisuus • kristinusko • islam Suomessa, Euroopassa ja maailmassa • hindulaisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • uskontojen syntyminen ja tarve • alkuperäiskansojen uskonnot • uskonnot Suomessa ennen ja nyt • juutalaisuus • kristinusko • islam Suomessa, Euroopassa ja maailmassa • hindulaisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • uskontojen syntyminen ja tarve • alkuperäiskansojen uskonnot • uskonnot Suomessa ennen ja nyt • juutalaisuus • kristinusko • islam Suomessa, Euroopassa ja maailmassa • hindulaisuus

	<ul style="list-style-type: none"> ● buddhalaisuus ● uskonnottomuus ● uskonnon ja tieteen ero ja yhteys 	<ul style="list-style-type: none"> ● buddhalaisuus ● uskonnottomuus ● uskonnon ja tieteen ero ja yhteys 	<ul style="list-style-type: none"> ● buddhalaisuus ● uskonnottomuus ● uskonnon ja tieteen ero ja yhteys
Hyvä elämä	<ul style="list-style-type: none"> ● suvaitsevaisuus ● islamin etiikka ● islamin laki ● elämän kunnioittaminen ● naisen asema 	<ul style="list-style-type: none"> ● suvaitsevaisuus ● islamin etiikka ● islamin laki ● elämän kunnioittaminen ● YK:n ihmisoikeus julistus ● naisen asema ● juhlapäivät 	<ul style="list-style-type: none"> ● suvaitsevaisuus ● islamin etiikka ● islamin laki ● elämän kunnioittaminen ● YK:n ihmisoikeus julistus ● naisen asema ● juhlapäivät ● islamilainen taide

9.6.11 Elämänkatsomustieto

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>Ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena.</p> <p>Ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.</p> <p>Ohjata ja kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun ymmärtämiseen ja hyväksymiseen.</p> <p>Ohjata oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan ja tunnistamaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia.</p> <p>Ohjata oppilasta vahvistamaan omaa kulttuurista yleissivistystä.</p>	<p>Ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena.</p> <p>Ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.</p> <p>Ohjata ja kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun ymmärtämiseen ja hyväksymiseen.</p> <p>Ohjata oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan.</p> <p>Ohjata oppilasta vahvistamaan omaa kulttuurista yleissivistystä.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan ja tunnistamaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia ja niiden</p>	<p>Ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena.</p> <p>Ohjata oppilasta tunnistamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.</p> <p>Ohjata ja kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun ymmärtämiseen ja hyväksymiseen.</p> <p>Ohjata oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden</p>

		keskinäistä vuorovaikutust a. Ohjata oppilasta tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitystä ja eettistä perustaa.	merkitystä ja eettistä perustaa. Ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
Katsomus ja kulttuuri	Katsomusten historiaa ja katsomusvapaus Maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämäkatsomuksen käsitteet Oman elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamisen tukeminen Ihmisenä kasvaminen Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys erilaiset näkemykset maailmankuvasta ja sen subjektiivisesta muotoutumisesta maailmankuvan ajalliset muutokset kulttuurin käsitteen määrittely kulttuurin ilmeneminen mm. mediassa ja taiteessa Teistiset ja ateistiset katsomukset nykymaailmassa eri uskontokunnat	Katsomusten historiaa ja katsomusvapaus Katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutuminen erilaisissa yhteiskunnissa Maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämäkatsomuksen käsitteet Oman elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamisen tukeminen Ihmisenä kasvaminen persoonallisuuden synty, nuoruuden -käsite, ja suhteet muihin ihmisiin ihmisyys ja inhimillisyys Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys erilaiset näkemykset maailmankuvasta ja sen subjektiivisesta muotoutumisesta katsomusten historiaa ja niiden kohtaamia Unescon suojelema maailman kulttuuri- ja luonnonperintö Teistiset ja ateistiset katsomukset nykymaailmassa erilaiset vähemmistöt ja enemmistöt Ihmisen ja yhteiskunnan välinen suhde	Katsomusten historiaa ja katsomusvapaus Katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutuminen erilaisissa yhteiskunnissa Maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämäkatsomuksen käsitteet Oman elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamisen tukeminen Ihmisenä kasvaminen persoonallisuuden synty, nuoruuden -käsite, ja suhteet muihin ihmisiin ihmisyys ja inhimillisyys Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys erilaiset näkemykset maailmankuvasta ja sen subjektiivisesta muotoutumisesta katsomusten historiaa ja niiden kohtaamia Unescon suojelema maailman kulttuuri- ja luonnonperintö erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja niiden taustalla olevat yksilölliset syyt ja yhteisölliset käytännöt oma rooli aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.

Etiikan perusteita	Etiikan peruskysymykset ja pääsuunnat hyvän elämän lähtökohdat	Etiikan peruskysymykset ja pääsuunnat Hyvän elämän lähtökohdat Yleisinhimilliset arvot: totuus, hyvyys, kauneus, oikeudenmukaisuus Teon eettinen arviointi tahallisuus, tekijän tarkoitus, teon seuraukset etiikka nuorten arjessa ja sosiaalisessa mediassa	Etiikan peruskysymykset ja pääsuunnat Hyvän elämän lähtökohdat Yleisinhimilliset arvot: totuus, hyvyys, kauneus, oikeudenmukaisuus Teon eettinen arviointi oma eettinen ajattelu tahallisuus, tekijän tarkoitus, teon seuraukset etiikka nuorten arjessa ja sosiaalisessa mediassa Ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden eettinen perusta
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	Ihmisarvo Ihmisoikeudet ja niiden kehittyminen Ihmisten välinen yhdenvertaisuus Lasten ja nuorten oikeudet Kestävä tulevaisuus ja sen mahdollisuudet Ympäristöetiikka eläinten oikeudet	Ihmisarvo Ihmisoikeudet ja niiden kehittyminen Ihmisten välinen yhdenvertaisuus Ihmisoikeusloukkaukset apartheid holokausti Kestävä tulevaisuus ja sen mahdollisuudet Vastuullisuus ja oma rooli kestäväen tulevaisuuden hyväksi	Ihmisarvo Ihmisoikeudet ja niiden kehittyminen Ihmisten välinen yhdenvertaisuus Ihmisoikeusloukkaukset apartheid holokausti Ihmisen ja luonnon suhde erilaiset käsitykset: humanistinen, utilistinen, mystinen, luontokeskeinen Kestävä tulevaisuus ja sen mahdollisuudet oma rooli kestäväen tulevaisuuden hyväksi Tulevaisuus tulevaisuuden tutkiminen luonnon ja yhteiskunnan tulevaisuus, maailmanperintö minun tulevaisuuteni

9.6.12 Historia

7. luokka

Tavoitteet

Luokalla 7 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Oppilaan oppimisen arviointi

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Sisällöt

Oppiaineen osa-alueet	Yhteiskunta muutoksessa	Suomi autonomian aikana	Imperialismi
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> ● Ranskan vallankumous ja Napoleon ● Ideologiat ● Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys 	<ul style="list-style-type: none"> ● Suomi osaksi Venäjää ● Autonomia ● Elämä 1800-luvun Suomessa ● Kansallinen identiteetti syntyy ● Venäläistämisen aika ● Tie itsenäisyyteen 	<ul style="list-style-type: none"> ● Suurvallat ● Kolonialismi ● Kohti ensimmäistä maailmansotaa
Paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely: Länsi-Uusimaan ruukkien historia			

8. luokka

Oppilaan oppimisen arviointi

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen

ja historiallisen ajattelun hallintaan. Päättöarvosana luokan 8 päättyessä muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.

Sisällöt

Oppiaineen osa-alueet	Suursotien aika	Kylmä sota	Suomi 1900-luvulla	Yksi maailma vai jakautunut maailma?
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • Ensimmäisen maailmansodan seuraukset • Diktatuurit • Toinen maailmansota, syyt ja seuraukset • Ihminen sodassa 	<ul style="list-style-type: none"> • Idän ja lännen välinen konflikti • Kriisit ja kilpavarustelu • Neuvostoliiton hajoaminen • Itä-Eurooppa demokratisoituu 	<ul style="list-style-type: none"> • Itsenäisyys ja sisällissota • 1920- 1930-luvut • Suomi toisessa maailmansodassa • Hyvinvointiyhteiskunta syntyy • Suomi idän ja lännen välissä 	<ul style="list-style-type: none"> • Teollistuneet maat ja kehitysmaat • Kansainvälinen yhteistyö • Lännen ja kolmannen maailman välinen konflikti • Globalisaatio
<p>Paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely:</p> <p>Sotien vaikutus Länsi-Uusimaalla</p>				

9.6.13 Yhteiskuntaoppi

Tavoitteet luokalla 9

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi ja taloudellisesti toimijoiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamisissaan tilanteissa. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamisissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokalla 9 painotetaan oppilaan mahdollisuuksia ja kykyä vaikuttaa demokraattisessa yhteiskunnassa sekä oppilaan vastuuta omista valinnoistaan. Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan rakenteisiin sekä siihen liittyviin käsitteisiin.

Oppilaan arviointi luokalla 9

Arvioinnilla oppilaita rohkaistaan soveltamaan yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta ja perustelemaan sitä.

Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.

Sisällöt luokalla 9

Oppiaineen osa-alueet	Arjen taidot	Demokratia	Kansalaisaktiivisuus	Talous
Keskeiset sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • Työelämä • Perhe-elämä 	<ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisoikeudet ja -velvollisuudet • Laki ja turvallisuus • Vähemmistöt • Kunta • Valtio • EU 	<ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisjärjestöt • Demokraattiset vaikutusmahdollisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> • Arkielämän talous • Kestävä kulutus • Kansantalous • Yritys ja yrittäminen • Globalisaatio
			Mediataito	
			Keskustelut	
Luokan paikalliset painotukset ja tehtävät: Yrityskäynnit ja vieraat				

9.6.14 Musiikki

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.
	oman äänen hallinta yhteinen syke ryhmämusisoinnin vastuun oivaltaminen vastuu omasta ja kaverin kuulosta erilaisten musiikkikulttuureiden paikallistaminen ja erilaisten musiikkimieltymysten kunnioittaminen. musisointitaitojen vahvistuminen musiikin tekeminen tietokoneella	peruskoulun oppiaineen kertaus ajankohtaiseen musiikkiin tutustuminen ja oman musiikin luominen. tekijänoikeuksien ymmärtäminen käytännössä
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9	7.	8.
Miten musiikissa toimitaan	äänenkäytön ja laulutaidon perusteet äänenmurroksen vaikutus sekä laulaminen eri rekistereissä kuulonhuolto. eho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perusteet musiikkiteknologian perusteet	syvempää äänenkäytön opetusta kuoronuottiin tutustuminen ja moniääninen laulaminen bändisoiton perusteiden syventämistä sovittamisen perusteet
Mistä musiikki muodostuu	käsitteet: melodia, harmonia, rytm, sointiväri, dynamiikka, tahti, tahtiosoitus, A-osa, B-osa, C-osa, intro, coda, kertausmerkit, maalit nuotintamisen perusteita	oman melodian tai rytmin keksiminen, kirjoittaminen ja soittaminen
Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa	musiikin merkitys eri elämäntilanteissa ja sen vaikutus yksilöön ja yhteiskuntaan	tutustuminen elokuvamusiikkiin ja äänimaailman luominen mykkäelokuvaan tekijänoikeudet
Ohjelmisto	eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin soittaen, laulaen, kuunnellen, liikkuen	ajankohtaista musiikkia soittaen ja laulaen, kuunnellen ja liikkuen

9.6.15 Kuvataide

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
Tavoitteet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	Oppilas havainnoi ympäristöä ja visuaalista kulttuuria monin eri tavoin sekä huomaa havaintojen vaikuttavan omaan kulttuuriin	Ohjata ja kannustaa oppilasta pohtimaan taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin arvoja
Kuvallinen tuottaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	Oppilas osaa käyttää erilaisia tekniikoita ja havaintovälineitä omien ajatusten visuaalisessa ilmaisemisessa Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omia havaintoja, ajatuksia ja mielikuvia kuvataiteen keinoin	Innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessa
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
Tavoitteet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-8	7.	8.

	Ohjata ja opastaa mediakuvaston vastuulliseen käyttöön ja kriittiseen tarkasteluun	Omaehtoisen suhteen syventäminen kuvataiteeseen ja visuaaliseen kulttuuriin Opintoretki Ateneumiin, Kiasmaan tai Emmaan
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvostaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	Tukea oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan.	Kannustaa oppilasta pohtimaan kestävää kehitystä omassa kuvan tekemisessä ja laajemmin visuaalisessa kulttuurissa sekä vaikuttamaan kuvien avulla

9.6.16 Käsityö

Tavoitteet	<p>Ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi.</p> <p>Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan.</p> <p>Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.</p> <p>Ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.</p> <p>Ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.</p>
-------------------	---

	<p>Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä</p> <p>Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityö- prosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa.</p>
<p>Muotoilu ja suunnittelu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Muotoilussa oppilas etsii inspiraatiota ihmisestä ja hänen elinympäristöstään sekä luonnosta. Sekä paikallisia että muita kulttuuriperinteitä voidaan hyödyntää. Menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus innoittavat myös. ● Väri, muoto, rakenne, funktio, materiaali ja tekniikka sisältyvät muotoiluun ja suunnitteluun. ● Idea ja suunnitelma visualisoidaan ja esitellään. Esitys sisältää numeerisia ja/tai käsitteellisiä selitteitä sekä erilaisia merkkejä ja symboleja. ● Kulutus ja kestävä kehitys huomioidaan tuotesuunnittelussa ja valmistuksessa esim. käyttämällä kotimaisia tai paikallisesti tuotettuja raaka-aineita sekä kierrätettyjä materiaaleja. ● Tieto- ja viestintäteknikkaa käytetään suunnittelussa ja tiedon välittämisessä tarpeen mukaan.
<p>Tekeminen/Valmistaminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Myönteinen ajattelu ja myönteiset asenteet leimaavat suhtautumista käytännön valmiuksiin, käsityöhön ja tekniikkoihin. ● Käytännön valmiuksia analysoidaan eri yhteyksissä. ● Valmistuksessa/tekemisessä hyödynnetään teknologiaa ja ohjelmoitavia laitteita käytetään mahdollisuuksien mukaan. ● Oppilas työskentelee turvallisella tavalla ja oppii työsuojelun perusteita siinä ympäristössä, jossa käsityön opetus tapahtuu. ● Oppilas syventää tietämystään ja valmiuksiaan aikaisemmin opituissa tekniikoissa/uusissa tekniikoissa (esim. vaateompelu, kankaanpainanta tai -värjäys, lankatekniikat, huovutus, hitsaus- ja juotostekniikat, elektroniikka ja piirilevyjen valmistus).

	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas työskentelee päämäärätietoisesti ja on itse aloitteellinen ongelmien ratkaisussa ja työn tulosten arvioinnissa. • Oppilas on tietoinen omasta oppimisestaan. • Oppilaat auttavat ja tukevat toisiaan yksilöllisessä ja yhteisessä työskentelyssä. • Kommunikoinnissa käytetään oikeita käsitteitä. • Laitteiden ylläpitoa ja vianetsintää opetellaan. • Materiaalioppia, uudelleen käyttöä ja laitteiden korjauksia arvostetaan. • Tavoitteena on hyvin tehty työ.
Dokumentointi	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas osaa dokumentoida käsityöprosessia ja esitellä valmista tuotetta tieto- ja viestintäteknikan avulla.
Paikalliset erityispiirteet	<ul style="list-style-type: none"> • Paikallisia raaka-aineita käytetään mahdollisuuksien mukaan.

9.6.17 Liikunta

Luokat 7-9	7	8	9
Tavoitteet	<p>T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p> <p>T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa</p>	<p>T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p> <p>T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa</p>	<p>T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p> <p>T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p>

	<p>oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p> <p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta</p> <p>T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä</p> <p>T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille</p> <p>T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia</p>	<p>oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p> <p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta</p> <p>T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä</p> <p>T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille</p> <p>T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia</p>	<p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta</p> <p>T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä</p> <p>T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille</p> <p>T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia</p>
Keskeiset sisällöt	7	8	9

Fyysinen toimintakyky	<p>Monipuolisia aktiviteetteja: leikkejä, pallopelejä, voimistelua ja harjoituksia välineillä ja ilman välineitä</p> <p>Opetus eri oppimisympäristöissä (luonto, pallokenttä, koulupiha, liikuntasali) ja eri vuodenaikoina</p> <p>Harjoitetaan sensomotorisia valmiuksia apuna suunnistus, pallopelit, tanssi, voimaharjoittelu jne.</p> <p>Tasapaino ja liikkuvuus (telinevoimistelu, taitoluistelu, jääpelit, pallopelit, kuntopiiri ja mahdollisuuksien mukaan laskettelu ja parkour</p> <p>Kestävyys (perusliikunta, musiikkiliikunta, pallopelit, uinti)</p> <p>Voima (voimaharjoittelu oman kehon painolla sekä kevyellä vastuksella)</p> <p>Nopeus (perusliikunta, pallopelit)</p> <p>Vesiliikuntamuodot, uintitekniikat ja erilaisia hengenpelastusharjoituksia</p>	<p>Monipuolisia aktiviteetteja: leikkejä, pallopelejä, voimistelua ja harjoituksia välineillä ja ilman välineitä</p> <p>Opetus eri oppimisympäristöissä (luonto, pallokenttä, koulupiha, liikuntasali) ja eri vuodenaikoina</p> <p>Harjoitetaan sensomotorisia valmiuksia apuna suunnistus, pallopelit, tanssi, voimaharjoittelu jne.</p> <p>Tasapaino ja liikkuvuus (telinevoimistelu, taitoluistelu, jääpelit, pallopelit, kuntopiiri ja mahdollisuuksien mukaan laskettelu ja parkour</p> <p>Kestävyys (perusliikunta, musiikkiliikunta, pallopelit, uinti)</p> <p>Voima (voimaharjoittelu oman kehon painolla sekä kevyellä vastuksella)</p> <p>Nopeus (perusliikunta, pallopelit)</p> <p>Vesiliikuntamuodot, uintitekniikat ja erilaisia hengenpelastusharjoituksia</p>	<p>Monipuolisia aktiviteetteja: leikkejä, pallopelejä, voimistelua ja harjoituksia välineillä ja ilman välineitä</p> <p>Opetus eri oppimisympäristöissä (luonto, pallokenttä, koulupiha, liikuntasali) ja eri vuodenaikoina</p> <p>Harjoitetaan sensomotorisia valmiuksia apuna suunnistus, pallopelit, tanssi, voimaharjoittelu jne.</p> <p>Tasapaino ja liikkuvuus (telinevoimistelu, taitoluistelu, jääpelit, pallopelit, kuntopiiri ja mahdollisuuksien mukaan laskettelu ja parkour</p> <p>Kestävyys (perusliikunta, musiikkiliikunta, pallopelit, uinti)</p> <p>Voima (voimaharjoittelu oman kehon painolla sekä kevyellä vastuksella)</p> <p>Nopeus (perusliikunta, pallopelit)</p> <p>Vesiliikuntamuodot, uintitekniikat ja erilaisia hengenpelastusharjoituksia</p>
Sosiaalinen toimintakyky	7	8	9
	<p>Kyky toimia itsenäisesti, käyttäytyä ystävällisesti ja vastuuntuntoisesti</p> <p>Sääntöjen hyväksyminen vaihtelevissa leikeissä ja peleissä</p> <p>Reilun pelin, urheiluhengen ja turvallisuusajattelun omaksuminen</p>	<p>Kyky toimia itsenäisesti, käyttäytyä ystävällisesti ja vastuuntuntoisesti</p> <p>Sääntöjen hyväksyminen vaihtelevissa leikeissä ja peleissä</p> <p>Reilun pelin, urheiluhengen ja turvallisuusajattelun omaksuminen</p> <p>Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia organisoida, johtaa ja arvioida ryhmän toimintaa</p>	<p>Kyky toimia itsenäisesti, käyttäytyä ystävällisesti ja vastuuntuntoisesti</p> <p>Sääntöjen hyväksyminen vaihtelevissa leikeissä ja peleissä</p> <p>Reilun pelin, urheiluhengen ja turvallisuusajattelun omaksuminen</p> <p>Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia organisoida, johtaa ja arvioida ryhmän toimintaa</p>
Psyykinen toimintakyky	7	8	9
	<p>Kyky toimia itsenäisesti, määrätietoisesti.</p> <p>Kyky erottaa moraalisesti oikea ja väärä</p> <p>Opetus järjestetään niin, että se tarjoaa myönteisiä kokemuksia ja herättää halun kehittyä ja harjoittaa eri</p>	<p>Kyky toimia itsenäisesti, määrätietoisesti.</p> <p>Kyky erottaa moraalisesti oikea ja väärä</p> <p>Opetus järjestetään niin, että se tarjoaa myönteisiä kokemuksia ja herättää halun kehittyä ja harjoittaa eri liikuntamuotoja osana terveellisiä elämäntapoja</p>	<p>Kyky toimia itsenäisesti, määrätietoisesti.</p> <p>Kyky erottaa moraalisesti oikea ja väärä</p> <p>Opetus järjestetään niin, että se tarjoaa myönteisiä kokemuksia ja herättää halun kehittyä ja harjoittaa eri liikuntamuotoja osana terveellisiä elämäntapoja</p>

	liikuntamuotoja osana terveellisiä elämäntapoja		
--	---	--	--

9.6.18 Kotitalous

Tavoitteet	7
	<ul style="list-style-type: none"> -Oppii suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan omaa työskentelyään. -Ohjataan ja motivoidaan työskentelemään hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti - Annetaan mahdollisuus harjoitella käytännön taitoja ja kannustetaan luovuuteen. -Oppii valitsemaan ja käyttämään tarkoitukseen sopivia materiaaleja, työvälineitä, pienkodinkoneita ja digitaalisia apuvälineitä, jotka edistävät kestävästä kulutuksesta -Oppia lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan ohjeita ja ohjeistusta aihealueen sisällä. - Opastetaan oppilasta harjoittelemaan kuuntelu- keskustelu- ja argumentointitaitoa rakentavalla tavalla tehtäviä suunniteltaessa ja toteutettaessa. - Annetaan mahdollisuus harjoitella sosiaalisia taitoja yhdessä muiden kanssa. - Oppia perusteet vallitsevissa ravintosuosituksissa ja terveelliset elämäntavat.
Keskeinen sisältö	7
Ruokatietämys ja ruokakulttuuri	<ul style="list-style-type: none"> -ravitsemussuosituksien, ruokailurytmi ja omien valintojen merkitys terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. -hygienian, ruuan laatu ja turvallisuus - elintarvikkeiden tuntemus, elintarvikkeiden valitseminen ja säilytys. - perusruuanlaittotaito -aterioiden ja erilaisten ateriatilanteiden suunnittelu sekä suomalaiseen ruokakulttuuriin kuuluvat hyvät tavat.
Yhdessä asuminen ja eläminen	<ul style="list-style-type: none"> -asunnon ja tekstiilien hoito ympäristö- ja kustannustietoisesti - puhtaus ja turvallisuus keittiössä, pienkodinkoneiden hoito ja käyttö. -hyvät tavat, vastuunotto ja tasa-arvo.
Kodin kuluttaja- ja taloustaito	<ul style="list-style-type: none"> -kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet -kotitalouden rahankäyttö -kulutuksen ympäristövaikutukset.

9.6.19 Oppilaanohjaus

7. lk

Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
<p>Koulun toimintatapoihin tutustuminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koulun arki - vaikuttaminen omassa kouluyhteisössä - vastuu omasta koulutyöstä - ryhmäytyminen ja sen merkitys 	<p>T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonais käsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskelu ympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista</p>	L3, L7

<p>Arviointi ja tavoitteet</p> <ul style="list-style-type: none"> - tavoitteiden asettaminen - itsearviointi - jaksoarviointi - päättöarviointi - arvioinnin merkitys 	<p>T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti</p> <p>T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista</p>	<p>L1, L3</p>
<p>Itsetuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> - vuorovaikutustaidot - omat vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet - itsetunto ja itseluottamus - omat valinnat - valinnaisaineiden valinta 	<p>T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti,</p> <p>T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta</p>	<p>L1, L2, L3, L7</p>
<p>Oppimaan oppimisen taidot</p> <ul style="list-style-type: none"> - elämänhallinta - oppimistyylit - opiskelutekniikat 	<p>T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan</p> <p>T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan</p>	<p>L1, L4</p>
<p>Suomen koulutusjärjestelmä</p>	<p>T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta,</p> <p>T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta</p>	<p>L4, L5</p>
<p>Ammattitietous</p> <ul style="list-style-type: none"> - ammatit Suomessa ja niiden vaatimukset - työllisyysnäkyvät - omat kiinnostukset ja vahvuudet - TET (3 päivää) 	<p>T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen</p> <p>T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta</p>	<p>L4, L5, L6</p>

Koulutusalat - toisen asteen koulutus - omat kiinnostukset, kyvyt, lahjakkuudet ja koulutusten vaatimukset	T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta	L4, L5
Tiedonhankintataidot	T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	L1, L4, L5

8. lk

TET (1 viikko) + noin 6 tuntia luokassa

9.lk

Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Ko sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
Työelämä tietous - nuori työelämässä - TET eli työelämään tutustuminen (2 viikkoa) - työnhakutaidot - tasa-arvo työelämässä - tulevaisuuden työelämä	T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailta	L2, L6,
Oma koulutuspolku - suunnittelu ja hakeminen	T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	L1, L3, L6, L7
Tiedonhankintataidot - työelämä tietous - koulutus tietous	T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun	L1, L4, L5

- lähdekiittäisyys	tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	
Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut - lähialueen palvelut - opintososiaaliset edut	T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	L6
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys - opiskelu ja työ ulkomailla - suomalaisen työelämän monikulttuurisuus	T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuri- ja kielitaustansa sekä kykyä toimia kulttuuri- ja kielivälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla	L2, L4
Koulutustietous - oppisopimuskoulutus - toisen asteen koulutusvaihtoehdot - valmistavat koulutukset - muu koulutus - korkea-aste	T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta	L4, L5
Ammattitietous - ammatit Suomessa ja niiden vaatimukset - työllisyysnäkökulmat - omat kiinnostukset ja vahvuudet	T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta	L4, L5, L6

9.6.20 Valinnaiset aineet

Oppilas valitsee yhden valinnaisen taito- ja taideaineen (ryhmä A), jota opiskelee luokissa 8-9, kaksi vvt/vuosi.

Oppilas valitsee muut valinnaiset aineet (ryhmä B ja C) vuodeksi kerrallaan ennen 8. ja 9. luokkaa – poikkeuksina B-kielet, jotka valitaan aina kahdeksi vuodeksi.

Oppilas ei voi valita samaa ainetta B-ryhmästä, jonka on jo A-ryhmästä valinnut.

Lukuvuosisuunnitelmassa määritellään mitkä aineet toteutetaan, riippuen oppilaiden valinnoista ja opettajatilanteesta.

A. Taito- ja taideaineet (4 vvt)

Musiikki	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilasta kannustetaan positiiviseen asenteeseen eri musiikkityyleihin. Oppilaan musiikillinen osaaminen laajenee eri musiikkityyleihin tutustumisen kautta.</p> <p>Oppilasta kannustetaan myös kehittämään kriittisen ajattelun musiikista sekä pystymään perustelemaan omaa musiikkimakuaan.</p> <p>Oppilas tutustuu musiikkiteoriaan käytännöllisestä näkökulmasta ja ”tietää, mitä soittaa” –periaatteen mukaan. Tavoite on, että oppilas ymmärtää miten soittamansa musiikkinsa on rakennettu sekä mistä rytmeistä ja harmonioista se koostuu.</p>	<p>Oppilasta kannustetaan positiiviseen asenteeseen eri musiikkityyleihin. Oppilasta kannustetaan myös vahvempaan itseluottamukseen sekä uskomaan omaan kykyynsä muusikkona.</p> <p>Oppilaan tulee ymmärtää vuoden lopussa mitä ammattilainen musiikkityö on ja tietää voisiko tällainen työ kiinnostaa tulevaisuudessa.</p> <p>Oppilas tutustuu musiikkiteoriaan käytännöllisestä näkökulmasta ja ”tietää, mitä soittaa” –periaatteen mukaan. Tavoite on, että oppilas ymmärtää miten soittamansa musiikkinsa on rakennettu sekä mistä rytmeistä ja harmonioista se koostuu.</p>
Keskeiset sisällöt	<p>Opetuksen keskeisin momentti on vuorovaikutus. Oppilas tutustuu pop- ja rockmusiikkiin, kansanmusiikkiin ja eri kulttuurien musiikkiin.</p> <p>Oppilas tutustuu eri bändisoittimiin ja mahdollisuuksien mukaan myös muihin soittimiin kuten esimerkiksi ukulele ja cajón.</p> <p>Oppilas oppii, miten musiikkilaitteet toimivat. Tähän voi erityisesti mainita rumpusetin eri osat, PA/äänijärjestelmä ja eri tyypilliset vahvistimet.</p> <p>Oppilas oppii myös oikeasta mikrofonitekniikasta sekä kaksiäänisestä kuorolaulusta.</p> <p>Ohjelmisto, joka soitetaan, valitaan ja harjoitellaan oppilaan musiikkimakuaan huomioiden, kuitenkin sisältäen klassikkoja eri tyyleistä ja aikakausilta laajentaakseen oppilaan yleissivistystä.</p>	<p>Myös 9. luokalla vuorovaikutus on opetuksen keskeisin momentti. Oppilas tutustuu edelleen pop- ja rockmusiikin eri tyyleihin sekä kansanmusiikkiin. Perehtyminen omaan soittimeensa tai musiikkityyliinsä kannustetaan mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Oppilas tutustuu myös eri musiikin liittyviin ammatteihin.</p> <p>Oppilas tutustuu elokuvamusikkiin ja sen rooliin elokuvamaailmassa, ja tekee oman elokuvamusikin valittuihin kuviin. Vuoden aikana oppilas tutustuu myös oman musiikin kirjoittamiseen sekä omia sovituksia tekemiseen valmiisiin kappaleihin.</p> <p>Kuten aiemmin, ohjelmisto valitaan oppilaan musiikkimakuaan huomioiden, mutta siihen pitää sisältyä klassikkoja eri tyyleistä ja aikakausilta laajentaakseen oppilaan yleissivistystä. Perehtyminen tiettyyn musiikkityyliin kannustetaan.</p>
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

Kuvataide	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilas syventyy luomisprosesseihin ja vahvistaa persoonallista kuvailmaisuaan.</p> <p>Oppilas perehtyy syvemmin visuaalisen maailman kieleen voidakseen paremmin havainnoida, ymmärtää ja ratkaista kuvailmaisussa eteen tulevia haasteita.</p>	<p>Oppilasta kannustetaan käyttämään luovuutta kuvien tuottamisessa. Omaa taiteellista tyyliä vahvistetaan.</p> <p>Oppilas syventää osaamistaan käyttämällä eri menetelmiä taiteen tuottamisessa. Oppilas saa käsityksen visuaalisten ammattien sisällöistä.</p>
Keskeiset sisällöt	<p>Oppilasta ohjataan ja rohkaistaan itsenäiseen luovuuteen ja visuaalisen maailman lisääntyvään ymmärtämiseen. Samalla oppilasta rohkaistaan käyttämään eri tekniikoita kuvallisessa ilmaisussaan.</p> <p>Oppilasta rohkaistaan käyttämään eri tyylikeinoja ja kuvasymboliikkaa ilmaisussaan.</p> <p>Oppilalle annetaan työkalut arvioida omaa ja toisten työtä.</p>	<p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan vahvistamaan omaa persoonallista ja itsenäistä luovuuttaan.</p> <p>Oppilas työskentelee sekä yksin että ryhmässä. Oppilasta ohjataan media- ja kuvakommunikaation, alueestetiikan, arkkitehtuurin ja muotoilun alueilla.</p> <p>Oppilas valmistautuu aloittamaan opinnot toisen asteen oppilaitoksessa.</p>
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

Käsityö	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilas osaa suunnitella työskentelyään sekä ideoida, tutkia ja kokeilla yritteliäästi.</p> <p>Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan. Painotetaan oppilaan kykyä luottaa omiin tietoihinsa, valmiuksiinsa ja itsearviointiinsa.</p> <p>Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.</p> <p>Oppilas osaa käyttää käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja</p>	<p>Oppilas osaa suunnitella työskentelyään sekä ideoida, tutkia ja kokeilla yritteliäästi.</p> <p>Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan.</p> <p>Painotetaan oppilaan kykyä luottaa omiin tietoihinsa, valmiuksiinsa ja itsearviointiinsa.</p> <p>Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.</p>

	<p>sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.</p> <p>Oppilas osaa havainnoida, ennakoida ja reagoida työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.</p> <p>Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.</p> <p>Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.</p> <p>Oppilas osaa havainnoida, ennakoida ja reagoida työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.</p> <p>Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.</p> <p>Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa.</p>
<p>Keskeiset sisällöt</p>	<p>Oppilas voi valita suuntautumisvaihtoehdoksi teknisen työn tai tekstiilityön.</p> <p>Suunnittelun ja muotoilun valmiuksia kehitetään ja syvennetään. Väri, muoto, funktio, materiaali ja tekniikka sisältyvät suunnitteluun ja muotoiluun. Idea ja suunnitelma visualisoidaan ja esitellään. Esittely sisältää numeerisia ja/tai käsitteellisiä selityksiä sekä tarvittaessa merkkejä ja symboleja.</p> <p>Kestävä kehitys huomioidaan tuotesuunnittelussa ja valmistuksessa esim. kierrätyksen näkökulmasta. Aloitteellisuutta, yritteliäisyyttä ja arviointia painotetaan. Tieto- ja viestintäteknikkaa käytetään apuna suunnittelussa ja tiedonvälityksessä tarvittaessa.</p>	<p>Oppilas voi valita suuntautumisvaihtoehdoksi teknisen työn tai tekstiilityön.</p> <p>Suunnittelun ja muotoilun valmiuksia kehitetään ja syvennetään. Väri, muoto, funktio, materiaali ja tekniikka sisältyvät suunnitteluun ja muotoiluun. Idea ja suunnitelma visualisoidaan ja esitellään. Esittely sisältää numeerisia ja/tai käsitteellisiä selityksiä sekä tarvittaessa merkkejä ja symboleja.</p> <p>Aloitteellisuutta, yritteliäisyyttä ja arviointia painotetaan. Tieto- ja viestintäteknikkaa käytetään apuna suunnittelussa ja tiedonvälityksessä tarvittaessa.</p> <p>Valmistus</p> <p>Oppilas kertaa ja syventää osaamistaan aikaisemmin opituissa ja/tai uusissa tekniikoissa. Teknisen</p>

	<p>Valmistus</p> <p>Oppilas kertaa ja syventää osaamistaan aikaisemmin opituissa ja/tai uusissa tekniikoissa. Teknisen työn alueella tämä tarkoittaa esim. hitsaamista, juottamista tai puun työstöä tai elektroniikkaa. Tekstiilityössä kyse on esim. vaateompelusta, virkkauksesta, kutomisesta, huovuttamisesta, brodeerauksesta tai muusta kankaan koristelusta, kankaan painannasta tai värjäyksestä. Uusia tekniikoita on myös mahdollisesti esillä.</p> <p>Sekä yhdessä tekeminen että yksilötyöskentely painottuvat ja oppilaat auttavat ja tukevat toisiaan yksilöllisessä tai yhteisessä käsityössä.</p> <p>Myönteinen ajattelu ja myönteinen asennoituminen käytännön valmiuksia ja käsityötä kohtaan pidetään yllä.</p> <p>Oppiainerajat ylittävää tieto ja osaaminen tiedostetaan ja sitä hyödynnetään.</p> <p>Ohjelmoitavia koneita käytetään valmistuksessa mikäli mahdollista.</p> <p>Oppilaat työskentelevät turvallisella tavalla. Työskentely on päämäärätietoista ja oppilas on aloitteellinen ongelmien ratkaisemisessa ja työn tulosten arvioinnissa.</p> <p>Kommunikoinnissa käytetään oikeita käsitteitä. Taloudellista ajattelua arvostetaan (työkalujen hoito, kierrätys ja korjaaminen). Tavoitteena on hyvin tehty työ.</p> <p>Arviointi ja dokumentointi</p> <p>Oppilas tekee valintoja ja osaa perustella muotoilua, valmistusta ja työn tulosta koskevat valintansa. Oppilas arvioi työnsä suunnittelusta</p>	<p>työn alueella tämä tarkoittaa esim. hitsaamista, juottamista tai puun työstöä tai elektroniikkaa. Tekstiilityössä kyse on esim. vaateompelusta, virkkauksesta, kutomisesta, huovuttamisesta, brodeerauksesta tai muusta kankaan koristelusta, kankaan painannasta tai värjäyksestä. Uusia tekniikoita on myös mahdollisesti esillä.</p> <p>Sekä yhdessä tekeminen että yksilötyöskentely painottuvat ja oppilaat auttavat ja tukevat toisiaan yksilöllisessä tai yhteisessä käsityössä.</p> <p>Ulkopuoliset toimijat inspiroivat tai osallistuvat työskentelyyn.</p> <p>Myönteinen ajattelu ja myönteinen asennoituminen käytännön valmiuksia ja käsityötä kohtaan pidetään yllä.</p> <p>Oppiainerajat ylittävää tieto ja osaaminen tiedostetaan ja sitä hyödynnetään. Ohjelmoitavia koneita käytetään valmistuksessa mikäli mahdollista.</p> <p>Oppilaat työskentelevät turvallisella tavalla. Työskentely on päämäärätietoista ja oppilas on aloitteellinen ongelmien ratkaisemisessa ja työn tulosten arvioinnissa. Kommunikoinnissa käytetään oikeita käsitteitä.</p> <p>Taloudellista ajattelua arvostetaan (työkalujen hoito, kierrätys ja korjaaminen). Tavoitteena on hyvin tehty työ. Oppilas hankkii realistisen käsityksen valmiuksistaan ja kehittymismahdollisuuksistaan.</p> <p>Arviointi ja dokumentointi</p> <p>Oppilas tekee valintoja ja osaa perustella muotoilua, valmistusta ja työn tulosta koskevat valintansa. Oppilas arvioi työnsä suunnittelusta valmiiseen tuotteeseen asti sopivin</p>
--	--	---

	valmiiseen tuotteeseen asti sopivin menetelmin. Oppilas arvioi myös oppimistaan.	menetelmin. Oppilas arvioi myös oppimistaan.
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

Liikunta	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Kannustaa oppilasta liikkumaan, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.</p> <p>Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan.</p> <p>Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.</p> <p>Tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.</p>	<p>Kannustaa oppilasta liikkumaan, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>Oppilas syventää osaamistaan käyttämällä eri menetelmiä taiteen tuottamisessa. Oppilas saa käsityksen visuaalisten ammattien sisällöistä.</p> <p>Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan.</p> <p>Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>Auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.</p>
Keskeiset sisällöt	<p>Oppilas liikkuu enemmän: Oppilaat syventyvät sekä yksilö- että joukkueliikunnan valmiuksiin. Oppilaat laajentavat urheilullisia kokemuksiaan.</p> <p>Keskeisiä sisältöjä ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> • pallopelit 	<p>Fyysinen harjoittelu: Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja seuraamaan omaa kuntoaan ja miten sitä voi parantaa. Oppilaita rohkaistaan osallistumaan jokaiseen harjoitukseen maksimaalisella tasolla kunnon</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • lihasharjoitteet • koordinaatio- ja tasapainoharjoitukset • stressin ehkäisy 	parantamiseksi. Keskeisenä sisältönä ovat kuntoa parantavat harjoitteet: <ul style="list-style-type: none"> • kuntopiiri • kuntosali • pallopelit • juoksu • lihasten hoito harjoituspäiväkirja/kehityksen seuranta
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

Kotitalous	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan syventämään ja kehittämään käytännöntaitojaan.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan tulemaan varmemmaksi suunnittelussa, ajankäytössä ja oman työn arvioinnissa.</p> <p>Oppilasta kannustetaan valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisia työtapoja, aineita ja laitteita hyvinvoinnin, kestävän kehityksen ja talouden huomioiden.</p> <p>Oppilasta kannustetaan tarkastelemaan informaatiota kriittisesti ja ratkaisemaan ongelmia luovasti.</p> <p>Oppilasta ohjataan työskentelemään yksin ja ryhmässä tasa-arvoisesti.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan käyttäytymään kunnioittavasti ja ottamaan huomioon muiden erilaisuus.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan työskentelemään hygienisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.</p>	<p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan syventämään ja kehittämään käytännöntaitojaan.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan tulemaan varmemmaksi suunnittelussa, ajankäytössä ja oman työn arvioinnissa.</p> <p>Oppilasta kannustetaan valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisia työtapoja, aineita ja laitteita hyvinvoinnin, kestävän kehityksen ja talouden huomioiden.</p> <p>Oppilasta kannustetaan tarkastelemaan informaatiota kriittisesti ja ratkaisemaan ongelmia luovasti.</p> <p>Oppilasta ohjataan työskentelemään yksin ja ryhmässä tasa-arvoisesti.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan käyttäytymään kunnioittavasti ja ottamaan huomioon muiden erilaisuus.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan työskentelemään hygienisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.</p>
Keskeiset sisällöt	Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri <ul style="list-style-type: none"> • Ruoka-ainetuntemuksen ja ruuanvalmistusmenetelmien hallinnan syventäminen 	Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri <ul style="list-style-type: none"> • Ruuanvalmistusmenetelmien ja -taitojen hallinnan sekä

	<ul style="list-style-type: none"> Nykyisten ravitsemussuositusten pohtiminen teoriassa ja käytännössä Suomalaiset arki- ja juhlaperinteet, pohjoismaiset perinteet <p>Asuminen ja yhdessä eläminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Sellaisten valmiuksien kehittäminen, jotka tarvitaan tasavertaiseen arkielämään Kodin ja tekstiilien hoito Oman työn arvo verrattuna ostettuihin palveluihin <p>Kuluttaja ja talousosaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Kulutustapojen kriittinen pohtiminen yksilö- ja yhteiskuntatasolla, sekä valintojen ympäristöseuraukset Eri lähteistä tuleva informaation kriittinen tarkastelu Kodin talouden teoriassa ja käytännössä näkyväksi tekeminen 	<p>Euroopan tuote ja elintarvike tietämyksen syventäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Eurooppalaiset arki- ja juhlaperinteet Terveelliset ja kestävät ruokavalinnat sekä erityisruokavaliot <p>Asuminen ja yhdessä eläminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Sellaisten valmiuksien kehittäminen, jotka tarvitaan tasavertaiseen arkielämään Ekologisia valintoja arjessa Oppilas perehtyy eri maiden etikettiin pystyäkseen onnistuneesti kohtaamaan ihmisiä eri kulttuureista. <p>Kuluttaja ja talousosaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Harjoitella kriittistä ajattelua Suunnitella asumisensa ja lähiympäristönsä kestäväällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

A. Muut valinnaiset aineet (2+2 vvt)

Taito- ja taideaineet musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous tarjotaan valinnaisena aineena myös B-ryhmässä. Muut aineet ovat ranska, saksa, IT ja taloustaito.

B2-kieli

Ranskan ja saksan kielen opinnoissa B2-kielenä painotetaan suullista kommunikaatiota arkipäivisissä tilanteissa. Opinnot mahdollistavat myös kielten jatko-opinnot toisella asteella.

Opinnoissa pyritään käyttämään monipuolisia työtapoja, mm. pari- ja ryhmätyöskentelyä ja draamaa. Opetuksessa hyödynnetään medioita ja digitaalisia välineitä. Kielen opintoja voidaan myös integroida eri oppiaineisiin ja monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin sekä päinvastoin.

Oppiaineen arviointi on monipuolista. Oppimista arvioidaan myös itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arvioinnin tukena käytetään Eurooppalaista viitekehystä. Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Formattiivisen arvioinnin kautta oppilas tulee tietoiseksi

omasta osaamistasostaan, ja se kannustaa kielitaidon jatkuvaan kehittämiseen. Arviointi pohjautuu kielitaidon eri osa-alueisiin, kuitenkin niin, että erilaiset viestintätilanteet kuuluvat keskeisimpiin.

Ranska	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Herättää oppilaan innostus kieliopintoihin ja uteliaisuus ranskan kieltä kohtaan.</p> <p>Kielitietoisuuden ja opiskeluvalmiuksien kasvaminen Rohkaistua käyttämään rajallistakin kielitaitoa oppituntien ulkopuolella Verrata ranskan kieltä muihin kieliin, joita opiskellaan ja/tai osataan.</p> <p>Ymmärtää yksinkertaisia viestejä ja vuoropuheluita oppitunneilla käsitellyistä teemoista.</p> <p>Osata vastata ja reagoida suullisesti sopivalla tavalla oppitunneilla käsitellyissä viestintätilanteissa.</p> <p>Soveltaa muita metodeja ymmärretyksi tulemiseksi ja osata ilmaista viesti, vaikka sanasto olisi rajallinen.</p> <p>Osata lukea yksinkertaisia tekstejä ranskaksi ja soveltaa strategioita niiden sisällön ymmärtämiseksi.</p> <p>Osata tuottaa yksinkertaisia tekstejä ranskaksi ja käyttää oikein opiskeltuja rakenteita, joita tarvitaan kommunikaation välittymiseksi.</p>	<p>Oppilaan innostusta kieliopintoihin ja uteliaisuutta ranskan kieltä kohtaan.</p> <p>Kielitietoisuuden ja opiskeluvalmiuksien syventäminen.</p> <p>Rajallisenkin kielitaidon käyttäminen oppituntien ulkopuolella.</p> <p>Kasvattaa yksinkertaisten viestien ja vuoropuheluiden ymmärtämistä oppitunneilla käsitellyistä teemoista.</p> <p>Syventää kykyä vastata suullisesti ja reagoida sopivalla tavalla oppitunneilla käsitellyissä viestintätilanteissa.</p> <p>Soveltaa muita metodeja ymmärretyksi tulemiseksi ja osata ilmaista viesti. Vaikka sanasto olisi rajallinen.</p> <p>Osata lukea yksinkertaisia tekstejä ranskaksi ja soveltaa strategioita niiden sisällön ymmärtämiseksi.</p> <p>Osata tuottaa yksinkertaisia tekstejä ranskaksi ja käyttää oikein opiskeltuja rakenteita, joita tarvitaan kommunikaation välittymiseksi.</p>
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • Ranskan kielen ominaispiirteet: kirjaimet, ääntäminen • Vertailu aiemmin opittuun kielitaitoon • Ranskankieliset maat ja kaupungit • Kielenopiskelustrategiat • Itsensä ja perheensä esittelemine • Kodista ja vapaa-ajasta kertominen • Arkipäivän tilanteet, esim. ruoan tilaaminen, hinnan kysyminen • Kellonajat, säänilmaukset 	<ul style="list-style-type: none"> • Luonnollinen ääntäminen • Ranskankieliset maat ja kaupungit • Kielenoppimisstrategiat • Arkipäivän tilanteet, esim. lyhyiden viestien kirjoittaminen, lipun ostaminen ja tien neuvominen • Mielenpitemin ilmaiseminen • Kulttuuritietoisuus • Kommunikatiivisia tilanteita tukevat rakenteet

	<ul style="list-style-type: none"> • Kohteliaisuusfraasit • Kommunikatiivisia tilanteita tukevat rakenteet 	
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

Saksa	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>T1-7, erityisesti T1, T2 ja T3</p> <p>T1: Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen T2: Kielenopiskelutaidot T3: Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa T4: Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä T5: Auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan T6: Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä T7: Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>	<p>T1-7, erityisesti T5 ja T6</p> <p>T1: Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen T2: Kielenopiskelutaidot T3: Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa T4: Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä T5: Auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan T6: Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä T7: Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>
Keskeinen sisältö	<p>Aihealueet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaat tutustuvat saksan kieleen, kulttuuriin sekä saksankielisiin alueisiin • Teemoja ovat mm. minä itse, perhe, ystävät, koulu, vapaa-aika ja elinympäristö saksankielisissä maissa • Kohtelias kielenkäyttö • Luonteva ääntäminen <p>Keskeiset rakenteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pronominit nominatiivissa • Verbin taivutus preesensissä • Lukusanat 0-100 • Myönteiset, kielteiset ja kysyvät lauseet • Substantiivien suvut, epämääräinen ja määräinen artikkeli • Substantiivien monikko • Tutustuminen substantiivien akkusatiivimuotoon 	<p>Aihealueet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaat syventävät saksan kielen taitoaan ja saksankielisten alueitten tuntemusta • Perehtyvät tarkemmin mm. aiheisiin minä itse, perhe, ystävät, koulu, vapaa-aika ja elinympäristö saksankielisissä maissa • Painotetaan edelleen kohteliasta kielenkäyttöä ja luontevaa ääntämistä <p>Keskeiset rakenteet 8. luokalla opitun lisäksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Substantiivien akkusatiivi • Persoon- ja omistuspronominien akkusatiivi • Perfekti • Sivulauseet • Tutustuminen dativiin

Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan
-----------	---------------------------------------	---------------------------------------

Muut

IT	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilaalla on perusymmärrys siitä, miten tietokone toimii, millaisia tietokoneita on ja miten internetti yhdistää koneita.</p> <p>Oppilas osaa käyttää mm. eri toimisto-ohjelmia ja pilvipalveluita. Isompien projektien kautta, kuten esim. tietokoneen rakentamisessa oppilas osaa käyttää monta eri ohjelmaa ja laitteistoa luodakseen isomman kokonaisuuden. Näin oppilas saa monipuolisen osaamisen, joka vahvistaa oppilaan kiinnostusta jatko-opiskeluun.</p>	<p>Oppilaalla on perusymmärrys siitä, miten tietokone toimii, millaisia tietokoneita on ja miten internetti yhdistää koneita.</p> <p>Oppilas osaa käsitellä mm. stillkuvia ja videoita sekä ohjelmoinnin perusteita. Isompien projektien kautta, kuten esim. kotisivut ja elokuvat, oppilas osaa käyttää montaa eri ohjelmaa luodakseen isomman kokonaisuuden. Näin oppilas saa monipuolisen osaamisen, joka vahvistaa oppilaan kiinnostusta jatko-opiskeluun.</p>
Keskeiset sisällöt	<p>Tietojenkäsittelyn perusteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miten tietoa käsitellään koneella • Erilaiset tietokoneet • PC:n toimintaperiaate • PC:n toimintaperiaate ja kokoonpano • Miten Internet ja muut verkot toimivat <p>Tietokoneen käyttö ja tietojenkäsittely</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käyttöliittymän hallinta • Tuntee järjestelmähallinnon • Apuohjelmien käyttö • Leikepöydän käyttö • Valikoiden, kansioiden ja tiedostojen hallinta • Tiedostohallinta • Oman PC:n hallinta ja verkkoympäristö • Hakutoiminnot • Ohje-toiminnot <p>Toimisto-ohjelmat</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekstinkäsittely • taulukkolaskenta • esittelyohjelma <p>Pilvipalvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eri pilvipalveluiden esittely 	<p>Kuvankäsittely</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvankäsittelyohjelmien perusteita • johdanto kuviin, joitakin peruskäsitteitä • digitaalisten kuvien käsittely, parantaminen ja manipulointi <p>Verkkosivujen suunnittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • HTML- ja CSS-perusteet • tekijänoikeus ja etiikka • graafisen materiaalin tuottaminen kotisivuille <p>Johdatus ohjelmointiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietokoneen logiikan ja ohjelmoinnin perusteet • loopit, if-/else-lauseet, funktiot <p>Edistyneempi ohjelmointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. javascript tai python <p>Videoiden muokkaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • perusteet • videomateriaalin leikkaaminen tehosteiden, siirtymien ja tekstin käyttö

	<ul style="list-style-type: none"> • Pilvipalveluiden eri tekstinkäsittely- ja esittelyohjelmat • Pilvipalveluiden käyttö ryhmätöissä <p>Sähköposti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sähköpostiviestin rakenne • Sähköpostiviestin käsittely • Liitteiden käsittely • Sähköpostiohjelman osoitekirjan ylläpito <p>Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuus • netiketti • tekijänoikeus • hakupalvelujen käyttö • erilaisten muiden palvelujen käyttö • kirjanmerkit ja suosikit • verkkoselaimen aloitussivu • välimuistin ja sivuhistorian tyhjentäminen <p>erilaiset aputoiminnot</p>	
Arviointi	<p>Oppilas ottaa vastuuta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmätöihin ja omaan projektityöskentelyyn. Oppilas osaa asettaa tavoitteita itselleen ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvailla osaamistaan opettajan palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.</p> <p>Oppilas hallitsee kuvan ja videon käsittelyn perusteet ja osaa tehdä kotisivun. Oppilaalla on tietämystä ohjelmoinnista.</p>	<p>Oppilas ottaa vastuuta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmätöihin ja omaan projektityöskentelyyn. Oppilas osaa asettaa tavoitteita itselleen ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvailla osaamistaan opettajan palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.</p> <p>Oppilas hallitsee kuvan ja videon käsittelyn perusteet ja osaa tehdä kotisivun. Oppilaalla on tietämystä ohjelmoinnista.</p>

Taloustaito	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilasta rohkaistaan kiinnostumaan omasta taloudenpidostaan. Oppilas saa käsityksen siihen vaikuttavista tekijöistä.</p> <p>Oppilas harjoittelee miten tulla hintatietoiseksi kansalaiseksi ja hän tutustuu käsitteisiin, jotka liittyvät</p>	<p>Oppilasta rohkaistaan kiinnostumaan yrittäjyydestä. Oppilas saa tietoa siitä, miten markkinointia käytetään kuluttajiin vaikuttamisessa.</p> <p>Oppilas saa tietoa eri yritysmuodoista ja tutustuu käsitteisiin, jotka liittyvät yrittämiseen ja yrityksiin.</p>

	<p>oman talouden ymmärtämiseen ja hoitamiseen.</p> <p>Oppilas on yhteydessä eri talouteen vaikuttaviin toimijoihin. Oppilas tutustuu erilaisten asiakirjojen laatimiseen ja täyttämiseen.</p>	<p>Oppilas on yhteydessä lähialueen yrityksiin ja tutustuu lähemmin valitsemaansa yritykseen.</p> <p>Oppilas ymmärtää turismin käsitteen ja sen vaikutuksia eri maissa ja omassa lähiympäristössä.</p>
Keskeiset sisällöt	<p>Oppilas hankkii ymmärrystä verojärjestelmään, erilaisiin tuloihin ja menoihin ja miksi oman talouden hoitaminen on tärkeää.</p> <p>Oppilas saa tietoa siitä, miten menetellä, jos oma talous on epätasapainossa. Oppilas havaitsee eri maksutapojen erot ja niiden vaikutukset kustannuksiin. Oppilas pohtii, mitä hintatietoinen kuluttajuus on.</p> <p>Oppilas tutustuu eri instituutioihin (pankit, muut rahoituslaitokset, vakuutusyhtiöt, posti) ja niiden palveluihin.</p> <p>Oppilas harjoittelee työnhakua, työhaastattelua ja kirjoittaa oman CV:nsä. Hän harjoittelee myös tiedonetsintää ja apurahan hakemista.</p> <p>Oppilas tutustuu kuluttajan oikeuksiin ja harjoittelee reklamaation laatimista.</p> <p>Oppilas harjoittelee kokoustekniikkaa, pöytäkirjan kirjoittamista ja kasvattaa sanavarastoaan näihin liittyvillä termeillä.</p>	<p>Keskeisinä sisältöinä ovat yrittäjyys, markkinointi ja turismi.</p> <p>Oppilas saa tietoa eri tyyppisistä yrityksistä, ymmärtää yrittäjän ja palkansaajan eron.</p> <p>Oppilas perehtyy markkinointiin ja sillä vaikuttamiseen.</p> <p>Oppilas valitsee yrityksen, jonka hän esittelee tarkemmin (yritysidea, markkinointiperiaatteet).</p> <p>Oppilas perehtyy turismin vaikutuksiin eri osissa maailmaa ja miten sen vaikutus näkyy omassa lähiympäristössä.</p> <p>Oppilas tutustuu paikalliseen matkailutoimistoon.</p>
Arviointi	<p>Oppilas ottaa vastuuta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmiin ja omaan projektityöskentelyyn.</p> <p>Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä ja suhtautua siihen kriittisesti.</p> <p>Oppilas osaa asettaa itselleen tavoitteita.</p>	<p>Oppilas ottaa vastuuta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmiin ja omaan projektityöskentelyyn.</p> <p>Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä ja suhtautua siihen kriittisesti.</p> <p>Oppilas osaa asettaa itselleen tavoitteita.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla osaamistaan opettajan palautteen,</p>

	<p>Oppilas osaa kuvailla osaamistaan opettajan palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.</p> <p>Oppilas ymmärtää omaan talouteen vaikuttavia tekijöitä, tuntee taloudellisia käsitteitä ja osaa laatia asiaan liittyviä dokumentteja.</p> <p>Oppilas tuntee paikallista pankkitoimintaa sekä muiden rahoituslaitosten, postin ja vakuutusyhtiöiden toimintaa ja palveluita alueella.</p> <p>Oppilas ymmärtää eri maksutapoja ja niiden eroja.</p>	<p>vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.</p> <p>Oppilas tuntee eri tyyppisiä yrityksiä, ymmärtää yrittäjän ja palkansaajan eron.</p> <p>Oppilas ymmärtää käsitteen markkinointi ja sillä vaikuttamisen.</p> <p>Oppilas on tutustunut tarkemmin yritykseen ja sen markkinointitoimintaan.</p> <p>Oppilas ymmärtää turismin vaikutuksia eri osissa maailmaa ja miten se näkyy omassa lähiympäristössä.</p>
--	--	---

Liite 1

Raaseporin kaupungin peruskoulujen järjestyssäännöt

Näitä järjestyssääntöjä käytetään Raaseporin peruskouluissa tarkoituksena edistää koulu yhteisön sisäistä järjestystä, turvallisuutta ja viihtyvyyttä sekä rauhallisen oppimisympäristön ylläpitämistä.

- Tulen ajoissa oppitunneille tarvitsemani kirjat ja varustus mukamani ja kotitehtävät tehtyinä. Noudatan opettajan ohjeita oppitunnin aikana ja annan muille työrauhan.
- Käytän asiallista kieltä, otan toiset huomioon ja käyttäydyn hyvin oppitunneilla, ruokalassa ja välitunneilla.
- Noudatan opettajien ja muun kouluhenkilökunnan ohjeita ja kehoituksia koulussa.
- Pidän paikat siisteinä enkä ota tai vahingoita koulun tai toisten omaisuutta.
- Minulla on mukamani vain koulutyössä tarvitsemiani esineitä ja tavaroita.
- Käytän puhelinta ja muita elektronisia laitteita oppitunnilla vain koulutehtävien tekemiseen.
- Pysyttelen koulupäivän ajan koulun alueella.
- Jätän polkupyöräni/moponi niille varatuille paikoille.
- Kutsun paikalle opettajan tai koulun muun aikuisen, jos tapahtuu onnettomuus tai joku on vaarassa tai jotakuta kohdellaan huonosti.

Järjestyssääntöjä noudatetaan koulu aikana ja toiminnassa, joka järjestetään koulussa. Säännöt pohjautuvat Perusopetuslakiin. Muilta osin noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Rikkomuksista opettaja tai rehtori voi soveltaa lain määrittelemiä kurinpitotoimia.

Sivistyslautakunta 6.5.2014.

Liite 2

Kasvatuskeskustelun menettelytavat

1. kasvatuskeskustelu

- Kasvatuskeskustelun käyvät oppilas ja rikkeen/laiminlyönnin havainnut opettaja, vaihtoehtoisesti luokanopettaja/-valvoja.
- Keskustelun aikana sovitaan toimista käytöksen parantamiseksi.
- Oppilas (tai opettaja) soittaa huoltajalle ja kertoo kasvatuskeskustelun syistä.
- Keskustelu ja sovitut asiat kirjataan Wilmaan.

2. kasvatuskeskustelu

- Kasvatuskeskustelun käyvät oppilas ja rikkeen/laiminlyönnin havainnut opettaja, vaihtoehtoisesti luokanopettaja/-valvoja.
- Keskustelun aikana käydään läpi edellinen kasvatuskeskustelu ja mitä silloin sovittiin. Tehdään uusi sopimus ja sovitaan seurannasta.
- Oppilas soittaa huoltajalle ja kertoo kasvatuskeskustelun syistä. Opettaja aloittaa ja lopettaa puhelun.
- Keskustelu ja sovitut asiat kirjataan Wilmaan.

3. kasvatuskeskustelu

- Kasvatuskeskustelun käyvät oppilas, luokanopettaja/-valvoja, rehtori/vararehtori ja oppilaan huoltaja.
- Käytettävissä on rikkeen/laiminlyönnin havainneen opettajan kirjallinen selvitys tapahtuneesta.
- Kasvatuskeskustelun tavoitteena on saada oppilas ymmärtämään käytöksen muutoksen välttämättömyys.
- Tarvittaessa oppilas ohjataan oppilashuollon palveluiden piiriin.
- Keskustelu ja sovitut asiat kirjataan Wilmaan

Mikäli oppilaan ei-toivottu käytös jatkuu edelleen, määrätään hänet jälki-istuntoon tai annetaan kurinpitorangaistus.

Liite 3

Oppilaan poissaolo: seuranta ja toimenpiteet

Poissaolot ylittävät 30 h lukukaudessa
Tarvittaessa luokanohjaaja ottaa poissaolot puheeksi
huoltajan ja/tai oppilaan
kanssa koulunkäynnin ja oppimisen tukemiseksi.
Jos huoli poissaolojen syystä herää, luokanohjaaja
ohjaa oppilaan kuraattorille, psykologille tai
terveydenhoitajalle.

Poissaolot ylittävät 50 h lukukaudessa
Luokanohjaaja keskustelee poissaoloista huoltajan ja
oppilaan kanssa.
Luokanohjaaja tarkistaa oppilaan mahdollisen
koulunkäynnin tuen tarpeen.
Luokanohjaaja ohjaa oppilaan kuraattorille, psykologille
tai terveydenhoitajalle poissaolojen syystä riippuen.

Poissaolot jatkuvat edelleen
Oppilaan koulunkäynnin turvaamiseksi
perustetaan yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä.
Mikäli poissaolot jatkuvat edelleen (100h)
tehdään pyyntö lastensuojelun tarpeen arvioimiseksi.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuollon palveluista

ARVIO ____ tammikuu 20
SEURANTA, ____ toukokuuta 20

Koulu: _____

	koulukuraattoripalvelut	psykologipalvelut	kouluterveydenhuollon palvelut (kouluterveydenhoitaja ja -lääkäri)
Nykyinen tarjonta (h/v tai d/v)			
Palveluiden tarve (h/v tai d/v)			
Tarpeen perustelu			
Kuinka moni oppilas on jäänyt ilman oppilashuoltopalveluja? (arviolta)			
Nykyiset työmuodot			
Toivotut työmuodot			
Perustelut			
Muut toivotut palvelut (lastensuojelu, perhetyö, jne.)			
Oppilashuoltoryhmän kokoukset (kerta/viikko/kk)			

Palvelut, joita ei saatu ja jotka olisivat auttaneet ennaltaehkäisyssä:

Muuta:

Menettelytavat erilaisissa tupakointiin ja päihteiden käyttöön liittyvissä tilanteissa

Oppilas tupakoi kouluaikana

Tupakointi on kielletty koulukiinteistössä ja koulun alueella. kielto koskee kaikkia (lapset, nuoret ja aikuiset) koulussa ja koulun alueella liikkuvia.

Oppilas jää kiinni tupakoinnista kouluaikana/koulun alueella

Ensimmäinen kerta

Luokanopettaja/-valvoja ottaa yhteyttä huoltajaan
Luokanopettaja/-valvoja käy oppilaan kanssa
kasvatuskeskustelun

Kouluterveydenhoitaja keskustelee oppilaan kanssa.

Toistuva tupakointi

Luokanopettaja/-valvoja ja vararehtori kutsuvat oppilaan ja hänen huoltajansa koululle keskustelemaan.

Oppilaalle määrätään jälki-istunto.

Kouluterveydenhoitaja keskustelee oppilaan kanssa.

Jatkuva tupakointi

Vararehtori keskustelee oppilaan kanssa.

Oppilaalle annetaan kirjallinen varoitus.

Vararehtori ottaa yhteyttä koulupoliisiin ja koulun oppilashuoltohenkilöstöön.

Kouluterveydenhoitaja keskustelee oppilaan kanssa.

Jos huoli oppilaan tupakoinnista edelleen on ajankohtainen, selvitetään oppilaan muiden palvelujen tarve.

Oppilasta epäillään huumeiden tai muiden päihteiden käytöstä

Jokainen, joka epäilee oppilaan käyttävän huumeita tai alkoholia, on velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin.

Oppilasta epäillään huumeiden käytöstä

- Epäilystä ilmoitetaan oppilashuollon ammattihenkilölle.
- Kouluterveydenhoitaja/koulukuraattori keskustelee epäilystä oppilaan kanssa.
- Kouluterveydenhoitaja/koulukuraattori kutsuu oppilaan ja hänen huoltajansa tarvittaessa keskusteluun. Tähän keskusteluun voi osallistua myös muuta koulun oppilashuoltohenkilöstöä tai ulkopuolisia asiantuntijoita.
- Keskustelussa päätetään tukitoimista ja tilanteen seurannasta. Lisäksi päätetään pitääkö muita tahoja tai viranomaisia yhdistää tähän (esim. lastensuojelu).

Oppilas on päihtynyt tai huumeiden vaikutuksen alaisena koulussa

Oppilas on alkoholin tai huumeiden vaikutuksen alaisena koulussa

Se, joka huomaa oppilaan olevan alkoholin tai huumeiden vaikutuksen alaisena, ottaa heti yhteyttä rehtoriin.

Rehtori ottaa yhteyttä oppilaan huoltajaan ja kutsuu hänet koululle.

Huoltaja vie oppilaan terveyskeskukseen tutkimuksiin.

Huoltajan luvalla voi myös kouluhenkilökunta viedä oppilaan terveyskeskukseen.

Jos oppilas myöntää alkoholin/huumeiden käytön eikä terveyskeskuskäyntiin ole tarvetta, odottaa oppilas valvotusti koululla, kunnes huoltaja saapuu ja vie hänet kotiin.

Huoltaja, oppilas ja koulun oppilashuoltohenkilöstö (koulun yhteisöllinen oppilashuolto) keskustelevat tilanteesta. Siinä päätetään mahdollisesta hoitoon ohjaamisesta ja seurannasta.

Rehtori päättää rangaistuksesta, koska järjestyssääntöjä on rikottu.

Kouluhenkilökunta tekee lastensuojeluilmoituksen.

Huumeiden käytön voi tutkia kouluterveydenhoitaja, koululääkäri tai oppilaan terveyskeskuksen lääkäri. Huumetestit voidaan tehdä laboratoriolähetteellä ja se edellyttää oppilaan ja huoltajan suostumusta. Testitulokset merkitään potilasasiakirjoihin ja se on salassa pidettävä. Tulosta ei voi luovuttaa ulkopuoliselle ilman potilaan kirjallista suostumusta. Huumeiden käyttö velvoittaa koulussa työskentelevän viranomaisen tekemään lastensuojeluilmoituksen.

Epäily alkoholin/huumeiden välityksestä koulun alueella

A) Ulkopuolinen välittäjänä

Ulkopuolisten oleskelu koulun alueella ei pääsääntöisesti ole sallittua. Jos ulkopuolisia liikkuu koulun pihalla/lähistöllä ja on syytä epäillä, että välitystä tapahtuu, ilmoitetaan siitä koulun rehtorille, joka ottaa yhteyttä poliisiin.

B) Oppilas/oppilaat välittäjänä

Jos epäillään, että joku koulun oppilaista syyllistyy välitykseen, ilmoitetaan rehtorille.

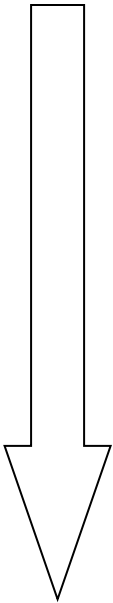
Rehtori kutsuu huoltajan kokoukseen.

Jos kokouksen jälkeen on syytä epäillä, että välitykseen on syyllistytty, rehtori ottaa yhteyden poliisiin ja tekee lastensuojeluilmoituksen.

(Huomaa perusopetuslaki 36 d, e, f, g §§)

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Väkivaltainen käytös (Ohjetta sovelletaan teon luonteen ja vakavuuden mukaan)

- Väkivallan käyttöön tai tappeluun johtanut tilanne selvitetään siihen puuttuneen opettajan, ja oppilaan kesken kasvatuskeskustelussa (PoL 35 a§). Keskustelun tavoitteena on saada oppilas ymmärtämään käyttäytymisen parantamisen välttämättömyys.
- Rehtori päättää opetuksen epäämisestä jäljellä olevan koulupäivän ajaksi. Rehtori kirjaa tapahtuneen Wilmaan.
- Oppilas soittaa kotiin. Opettaja/rehtori aloittaa ja lopettaa puhelun. Mikäli huoltajaa ei tavoiteta, asian ilmoittamisesta huolehtii asian selvityksessä mukana ollut opettaja tai rehtori.
- Mikäli väkivaltaisuus on toistuvaa, huoltajat ja oppilas kutsutaan koululle keskustelemaan tilanteesta. Keskustelun tavoitteena on oppilaan käyttäytymisen ja hyvinvoinnin parantaminen.
- Oppilas ohjataan oppilashuoltopalveluihin.
- Selvityksessä mukana ollut opettaja tai rehtori kirjaa kasvatuskeskustelun Wilmaan.
- Oppilaalle määrätään rangaistus (jälki-istunto) tai kurinpidollinen toimenpide (kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen) teon vakavuus ja toistuvuus huomioon ottaen.
- Tapahtuneesta ollaan yhteydessä poliisiin ja lastensuojelun viranomaisiin, mikäli teon vakavuus tai toistuvuus sitä vaatii.

Perusopetuslaki 40 §, 5 mom.

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Toiminta kiusaamisepäilytilanteessa

Opettaja selvittää tilanteen, jossa kiusaamisepäily on havaittu.

Selvittely tehdään yhdessä kiusaamisen kohteeksi epäillyn ja kiusaajaksi epäillyn/kiusaajiksi epäiltyjen kanssa.

Keskustelussa opettaja tekee oppilaille selväksi, että kiusaaminen on kielletty ja mitä seurauksia sillä voi olla.

Jos kiusaaminen jatkuu, opettaja vie asia koulun kiusaamisen vastaiseen ryhmään.

Koulun kiusaamisen vastainen ryhmä ryhtyy toimenpiteisiin lukuvuosisuunnitelmassa kuvatulla tavalla.

OHJAUS OPPILASHUOLLON PALVELUIHIN

Opettaja	Nimi	Koulu
Oppilas/Opiskelija	Nimi	Koulu, luokka
Tieto oppilaan huoltajalle ohjauksesta	Huoltajan nimi	Päivämäärä, jolloin huoltaja on saanut tiedon
Ohjaus tehty	☐ Kuraattoripalvelut Kuraattorin nimi	
	☐ Psykologipalvelut Psykologin nimi	
	☐ Kouluterveydenhoitajan palvelut Kouluterveydenhoitajan nimi	

Oppilas kieltäytyy oppilashuollon palveluista. Säilytetään oppilashuollon kertomuksille tarkoitettussa lukitussa paloturvallisessa kaapissa koulussa.

SUOSTUMUS OPPILAAAN ASIAN KÄSITTELYYN ASIANTUNTIJARYHMÄSSÄ

Liite 9

Oppilas	Nimi	Syntymäaika
Huoltaja	Huoltaja (äiti)	Huoltajan yhteystiedot
	Huoltaja (isä)	Huoltajan yhteystiedot
Asiantuntijaryhmän jäsenet (nimi ja ammatti)		
Asiantuntijaryhmän kokouksen päivämäärä		
Annan suostumukseni sille, että asiaani/lapseni asiaa käsitellään asiantuntijaryhmässä. ☐		
En anna suostumustani asiaani/lapseni asiaa käsitellään asiantuntijaryhmässä. ☐		
Oppilaan allekirjoitus ja nimenselvennys		
Paikka ja aika		
Huoltajan/huoltajien allekirjoitus ja nimenselvennys		
Paikka ja aika		